
RegioM 2013

Sborník Regionálního muzea v Mikulově

Příroda

- Petr Macháček
Potápka roháč na Lednických rybnících 4
- Jiří Matuška
Brouci (*Coleoptera*) přírodní památky Kočičí skála 10

Archeologie

- František Trampota
Archeologický výzkum Horní synagogy v Mikulově 26

Historie

- Eduard Tomašík
**Giovanni Battista Alouisi – významný tvůrce
 italské raně barokní hudby ve službách Dietrichsteinů** 40
- Martin Bohatý – Dobromila Brichtová
**Historická mineralogická a paleontologická sbírka Marie Kristýny
 kněžny Dietrichsteinové v Regionálním muzeu v Mikulově** 58
- Dana Massowová
Historie knihtisku v Mikulově 69
- Johannes Pietsch
K pohřebnímu oděvu Václava Viléma Popela z Lobkowicz 109
- Milada Rigasová
Obnova zahradních teras barokní zahrady u zámku v Mikulově 114

Zprávy

- Jiří Sekereš
Konzervační dílny Regionálního muzea v Mikulově v roce 2013 130
- Stanislava Vrbková
Rok 2012 v Regionálním muzeu v Mikulově 132
- Anna Uhlířová
100 let od založení školy na Pavlovské ulici v Mikulově 162
- Jaroslav Slezák
Němčičský starosta Antonín Benda 167
- Stanislava Vrbková
Rok 2013 v Regionálním muzeu v Mikulově 171

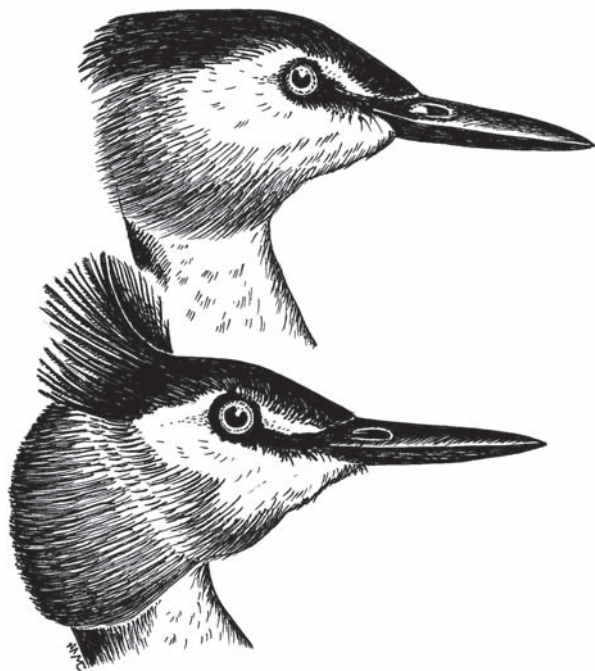
Stanislava Vrbková
100 let muzejnictví v Mikulově 198

Bibliografie

RegioM – Bibliografie 1992–2012 204

Petr Macháček

Potápka roháč na Lednických rybnících

Potápka roháč v zimním a letním šatě (kresba Jiří Matuška)

kém rybníku v Lednici rákosiny téměř chybí, a proto zde hnízda na volné hladině bývají pravidelně. Hnízdo tvoří kupa rostlinného materiálu, jejíž vršek ční několik centimetrů nad vodní hladinu. Při opuštění hnízda přikryje sedící pták vajíčka mokřým materiálem, který postupně zbarví vejce dohněda. I když jsou vylíhlá mláďata ihned schopna plavání a potápění, jsou až několik týdnů rodiči nošena na zádech. V potravě roháčů převažují drobné ryby, běžné jsou různé druhy bezobratlých živočichů, zejména hmyzu.

Tato potápka byla i dříve běžným obyvatelem Lednických rybníků – např. Schade (1901), Zapletálek (1932), Glíž (1938). Rozsáhlejší článek o zdejších roháčích publikoval Hachler (1958): přilétají od první poloviny března, hnízdí od konce května, odlétají koncem září a v říjnu. Počátkem května 1952 zaznamenal na všech rybnících 38 párů. Rovněž Hudec (1975) uvádí, že roháč hnízdí pravidelně a početně na všech rybnících, v letech 1959–1968 zde nalezl 65 hnízd.

Ptáky Lednických rybníků (Nesyt, Hlohovecký, Prostřední a Mlýnský) dlouhodobě sleduji – souhrnné výsledky byly publikovány (Macháček 2009). Potápka roháč se zde vyskytuje převážně od dubna do září. V letech 1974 až 2013 jsem zde v těchto měsících uskutečnil 577 sčítání – tedy průměrně 14,4 v jednom roce a 2,4 v jednom měsíci.

Průměrný počet roháčů ze všech rybníků připadajících na jednu kontrolu v daném roce je znázorněn v grafu 1. Patrný je výrazný nárůst počtu přítomných ptáků od roku 2000, dokonce až na několiknásobek ve srovnání s počty v osmdesátých letech minulého století. S hnízděním to však již není tak jednoznačné. V grafu 2 je počet rodin roháčů zaznamenaných na těchto rybnících v jednotlivých letech. Patrné je obrovské

Potápka roháč (*Podiceps cristatus*) je velká téměř jako kachna divoká. Drží se na volné hladině, proto je na našich vodách nepřehlédnutelným druhem. U nás poměrně hojně hnízdí především na větších rybnících. Šťastný a kol. (2006) uvádí, že celkový hnízdní stav v ČR v letech 2001–2003 činil 2 500–5 000 párů a oproti stavu k roku 1989 se snížil téměř o 30%. Za snižováním počtů těchto ptáků stojí zřejmě intenzivní rybníční hospodaření.

Naši roháči zimují ve Středomoří, odkud se vracejí již od počátku března. Hnízdiště opouštějí z velké části v září. Poměrně malý počet jedinců neodlétne a zimu přečká na nezamrzajících vodách.

Mají velice výrazný tok doprovázený silnými hlasovými projevy. Hnízda si staví zpravidla v rákosinách, někdy i na volné hladině. Na Zámec-

Tokající pár roháčů (foto Petr Macháček)

kolísání počtu zaznamenaných rodin, dokonce v některých letech nebyla pozorována ani jedna – nověji v roce 2005. Přitom předcházející i následující rok bylo rodin poměrně hodně. Také v roce 2011 jsem zaznamenal pouhé dvě rodiny. Ve všech případech dospělí ptáci byli po celou sezonu na rybnících přítomni. Pravděpodobně tedy nezahnízdili kvůli

Na hnízdě (foto Petr Macháček)

Hodující rodina (foto Petr Macháček)

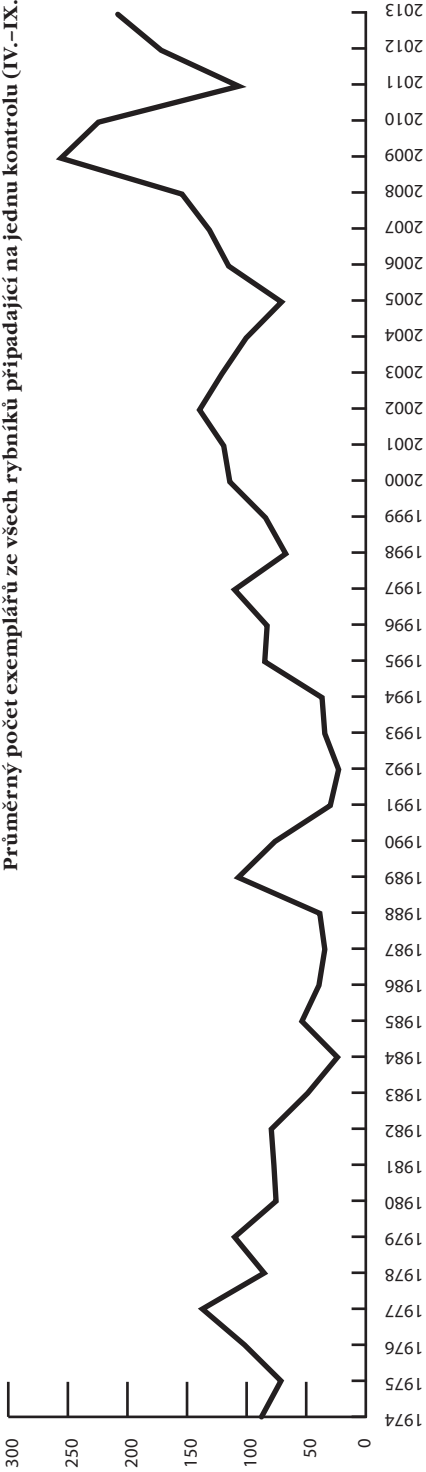
nedostatku potravy. Buď byly v rybníčních drobné ryby v malém množství, nebo voda měla takový zákal, že ptáci měli problém ryby ulovit. Pokud je totiž v rybníku velké množství ryb, voda je silně zakalená a úspěšnost lovu je malá. Ptáci pak věnují většinu času získávání potravy a vůbec nehnízdí.

Průměrné počty dospělých ptáků i počet rodin od roku 2000 jsou uvedeny pro každý rybník zvlášť – tabulka 1 a 2. Je zajímavé, že na Nesytu bývalo roháčů velice málo a téměř zde vůbec nehnízdili. Je to největší rybník, který má větší rozlohu než zbývající rybníky dohromady. Měl však vždy vysokou rybí obsádku, která roháčům evidentně nevyhovuje. V roce 2007 byl Nesyt téměř zcela letněn a v následujících dvou letech zde byl zvýšený počet roháčů a dokonce po tři roky tu několik párů hnízdilo. V roce 2012 byl Nesyt opět

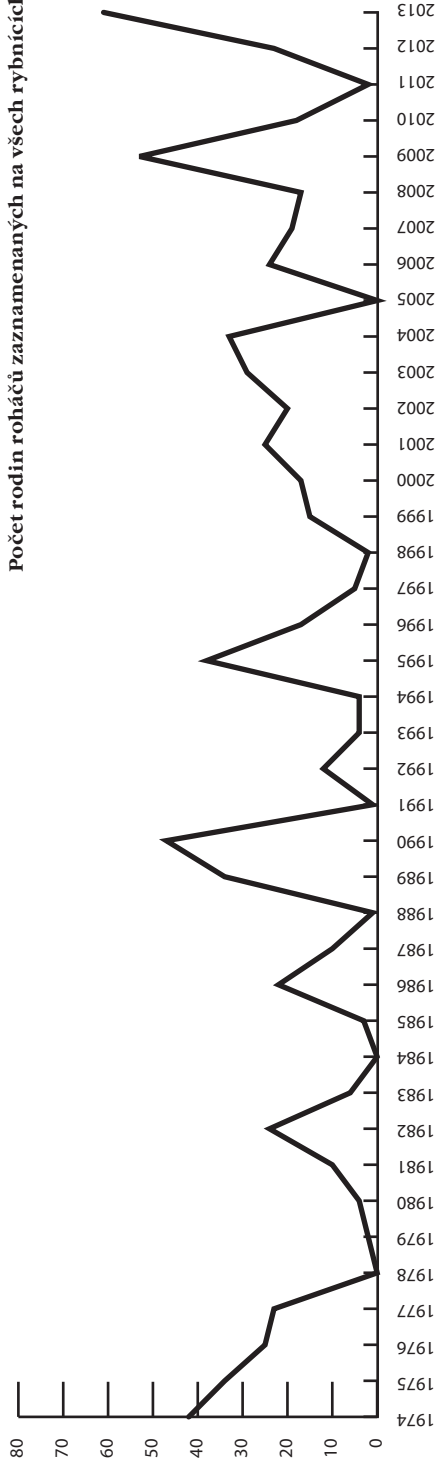

Potápka roháč v zimním šatě (foto Petr Macháček)

Průměrný počet exemplářů ze všech rybníků připadající na jednu kontrolu (IV.-IX.)

Počet rodin roháčů zaznamenaných na všech rybnících

částečně letněn a ponechán „na dvě horka“, tedy nebyl v daném roce loven. Tento systém rybářského obhospodařování nebyl na Lednických rybnících v posledních desetiletích vůbec uplatňován. V následujícím roce byl na Nesytu neobvykle vysoký počet roháčů a téměř všichni úspěšně zahnízdili. Na zbývajících rybnících hnízdili v obvyklém množství, a tak v roce 2013 na Lednických rybnících hnízdilo snad nejvíce párů v celé zdokumentované historii, tedy za období více než sto let. Rovněž v roce 2009 hnízdil velký počet párů a počet dospělých ptáků zde byl dokonce nejvyšší. Nejvíce rodin bylo na Hlohoveckém

Průměrný počet exemplářů na jednotlivých rybnících připadající na jednu kontrolu (IV.–IX.)

rok	rybník				celkem
	Nesyt	Hlohovecký	Prostřední	Mlýnský	
2000	4,3	47,3	37,5	24,5	114,1
2001	3,2	20,2	32,7	62,8	119,2
2002	3,6	54,6	37,2	43,5	139,5
2003	5,9	45,1	16,2	53,1	120,8
2004	0,5	42,6	21,9	34,4	100,4
2005	3	25,6	16,4	25,4	70,7
2006	4,6	17,6	42,6	49	115,1
2007	0,1	25,4	36,9	68,4	131,2
2008	34,9	26,6	37,3	54,9	154,2
2009	41,1	67,9	98,9	47,7	255,8
2010	9,8	60,5	15,4	137,4	224,4
2011	11,9	43,3	12,6	32,1	106,6
2012	13,7	48,4	48,5	60,6	171,7
2013	67	24,8	88,2	26,5	208,1

Počet rodin roháčů zaznamenaných na jednotlivých rybnících

rok	rybník				celkem
	Nesyt	Hlohovecký	Prostřední	Mlýnský	
2000	0	12	3	1	16
2001	0	6	11	8	25
2002	0	11	8	1	20
2003	0	14	0	15	29
2004	0	25	6	1	32
2005	0	0	0	0	0
2006	0	2	18	4	24
2007	0	4	5	9	18
2008	2	0	6	9	17
2009	7	34	9	3	53
2010	2	12	2	2	18
2011	0	1	0	1	2
2012	0	4	18	1	23
2013	32	1	19	9	61

rybníku, který byl v předcházejícím roce částečně letněn. Nejvíce dospělých ptáků pak na Prostředním rybníku, do kterého nebyli ten rok nasazeni kapři, a proto voda byla velice čistá. Dokonce zde hnízdilo i několik párů potápek černokrkých, tedy druhu, který téměř zcela z našich rybníků vymizel.

Součástí Národní přírodní rezervace Lednické rybníky je i Zámecký rybník (je to samostatný rybník u zámku v Lednici a v současné době se připravuje rozdělení rezervace). Roháči z něj do předcházejících počtů nejsou zahrnuti, proto jim zde věnuji samostatnou zmínku. Do roku 2003, kdy byl rybník rybářsky obhospodařován, zde hnízdily jeden až dva páry roháčů. Následně tu nebyli chováni kapři a počet hnízdících párů výrazně narůstal. V roce 2008 zde hnízdilo dokonce jedenáct párů. Rybník byl od té doby pouze jedenkrát vypuštěn. Drobné ryby, které mohou přes česla do rybníka z řeky Dyje volně proplouvat, narostly a zahustily rybí obsádku. Voda je kalná, a i když je zde dostatek drobných ryb, počet roháčů poklesl téměř na úroveň, kdy zde byla kapří násada.

Na příkladu potápek roháčů je patrné, že intenzivní rybářské obhospodařování rybníků nevyhovuje ani rybožravým ptákům. Výjimku tvoří snad jen kormoráni velcí.

Literatura:

- GLÍŽ, J. 1938: Ornitologická pozorování z lednických rybníků (jižní Morava) v roce 1937, Československý ornitholog, roč. 5, č. 1-2, s. 21-24.
- HACHLER, E. M. 1958: Několik poznámek k bionomii potápky velké (*Podiceps cristatus*), Sylvia, roč. 15, s. 77-83.
- HUDEC, K. 1975: Density and Breeding of Birds in the Reed Swamps of Southern Moravian Ponds, Acta scientiarum naturalium Academiae Scientiarum Bohemoslovacae Brno, roč. 9, č. 6, s. 1-40.
- MACHÁČEK, P. 2009: Ptáci Lednických rybníků, Mikulov.
- SCHADE, F. 1901: Ornithologische Notizen aus Mähren mit besonderer Berücksichtigung der nächsten Umgebung Brünns, Ornithologisches Jahrbuch, roč. 12, s. 181-200.
- ŠŤASTNÝ, K. - BEJČEK, V. - HUDEC, K. 2006: Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice 2001-2003, Praha.
- ZAPLETÁLEK, J. 1932: Ornitologické zajímavosti z Lednicka, Příroda, roč. 25, s. 278-280.

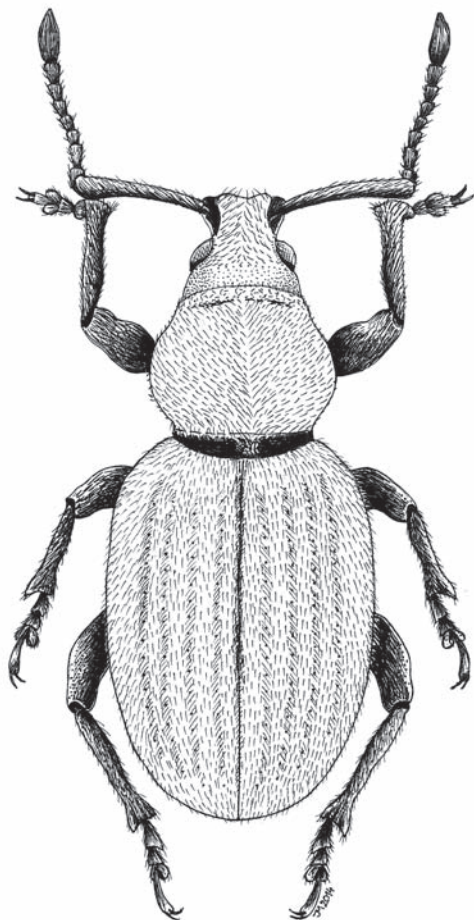
Petr Macháček

The Great Crested Grebe at Lednice ponds

The Great Crested Grebe (*Podiceps cristatus*) is a common birds species at Lednice ponds. The average number of birds present from April to September and the number of families is shown in the graphs. Although their numbers in recent years highly increased their nesting success depends primarily on the presence and availability of food (small fish) and thus strongly fluctuating. The best Grebe nesting conditions are on the pond the year after its summer drainage.

Jiří Matuška

Brouci (*Coleoptera*) přírodní památky Kočičí skála

Nosatec *Otiorhynchus brunneus* (kresba Jiří Matuška)

Úvod

Přírodní památka (PP) Kočičí skála je maloplošným zvláště chráněným územím (MZCHÚ) ochrany přírody umístěným v Chráněné krajinné oblasti (CHKO) Pálava (1976) a současně začleněným i do území Ptačí oblasti (PO) Pálava (2004) soustavy NATURA 2000 a do Biosférické rezervace Dolní Morava (1976, resp. 2003). Ve své historii prošla opakovaným vyhlášením jako MZCHÚ (MATUŠKA 2012).

Přírodní památka Kočičí skála byla od devadesátých let minulého století opakovaně navštěvována, v posledních deseti letech pravidelně a systematicky, a byly zde prováděny entomologické sběry brouků (*Coleoptera*). Tento příspěvek zpracovává sběry, jež jsou doloženy ve sbírce deponované na Správě CHKO Pálava.

Materiál a metodika

Sbírány byly všechny druhy brouků nacházející se přímo na území přírodní památky, v posledních letech pak i na ploše vymezeného ochranného pásma (OP), tvořeného pásem pozemku na severním, východním a jižním okraji chráněného území. Toto ochranné pásmo bylo dříve obhospodařováno jako intenzivní pole, od roku 2009 bylo ponecháno v režimu úhoru s tím, že jeho části byly nepravdělně mechanicky narušeny orbou (MATUŠKA 2012).

Podle síťového mapování je území PP začleněno do čtverce 7165d.

Sběry byly prováděny především smýkáním z bylin travních porostů, sklepáváním z keřů a stromů, individuálním sběrem a v některých letech i s využitím zemních pastí s vnařidlem (pivo). Tyto pasti byly položeny jak v PP, tak i v linii v OP. Sebraný materiál byl standardní metodou zpracován, lokalizován a uložen ve sbírkových krabicích. V přehledu uvedené údaje v podobě zlomku (xx/yy) odkazují na údaje v pracovních denících sběratele a zpracovatele tohoto příspěvku.

Určování (determinace) jednotlivých druhů bylo provedeno zpracovatelem příspěvku, většina skupiny nosatců (*Curculionidae*) byla determinována Robertem Stejskalem (NP Podyjí), některé druhy pak kolegou Mgr. Pavlem Dedkem (CHKO Pálava) nebo jinými externími odborníky. K určování byly použity publikace uvedené v přehledu

literatury (BALTHASAR 1956, BALTHASAR 1957, BÍLÝ 1989, ČÍŽEK - DOGUET 2008, DLOUHÝ 1920, HEYROVSKÝ - SLÁMA 1992, HŮRKA 1996, JAVOREK 1947, LAIBNER 2000, PFEFFER 1989, POKORNÝ 2002, SLÁMA 1998).

Charakteristika území

Přírodní památka Kočičí skála je tvořena výchozem vápencových skal a jeho bezprostředním okolím při východním okraji silnice Mikulov-Klentnice asi 1,9 km jižně od Klentnice. Náleží do katastrálního území Mikulov na Moravě a rozloha PP je 0,66 ha, OP pak 0,57 ha. Nadmořská výška území se pohybuje mezi 342 až 362 m n. m.

Území bylo poprvé vyhlášeno za chráněné obecným výnosem Okresní správní komise Mikulov z roku 1946, následně pak několika předpisy v letech 1951, 1953 a 1988, naposledy pak bylo vyhlášeno Správou CHKO Pálava v únoru roku 2014 spolu s ochranným pásmem na pozemcích nově vymezených pozemkovou úpravou.

Důvodem vyhlášení a hlavním motivem ochrany území PP byly a jsou i nyní skalní a stepní ekosystémy s výskytem zvláště chráněných druhů rostlin. Geologicky se jedná o skalní relikt ernstbrunnských vápenců izolovaný v polích. Jako půdy v území převládají rendziny.

Ve skalních štěrbinách vápencového útesu se uchytila chasmo fytická vegetace. Na vystupujícím skalním podkladu je maloplošně vyvinut suchý trávník (skalní step). V sousedství opuštěného lomu na jižní straně skály se nacházejí nevelké porosty úzkolistých suchých trávníků. Západní svah útesu směrem k silnici kryje suchý širokolistý trávník. Východní svah byl donedávna porostlý vysokými křovinami, které však byly v posledních letech z velké části odstraněny a ponechány byly pouze v úzkém pruhu po obvodu chráněného území. Z celkem 270 druhů cévnatých rostlin nalezených na Kočičí skále v letech 1990–1999 je 11 zvláště chráněno. Vyskytují se zde podobné druhy živočichů jako na srovnatelných lokalitách v nejbližším okolí.

Ve starší minulosti byl na jihozápadní straně vápencového útesu otevřen malý lom; nyní je území bez hospodářského využití. Vzhledem ke své poloze přímo u silnice trpí území vysokou návštěvností a s ní spojeným sešlapem. Západní svah byl v minulosti ohrožen invazí trnovníku akátu (*Robinia pseudoacacia*), který se však podařilo z chráněného území eliminovat. V současnosti je plocha sečena ve dvouletých intervalech, plochy uvolněné odstraněním křovin zatím seč vyžadují každoročně (MATUŠKA 2012).

Výsledky

Výčet zjištěných druhů brouků uvedený v tabulce je sestaven s využitím obecně užívané systematiky brouků (JELÍNEK 1993). Přehled je členěn podle systému čeledí a v rámci nich pak u jednotlivých druhů (první sloupec) abecedně. Zde je pak uvedeno datum nálezu a v závorce odkaz na evidenční údaj z deníku sběratele (druhý sloupec), v němž jsou k dohledání podrobnější informace o sběru.

U zjištěných druhů jsou (v třetím sloupci) uvedeny ochranné významné údaje podle Červeného seznamu ohrožených druhů (IUCN) České republiky (FARKAČ - KRÁL - ŠKORPÍK 2005) s odkazem pro druhy kriticky ohrožené (CR - Critically Endangered), ohrožené (EN - Endangered), zranitelné (VU - Vulnerable) a téměř ohrožené (NT - Near Threatened) a údaje podle vyhlášky č. 395/1192 Sb., kterou se provádí ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, s uvedením odkazů pro druhy silně ohrožené (SO) a ohrožené (O) - z kategorie kriticky ohrožený (KO) v území žádný druh nalezen nebyl.

V tabulce jsou také zahrnuty druhy citované v přehledu brouků pro Biosférickou rezervaci Pálava (ROZKOŠNÝ - VAŇHARA 1995, ROZKOŠNÝ - VAŇHARA 1996), v přehledu jsou uvedené pod zkratkou „F“ (druhý sloupec).

ČELEĎ/Druh	Datum nálezu (evidenční číslo)	Stupeň ochrany
CARABIDAE		
<i>Acupalpus meridianus</i> (Linnaeus, 1761)	8. 5. 2006 (163/06)	
<i>Amara bifrons</i> (Gyllenhal, 1810)	4. 9. 2013 (465/13)	
<i>Anchomenus dorsalis</i> (Pontoppidan, 1763)	16. 4. 2005 (11/05 - 2×), 24. 7. 2005 (527/05 - 2×), 14. 10. 2005 (621/05 - 3×), 6. 7. 2005 (396/05 - 3×), 9. 5. 2006 (168/06), 14. 8. 2010 (268/10)	
<i>Anisodactylus binotatus</i> (Fabricius, 1787)	29. 4. 2005 (19/05)	
<i>Brachinus crepitans</i> (Linnaeus, 1758)	3. 8. 2005 (486/05), 14. 8. 2010 (269/10), 2. 5. 2013 (27/13 - 2×)	-/O
<i>Brachinus explodens</i> (Duftschmid, 1812)	16. 4. 2005 (10/05), 3. 8. 2005 (487/05 - 2×), 1. 5. 2006 (156/06 - 2×), 9. 5. 2006 (170/06 - 4×), 2. 5. 2013 (27/13)	-/O
<i>Calathus ambiguus</i> (Paykull, 1790)	1. 10. 2010 (298/10), 4. 9. 2013 (464/13)	
<i>Calathus erratus</i> (C. R. Sahlberg, 1872)	14. 8. 2010 (266/10)	
<i>Calathus fuscipes</i> (Goeze, 1777)	6. 7. 2005 (387/05), 4. 8. 2005 (495/05), 5. 8. 2005 (484/05), 14. 8. 2010 (270/10), 24. 8. 2010 (273/10 - 4×)	
<i>Calathus melanocephalus</i> (Linnaeus, 1758)	14. 8. 2010 (267/10)	
<i>Carabus cancellatus</i> (Illiger, 1798)	♀ 1. 5. 2006 (149/06), 27. 4. 2006 (61/06), 24. 8. 2010 (275/10), ♂ 15. 7. 2005 (422/05 - 3×), 5. 8. 2005 (482/05), 24. 7. 2005 (511/05), 23. 4. 2006 (53/06 - 2×), 1. 5. 2006 (149/06 - 2×), 9. 5. 2006 (179/06 - 2×)	NT/-
<i>Carabus ulrichii</i> Germar, 1824)	♀ 1. 5. 2006 (150/06), 9. 5. 2006 (178/06), ♂ 27. 4. 2006 (62/06), 1. 5. 2006 (150/06 - 6×), 9. 5. 2006 (178/06)	NT/O
<i>Cicindela germanica</i> (Linnaeus, 1758)	13. 9. 1996	VU/O
<i>Demetrias atricapillus</i> (Linnaeus, 1758)	29. 4. 2005 (35/05)	
<i>Dolichus halensis</i> (Schaller, 1783)	11. 8. 2011 (337/11)	
<i>Harpalus affinis</i> (Schränk, 1781)	16. 4. 2005 (12/05), 4. 8. 2005 (496/05), 18. 4. 2006 (46/06), 21. 9. 2012 (228/12)	
<i>Harpalus picipennis</i> (Duftschmid, 1812)	29. 4. 2005 (20/05)	
<i>Harpalus rubripes</i> (Duftschmid, 1812)	18. 5. 2006 (189/06)	
<i>Harpalus serripes</i> (Quensel in Schönherr, 1806)	14. 10. 2005 (620/05)	
<i>Leistus ferrugineus</i> (Linnaeus, 1758)	13. 9. 1996	
<i>Nebria brevicollis</i> (Fabricius, 1792)	1. 9. 2005 (587/05)	
<i>Ophonus azureus</i> (Fabricius, 1775)	7. 6. 2006 (274/06 - 2×, 275/06)	
<i>Paradromius linearis</i> (Olivier, 1795)	14. 6. 2012 (96/12)	
<i>Poecilus cupreus</i> (Linnaeus, 1758)	9. 5. 2006 (176/06), 8. 6. 2010 (159/10), 21. 9. 2012 (230/12), 2. 5. 2013 (29/13 - 3×)	
<i>Poecilus sericeus</i> (Fischer von Waldheim, 1824)	8. 5. 2006 (164/06)	VU/-
<i>Pseudoophonus rufipes</i> (De Geer, 1774)	5. 5. 2005 (110/05), 24. 7. 2005 (513/05 - 5×), 29. 7. 2005 (499 - 3×), 9. 5. 2006 (177/06 - 2×), 1. 10. 2010 (297/05 - 2×), 24. 8. 2010 (272/10 - 4×), 21. 9. 2012 (229/12 - 2×)	

<i>Pterostichus melanarius</i> (Illiger, 1798)	24. 8. 2010 (274/10 - 2×)	
<i>Syntomus pallipes</i> (Dejean, 1825)	5. 5. 2005 (32/05)	
<i>Zabrus tenebrioides</i> (Fabricius, 1794)	4. 9. 2013 (463/13 - 3×)	
HISTERIDAE		
<i>Atholus corvinus</i> (Germar, 1817)	23. 4. 2006 (56/06), 27. 4. 2006 (72/06)	
<i>Margarinotus brunneus</i> (Fabricius, 1775)	23. 4. 2006 (54/06 - 2×), 12. 5. 2006 (183/06), 17. 5. 2013 (65/13)	
<i>Margarinotus purpurascens</i> (Herbst, 1791)	10. 5. 1997	
<i>Saprinus semistriatus</i> (L. G. Scriba, 1790)	1. 6. 1995, 23. 4. 2006 (55/06), 27. 4. 2006 (64/06 - 4×), 15. 8. 2011 (345/11 - 6×)	
SILPHIDAE		
<i>Ablataria laevigata</i> (Fabricius, 1775)	4. 9. 2013 (462/13)	VU/-
<i>Necrodes litoralis</i> (Linnaeus, 1758)	23. 4. 2006 (48/06)	
<i>Nicrophorus fossor</i> (Erichson, 1837)	13. 9. 1996, 5. 8. 2005 (483/05), 24. 8. 2010 (278/10)	
<i>Nicrophorus germanicus</i> (Linnaeus, 1758)	18. 4. 2006 (41/06), 14. 8. 2010 (265/10), 24. 8. 2010 (276/10), 20. 9. 2010 (288/10 - 2×), 1. 10. 2010 (299/10)	VU/-
<i>Nicrophorus humator</i> (Olivier, 1790)	18. 4. 2006 (40/06), 7. 6. 2006 (272/06)	
<i>Nicrophorus sepultor</i> (Charpentier, 1825)	24. 8. 2010 (277/10)	NT/-
<i>Nicrophorus vespillo</i> (Linnaeus, 1758)	13. 9. 1996 (2×), 24. 8. 2010 (278/10)	
<i>Oiceptoma thoracica</i> (Linnaeus, 1758)	13. 4. 2006 (22/06)	
<i>Silpha carinata</i> (Linnaeus, 1758)	15. 7. 2005 (423/05), 24. 7. 2005 (510/05 - 3×), 29. 7. 2005 (497/05 - 3×), 4. 8. 2005 (493/05), 4. 10. 2005 (619/05 - 3×), 1. 5. 2006 (151/06 - 5×), 1. 5. 2006 (152/06), 9. 5. 2006 (182/06 - 4×)	
<i>Silpha obscura obscura</i> (Linnaeus, 1758)	♂ 11. 6. 1996, 5. 5. 2005 (109/05), 15. 7. 2005 (424/05), 24. 7. 2005 (509/05 - 3×), 29. 7. 2005 (498/05 - 5×), 4. 8. 2005 (493/05), 23. 4. 2006 (49/06), 27. 4. 2006 (63/06 - 2×), 1. 5. 2006 (152/06), 9. 5. 2006 (181/06 - 3×), ♀ 11. 6. 1996 (11×), 13. 9. 1996, 29. 7. 2005 (498/05), 1. 5. 2006 (152/06 - 4×)	
<i>Thanatophilus rugosus</i> (Linnaeus, 1758)	4. 4. 2006 (14/06 - 4×), 8. 6. 2010 (160/10)	
<i>Thanatophilus sinuatus</i> (Fabricius, 1775)	18. 4. 2006 (45/06), 14. 8. 2010 (264/10 - 2×)	
LEIODIDAE		
<i>Catops grandicollis</i> (Erichson, 1837)	19. 4. 2006 (33/06)	
<i>Catops nigricantoides</i> (Reitter, 1901)	11. 6. 1996 (2×), 1. 10. 2010 (294/10)	VU/-
<i>Catops tristis</i> (Panzer, 1794)	14. 10. 2005 (622/05 - 12×)	
<i>Leiodes polita</i> (Marsham, 1802)	17. 5. 2005 (178/05)	
<i>Ptomaphagus subvillosus</i> (Goeze, 1845)	3. 8. 2005 (492/05), 14. 10. 2005 (623/05), 27. 4. 2006 (78/06), 1. 5. 2006 (157/06), 9. 5. 2006 (173/06 - 2×)	
<i>Sciodrepoides watsoni</i> (Spence, 1815)	13. 9. 1997, 13. 4. 2006 (26/06 - 8×)	
SCAPHIDIIDAE		
<i>Scaphisoma agaricinum</i> (Linnaeus, 1758)	19. 4. 2006 (39/06)	

ČELEĎ/Druh	Datum nálezu (evidenční číslo)	Stupeň ochrany
STAPHYLINIDAE		
<i>Aleochara curtula</i> (Goeze, 1777)	13. 9. 1996 (2×), 27. 4. 2006 (74/06 - 2×), 15. 8. 2011 (344/11 - 2×)	
<i>Aleochara heamatoptera</i> (Kraatz, 1858)	17. 5. 2013 (63/13)	
<i>Anotylus complanatus</i> (Erichson, 1839)	5. 5. 2005 (124/05)	
<i>Bolitobius cingulatus</i> (Mannerheim, 1831)	13. 4. 2006 (25/06)	
<i>Creophilus maxillosus</i> (Linnaeus, 1758)	18. 4. 2006 (43/06), 19. 4. 2006 (29/06), 23. 4. 2006 (46/06 - 2×), 15. 8. 2011 (346/11 - 3×)	
<i>Drusilla canaliculata</i> (Fabricius, 1787)	9. 5. 2006 (171/06), 24. 8. 2010 (282/10), 20. 9. 2010 (290/10), 1. 1. 2010 (295/10)	
<i>Ocyopus brunnipes</i> (Fabricius, 1781)	24. 7. 2005 (515/05)	
<i>Omalius validum</i> (Kraatz, 1858)	17. 5. 2005 (163/05 - 2×)	VU/-
<i>Ontholestes murinus</i> (Linnaeus, 1758)	23. 4. 2006 (50/06)	
<i>Oxytelus insecatus</i> (Gravenhorst, 1806)	29. 4. 2005 (46/05)	
<i>Paederus littoralis</i> (Gravenhorst, 1802)	16. 4. 2005 (15/05), 29. 4. 2005 (45/05 - 6×), 5. 5. 2005 (124/05), 17. 5. 2005 (164/05)	
<i>Philonthus cruentatus</i> (Gmelin, 1790)	3. 8. 2005 (489/05)	
<i>Philonthus varipennis</i> (W. Scriba, 1864)	24. 8. 2010 (283/10)	
<i>Plataraea nigriceps</i> (Marshall, 1802)	27. 4. 2006 (73/06), 1. 5. 2006 (154/06)	
<i>Platydracus stercorarius</i> (Olivier, 1795)	24. 7. 2005 (514/05), 3. 8. 2005 (485/05)	
<i>Quedius</i> sp.	13. 9. 1996 (4×), 23. 4. 2006 (51/06), 14. 8. 2010 (262/10), 24. 8. 2010 (284/10), 20. 9. 2010 (289/10), 1. 10. 2010 (296/10)	
<i>Staphylinus caesareus</i> (Cederhjelm, 1798)	1. 5. 2006 (153/06), 9. 5. 2006 (180/06)	
<i>Tachyporus hypnorum</i> (Fabricius, 1775)	29. 4. 2005 (47/05 - 2×)	
<i>Tachyporus solutus</i> (Erichson, 1839)	29. 4. 2005 (48/05 - 2×)	
<i>Xantholinus tricolor</i> (Fabricius, 1787)	23. 4. 2006 (52/06)	EN/-
HELODIDAE		
<i>Cyphon</i> sp.	6. 7. 2005 (405/05)	
<i>Cyphon variabilis</i> (Thunberg, 1787)	29. 7. 2005 (507/05)	
LUCANIDAE		
<i>Dorcus parallelipedus</i> (Linnaeus, 1758)	24. 7. 2005 (512/05)	
TROGIDAE		
<i>Trox cadaverinus</i> (Illiger, 1802)	24. 8. 2010 (280/10 - 2×)	VU/-
<i>Trox hispidus</i> (Pontoppidan, 1763)	13. 9. 1996, 13. 4. 2006 (23/06), 19. 4. 2006 (30/06), 27. 4. 2006 (65/06 - 2×), 24. 8. 2010 (279/10 - 3×)	
GEOTRUPIDAE		
<i>Trypocopris vernalis</i> (Linnaeus, 1758)	F	
SCARABAEIDAE		
<i>Aegialia sabuleti</i> (Panzer, 1797)	29. 4. 2005 (49/05)	EN/-
<i>Aphodius distinctus</i> (O. F. Müller, 1776)	19. 4. 2006 (31/06), 12. 5. 2006 (186/06)	
<i>Aphodius erraticus</i> (Linnaeus, 1758)	21. 6. 2013 (314/13)	
<i>Aphodius fimetarius</i> (Linnaeus, 1758)	F	
<i>Aphodius prodromus</i> (Brahm, 1790)	23. 4. 2006 (58/06), F	

<i>Cetonia aurata</i> (Linnaeus, 1758)	29. 4. 2005 (56/05), 5. 5. 2005 (108/05 – 2×), F	
<i>Euheptaulacus porcellus</i> (Frivaldsky, 1879)	8. 5. 2006 (160/06 – 3×), F	
<i>Melolontha melolontha</i> (Linnaeus, 1758)	16. 4. 2005 (8/05), 29. 4. 2005 (55/05 – 2×), 17. 5. 2005 (147/05)	
<i>Miltotrogus aequinostialis</i> (Herbst, 1790)	17. 5. 2005 (147/05)	VU/-
<i>Onthophagus joannae</i> (Goljan, 1953)	F	
<i>Onthophagus ovatus</i> (Linnaeus, 1767)	15. 7. 2005 (432/05), 24. 7. 2005 (521/05 – 4×), 28. 9. 2005 (618/05), 18. 4. 2006 (44/06), 19. 4. 2006 (32/06), 23. 4. 2006 (59/06 – 5×), 27. 4. 2006 (69/06 – 3×), 1. 5. 2006 (158/06 – 2×), 9. 5. 2006 (175/06), 18. 5. 2006 (191/06), 14. 8. 2010 (261/10 – 2×), 24. 8. 2010 (281/10 – 4×), F	
<i>Oxythyrea funesta</i> (Poda, 1761)	29. 5. 2005 (180/05), 8. 6. 2010 (161/10), 18. 6. 2013 (239/13)	
<i>Rhizotrogus aestivus</i> (Olivier, 1789)	F	-/O
<i>Tropinota hirta</i> (Poda, 1761)	5. 5. 2005 (111/05 – 4×), 18. 4. 2006 (42/06), 27. 4. 2006 (66/06 – 2×), 18. 6. 2013 (239/13)	EN/SO
<i>Valgus hemipterus</i> (Linnaeus, 1758)	5. 5. 2005 (113/05 – 2×), 9. 5. 2006 (167/06 – 4×)	
HETEROCERIDAE		
<i>Heterocerus fenestratus</i> (Thunberg, 1784)	29. 4. 2005 (31/05)	
BUPRESTIDAE		
<i>Agrilus viridis</i> (Linnaeus, 1758)	6. 7. 2005 (393/05), 15. 7. 2005 (427/05), 18. 6. 2013 (264/13)	
<i>Anthaxia fulgurans</i> (Schrank, 1787)	21. 5. 2009 (75/09)	
<i>Anthaxia nitidula</i> (Linnaeus, 1758)	♀ 5. 5. 2005 (123/05 – 3×), 17. 5. 2005 (165/05), 18. 5. 2006 (190/06), ♂ 5. 5. 2005 (123/05 – 9×), 17. 5. 2005 (165/05 – 6×), 9. 5. 2006 (174/06), 18. 5. 2006 (190/06), 8. 6. 2010 (151/10)	
ELATERIDAE		
<i>Adrastus rachifer</i> (Fourcroy, 1785)	13. 6. 1994	NT/-
<i>Agriotes sputator</i> (Linnaeus, 1758)	29. 4. 2005 (30/05), 29. 5. 2005 (184/05)	
<i>Agriotes ustulatus</i> (Schaller, 1783)	12. 7. 2011 (279/11)	
<i>Agrypnus murinus</i> (Linnaeus, 1758)	24. 7. 2005 (508/05), 8. 5. 2006 (161/06)	
<i>Athous hemorroidales</i> (Fabricius, 1801)	29. 4. 2005 (29/05), 5. 5. 2005 (119/05), 17. 5. 2005 (156/05)	
<i>Athous bicolor</i> (Goeze, 1777)	6. 7. 2005 (394/05, 395/05), 14. 6. 2012 (116/12), 18. 6. 2013 (242/13, 243/13 – 2×)	
<i>Cardiophorus rufipes</i> (Goeze, 1777)	13. 6. 1994 (3×), 28. 5. 1995, 5. 5. 2005 (121/05)	
<i>Drasterius bimaculatus</i> (Rossi, 1790)	14. 8. 2010 (260/11)	EN/-
<i>Kibunea minuta</i> (Linnaeus, 1758)	28. 5. 1995, 29. 4. 2005 (67/05), 5. 5. 2005 (122/05 – 3×), 17. 5. 2005 (158/05), 27. 4. 2006 (77/06 – 4×)	
<i>Melanotus brunripes</i> (Germar, 1824)	29. 5. 2005 (183/05 – 3×), 8. 6. 2010 (158/10), 14. 6. 2012 (115/12), 18. 6. 2013 (241/13)	

ČELEĎ/Druh	Datum nálezu (evidenční číslo)	Stupeň ochrany
CANTHARIDAE		
<i>Cantharis decipiens</i> (Baudi di Selve, 1871)	29. 4. 2005 (57/05 - 6×), 5. 5. 2005 (115/05 - 2×), 17. 5. 2005 (152/05 - 2×), 9. 5. 2006 (172/06)	VU/-
<i>Cantharis fusca</i> (Linnaeus, 1758)	28. 5. 1995 (3×), 17. 5. 2005 (151/05)	
<i>Cantharis lateralis</i> (Linnaeus, 1758)	29. 5. 2005 (182/05)	
<i>Cantharis livida</i> (Linnaeus, 1758)	28. 5. 1995, 16. 5. 2004 (1/04, 3/04 - 2×), 17. 5. 2005 (150/05 - 3×)	
<i>Cantharis obscura</i> (Linnaeus, 1758)	5. 5. 2005 (114/05), 17. 5. 2005 (153/05)	
<i>Cantharis rufa</i> (Linnaeus, 1758)	18. 6. 2005 (382/05)	
<i>Cantharis rustica</i> (Fallén, 1807)	16. 5. 2004 (2/04), 5. 5. 2005 (112/05 - 4×), 29. 5. 2005 (181/05 - 2×)	
<i>Rhagonycha fulva</i> (Scopoli, 1763)	24. 7. 2005 (516/05), 6. 7. 2005 (389/05 - 4×)	
<i>Rhagonycha limbata</i> (C. G. Thomson, 1864)	28. 5. 1995 (3×)	
DERMESTIDAE		
<i>Dermestes frischii</i> (Kugelann, 1792)	23. 4. 2006 (57/06), 27. 4. 2006 (67/06 - 4×)	
<i>Dermestes fuliginosus</i> (Rossi, 1792)	13. 9. 1996	EN/-
<i>Dermestes lanarius</i> (Illiger, 1801)	2. 5. 2013 (28/13 - 3×), 17. 5. 2013 (64/13)	
<i>Dermestes undulatus</i> (Brahm, 1790)	27. 4. 2006 (67/06), 14. 8. 2010 (263/10 - 3×), 4. 9. 2013 (466/13)	
ANOBIIDAE		
<i>Stegobium paniceum</i> (Linnaeus, 1758)	6. 7. 2005 (404/05)	
<i>Xyletinus ater</i> (Creutzer, 1796)	5. 5. 2005 (133/05)	
CLERIDAE		
<i>Necrobia ruficollis</i> (Fabricius, 1775)	15. 8. 2011 (343/11 - 2×)	
<i>Necrobia violacea</i> (Linnaeus, 1758)	27. 4. 2006 (76/06 - 4×), 15. 8. 2011 (342/11)	
DASYTIDAE		
<i>Danacea nigritarsis</i> (Küster, 1850)	11. 7. 1999 (264/99 - 2×), 18. 8. 2005 (546/05), 24. 7. 2005 (522/05), 19. 4. 2006 (34/06)	
<i>Dasytes virens</i> (Marsham, 1802)	15. 7. 2005 (426/05)	
MALACHIDAE		
<i>Axinotarsus marginalis</i> (Laporte de Castelnau, 1840)	24. 7. 2005 (523/05), 14. 6. 2012 (98/12 - 3×)	
<i>Charopus graminicola</i> (Dejean, 1833)	29. 5. 2005 (187/05)	
<i>Clanoptilus elegans</i> (Olivier, 1790)	28. 5. 1995, 17. 5. 2005 (158/05 - 2×), 29. 5. 2005 (185/05 - 3×, 186/05)	
<i>Clanoptilus geniculatus</i> (Germar, 1824)	28. 5. 1995, 29. 5. 2005 (185/05 - 7×), 6. 7. 2005 (399/05), 14. 6. 2012 (109/12 - 2×), 18. 6. 2013 (246/13)	
<i>Clanoptilus viridis</i> (Fabricius, 1787)	14. 6. 2012 (109/12 - 2×)	
<i>Ebaeus thoracicus</i> (Fourcroy, 1785)	1. 9. 2005 (594/05)	EN/-
NITIDULIDAE		
<i>Epurea depressa</i> (Illiger, 1798)	29. 4. 2005 (68/05)	
<i>Glischrochilus quadrisignatus</i> (Say, 1835)	1. 5. 2006 (155/06)	

<i>Meligethes</i> sp.	28. 5. 1995, 16. 4. 2005 (18/05 - 2×), 29. 4. 2005 (50/05 - 2×, 71/05, 72/05 - 6×), 5. 5. 2005 (135/05 - 2×, 136/05, 137/05), 17. 5. 2005 (179/05 - 3×), 6. 7. 2005 (406/05 - 5×), 3. 8. 2005 (491/05), 19. 4. 2006 (36/06, 37/06), 27. 4. 2006 (79/06 - 5×), 14. 6. 2012 (108/12), 18. 6. 2013 (260/13)	
PHALACRIDAE		
<i>Olibrus bicolor</i> (Fabricius 1792)	14. 6. 2012 (97/12)	
<i>Olibrus</i> sp.	29. 4. 2005 (51/05), 15. 7. 2005 (430/05), 27. 4. 2006 (82/06)	
<i>Phalacrus substriatus</i> (Gyllenhal, 1813)	29. 5. 2005 (195/05), 6. 7. 2005 (404/05)	
<i>Stilbus testaceus</i> (Panzer, 1797)	29. 4. 2005 (51/05), 6. 7. 2005 (405/05), 8. 5. 2006 (162/06 - 2×)	
CRYPTOPHAGIDAE		
<i>Atomaria linearis</i> (Stephens, 1830)	6. 7. 2005 (403/05)	
BYTURIDAE		
<i>Byturus tomentosus</i> (De Geer, 1774)	29. 4. 2005 (36/05), 12. 5. 2006 (184/06)	
CERYLONIDAE		
<i>Cerylon histerooides</i> (Fabricius, 1792)	3. 8. 2005 (490/05)	
COCCINELIDAE		
<i>Adalia bipunctata</i> (Linnaeus, 1758)	4. 9. 2013 (467/13)	
<i>Calvia quatuordecimguttata</i> (Linnaeus, 1758)	28. 5. 1995	
<i>Ceratomegilla undecimnotata</i> (Schneider, 1792)	29. 4. 2005 (58/05 - 7×), 27. 4. 2006 (70/06)	
<i>Coccinela septempunctata</i> (Linnaeus, 1758)	11. 7. 1999 (262/99), 16. 4. 2005 (14/05), 17. 5. 2005 (159/05), 9. 7. 2005 (502/05), 24. 7. 2005 (519/05), 18. 8. 2005 (538/05), 1. 9. 2005 (592/05)	
<i>Hippodamia variegata</i> (Goeze, 1777)	17. 5. 2005 (170/05)	
<i>Hyperaspis repensis</i> (Herbst, 1783)	29. 7. 2005 (505/05)	
<i>Propylaea quatuordecimpunctata</i> (Linnaeus, 1758)	24. 7. 2005 (520/05), 24. 7. 2005 (520/05), 29. 7. 2005 (503/05), 18. 8. 2005 (541/05), 27. 4. 2006 (71/06 - 2×)	
<i>Psyllobora vigintiduopunctata</i> (Linnaeus, 1758)	28. 5. 1995	
<i>Subcoccinela vigintiquatorpunctata</i> (Linnaeus, 1758)	29. 4. 2005 (34/05), 6. 7. 2005 (397/05), 29. 7. 2005 (504/05 - 2×), 18. 8. 2005 (542/05)	
<i>Tetrabrachys connatus</i> (Panzer, 1796)	16. 4. 2005 (17/05)	EN/-
<i>Tythaspis sedecimpunctata</i> (Linnaeus, 1758)	15. 7. 2005 (431/05), 18. 8. 2005 (543/05), 1. 9. 2005 (593/05)	
COLYDIIDAE		
<i>Bitoma crenata</i> (Fabricius, 1775)	27. 4. 2006 (75/06)	
MORDELIDAE		
<i>Mordellistena brevicauda</i> (Boheman, 1849)	28. 5. 1995 (2×), 29. 4. 2005, 5. 5. 2005 (140/05 - 8×), 17. 5. 2005 (166/05 - 2×), 29. 5. 2005 (194/05 - 2×), 6. 7. 2005 (398/05), 24. 7. 2005 (524/05), 12. 5. 2006 (186/06), 8. 6. 2010 (153/10 - 2×), 12. 7. 2011, 14. 6. 2012 (104/12 - 2×), 23. 10. 2013	

ČELEĎ/Druh	Datum nálezu (evidenční číslo)	Stupeň ochrany
OEDEMERIDAE		
<i>Ischnomera cyanea</i> (Fabricius, 1787)	16. 4. 2005 (13/05)	
<i>Oedemera femorata</i> (Scopoli, 1763)	6. 7. 2005 (391/05 - 3×), 15. 7. 2005 (436/05), 24. 7. 2005 (517/05 - 2×), 29. 7. 2005 (500/05), 14. 6. 2012 (112/12)	
<i>Oedemera lurida</i> (Marsham, 1802)	5. 5. 2005 (116/05), 6. 7. 2005 (392/05 - 9×), 15. 7. 2005 (437/05 - 3×), 24. 7. 2005 (518/05 - 2×), 7. 6. 2006 (277/06 - 2×), 14. 6. 2006 (105/12 - 4×), 8. 6. 2010 (150/10), 18. 6. 2013 (248/13 - 2×)	
<i>Oedemera podagrariae</i> (Linnaeus, 1767)	6. 7. 2005 (390/05), 1. 9. 2005 (588/05), 14. 6. 2012 (111/12 - 2×, 113/12 - 2×), 18. 6. 2013 (247/13 - 2×)	
ANTHICIDAE		
<i>Anthicus antherinus</i> (Linnaeus, 1761)	29. 4. 2005 (38/05)	
<i>Anthicus flavipes</i> (Panzer, 1797)	19. 4. 2006 (38/06)	
<i>Formicomus pedestris</i> (Rossi, 1790)	28. 5. 1995, 16. 4. 2005 (16/05), 29. 4. 2005 (39/05), 13. 4. 2006 (24/06)	
<i>Microhoria unicolor</i> (Schmidt, 1842)	28. 5. 1995 (2×)	EN/-
MELOIDAE		
<i>Meloe proscarabaeus</i> (Linnaeus, 1758)	5. 5. 2005 (106/05)	EN/-
<i>Meloe violaceus</i> (Marsham, 1802)	16. 4. 2005 (9/005)	VU/-
SCRAPTIIDAE		
<i>Anaspis frontalis</i> (Linnaeus, 1758)	28. 5. 1995 (2×), 9. 5. 2006 (173/06), 8. 6. 2010 (152/10)	
SALPINGIDAE		
<i>Vincenzellus ruficollis</i> (Panzer, 1794)	29. 4. 2005 (40/05)	
LAGRIIDAE		
<i>Lagria atripes</i> (Mulsant, 1855)	11. 7. 1999 (261/99), 15. 7. 2005 (435/05)	
<i>Lagria hirta</i> (Linnaeus, 1758)	6. 7. 2005 (388/05), 18. 8. 2005 (537/05 - 2×)	
ALLECULIDAE		
<i>Cteniopus sulphureus</i> (Germar, 1824)	15. 7. 2005 (433/05), 12. 7. 2012 (167/12)	
<i>Isomira antennata</i> (Panzer, 1798)	28. 5. 1995, 17. 5. 2005 (171/05 - 2×), 7. 6. 2006 (280/06)	CR/-
<i>Omophlus picipes</i> (Fabricius, 1792)	13. 6. 1994	EN/-
<i>Podonta nigrita</i> (Fabricius, 1794)	6. 7. 2005 (386/05 - 4×), 15. 7. 2005 (434/05 - 2×), 12. 7. 2012 (168/12), 18. 6. 2013 (244/13 - 2×)	VU/-
TENEBRIONIDAE		
<i>Blaps halophila</i> (Fischer von Waldheim, 1820)	18. 6. 2005 (380/05)	CR/-
<i>Blaps lethifera</i> (Marsham, 1802)	5. 5. 2005 (107/05), 6. 7. 2005 (383/05), 27. 4. 2006 (60/06)	
<i>Tenebrio molitor</i> (Linnaeus, 1758)	7. 6. 2006 (273/06)	
CERAMBYCIDAE		
<i>Agapanthia villosoviridescens</i> (Degeer, 1775)	11. 6. 2013 (165/13 - 2×)	
<i>Agapanthia violacea</i> (Fabricius, 1775)	13. 6. 1994	
<i>Calamobius filum</i> (Rossi, 1790)	17. 5. 2005 (149/05), 14. 6. 2012 (107/12 - 2×)	

<i>Cerambyx scopoltii</i> (Fuessly, 1775)	5. 5. 2005 (104/2005), 8. 5. 2006 (159/06), 7. 5. 2011 (63/11)	
<i>Chlorophorus varius</i> (O. F. Müller, 1766)	11. 8. 2011 (538/11), 12. 7. 2012 (166/12)	
<i>Chlorophorus sartor</i> (O. F. Müller, 1766)	12. 7. 2011 (276/11, 277/11)	
<i>Dorcadion fulvum</i> (Scopoli, 1763)	13. 9. 1996	
<i>Dorcadion pedestre</i> (Poda, 1761)	7. 6. 1995, 5. 5. 2005 (105/05)	
<i>Grammoptera ruficornis</i> (Fabricius, 1781)	28. 5. 1995 (2×), 5. 5. 2005 (118/05 - 2×), 17. 5. 2005 (154/05)	
<i>Hylotrupes bajulus</i> (Linnaeus, 1758)	1. 6. 1995	
<i>Phymatodes testaceus</i> (Linnaeus, 1758)	21. 5. 2009 (72/09)	
<i>Phytoecia cylindrica</i> (Linnaeus, 1758)	5. 5. 2005 (117/05), 17. 5. 2005 (148/05)	
<i>Phytoecia coerulescens</i> (Scopoli, 1763)	28. 5. 1995	
<i>Pseudovadonia livida</i> (Fabricius, 1776)	28. 5. 1995, 8. 6. 1997	
<i>Stenurella melanura</i> (Linnaeus, 1758)	15. 7. 2005 (425/05), 14. 6. 2012 (106/12)	
<i>Stenopterus flavicornis</i> (Küster, 1846)	14. 7. 2012 (114/12 - 2×)	
<i>Stenopterus rufus</i> (Linnaeus, 1767)	14. 7. 2012 (114/12), 18. 6. 2013 (245/13 - 2×)	
<i>Tetrops praeusta</i> (Linnaeus, 1758)	28. 5. 1995	
CHRYSOMELIDAE		
<i>Altica oleracea oleracea</i> (Linnaeus, 1758)	17. 5. 2005 (172/05)	
<i>Aphthona lutescens</i> (Gyllenhal, 1808)	12. 5. 2006 (188/06)	EN/-
<i>Aphthona nonstriata</i> (Goeze, 1777)	21. 4. 2005 (69/05)	EN/-
<i>Calomicrus circumfusus</i> (Marsham, 1802)	28. 5. 1995 (2×), 29. 5. 2005 (192/05 - 5×), 6. 7. 2005 (421/05 - 5×), 15. 7. 2005 (441/05 - 2×), 7. 6. 2006 (279/06 - 2×), 8. 6. 2010 (154/10 - 2×), 14. 6. 2012 (103/12 - 3×), 18. 6. 2013 (261/13 - 2×)	
<i>Cassida pannonica</i> (Suffrian, 1844)	5. 5. 2005 (127/05), 8. 6. 2010 (157/10)	EN/-
<i>Chaetocnema hortensis</i> (Geoffroy, 1785)	6. 7. 2005 (420/05)	
<i>Chaetocnema tibialis</i> (Illiger, 1807)	27. 4. 2006 (81/06)	CR/-
<i>Cheilotoma musciformis</i> (Goeze, 1777)	18. 6. 2013 (263/13 - 2×)	CR/-
<i>Chytra laevioscula</i> (Ratzeburg, 1837)	6. 7. 2005 (385/05 - 2×)	
<i>Coptocephala rubicunda</i> (Laicharting, 1781)	29. 7. 2005 (501/05), 18. 8. 2005 (539/05, 540/05), 1. 9. 2005 (590/05 - 3×)	
<i>Crepidodera aurata</i> (Marsham, 1802)	25. 4. 2013 (17/13)	
<i>Cryptocephalus bilineatus</i> (Linnaeus, 1767)	14. 6. 2012 (122/12)	
<i>Cryptocephalus bipunctatus</i> (Linnaeus, 1758)	6. 7. 2005 (417/05 - 3×)	
<i>Cryptocephalus hypochoeridis</i> (Linnaeus, 1758)	6. 7. 2005 (414/05 - 4×)	VU/-
<i>Cryptocephalus flavipes</i> (Fabricius, 1781)	5. 5. 2005 (131/05 - 2×), 17. 5. 2005 (169/05 - 2×), 29. 5. 2005 (191/05 - 3×), 6. 7. 2005 (416/05 - 2×), 7. 6. 2006 (278/06 - 2×), 8. 6. 2010 (155/10), 14. 6. 2012 (123/12 - 2×), 18. 6. 2013 (262/13)	
<i>Cryptocephalus quatuordecimmaculatus</i> (Schneider, 1792)	17. 5. 2005 (168/05), 29. 5. 2005 (188/05 - 3×), 6. 7. 2005 (416/05), 8. 6. 2010 (156/05 - 2×), 14. 6. 2012 (121/12 - 2×), 18. 6. 2013 (259/13)	
<i>Cryptocephalus sericeus</i> (Linnaeus, 1758)	6. 7. 2005 (413/05), 15. 7. 2005 (439/05), 11. 8. 2011 (340/11), 14. 6. 2012 (118/12, 119/12), 18. 6. 2013 (257/13)	EN/-

ČELEĎ/Druh	Datum nálezu (evidenční číslo)	Stupeň ochrany
<i>Diabrotica virgifera</i> (LeConte, 1868)	11. 8. 2011 (341/11)	
<i>Eumolpus aslepiadeus</i> (Pallas, 1776)	18. 6. 2005 (381/05), 6. 7. 2005 (384/05 - 6×), 15. 7. 2005 (438/05), 18. 8. 2005 (536/05 - 2×), 1. 9. 2005 (591/05), 11. 8. 2011 (339/11), 14. 6. 2012 (117/12 - 2×)	
<i>Fastuolina fastuosa</i> (Scopoli, 1763)	14. 6. 2012 (120/12 - 3×)	
<i>Gastrophysa polygoni</i> (Linnaeus, 1758)	29. 4. 2005 (33/05), 7. 6. 2006 (276/06)	
<i>Hispa atra</i> (Linnaeus, 1767)	29. 4. 2005 (32/05)	
<i>Labidostomis longimana</i> (Linnaeus, 1761)	6. 7. 2005 (418/05 - 2×)	
<i>Lema cyanella</i> (Linnaeus, 1758)	29. 4. 2005 (27/05 - 2×), 18. 8. 2005 (544/05)	CR/-
<i>Longitarsus melanocephalus</i> (De Geer, 1775)	29. 5. 2005 (193/05)	
<i>Oulema melanopus</i> (Linnaeus, 1758)	29. 4. 2005 (28/05 - 5×), 5. 5. 2005 (126/05), 29. 5. 2005 (189/05), 6. 7. 2005 (419/05)	
<i>Pachybrachis fumbriolatus</i> (Suffrian, 1848)	5. 5. 2005 (130/05)	EN/-
<i>Phyllotreta cruciferae</i> (Goeze, 1777)	29. 4. 2005 (54/05), 18. 8. 2005 (547/05, 548/05)	
<i>Phyllotreta nodicornis</i> (Marscham, 1802)	15. 7. 2005 (440/05)	
<i>Phyllotreta undulata</i> (Kutschera, 1860)	29. 4. 2005 (52/05),	
<i>Phyllotreta vitula</i> (L. Redtenbacher, 1849)	29. 4. 2005 (53/05), 27. 4. 2006 (80/06 - 2×)	
<i>Podagrica fuscicornis</i> (Linnaeus, 1766)	15. 7. 2005 (442/05), 14. 6. 2012 (102/12)	
<i>Psylliodes chalcomera</i> (Illiger, 1807)	14. 6. 2012 (101/12)	
<i>Psylliodes instabilis</i> (Foudras, 1859)	29. 7. 2005 (506/05)	EN/-
<i>Smaragdina salicina</i> (Scopoli, 1763)	5. 5. 2005 (128/05 - 3×), 17. 5. 2005 (171/05 - 2×), 30. 5. 2013 (132/13)	
<i>Smaragdina affinis</i> (Illiger, 1794)	5. 5. 2005 (129/05), 17. 5. 2005 (170/05), 29. 5. 2005 (190/05)	
BRUCHIDAE		
<i>Bruchidius ater</i> (Marsham, 1802)	8. 6. 2010 (149/10)	
<i>Bruchidius marginalis</i> (Fabricius, 1776)	6. 7. 2005 (400/05)	VU/-
<i>Sphermosphagus sericeus</i> (Geoffroy, 1785)	5. 5. 2005 (134/05)	
URODONIDAE		
<i>Urodon schusteri</i> (Schilsky, 1912)	24. 7. 2005 (526/05)	VU/-
CURCULIONIDAE		
<i>Anthonomus chevrolati</i> (Desbrochers, 1868)	29. 5. 2005 (197/05)	NT/-
<i>Anthonomus rubi</i> (Herbst, 1795)	6. 7. 2005 (412/05)	
<i>Caenorhinus aequatus</i> (Linnaeus, 1767)	29. 4. 2005 (59/05 - 6×), 17. 5. 2005 (174/05), 29. 5. 2005 (196/05), 7. 6. 2005 (281/05), 8. 6. 2010 (145/10)	
<i>Ceutorhynchus assimilis</i> (Paykull, 1792)	18. 8. 2005 (545/05)	
<i>Curculio elephas</i> (Gyllenhal, 1836)	29. 4. 2005 (63/05)	NT/-
<i>Cyanapion columbinum</i> (Germar, 1871)	15. 7. 2005 (445/05)	

<i>Eusomus ovulum</i> (Germar, 1824)	5. 5. 2005 (143/05 – 3×), 17. 5. 2005 (176/05 – 2×), 29. 5. 2005 (198/05), 6. 7. 2005 (408/05 – 2×), 15. 7. 2005 (443/05), 8. 6. 2010 (146/10), 14. 6. 2012 (100/12), 18. 6. 2013 (249/13 – 2×)	
<i>Foucartia squamulata</i> (Herbst, 1795)	18. 6. 2013 (256/13 – 2×)	
<i>Holotrichapion pisi</i> (Fabricius, 1801)	1. 9. 2005 (589/05)	
<i>Larinus brevis</i> (Herbst, 1795)	11. 6. 2013 (167/13, 168/13)	
<i>Limnobaris dolorosa</i> (Goeze, 1777)	18. 6. 2013 (254/13)	
<i>Limnobaris t-album</i> (Linnaeus, 1758)	18. 6. 2013 (255/13)	
<i>Neocoenorhinus pauxillus</i> (Germar, 1824)	29. 4. 2005 (62/05)	
<i>Otiorhynchus brunneus</i> (Steven, 1809)	29. 4. 2005 (21/05)	
<i>Otiorhynchus fullo</i> (Schrank, 1781)	27. 4. 2006 (84/06)	CR/-
<i>Otiorhynchus laevigatus</i> (Linnaeus, 1758)	5. 5. 2005 (142/05), 6. 7. 2005 (409/05), 15. 7. 2005 (444/05 – 2×), 27. 4. 2006 (83/06 – 2×)	
<i>Otiorhynchus ligustici</i> (Linnaeus, 1758)	8. 5. 2006 (166/06)	
<i>Otiorhynchus raucus</i> (Fabricius, 1777)	12. 5. 2006 (185/06)	
<i>Phyllobius betulinus</i> (Bechstein & Scharfenberger, 1805)	5. 5. 2005 (144/05), 29. 5. 2005 (199/05 – 2×), 6. 7. 2005 (410/05), 8. 6. 2010 (148/10), 14. 6. 2012 (99/12 – 3×)	
<i>Phyllobius maculicornis</i> (Germar, 1824)	17. 5. 2005 (177/05 – 3×)	VU/-
<i>Phyllobius oblongus</i> (Linnaeus, 1758)	29. 4. 2005 (64/05)	
<i>Phyllobius pyri</i> (Linnaeus, 1758)	29. 4. 2005 (23/05), 29. 4. 2005 (24/05), 29. 4. 2005 (65/05 – 2×), 29. 4. 2005 (66/05), 5. 5. 2005 (145/05 – 2×), 27. 4. 2006 (85/06)	
<i>Phyllobius vespertinus</i> (Fabricius, 1792)	27. 4. 2005 (85/06 – 2×), 29. 4. 2005 (22/05), 29. 4. 2005 (24/05 – 3×), 29. 4. 2005 (25/05), 29. 4. 2005 (65/05 – 3×), 29. 4. 2005 (66/05), 5. 5. 2005 (145/05 – 4×), 10. 5. 2005 (308/05 – 3×), 17. 5. 2005 (173/05), 17. 4. 2006 (93/06)	
<i>Polydrusus pallidus</i> (Gyllenhal, 1834)	18. 6. 2013 (250/13)	VU/-
<i>Pseudoprotapion astragali</i> (Paykull, 1800)	6. 7. 2005 (407/05 – 2×)	EN/-
<i>Rhinocyllus conicus</i> (Frölich, 1792)	18. 6. 2013 (253/13)	
<i>Rhynchaenus pratensis</i> (Germar, 1821)	3. 8. 2005 (488/05)	
<i>Rhynchites auratus</i> (Scopoli, 1763)	29. 4. 2005 (60/05 – 2×), 29. 4. 2005 (61/05), 27. 4. 2005 (82/06)	
<i>Sciaphilus asperatus</i> (Bonsdorff, 1785)	29. 4. 2005 (43/05)	
<i>Sitona lateralis</i> (Gyllenhal, 1834)	29. 5. 2005 (200/05)	
<i>Sitona lineatus</i> (Linnaeus, 1758)	29. 4. 2005 (26/05 – 3×), 5. 5. 2005 (141/05), 29. 5. 2005 (200/05 – 2×), 24. 7. 2005 (525/05)	
<i>Sphenophorus striatopunctatus</i> (Goeze, 1777)	8. 5. 2006 (165/06)	
<i>Thamiocolus virgatus</i> (Gyllenhal, 1837)	29. 4. 2005 (44/05), 5. 5. 2005 (139/05 – 5×), 17. 5. 2005 (175/05), 27. 4. 2006 (86/06 – 4×)	VU/-
<i>Tychius trivialis</i> (Boheman, 1834)	6. 7. 2005 (411/05)	NT/-
<i>Tychius quinquepunctatus</i> (Linnaeus, 1758)	8. 6. 2010 (144/10)	
SCOLYTIDAE		
<i>Scolytus rugulosus</i> (P. W. J. Müller, 1818)	15. 7. 2005 (429/05)	

Shrnutí

V letech 1994 až 2013 bylo v území PP Kočičí skála entomologickým průzkumem skupiny brouků (*Coleoptera*) spolu s doplněním literárními údaji ROZKOŠNÝ – VAŇHARA 1995, ROZKOŠNÝ – VAŇHARA 1996) doloženo **42 čeledí** brouků s celkem **267 druhů** (determinovanými). Mimo to je ve sbírce uloženo i několik dalších druhů, které však nebyly k době publikování tohoto příspěvku determinovány, a proto nejsou do přehledu zahrnuty.

Podle Červeného seznamu ohrožených druhů (IUCN) České republiky (Bezobratlí) byl z území doložen výskyt celkem **šesti druhů kriticky ohrožených** – *Blaps halophila* (Fischer von Waldheim, 1820), *Chaetocnema tibialis* (Illiger, 1807), *Cheilotoma muscifformis* (Goeze, 1777), *Isomira antennata* (Panzer, 1798), *Lema cyanella* (Linnaeus, 1758), *Ottiorhynchus fullo* (Schrank, 1781), **16 druhů ohrožených** – *Aegialia sabuleti* (Panzer, 1797), *Aphthona lutescens* (Gyllenhal, 1808), *Aphthona nonstriata* (Goeze, 1777), *Cassida pannonica* (Suffrian, 1844), *Cryptocephalus sericeus* (Linnaeus, 1758), *Dermestes fuliginosus* (Rossi, 1792), *Drasterius bimaculatus* (Rossi, 1790), *Meloe proscarabaeus* (Linnaeus, 1758), *Microhoria unicolor* (Schmidt, 1842), *Omophlus picipes* (Fabricius, 1792), *Pachybrachis fumbriolatus* (Suffrian, 1848), *Pseudoprotapion astragali* (Paykull, 1800), *Psylliodes instabilis* (Foudras, 1859), *Tetrabrachys connatus* (Panzer, 1796), *Tropinota hirta* (Poda, 1761), *Xantholinus tricolor* (Fabricius, 1787), **18 druhů zranitelných** – *Ablataria laevigata* (Fabricius, 1775), *Bruchidius marginalis* (Fabricius, 1776), *Cantharis decipiens* (Baudi di Selve, 1871), *Catops nigricantoides* (Reitter, 1901), *Cicindela germanica* (Linnaeus, 1758), *Cryptocephalus hypochoeridis* (Linnaeus, 1758), *Ebaeus thoracicus* (Fourcroy, 1785), *Meloe violaceus* (Marsham, 1802), *Miltotrogus aequinostialis* (Herbst, 1790), *Nicrophorus germanicus* (Linnaeus, 1758), *Omalium validum* (Kraatz, 1858), *Phyllobius maculicornis* (Germar, 1824), *Poecilus sericeus* (Fischer von Waldheim, 1824), *Podonta nigrata* (Fabricius, 1794), *Polydrusus pallidus* (Gyllenhal, 1834), *Urodon schusteri* (Schilsky, 1912), *Thamiocolus virgatus* (Gyllenhal, 1837), *Trox cadaverinus* (Illiger, 1802) a **sedmi druhů téměř ohrožených** – *Adrastus rachifer* (Fourcroy, 1785), *Anthonomus chevrolati* (Desbrochers, 1868), *Carabus cancellatus* (Illiger, 1798), *Carabus ulrichii* (Germar, 1824), *Curculio elephas* (Gyllenhal, 1836), *Nicrophorus sepultor* (Charpentier, 1825), *Tychius trivialis* (Boheman, 1834).

Celkově byl v území doložen výskyt **jednoho silně ohroženého druhu** – *Tropinota hirta* (Poda, 1761) a **pěti ohrožených druhů** – *Brachinus crepitans* (Linnaeus, 1758), *Brachinus explodens* (Duftschmid, 1812), *Carabus ulrichii* (Germar, 1824), *Cicindela germanica* (Linnaeus, 1758), *Oxythyrea funesta* (Poda, 1761) chráněných národní legislativou.

Diskuze

Přírodní památka Kočičí skála je drobnou přírodní enklávou v okolní intenzivně využívané zemědělské krajině (pole, vinice), navíc je územím silně dotčeným vysokou celoroční turistickou návštěvností, která se zde projevuje vstupy do území téměř všemi okolo se pohybujícími osobami. I přesto je zde však zaznamenán výskyt velkého množství rostlin, některých i vzácných a chráněných (11), stejně tak i množství živočichů. Ze sledovaných brouků se zde dokládá celkem šest zvláště chráněných druhů (SO, O) podle národní legislativy, mnohem vyšší počet, tedy 40 druhů, ze skupiny obecně ohrožených druhů (CR, EN, VU) podle Červeného seznamu ohrožených druhů ČR (Bezobratlí). K nim se pak řadí sedm druhů (NT) ze skupiny méně ohrožených stejného seznamu. Z porovnání celkového počtu zjištěných druhů (267) a velmi malé rozlohy území – necelého jednoho hektaru –, na němž se přírodní památka včetně ochranného pásma nachází, vyplývá, že tento stav lze považovat za velmi dobrý.

Kromě většiny v podstatě běžných nebo pro území Pálavy charakteristických druhů brouků zde byly učiněny i další důležité nálezy. Za zcela výjimečný lze považovat výskyt

nosatců *Otiorhynchus brunneus* (Steven, 1809) a *Anthonomus chevrolati* (Desbrochers, 1868), které pro toto území citovaná literatura (ROZKOŠNÝ – VAŇHARA 1996, JELÍNEK 1993) neuvádí. Obdobně zde byl potvrzen výskyt svižníka *Cicindela germanica* (Linnaeus, 1758). Zbývajících zjištěných pět zvlášť chráněných druhů lze považovat na Pálavě za zcela běžné a na vhodných stanovištích se běžně vyskytující. Naopak během průzkumu nebyly oproti literatuře (ROZKOŠNÝ – VAŇHARA 1995, ROZKOŠNÝ – VAŇHARA 1996) zjištěny druhy považované taktéž za běžné, a to *Aphodius fimetarius* (Linnaeus, 1758), *Onthophagus joannae* (Goljan, 1953), *Rhizotrogus aestivus* (Olivier, 1789) nebo *Trypocopris vernalis* (Linnaeus, 1758).

Zjištěné výsledky potvrzují důležitost územní ochrany sledovaného území, které v posledních letech nabývá na významu – zejména po přičlenění sousedních ploch bývalého pole, jež je formou ochranného území přírodní památky začleněno do řízené ochrany. Navrhovaný režim zde uvažuje střídavou řízenou péči (management), navozující stanoviště obdobné úhorům. Lze tak předpokládat další zajímavé nálezy brouků, stejně jako jiných živočišných a rostlinných druhů. Ve sledování území této přírodní památky se proto bude i nadále pokračovat.

Závěr

Príspevek predkladá zpracované výsledky průběžně prováděných entomologických sběrů brouků v Přírodní památce Kočičí skála (CHKO Pálava, BRDM) za období let 1994–2013. Zjištěné výsledky jsou podloženy sbírkovým materiálem a byly porovnány s dostupnou literaturou. Potvrdila se zde jednak obdobná zjištění, jaká jsou známá z ostatních lokalit Pálavy, zaznamenáno však také bylo několik nových nálezů.

Děkuji manželce Martině Minaříkové za trpělivé snášení mého zaneprázdnění spojeného s prací v terénu a s domácím budováním a determinací sbírky. Stejně tak děkuji AOPK ČR, Správě CHKO Pálava za materiální podporu k této činnosti.

Literatura

- BALTHASAR, V. 1956: Fauna ČSR. Svazek 8: Brouci listorozi – *Lamellicornia*, díl 1: *Luca-nidae* – roháčovití. *Scarabaeidae* – vrubounovití. *Pleurosticti*, Praha.
- BALTHASAR, V. 1957: Brouci – *Coleoptera*, in: Klíč zvířeny ČSR. Díl 2: Třásnokřídli, blanokřídli, řasnokřídli, brouci (ed. J. Kratochvíl), Praha, s. 419–476.
- BÍLÝ, S. 1989: Krascovití (*Buprestidae*). Zoologické klíče, Praha.
- ČÍŽEK, P. – DOGUET, S. 2008: Klíč k určování dřepčiků (*Coleoptera: Chrysomelidae: Alticinae*) Česka a Slovenska, Nové Město nad Metují.
- DLOUHÝ, F. 1920: Brouci. Soustavný popis nejdůležitějších českých brouků, Praha (3. vydání).
- FARKAČ, J. – KRÁL, D. – ŠKORPÍK, M. (ed.) 2005: *Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí*, Praha.
- HEYROVSKÝ, L. – SLÁMA, M. 1992: Tesaříkovití (*Coleoptera: Cerambycidae*), Zlín (2. doplněné vydání).
- HŮRKA, K. 1996: Carabidae of the Czech and Slovak republics. Carabidae České a Slovenské republiky, Zlín.
- HŮRKA, K. 2005: Brouci České a Slovenské republiky. Beetles of the Czech and Slovak Republics, Zlín.
- JAVOREK, V. 1947: Klíč k určování brouků ČSR, Olomouc.
- JELÍNEK, J. 1993: Check-list of Czechoslovak Insects IV (*Coleoptera*). Seznam československých brouků, Praha.
- LAIBNER, S. 2000: Elateridae České a Slovenské republiky. Elateridae of the Czech and Slovak republics, Zlín.

- MATUŠKA, J. 2012: Přírodní památka Kočičí skála a ochranná péče v období do roku 2022, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, s. 10–22.
- PFEFFER, A. 1989: Kůrovcovití (*Scolytidae*) a jádrohlodovití (*Platypodidae*), Praha.
- POKORNÝ, V. 2002: Atlas brouků, Praha – Litomyšl.
- ROZKOŠNÝ, R. – VAŇHARA, J. 1995: Terrestrial invertebrates of the Palava Biosphere Reserve of UNESCO II, Folia Facultatis Scientiarum Naturalium Universitatis Masarykianae Brunensis. Biologia, č. 93, s. 209–408.
- ROZKOŠNÝ, R. – VAŇHARA, J. 1996: Terrestrial invertebrates of the Palava Biosphere Reserve of UNESCO III, Folia Facultatis Scientiarum Naturalium Universitatis Masarykianae Brunensis. Biologia, č. 94, s. 409–630.
- SLÁMA, M. 1998: Tesaříkovití (*Cerambycidae*) České republiky a Slovenské republiky. Výskyt, bionomie, hospodářský význam, ochrana, Krhanice.

Jiří Matuška

Beetles (*Coleoptera*) of Natural monument Kočičí skála

The paper presents the results processed continuously carried out entomological collections of beetles in natural preserve Kočičí skála (CHKO Palava, Lower Morava Biosphere Reserve) in the period 1994–2013. The results are based on the collection material and compared with the available literature. There was found a total of six especially protected species under the national legislation and 40 species of generally endangered species according to the Red List of Threatened Species in the Czech Republic (invertebrates) as well as with seven less vulnerable species of to the same list. Noteworthy are the findings of weevils *Otiorhynchus brunneus* Steven, 1809, *Anthonomus chevrolati* Desbrochers, 1868. The results confirm the importance of territorial protection of the monitored area, and further interesting findings of beetles can be expected.

František Trampota

Archeologický výzkum Horní synagogy v Mikulově

V souvislosti s celkovou rekonstrukcí Horní synagogy bylo po zahájení prací při archeologickém dohledu v prosinci 2011 zjištěno několik archeologických objektů a kulturní vrstva. Proto v následujícím měsíci provedlo Regionální muzeum v Mikulově záchranný archeologický výzkum.

Zkoumaná lokalita se nachází na severozápadním úpatí zámeckého vršku. Geologické podloží tvoří křídové vápence a marinní jíly. Historicky se jedná o neopevňenou (předměstskou) část města Mikulova, která byla osídlena nejpozději ve vrcholném středověku. Od 15. století a dále během 16. a 17. století zde dochází k výraznému usazování židovského etnika a po likvidačním požáru v roce 1719 ke vzniku ohrazeného ghetta (KLENOVSKÝ 1994, 17). Po roce 1848 zůstaly brány ghetta otevřené a následkem deportace židovského obyvatelstva v roce 1939 a odsunu zbývajících německého obyvatelstva v roce 1945 tato část města ztratila svoji specifickou společenskou identitu.

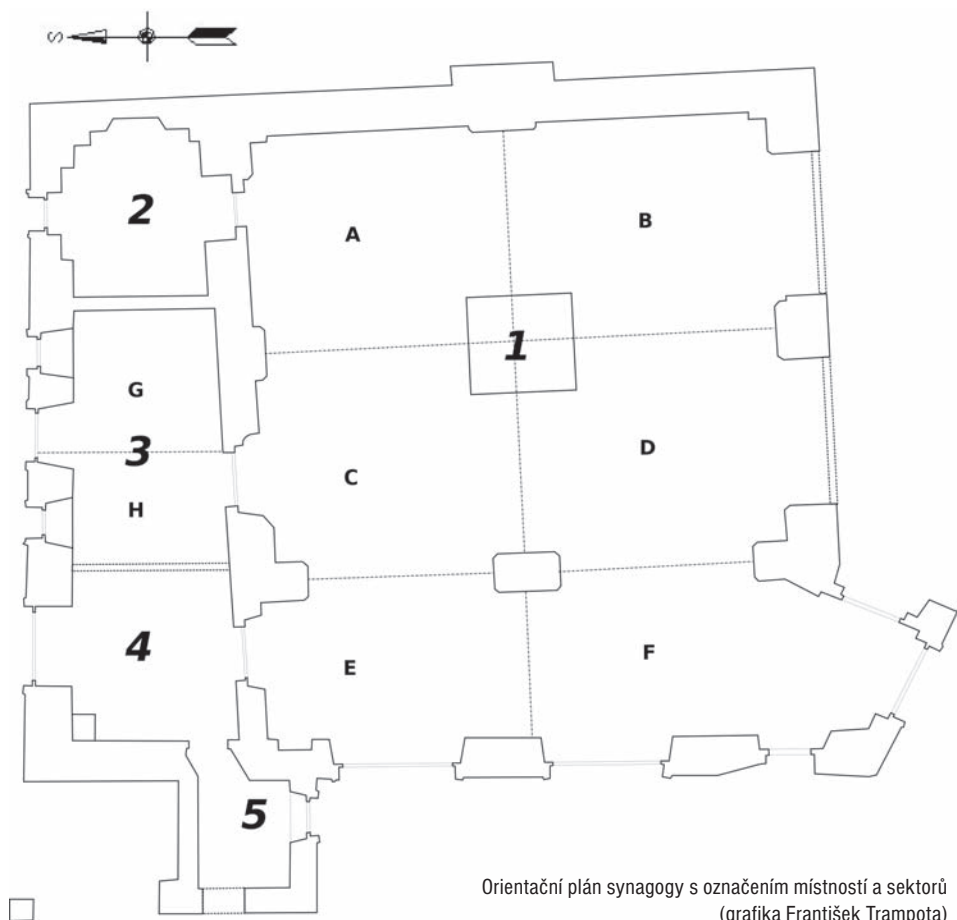

Lokalizace Horní synagogy v kontextu města Mikulova
(podkladová mapa získána ze serveru <http://nahlizeni.dokn.cz>)

Kromě bývalé Michlštetovské modlitebny v dolní části dnešní Husovy ulice je Horní synagoga jedinou dodnes dochovanou mikulovskou synagogou z původního počtu nejméně 12 synagog a modliteben, které zde v 19. století byly. Většina z nich byla zbořena až v průběhu druhé poloviny 20. století. Orientací stěn budovy, resp. svatostánku (aron ha-kodeš) respektuje Horní synagoga tradici orientace na východ. Tím se výrazně liší od okolní zástavby v Husově ulici, kde jsou domy orientovány podél silnice, tedy ve směru přibližně JZ-SV.

Synagoga v současné poloze byla vybudována již asi kolem poloviny 15. století a asi o sto let později v roce 1550 byla nahrazena novou stavbou, která byla v dalších letech rozšířena o přístavbu jednosloupové lodžie. Zda to bylo po požáru v roce 1561, nebo později, je spekulativní. Zásadní vliv na podobu současné synagogy měl požár v roce 1719 a následná rekonstrukce, která změnila vnitřní dispozice, kdy se řečniště (bima nebo almemor) ocitá pod čtveřicí stropních kupolí, jež byly nesený čtyřsloupovým umístěným na bimě. Další stavební úpravy již zásadní změny v pojetí prostoru nepřinesly. Posledním výrazným zásahem byla rekonstrukce chátrající budovy v sedmdesátých a osmdesátých letech (KLENOVSKÝ 1994, 38–45) kdy však pozornost archeologickému výzkumu věnována nebyla.

Při stavebních pracích během rekonstrukce synagogy probíhající od roku 2011 byl z archeologického hlediska zásadní záměr snížení úrovně podlahy, který přímo ohrozil archeologické objekty a kulturní vrstvu. Záchraný archeologický výzkum byl zaměřen na kompletní prozkoumání archeologických objektů a v případě kulturní vrstvy byla prozkoumána pouze svrchní část, která byla bezprostředně ohrožena stavebními pracemi. Dále byla skrze hlavní místnost položena sonda S1 ve východo-západním směru, která měla blíže osvětlit stratigrafické poměry výzkumu. V západním výklenku (místnost 5) potom byla položena sonda S2 v severo-j jižním směru. Archeologické objekty byly zkoumány po vrstvách o mocnosti 20 cm, dále byly kresebně a fotograficky dokumentovány a výškopisně zaměřeny nivelačním přístrojem. Polohopisné zaměření bylo referencováno zdmi budovy synagogy.

Pro přehlednost byly v synagoze očíslovány místnosti (1 až 6), z toho místnosti 1 a 3 byly dále rozděleny na sektory (A až H) – viz orientační plán synagogy.

Výsledky archeologického výzkumu

Po odstranění stávající podlahy a vyrovnávacího podsypu, který byl tvořen písčitým materiálem a stavební sutí, byla plocha ve všech místnostech začištěna. Mimo identifikace zahloubených archeologických objektů byly zjištěny i dva starší podlahové horizonty v okolí bimy a sloupů nesoucích ložžii. Mladší (svrchní zjištěné torzo podlahy) bylo tvořeno čtvercovými dlaždicemi z mramoru nebo krystalického vápence slepenými maltou, které byly položeny úhlopříčně ve vztahu k bimě i zdem budovy.

Pod touto podlahou byla zjištěna řada cihel o délce hrany současné bimy, která je z vnější strany lemovaná pálenými čtvercovými dlaždicemi. Cihly nesly stále viditelné stopy po maltě, zatímco dlaždice nebyly maltou dotčeny. Celá situace je od dnešní bimy vzdálena cca 60 až 100 cm. Tento nálezn lze interpretovat jako okraj starší bimy, která byla relokována během rekonstrukce 1719–1723. Mladší horizont podlahy ze čtvercových kamenných dlaždic by pak mohl odpovídat situaci po dokončení rekonstrukce. Podobně jsou pálenými dlaždicemi lemovány i sloupy nesoucí ložžii. Lze tedy usuzovat, že podlaha s použitím těchto dlaždic fungovala v období mezi přesně nedatovanou dostavbou synagogy, při níž byla rozšířena o ložžii, a požárem v roce 1719.

Horizont podlah z pálených dlaždic a cihel a již téměř odstraněné torzo podlahy z kamenných čtvercových dlaždic – v levém rohu bimy (foto František Trampota)

Dalším významným objevem je cihlový objekt označený jako 900 a 901, který lemuje východní, jižní i západní stěnu hlavní místnosti a v místě bývalého aron ha-kodeš tvoří ortogonální meandr. Podél západní zdi v sektorech E a F je vyspádován dolů a v sektoru E se stáčí pod stěnu budovy a jeho další průběh není zjištěn. V sektorech A, B a D jsou tvořeny všechny čtyři stěny kanálku cihlami, místy se objevily na dně i pálené dlaždice. V sektorech E a F je však kanálek vystavěn z cihel pouze shora a z vnitřní strany, jeho spodní a vnější stranu pak tvoří pouze tvar výkopu.

Průběh kanálku (obj. 901) v sektoru D bez dochované svrchní části, s viditelným obsahem síranu vápenatého (foto František Trampota)

Kanálek v sektoru E v místě, kde se stáčí pod zeď synagogy, se zřetelnou výplní síranu vápenatého (foto František Trampota)

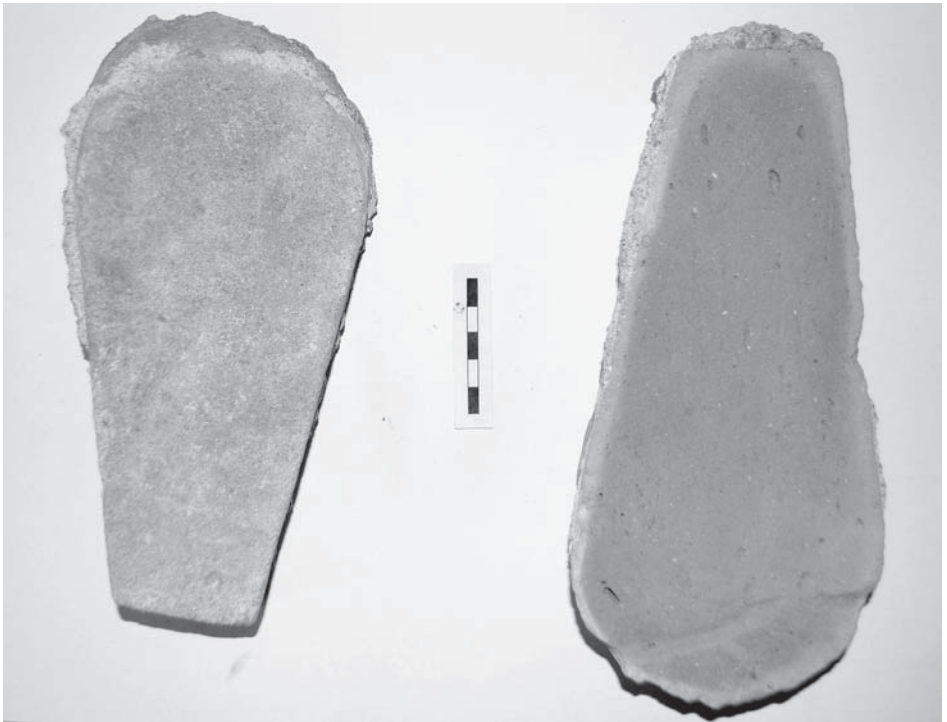
Nejzajímavějším jevem je obsah kanálku. V sektorech A a B sestává výplň kanálku z písčitého sedimentu s případným výskytem nevýrazných keramických fragmentů nebo zlomků stavební suti. V sektorech D, F a E je výplň tvořena výhradně bílou mazlavou hmotou nasycenou vodou, která byla po materiálové analýze určena jako síran vápenatý (CaSO_4). Tato hmota byla nalezena ojediněle i podél zdí, popř. i v kanálku v místě bývalého aron ha-kodeš. Vzhledem k tomu, že kanálek nebyl rozebrán, ale po výzkumu byl opět zakonzervován, z hmoty síranu vápenatého byly odebrány pouze vzorky. Celkovou hmotnost přítomného síranu vápenatého lze odhadovat řádově v kilogramech.

K dataci tohoto objektu lze použít pouze dvě informace: (1) objekt je v superpozici pouze nad středověkou vrstvou, je tedy mladší, a (2) v záspy pro výkop kanálku byla v sektoru E nalezena mince Leopolda I., který vládl v letech 1657–1705 (Slezsko, mincovna Opole). Je tedy možné, že kanálek byl postaven v souvislosti se stavebními pracemi během rozsáhlé rekonstrukce synagogy v letech 1719 až 1723.

Další otázkou je funkční význam tohoto objektu. Tu nelze v současnosti uspokojivě vysvětlit. Je možné pouze vyslovit předpoklad, k čemu kanálek nesloužil, a to k odvodu vody. Kanálek není vyspádovaný v celé své délce, cihly nejsou vyspárované, je tedy velmi propustný. Dále je pravoúhle tvarovaný, což není při odvodu vody ideální forma.

Síran vápenatý se běžně používá k výrobě sádry nebo v potravinářském průmyslu, jeho význam v synagoze nám však zatím uniká.

Specifickým jevem mezi novověkými zahlobenými objekty v synagoze je výskyt čtvercových pálených dlaždic ve zpravidla fragmentární formě spolu s pálenými dlaždicemi kapkovitého tvaru s trapézovitým průřezem. Tyto kapkovité dlaždice nebyly všechny sériově vyráběné, neboť měly různou tloušťku a v trapézovitém průřezu různé úhly zkosení.

Příklad nalezených pálených dlaždic ve tvaru kapky
(foto František Trampota)

Vzorek nalezených fragmentů omítek z objektů 503 a 504 (foto František Trampota)

Objekty byly většinou mělce zahloubené (obj. 501, 505, 508, 512 a 518) a obsahovaly jen málo dalšího inventáře jako fragmentů keramiky nebo zvířecích kostí. Vzhledem ke skutečnosti, že pálené čtvercové dlaždice byly nalezeny *in situ* v okolí bimy a sloupů nesoucích lodžii (viz výše), lze očekávat časový vztah mezi obsahem zmíněných objektů a tímto horizontem podlahy. Kapkovité dlaždice však v původní poloze nalezeny nebyly. Patrně proto, že tvořily ornamenty v širším prostoru podlahy.

Jak čtvercové dlaždice, tak i kapkovité mohly být užívány v době do požáru v roce 1719 a výplň jam s těmito dlaždicemi coby sutí by pak měla pocházet z období následné rekonstrukce.

Dvojice objektů 503 a 504, která se nachází ve spojitosti se sloupy nesoucími lodžii, má svůj původ patrně ve spojitosti s výkopem pro stavbu kamenných základových pilířů pro tyto sloupy – to především s ohledem na shodnou hloubku přes jeden metr. Z archeologických nálezů byly v těchto objektech nalezeny hlavně fragmenty barevně malovaných i nemalovaných omítek. Časový kontext zániku uvedených omítek je patrně spojený se stavebními úpravami synagogy v 16. nebo 17. století, kdy byla rozšířena o lodžii.

Pro výzkum stavební historie synagogy jsou nejdůležitějším nálezem zřejmě žlabovité objekty označené jako 519 a 520 (místnost 1) a dále kamenná struktura označená jako objekt 903 (místnost 4). Objekt 519 leží v linii mezi sloupy nesoucími lodžii a obj. 520 na něj kolmo navazuje na jeho konci. Místo spojení těchto objektů je však porušeno mladší jámou označenou jako 518. Objekt 520 končí na druhé straně asi na úrovni poloviny jižní strany bimy. Jeho významná část je vyplněna kameny, zatímco v obj. 519 je sekundární zásyp jílu s pískem a stavebním odpadem, ojediněle i s fragmenty omítek. Svou orientací respektují tyto žlaby stavební strukturu celé synagogy, lze tedy předpokládat, že se jedná o základy staršího zdiva, které bylo patrně zbořeno v souvislosti s výše uvedeným rozšířením synagogy. Stejně jako obj. 519 zapadá do téže linie i obj. 903. Může se jednat buď o pozůstatek pilíře, nebo část základu. Na pomyslné spojnici mezi obj. 903 a obj. 519 bylo dále nalezeno několik kamenů, zda se však jedná o zbytky základu dalšího pilíře v místnosti 4, je spekulativní. Objekty 519, 520 a 903 mají shodnou šířku 90 cm.

Stratigrafický vztah základu zdi (obj. 519) a kulturní středověké vrstvy (foto František Trampota)

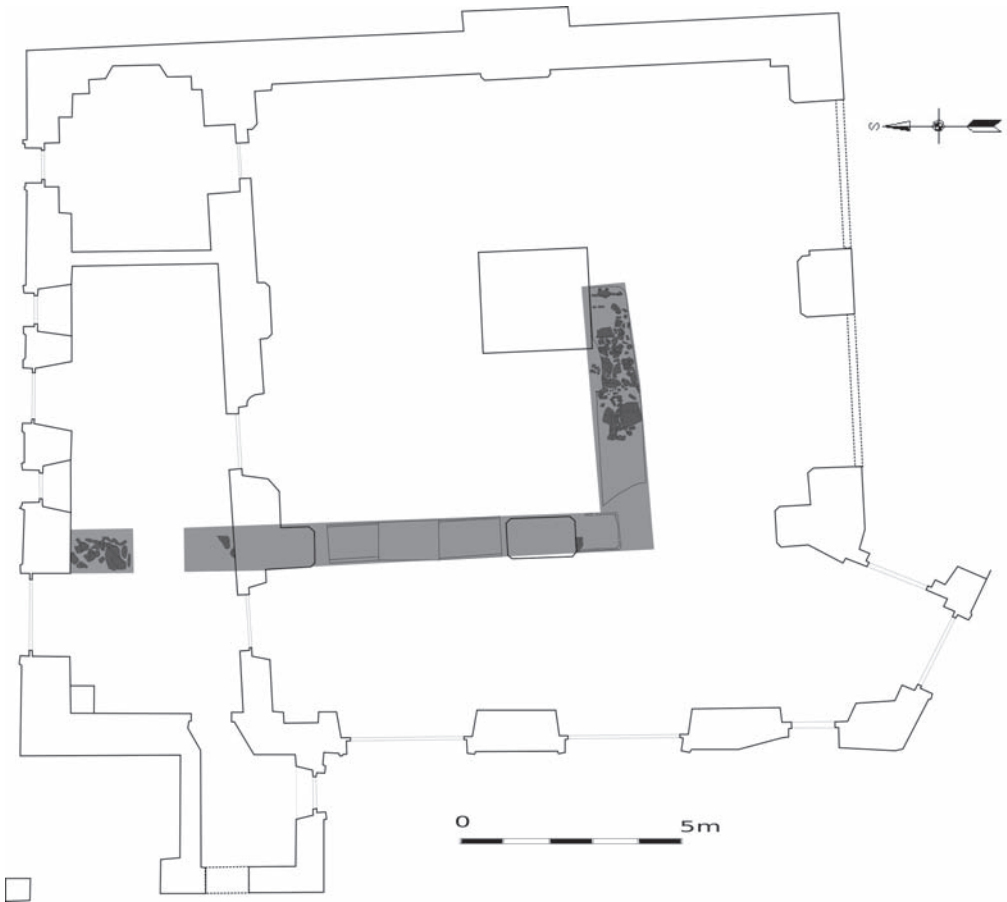
Pro určení časových souvislostí je zásadních několik superpozic: (1) obj. 519 je zahlouben do středověké kulturní vrstvy, je tedy mladší, (2) obj. 519 a 520 jsou rozrušeny objektem 518, který je dle nálezů spojen s výskytem pálených čtvercových a kapkovitých dlaždic, jsou tedy starší než obj. 518 (resp. i další objekty se stejnými nálezy). Další (3) stratigrafický vztah tvoří překrytí obj. 520 včetně jeho kamenné výplně torzem podlahového horizontu s pálenými dlaždicemi v okolí bimy. Objekt 520 je tedy starší.

Pohled na odhalený objekt 520 a jeho vztah s torzem podlahového horizontu (foto František Trampota)

Celkově lze vyslovit interpretaci, že tato struktura je pozůstatkem vnější zdi, která fungovala až do rozšíření synagogy o lodžii. Celá tato struktura netvoří ohraničený celek, což bylo ověřováno mikrosondážemi v různých možných směrech pokračování obj. 520.

K období vzniku těchto základů lze uvést, že je mladší než středověká kulturní vrstva, kterou však zřejmě nelze datovat do jednoho období. Svrchní vrstva je podle nálezů žetonu datovaná obecně do 16. století, jedná se však o nález ze sondy S1, v němž nebyly některé objekty, které sonda protínala při jejím výkopu, dosud rozlišeny (například právě obj. 519).

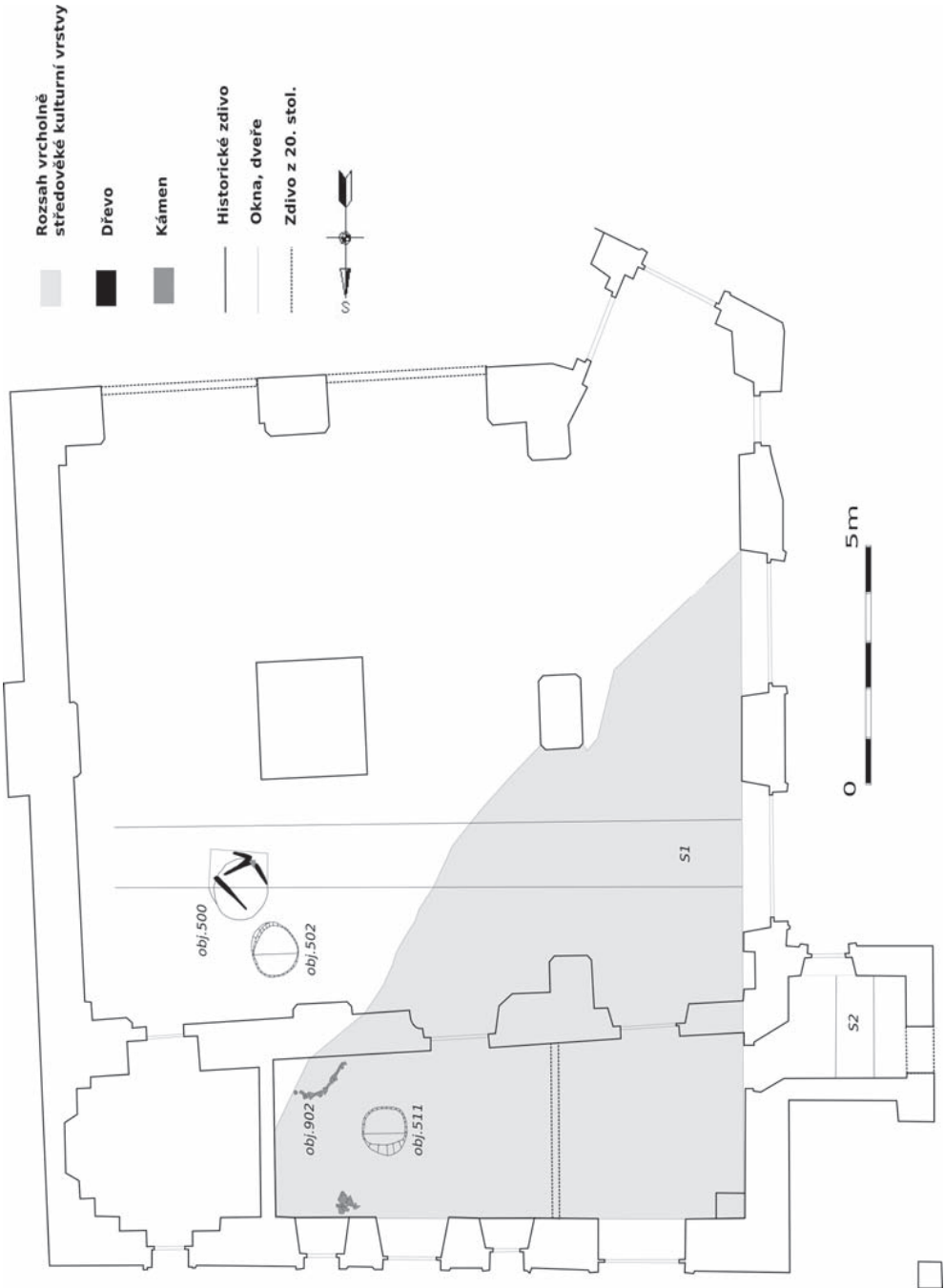
Interpretace nálezu objektů 519, 520 a 903 jako součásti základů staršího zdiva
(grafika František Trampota)

Mimo nálezy z novověku byla objevena kulturní vrstva a tři objekty (500, 502, 511), které jsou datovány do období vrcholného středověku především na základě typologie keramiky a dále mince nalezené v sektoru H, vydané Albrechtem V. (1411–1439) ve Vídni. Většina nalezené hmotné kultury ze záchranného výzkumu spadá do tohoto období. Jedná se hlavně o keramiku různého stupně fragmentarizace, dále zvířecí kosti, železné předměty (šipky do kuše, kování, pracovní nástroje, hřebíky), ojediněle i bronzové a olovené, a o kostěnou industrii. V objektu 500 bylo nalezeno i několik kusů dřeva bez zjevného dokladu opracování.

Na rozdíl od nálezů z novověku lze ke středověkým objektům uvést pouze obecnou interpretaci jako sekundárně využitě odpadní jámy.

Závěr

Během archeologického výzkumu Horní synagogy bylo objeveno několik stavebních struktur, které jsou spojené s různými přestavbami během existence synagogy v novověku. Jednou z důležitých situací je objev základů starší zdi. Dále zde byly prozkoumány objekty a část kulturní vrstvy z vrcholného středověku.

Plán Horní synagogy s vyznačením archeologických objektů, které jsou datovány do vrcholného středověku (grafika František Trampota)

Vzorek keramiky nalezený v objektu 500 (foto František Trampota)

Kostěné nákončí se železnými nýty nalezené v objektu 500 (foto František Trampota)

Poděkování

Chtěl bych vyjádřit poděkování Mgr. Dagmar Grossmannové, Ph.D., z Numismatického oddělení Moravského zemského muzea za určení nalezených mincí a žetonu a dále Mgr. Ing. Lubomíru Prokešovi z Ústavu chemie Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity za materiálové určení vzorku CaSO_4 . Rovněž děkuji kolegům Kateřině Pokorné a Mgr. Jirímu Sekerešovi za konzervaci nalezených artefaktů.

Literatura:

KLENOVSKÝ, J. 1994: Židovské památky Mikulova, Mikulov.

František Trampota

**The archaeological excavation
in the Upper Synagogue in Mikulov**

The archaeological rescue excavation in the Upper Synagogue in Mikulov has been realised in January 2012 due to the works on general reconstruction of the building. The results of the excavation show especially construction history of the synagogue from ca 16th century to our days. Beside finds related to the existence of the synagogue, several features from High Middle Ages were documented too.

Among most important discoveries belongs the uncovering of wall foundations from earlier phases of the building (features 519 and 520). Rather puzzling was the discovery of a brick channel built below the floor (features 900 and 901) which was filled with several kilograms of calcium sulfate (CaSO_4). Several floor phases were also documented during the excavation or pieces of crumbled painted facade which was damaged most likely during the fire in 1719.

Archaeological features were excavated entirely while the medieval cultural layer was excavated only according to the needs of the reconstruction works.

Eduard Tomaščík

Giovanni Battista Alouisi – významný tvůrce italské raně barokní hudby ve službách Dietrichsteinů

Mikulovský dvůr olomouckého biskupa Františka kardinála Dietrichsteina (1570–1636) hostil v prvních desetiletích 17. století celou řadu cizích umělců, kteří významně přispívali k utváření kulturního života tohoto města a potažmo celé Moravy. Jedním z nich byl italský hudebník Giovanni Battista Alouisi (narozen kolem 1600 v Boloni – zemřel 1665 v Brně), jehož lze s nadsázkou označit za „mikulovského Monteverdiho“, neboť šlo o jednoho z tvůrců nově nastupujícího sluhu raného baroka. Tato osobnost ve své době významně zasáhla do (nejen hudební) kultury jižní Moravy a zanechala zde po sobě určitý odkaz, ať už ve smyslu materiálním či duchovním.

Životní a profesní dráha Giovanniho Battisty Alouisiho se při prvním pohledu poměrně dělí na dvě části. V první z nich, trvající asi do roku 1640, se Alouisi jeví jako poměrně uznávaný italský řádový skladatel, který pravidelně vydával svá díla tiskem. Na sklonku dvacátých let 17. století se podobně jako řada jeho dalších krajanů rozhodl hledat štěstí za Alpami a zakotvil na dvoře významného církevního hodnostáře, jímž byl olomoucký biskup František kardinál Dietrichstein. Hlavními životopisnými prameny pro toto období jsou Alouisiho tištěné notové sbírky, zejména jejich dedikace.

Po vydání poslední sbírky v roce 1640 se však ztrácejí jeho stopy v neznámu a tato osoba jako by zmizela z povrchu zemského. Avšak i pro druhou část jeho života existují doklady, tentokrát v podobě korespondence a dalších archivních materiálů, které byly v roce 2004 identifikovány v Moravském zemském archivu. Díky nim vidíme Alouisiho jako venkovského faráře na dietrichsteinských panstvích v okolí Mikulova, pečujícího o duchovní blaho svých oveček.

Alouisiho skladatelský odkaz je soustředěn v šesti sbírkách duchovních skladeb. Jsou to: *Coelestis Parnasus* op. 1 (datum prvního vydání neznámé, druhé vydání 1628), *Celeste Palco* op. 2 (1628), *Harmonicum Coelum* op. 3 (1628), *Contextus Musicarum Proportionum* op. 4 (1637), *Corona Stellarum Duodecim* op. 5 (1637) a *Vellus Aureum* op. 6 (1640). Všechny byly vydány v Benátkách u prestižního tiskaře Bartholomea Magniho. Do dnešní doby je dochováno jen několik exemplářů, nejpočetnější kolekce je uložena v Univerzitní knihovně ve Vratislavi.¹ Svým významem převyšuje Alouisiho dílo vše, co bylo v této době v našich zemích v hudebním oboru vůbec vytvořeno.² Několik Alouisiho skladeb lze již také najít na nahrávkách souboru Societas Incognitorum.³ V předkládaném článku se zaměřuji hlavně na Alouisiho životní osudy a jeho vztah k mikulovským Dietrichsteinům.

Alouisiho rodiště a první působíště

Skladatelovým rodištěm byla italská Boloňa. On sám byl na toto centrum vzdělanosti a umění zřejmě velmi hrdý, protože na valné většině rukopisných či tištěných pramenů je za jeho jménem uvedena italská nebo latinská forma jeho původu „da Bologna/Bononia“. Ještě po jeho smrti můžeme ve výčtu zesnulých osob číst „*Aloysius Baptista*

¹ Biblioteka Uniwersytecka Wrocław, sign. 50248 Muz (op. 1), 50246 Muz (op. 4), 50245 Muz (op. 5), 50247 Muz (op. 6). Mikrofilmové kopie jsou uloženy v Oddělení dějin hudby Moravského zemského muzea. Exempláře dalších tisků jsou dochovány ve Velké Británii a Itálii.

² TOMAŠČÍK, Eduard: Giovanni Battista Alouisi – život a dílo, Brno 2012 (disertační práce).

³ Zapomenuté poklady raně barokní Moravy. Hudba na dvoře Dietrichsteinů [CD-ROM], Praha 2005.

Bononensis“.⁴ Datum narození není známo, dá se však předpokládat, že to bylo někdy kolem roku 1600.

O skladatelově mládí a dospívání prozatím nemáme žádné konkrétní informace kromě toho, že se v Boloni stal členem řádu františkánů konventuálů (jinak minoritů).⁵ Sídlo nejstarší univerzity na světě bylo jistě mladému řeholníkovi skvělým odrazovým můstkem na cestě za vzděláním a duchovní dráhou. O jeho hudebním vzdělání nemáme žádné zprávy, lze však předpokládat, že se již jako člen boloňských minoritů projevil jako schopný hudebník. Jeho prvním známým hudebnickým postem bylo místo varhaníka v bazilice sv. Antonína v Padově, nazývané místními zkráceně „il Santo“. Je velmi pravděpodobné, že toto místo získal právě díky členství v řádu minoritů, neboť padovská bazilika stála v těsném sousedství jejich kláštera. Jedna ze skladeb první Alouisiho sbírky *Coelestis Parnasus* je dedikovaná otci Giovannimu Evangelistovi Giunchimu z Boloně. Není vyloučeno, že tento muž mohl stát za Alouisiho odchodem na nové působiště.

Je otázkou, zda skladatelův odchod do Padovy souvisel s přímou nabídkou funkce varhaníka, nebo jestli nejprve změnil místo svého pobytu v rámci řádu a místo v bazilice obsadil až později. Ať tak či tak, 1. ledna roku 1624 byl Alouisi jmenován varhaníkem v jedné z největších sakrálních staveb v Itálii, jejíž historie sahá až do 13. století.⁶ Začínající hudebník si jistě tehdy neuměl představit lepší start. Hudebně liturgický provoz v „il Santo“ měl velkou tradici a svému novému varhaníku poskytl bezpochyby neocenitelné provozní a umělecké zkušenosti. V Padově snad také zahájil svá studia teologie, neboť v roce 1627 se ve své druhé tištěné sbírce *Celeste Palco* tituluje jako bakalář.

V době Alouisiho nástupu do funkce působil jako maestro di cappella baziliky sv. Antonína rodák z Brescie, Leandro Gallerano (koncem 16. století až 1631), který se stal zdejším kapelníkem jen o několik měsíců dříve, 17. října 1623.⁷ Tento velmi plodný skladatel tvořil na přelomu manýrismu a rodící se barokní estetiky, čemuž stylově odpovídá také jeho dochované dílo. O Alouisiho vztahu k jeho nadřízenému vypovídá to, že do své první sbírky *Coelestis Parnasus*, napsané právě v padovském období, zařazuje také jednu Galleranovu kompozici – *In Domino confido*. Nikde jinde v jeho díle nenajdeme skladbu od jiného autora, pouze zde. To samo o sobě již nasvědčuje tomu, že si jeho osobnosti vážil a že jejich profesní vztah musel být velmi úzký. Je možné, že to byl právě kapelník baziliky „il Santo“, který začínajícímu skladateli zprostředkoval možnost vydávat svá díla u Bartholomea Magniho v Benátkách, neboť on sám spolupracoval s tímto prestižním nototiskařem Itálie již nejméně třikrát (v letech 1615, 1620 a 1622). Nakolik ovlivnil Gallerano svého mladšího kolegu také kompozičně, anebo zda se dokonce nejedná o vazbu učitele a žáka, zůstává otázkou, jejíž zodpovězení by si zasluhovalo hlubší srovnání díla obou skladatelů, což není v možnostech tohoto příspěvku.

Z dedikace sbírky *Celeste Palco*, která je druhým Alouisiho opusem a byla vydána v Benátkách roku 1628, vyplývá, že se skladatel v Padově nenechal profesně svázat pouze svými povinnostmi v bazilice, nýbrž se snažil navázat kontakty a spolupracovat také s jinými hudebními institucemi ve městě. Sbirka je totiž věnována představeným ženského kláštera Monasterio delle zitelle Gasparine, zaměřujícího se na výchovu nezletilých dívek. Nedlouho existující klášter (založený 1581) stojící v padovské čtvrti Contrada delle zitelle zřejmě kladl velký důraz na hudební stránku liturgie, což byl důvod, proč pro ně mladý skladatel psal skladby, jež se, alespoň podle předmluvy, setkávaly s ohlasem

⁴ Nekrologium minoritské provincie české 1777, Moravský zemský archiv v Brně, fond E 49 (Minorité Brno), kniha č. 34, kart. 16, str. 159 (fol. 84).

⁵ METZ, Fabio: La cappella musicale del duomo di Sacile (secc. XV-XVIII), in: Note d'archivio (ed. Paolo Giosuè Chiaradia), Atti dell'Accademia „San Marco“ di Pordenone, roč. 1 (1999), s. 195–239, zde na s. 225.

⁶ SARTORI, Antonio: Documenti per la storia della musica al Santo e nel Veneto, Vicenza 1977, s. 3, 46.

⁷ ROCHE, Jerome – TIBALDI, Rodobaldo: Gallerano, Leandro, in: Grove Music Online [online]. Dostupné na <http://www.oxfordmusiconline.com.proxy.mzk.cz/subscriber/article/grove/music/10543> [cit. 20. srpna 2012].

a vřelým přijetím. Některé z nich autor posléze zařadil do své sbírky. Jak intenzivní a dlouhodobý tento typ spolupráce byl, však prozatím nevíme.

Kapelník katedrály v Sacile (1627–1628)

Dalším Alouisiho působištěm se stalo severoitalské městečko Sacile poblíž Udine. Poprvé je zde jeho pobyt doložen na jaře roku 1627, kdy sem byl vyslán svým řádem jako kazatel pro postní období (*predicatore quaresimali*), aby uspokojil duchovní potřeby věřících a připravil je na nejdůležitější období církevního roku, tedy Velikonoce. Tato služba zřejmě nebyla ničím výjimečná a mladí řeholníci ji brali jako určitý typ misie. Prozatím však není jasné, proč směřovaly jeho kroky právě sem. Alouisiho pastorační činnost v Sacile byla zřejmě natolik výrazná, že udělala velký dojem na místní městskou radu, výsledkem čehož byla nabídka zastávat uprázdňovaný post kapelníka zdejší katedrály sv. Mikuláše. Poté co se Alouisi vrátil po splnění svého úkolu zpět do Padovy, začalo vyjednávání mezi městem Sacile a padovským minoritským klášteřem o uvolnění jejich člena do nového působiště.

Nejprve musela sacilská městská rada vyřešit otázku, za jakých finančních okolností a z kterých zdrojů by měl být nový maestro di capella vyplácen. Celý problém vyřešila způsobem jakéhosi finančního „projektu“, který počítal s platem 100 dukátů ročně, na nějž se skládalo více místních duchovních organizací a z něhož vyplývala také pracovní náplň kapelníka. K tomuto návrhu se připojily následující instituce: katedrála sv. Mikuláše nejvyšší částkou 40 dukátů, kostel Panny Marie Bolestné (*chiesa Madonna della Pietà*) částkou 12 d., špitál sv. Řehoře s přidruženým kostelem částkou 15 d., příspěvek rodu Ettorea ve výši 15 d., bratrstvo Nejsvětější svátosti 8 d. a bratrstvo sv. Antonína 10 d. Když byla vyřešena ke všeobecné spokojenosti finanční otázka a ani bratři minorité nečinili Alouisiho odchodu zvláštní překážky, nic nebránilo tomu, aby se skladatel ujal své nové funkce.

Alouisi dorazil do Sacile 11. června 1627, z čehož je patrné, že celá věc byla vyřízena poměrně rychle. Co přesně jej lákalo opustit tak významné italské centrum, jako je Padova, a usadit se v malém provinčním městě, už dnes asi nezjistíme. Snad ho vábilo kapelnické postavení, snad vyšší plat, než měl jako varhaník. Možná chtěl také nasbírat větší hudební a kompoziční zkušenosti, než jaké mu poskytovala služba v padovské bazilice, což mu post kapelníka umožňoval. Jeho pobyt v Sacile musel být však velmi fyzicky, a tím i psychicky náročný a vyčerpávající. V pramenech se dochoval výčet jeho povinností, daný usnesením městské rady v Sacile ze dne 2. května 1627. Volný překlad tohoto výčtu předkládám na tomto místě celý, neboť se jedná nejen o důležitý dokument Alouisiho života, ale také o významný materiál vypovídající o povinnostech hudebníků v Itálii ve srovnání s podmínkami v českých zemích.⁸

1. V katedrále sv. Mikuláše se musel podílet na hudebním provozu jako zpěvák a maestro di cappella [tedy musel se zúčastňovat hudebních produkcí osobně jako interpret] o nedělích a svátcích, o Vánocích, Velikonocích, půstu, v procesích, vše dle zvyklostí tohoto kostela.
2. Pro bratrstvo Nejsvětější svátosti musel obstarávat hudební provoz každou třetí neděli v měsíci zpíváním na slavné mši (*messa grande*) s následným procesím.
3. Pro bratrstvo sv. Antonína musel každou první neděli v měsíci zpívat slavnou mši v jejich kapli, poté se zúčastnit procesí s návštěvou pěti kostelů. Dále se podílet na slavné mši na svátky sv. Antonína a Gotharda včetně nešpor, vše dle zvyku bratrstva.
4. Na svátek sv. Řehoře musel jít společně s kanovníky do kostela téhož světce a zpívat tam slavnou mši, o druhé neděli po Letnicích dle tamního zvyku.
5. Pro kostel Panny Marie Bolestné nad mostem musel hudebně zabezpečit každou sobotu čtenou mši (*messa bassa*) v kostele nebo v oratoři a na každý mariánský svátek zpívat večer Loretánskou litanii ve Svatém domku v Loretě.

⁸ METZ, c. d., s. 226.

6. Musel vyučovat čtyři chlapce [míněno zřejmě diskantisty]. Tito chlapci se měli dostavit každý pracovní den do sakristie kostela sv. Mikuláše v čase, který by nekolidoval s jejich školou a zároveň nenarušoval liturgický provoz kněží v kapitule.⁹

Jedním z prvních a dodnes dochovaných důkazů o Alouisiho působení v Sacile byl jeho zájem o varhanní portativ, získaný pro špitální kapli sv. Řehoře, který nechal nový kapelník opravit hned v prvním roce svého působení. Nástroj byl z rozhodnutí představených uložen v katedrále a jeho restaurace byla uhrazena 16. září 1628.¹⁰ Také v novém působišti se Alouisi brzy zorientoval a navázal kontakty s vlivnými osobnostmi města. Dokladem toho je moteto *Anima mea cessa* z druhé sbírky *Celeste Palco*, věnované místnímu lékaři Aluise Cassianimu. Stopy sacilských kontaktů lze vidět i v Alouisiho třetí tištěné sbírce *Harmonicum Coelum*, kde je za dedikaci připojena oslavná báseň, kterou složil místní poeta a významná persona Giovanni Battista Plovesana.

Jak vyplývalo z kapelnické funkce, ani po kompoziční stránce Alouisi v sacilském období nezažáhl. Dle data dedikace (25. listopadu 1627) zde dokončil sólovou sbírku *Celeste Palco*, jež byla vydána o rok později v Benátkách. K tomuto období se nepochybně váže jeho třetí opus *Harmonicum Coelum* (dedikace 1. října 1628, vydáno téhož roku). Svým komorním obsazením byla tato sbírka čtyřhlasých mší asi zamýšlena pro místní provozovací aparát, který určitě nebyl nijak velký.

Studia v Praze (1628–1631)

Koncem léta 1628 zažádal Giovanni Battista Alouisi o uvolnění ze své funkce kapelníka katedrály v Sacile, aby mohl odcestovat do Prahy, kde si chtěl dokončit své teologické vzdělání. Na odškodněnou nabídl představeným své skladby, což mohl být logicky jeho první opus *Celestis Parnasus* a následující tisk *Celeste Palco*. Bohužel nevíme, kdy přesně skladatel Sacile opustil. Muselo to být zřejmě někdy v září nebo říjnu 1628, protože se dá předpokládat, že cestu do české metropole chtěl uskutečnit ještě před zimou. Nezbyvá než položit si otázku, proč zůstal ve svém druhém působišti ještě kratší čas než v Padově. Jako velmi pravděpodobná se jeví hypotéza F. Metzeho,¹¹ že práce kapelníka v Sacile byla spojena s nadměrnou časovou zátěží a velkým vytížením, což mělo postupně za následek značné fyzické vyčerpání, kterému již Alouisi nechtěl, nebo nemohl čelit. Je ale také možné, že velmi záhy pochopil, že po Boloni a Padově ho kulturní a duchovní život provinčního městečka nenaplnuje. A také je otázkou, zda od začátku nebral svůj pobyt v Sacile jen jako přestupní stanici a studnici nových zkušeností do doby, než se mu naskytne jiná pracovní možnost.

Způsob, jakým se Alouisi dostal do čerstvě vzniklé pražské bohoslovecké koleje sv. Bonaventury, mohl mít v zásadě dvě vysvětlení. Instituce se nacházela v minoritském klášteře sv. Jakuba a minorité ji také spravovali. Možnost završit zde svá studia teologie mohl tedy Alouisimu zprostředkovat jeho domovský řád. Druhá cesta mohla vést přes protektora této koleje, pražského arcibiskupa Arnošta Harracha. Skladatel mu totiž věnoval svůj třetí opus *Harmonicum Coelum*. Prozatím není vůbec jasné, kde a jakým způsobem s touto osobností vešel Alouisi v kontakt. Jisté ale je, že v době, kdy končil svůj sacilský pobyt, musel už vědět o svém přijetí na pražská studia, protože ve sbírce, datované 1. října 1628 v Benátkách, se označuje jako alumnus této koleje. Přestože kardinál Harrach do Itálie občas zajížděl, zdá se být dost nepravděpodobné, že by se na některé z těchto cest seznámil s mladým skladatelem osobně, ačkoli ani to nelze vyloučit.

Kolej sv. Bonaventury založil císař Ferdinand II. roku 1622 za účelem vzdělávání minoritských kleriků jako poděkování tomuto řádu za jeho zásluhy v předbělohorském období.

⁹ Autory překladu jsou Vladimír Maňas a Jana Chocholatá.

¹⁰ METZ, c. d., s. 226.

¹¹ Tamtéž, s. 227.

Instituci potvrdil také generál řádu, stejně jako papežové Řehoř XV. a Urban VIII. Studium bylo určeno pro dvanáct bakalářů ze zdejší minoritské provincie, což ale velmi záhy přestalo platit, protože na kolej se začalo prosazovat stále více studentů italského původu, kteří se po ukončení studií často vraceli zpět do své vlasti. Kvůli neustálým stížnostem, které se na „Vlachy“ množily, dokonce odebral císař této edukační organizaci roční dotaci. I přesto kolej sv. Bonaventury přežila až do roku 1775, kdy se po zrušení jezuitského řádu přestěhovala do Klementina. Studium však mělo pozvolna sestupnou tendenci. Například roku 1735 už zde působili pouze čtyři bakaláři.¹² Slavnostní udělování akademického titulu pro minoritské absolventy probíhalo přímo v klášterním kostele sv. Jakuba. Pokud předpokládáme, že Alouisi zahájil tříleté magisterské studium teologie roku 1628, musel také stát na tomto místě u promočního aktu koncem roku 1631 (bakalářem se tituluje již roku 1627 ve své druhé sbírce, tohoto stupně tedy musel dosáhnout již v Boloni nebo v Padově). Bohužel přímý důkaz tohoto předpokladu se mi nepodařilo nalézt, protože archivní materiály koleje sv. Bonaventury, uložené dnes v Národním archivu v Praze, neposkytují k danému období žádné informace.¹³

Sekretář a kapelník kardinála Františka Dietrichsteina a kvardián brněnských minoritů (1631–1636)

Přestože od příchodu do Prahy až do roku 1635 nemáme o Alouisim jediný přímý důkaz o jeho pobytu v českých zemích, následující životní kroky čerstvého magistra teologie lze vyvodit z pozdějších pramenů. Snad nejosudnější životní rozhodnutí, a to jak v dobrém, tak v záporném slova smyslu, učinil odchodem na Moravu do služeb olomouckého biskupa kardinála Františka Dietrichsteina. Jak k tomuto seznámení došlo a kdo kardinálovi italského hudebníka doporučil, zůstává opět bez vysvětlení. Vzhledem k dobrým osobním vztahům mezi biskupem Dietrichsteinem a pražským arcibiskupem Harrachem to mohl být právě protektor koleje, kde Alouisi studoval, avšak v korespondenci obou církevních hodnostářů se o něčem takovém prozatím nepodařilo nalézt zmínku.¹⁴ Pro tuto hypotézu mluví i to, že pravděpodobně na Harrachovo doporučení přijal Dietrichstein roku 1633 do svých služeb jiného italského hudebníka, Vincenza Scapittu.¹⁵ V dedikaci páté sbírky *Corona Stellarum*, datované 2. února 1637 v Mikulově, Alouisi uvádí, že je to již pět let, co působí ve službách kardinála, což by ukazovalo přibližně na přelom let 1631 až 1632. Později v dopise z roku 1663 uvádí, že slouží Dietrichsteinům již 33 let, což by opět směřovalo někam do roku 1630 nebo 1631. Tento výpočet by se také logicky shodoval s předpokládaným rokem ukončení teologických studií v Praze.

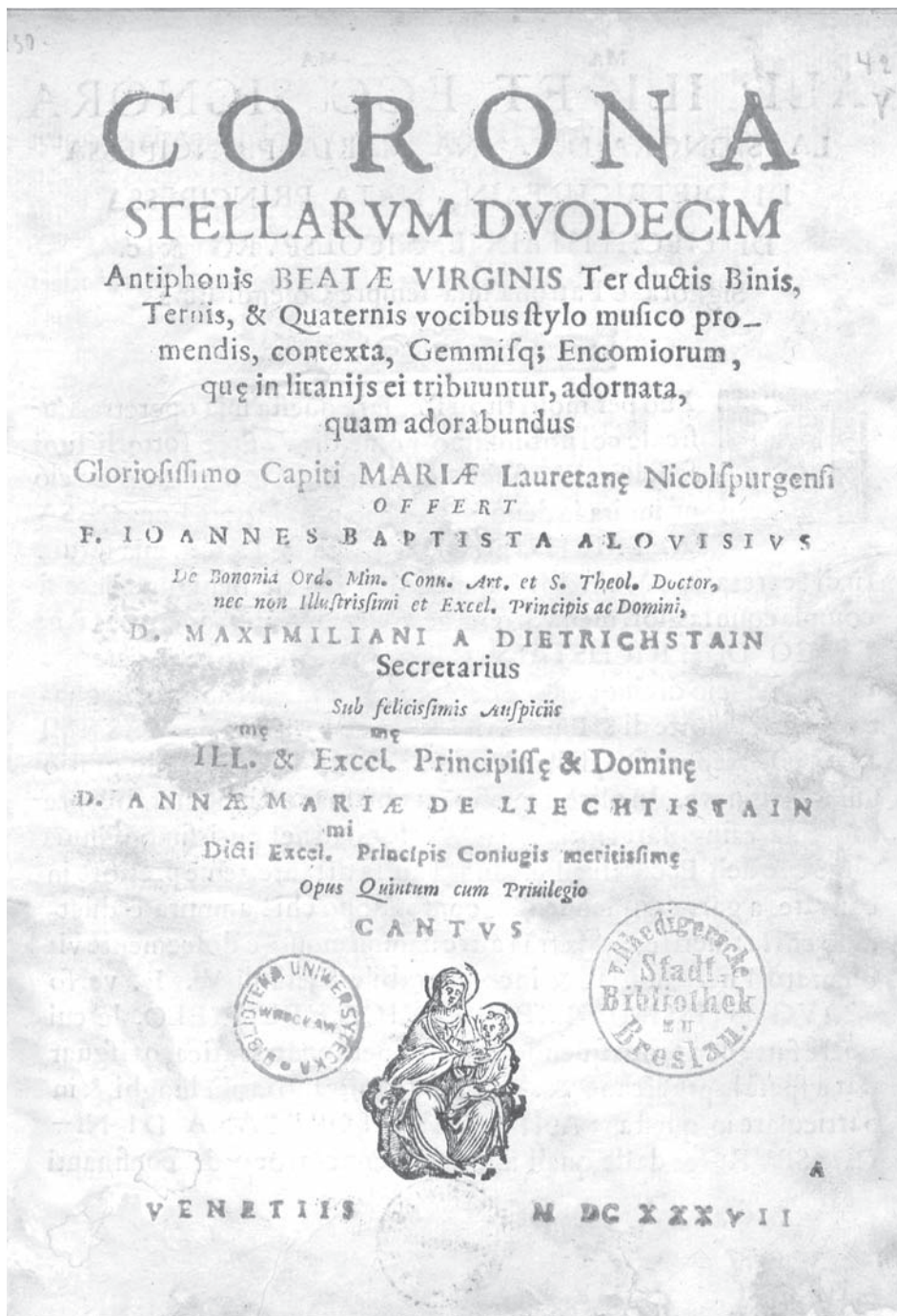
Na Moravu mohl ale Giovannio Battistu Alouisim přivést i jiný impuls. Roku 1631 zve kardinál Dietrichstein do Mikulova piaristy z Itálie, aby pozdvihli zdejší vzdělání a kulturu. Zakládá zde piaristické gymnázium, pro podporu hudby vzniká loretánský a václavský seminář a zahajuje řadu stavebních úprav svého sídla a jeho bezprostředního okolí. Začínají se zde vyskytovat význační fundátoři a vzdělanci jako hrabě František Magnis, hrabě Adolf z Althanu, významný vlámský teolog Jan Křtitel Gramay či hudebník Carlo Abbate. Během krátké doby se toto jihomoravské město stává centrem manýristické a raně barokní kultury. Není zřejmě náhoda, že s příchodem piaristů se časově shoduje také

¹² EKERT, František: Posvátná místa král. hl. města Prahy. Svazek I. Praha 1883, s. 431–432.

¹³ Dokumenty koleje sv. Bonaventury v Praze, Národní archiv Praha, fond Arcibiskupství pražské, kart. 2045.

¹⁴ Harrachovu korespondenci zpracoval nejnověji CATALANO, Alessandro: Zápas o svědomí. Kardinál Arnošt Vojtěch z Harrachu (1598–1667) a protireformace v Čechách, Praha 2008.

¹⁵ FEDERHOFER, Hellmut: Scapitta, Vincenzo, in: Grove Music Online [online]. Dostupné na <http://www.oxfordmusiconline.com.proxy.mzk.cz/subscriber/article/grove/music/24700> [cit. 20. srpna 2012]. Dílo tohoto prozatím nepřiliší známého skladatele a jeho srovnání s Alouisim bude předmětem dalšího výzkumu.

Titulní list Alouisiho sbírky *Corona stellarum duodecim* (Benátky 1637), určené pravděpodobně pro mariánské pobožnosti v mikulovské Loretě. Biblioteka Uniwersytecka Wrocław, sign. 50245 Muz. (Mus. 114)

Alouisiho vstup do dietrichsteinských služeb. Z pozdější korespondence víme, že skladatel měl kontakty přímo se zakladatelem a představeným piaristického řádu Josefem Kalasánským, není však jasné, zda se tato vazba vytvořila až v Mikulově, anebo již dříve. Ve druhém případě totiž mohli dát podnět k jeho odchodu do Mikulova samotní piaristé. O tak vysoce vzdělaného krajana by při zdejším nedostatku vzdělávacího aparátu jistě projevil zájem. Jako nejpravděpodobnější se mi však jeví varianta, že kardinál se o této osobě již s určitým hudebním a duchovním renomé někde dozvěděl a přímo mu nabídl místo hudebního prefekta a italského sekretáře, aniž by si Alouisi musel tyto posty postupně vydobýt. Čtvrtá sbírka *Contextus musicarum* (1636) ke zmíněným funkcím přidává ještě post (dvorního) teologa, který si Alouisi zřejmě do určité míry podržel i po kardinálově smrti, neboť se později sám tituluje jako teolog Maxmiliána Dietrichsteina (na titulním listě sbírky *Vellus Aureum* z roku 1640).

Je poněkud paradoxní, že právě v letech 1631–1634, kdy Giovanni Battista Alouisi prožívá svůj největší profesní a osobní vzestup v dosavadní kariéře, o něm nemáme jediné původní zmínky. Díky svým významným funkcím musel patřit do nejbližšího okruhu lidí obklopujících kardinála, kteří jej doprovázeli na diplomatických cestách či jiných jednáních. Je tedy nešťastná shoda náhod, že neexistuje pramen, anebo se prozatím nepodařilo nalézt ten, který by se v inkriminovaných letech alespoň letmo zmiňoval o osobním či profesním životě Dietrichsteinova kapelníka.

Teprve rok 1635 nám vyjevuje nové a v lecčem překvapivé informace. Z tohoto roku (přesně z 26. prosince) se totiž dochoval Alouisiho dopis generálu piaristického řádu Josefu Kalasánskému, který uvádí G. Sántha v *Epistulae ad S. Iosephum Calasanctium ex Europa Centrali 1626–1648*.¹⁶ Dopis sestává ze dvou odstavců a v jeho úvodu nacházíme hold za Kalasánského zásluhu v šíření víry. Následuje poměrně nesrozumitelné ohrazení se vůči laickému bratru Ambrosiu Ambrosimu, jenž prý prohlašuje, že se zasloužil o jakési Alouisiho privilegium, ačkoli tomu tak není. Přestože není jasné, o jakou záležitost přesně šlo, dopis dokládá několik skutečností. Za prvé to je první konkrétní důkaz spojení mezi oběma protagonisty, a jak vyplývá z úvodní věty „*vždy jsem Vám z mnoha důvodů prokazoval zvláštní poslušnost, ale v poslední době ve mě vzrostla ještě více...*“, jejich kontakt byl již dlouhodobější. Dále je to doklad toho, že kardinálův italský sekretář cestoval společně se svým pánem. Dopis byl napsán koncem prosince v Kroměříži, což se přesně shoduje s dobou, kdy zde kardinál musel pobývat kvůli konání piaristické provinciální kapituly, která tehdy volila nového provinciála pro Moravu.¹⁷ Zajímavá je také Sánthova poznámka pod textem týkající se pisatele listu. Podle něho žil Alouisi nejprve v Kroměříži jako tamní správce konventu svého řádu („*primum Cremserii vixit qua Minister localis Conventus Ordinis sui*“) a teprve poté se stal teologem a sekretářem knížete Maxmiliána Dietrichsteina. Kde Sántha k této informaci přišel, není jasné, ale ve světle výše uváděných faktů se jeví jako mylná. Do Kroměříže navíc byl roku 1606 uveden kardinálem řád františkánů, nikoli minoritů.

Roku 1635 však Alouisi skutečně zastával významnější duchovní funkci, avšak ne v Kroměříži, nýbrž v Brně. Hned ze dvou minoritských pramenů víme, že se na jeden rok stal kvardiánem v brněnském minoritském klášteře s kostelem sv. Janů.¹⁸ V té době zde byla značná převaha italských minoritů, z nichž většina odešla roku 1639.¹⁹ Jakým způsobem se dietrichsteinský hudební prefekt na tuto pozici dostal, prozatím nevíme. Otázkou však

¹⁶ Epistulae ad S. Iosephum Calasanctium ex Europa Centrali 1625–1648 (ed. Georgius Sántha), Řím 1969, s. 8–9.

¹⁷ BALCÁREK, Pavel: Kardinál František Ditrichštejn 1570–1636. Gubernátor Moravy, České Budějovice, 2007, s. 174.

¹⁸ Manuale P. Stephani Christ Ord. Minorum S. P. N. Francisci Convent., Moravská zemská knihovna, Rkp. Mn 60, s. 265; Chronologia Conventus ad SS. Joannes (c. 1733), Moravský zemský archiv v Brně, fond E 49 (Minorité Brno), kniha č. 32, kart. 15, str. 82 (fol. 41).

¹⁹ DOKOUPIL, Vladislav: Dějiny moravských klášterních knihoven ve správě Universitní knihovny v Brně, Brno, 1972, s. 163.

také zůstává, jak mohl zvládat povinnosti vyplývající z této funkce při velké časové vytíženosti, již si jistě vyžadovala služba u kardinála. V této souvislosti se také musíme ptát, proč vůbec o post představeného kláštera stál a zda nešlo pouze o formální úřad, který nijak organizačně nezasahoval do služby u dvora. Je ale možné, že již tehdy myslel Alouisi na stáří, což se, jak uvidíme, stalo realitou a do jisté míry se mohly jeho funkce u biskupského dvora doplňovat s řádovými. Dokladem toho je dopis napsaný 14. března 1635 vídeňským rektorem Ambrosiem Herllem z Kolína, adresovaný kardinálovi. Dietrichstein byl tehdy pověřen jednáním o náboženských podmínkách míru s luterským Saskem. Herll mu chtěl tlumočit svůj názor ve Vídni nebo Brně, kam se domníval, že kardinál dorazí, ale jelikož se tak nestalo, činí vše prostřednictvím brněnského kvardiána Alouisiho a prosí ho, aby se i nadále nezdráhal bránit pravou víru.²⁰ Jak je vidět, zde brněnský představený minoritů fungoval jako spojka mezi kardinálem a vídeňskými duchovními kruhy.

Herllův dopis je ale důležitý ještě z jiného důvodu. Minoritský brněnský kvardián je v něm titulován jako „R[everend]o P[at]ro M[a]g[ist]ro Ioanne Baptista Aloysio Brunensi Guardiano“. Vzhledem k tomu, že dopis byl napsán 14. března 1635 a na sbírce *Contextus Musicarum Proportionum* datované 1. září 1636 (resp. vytištěné o rok později) se skladatel již označuje jako doktor teologie (*Sac. Theologiae Doctor*), je zřejmé, že k nejvyššímu bohosloveckému vzdělání musel přijít v rozmezí těchto dvou let. Jakým způsobem celá záležitost probíhala a jak tohoto titulu dosáhl, není prozatím vůbec jasné. Při Alouisiho služební vytíženosti a logické časové zaneprázdněnosti se nejeví dost pravděpodobné, že by studium probíhalo standardním způsobem.

Kromě toho, že byl Alouisi v roce 1635 kvardiánem brněnských minoritů, obohatil zdejší klášter také postupně o svůj majetek. V Dokoupil, který se v sedmdesátých letech 20. století zabýval minoritskou knihovnou, v ní našel několik knih z Alouisiho majetku.²¹ Některé, zejména homiletické knihy daroval skladatel konventu již roku 1651, ostatní pak případly minoritům po jeho smrti. Dokoupil také přímo uvádí některé tituly: Bas. Faber: *Thesaurus Eruditionis scholasticae* (Lipsko 1593), Aug. Hunnaeus: *Dialectica* (Antverpy 1570), Joh. de Rada: *Controversiae theologicae* (Benátky 1599–1601), Aristoteles: *Physicorum libri VIII* (Benátky 1608), Rob. Bellarminus: *Explanatio in Psalmos* (Kolín n. R. 1611), Jac. Marchantius: *Hortus pastorum* (Kolín n. R. 1639), Aug. Paciuchelli: *Lezioni morali sopra Giona* (Benátky 1658), Balth. Corderus: *Job elucidatus* (Antverpy) 1646. K Alouisiho knihám je podle Dokoupila možno připočíst i *Ludovici Granatensis Conciones de tempore* (Antverpy 1584), které mají provenienční záznam Barth. Huebera, faráře v Dolních Věstonicích, z roku 1628.²² Provenienční přípisky zmíněných knih budou předmětem dalšího výzkumu. Je vysoce pravděpodobné, že v klášteře zůstaly i jiné věci z jeho pozůstalosti, která zřejmě nebyla nijak obsáhlá. Pokud ano, prozatím k nim nemáme přístup.

Ve službách Maxmiliána Dietrichsteina (1636–1655)

Dne 19. září 1636 umírá v Brně náhle kardinál František Dietrichstein. Tato skutečnost vyvolala logicky mnoho otázek týkajících se jeho nástupců, dědiců a problémů s tím spojených. Stejnou otázku musel nepochybně řešit také Dietrichsteinův hudební prefekt, sekretář a teolog, který v něm po svém příchodu na Moravu našel štědrého zastávce a pána. Vzhledem k postavení, jakého zde Alouisi dosáhl, určitě zvažoval své další kroky a přemýšlel, zda setrvat pod křídly dietrichsteinského rodu, anebo rozvíjet svou slibnou kariéru jinde.

²⁰ Dopis A. Herlla kardinálovi Dietrichsteinovi, Moravský zemský archiv v Brně, fond G 140 (Rodinný archiv Dietrichsteinů Mikulov), inv. č. 1906, sign. 845, kart. 433.

²¹ Dokoupil identifikuje původního majitele knih takto: „Johannes Baptista Alouisius (též Aloysius) de Bononia, doktor teologie, který byl roku 1635 kvardiánem. Od roku 1653 asi až do roku 1663 byl farářem v Dolních Věstonicích a zároveň teologem a italským sekretářem Maxmiliána, knížete z Dietrichsteinu.“ DOKOUPIL, c. d., s. 165.

²² Tamtéž.

Výsledkem těchto úvah je, dle mého názoru, poněkud diskutabilní dedikace čtvrté sbírky *Contextus Musicarum Proportionum* (vydána 1637 v Benátkách). Sbírkou je věnována rakouskému arcivévodovi Leopoldu Vilémovi I. Byl to právě tento syn císaře Ferdinanda II., který se v listopadu roku 1637 postavil po krátkém episkopátu Dietrichsteinova nástupce Jana Arnošta Plateise z Plattensteina (1586–1637) do čela olomouckého biskupství. Předpokládám, že s mladým arcivévodou mohl Alouisi přijít do kontaktu díky kardinálovým pobytům ve Vídni již dříve. Vystává však otázka, proč sbírka, datovaná ve Vídni 1. září 1636, tedy pouhých 19 dnů před Dietrichsteinovou smrtí, není věnována jemu, nýbrž rakouskému arcivévodovi. Domnívám se, že sbírka měla být původně vydána pod záštitou kardinála jako výsledek několikaletého působení Alouisiho jako kapelníka a tudíž i skladatele na jeho dvoře. Jakmile se ale Alouisi dověděl o jeho smrti (tou dobou mohl být skutečně ve Vídni), věnoval ji mladému Leopoldu Vilémovi, snad s vidinou svého budoucího zaměstnavatele. V dedikaci totiž zmiňuje, že dílo započal pod ochranou svého bývalého chlebodáře, ale dokončil je pod dozorem a s připomínkami arcivévodů. Minimálně jeden kus sbírky (moteto *Obsecro Domine*) je skutečně ušit na míru Leopoldu Vilémovi, potažmo jeho habsburskému rodu. Je těžko říci, na jakou pozici či funkci si Alouisi tímto tahem myslel, nicméně o arcivévodovi Leopoldovi je známo, že byl vášnivým mecenášem umění a velkým milovníkem hudby. Skladatel tedy zřejmě věděl, proč tak činí. Výsledek však nevyšel do žádné konkrétnější podoby spolupráce a prozatím nemáme jiné důkazy, že by po vydání sbírky došlo mezi oběma protagonisty k jakémukoli kontaktu.

Mezitím už ale Alouisi zcela jistě pochopil, že věc nemá očekávaný dopad, a své síly upřel jiným směrem. Po pěti měsících od dedikace *Contextus musicarum* kompletuje v Mikulově pátý opus *Corona Stellarum Duodecim* a věnuje ho manželce nového dědice mikulovského panství, kterým se stal kníže Maxmilián Dietrichstein. Tento synovec kardinála Dietrichsteina byl již v sedmnácti letech přijat do služby císaře Matyáše jako štolba, čímž vstoupil do okruhu vídeňské a posléze i pražské dvorní kultury (po abdikaci Rudolfa II. přesunul roku 1612 nový císař své sídlo z Prahy do Vídně, nicméně od května 1615 obýval se svým dvorem Pražský hrad po dobu následujících dva a půl roku). Důkazem Maxmiliánova zájmu o hudebně-dramatické umění té doby je jeho účast na pražském představení *Phasma Dionysiacum Pragense* od G. V. d'Arca 5. února 1617, v kterém účinkoval jako jeden z hlavních tanečníků. Byla to snad první produkce tohoto typu nejen na císařském dvoře, ale dokonce mimo italské území.²³ Mladý kníže musel být zřejmě pohybově nadaný (pokud zde nehrály roli jiné společenské důvody), protože již dva roky předtím tančil před císařem ve Vídni v kusu *Balletto detto l'ardito gricioso*.²⁴

Společenské postavení mladého knížete u vídeňského dvora stále rostlo, nepochybně také zásluhou jeho vlivného strýce Františka. Roku 1622 se stal hofmistrem druhé manželky císaře Ferdinanda II. Eleonory. Ferdinandův následník císař Ferdinand III. jmenoval posléze Maxmiliána moravským zemským hejtmanem a v letech 1645–1652 jej tentýž panovník využíval jako svého zahraničního diplomata. To už byl Maxmilián II. Dietrichstein hofmistrem druhé císařovy manželky Marie Leopoldiny a zpečetěním jeho stálého stoupání v žebříčku dvorských funkcí byl titul císařského hofmistra, který vykonával od roku 1650 až do své smrti.²⁵

Roku 1618 pojal Maxmilián Dietrichstein za manželku Annu Marii z Liechtensteina, čímž došlo ke spojení dvou prakticky nejmocnějších katolických rodů v českých zemích. Ačkoli je dedikace Alouisiho sbírky *Corona Stellarum Duodecim*, datovaná 2. února 1637, zdánlivě oslavou zbožnosti Anny Marie, ve druhém plánu je připomínkou několikaleté

²³ ŠTĚDRŇ, Miloš – ŠTUDENT, Miloslav: Hudba v pražské slavnosti *Phasma dionysiacum* 1617, *Folia historica bohemica*, roč. 17 (1994), s. 143–150; BRICHTOVÁ, Dobromila: Barokní slavnosti Habsburků ve svědectvích dietrichsteinské sbírky grafiky, in: RegioM. Sborník regionálního muzea v Mikulově, roč. 2009, s. 119–128.

²⁴ KAZÁROVÁ, Helena: Barokní balet ve střední Evropě, Praha 2008, s. 17.

²⁵ Maxmilián II. – 1. kníže Dietrichstein, in: Regionální muzeum v Mikulově [online]. Dostupné na www.rmm.cz/dietrichstein/dietrich/maxmilian_2.html [cit. 20. srpna 2012].

pozice kapelníka ve službách zesnulého kardinála a oslavou jeho nástupce, který ho přijal znovu do funkce sekretáře a později teologa, nikoli však hudebního prefekta. Jak je patrné, kníže Maxmilián si cenil Alouisiho zásluhy v dřívější službě u svého strýce a ponechal si ho u svého dvora i nadále. Vliv na toto rozhodnutí mohla mít i obdarovaná Anna Marie. Alouisi už sice nebyl v nejvyšší hudební pozici u dvora, ale na jeho nadání v tomto oboru nikdo nezapomněl, ani on sám. Důkazem toho je svým obsahem jedinečná sbírka deseti mariánských litaníí nazvaná *Vellus Aureum*, která vyšla v Benátkách 1640 s věnováním knížeti Maxmiliánovi. Její dokončení je uvedeno v Mikulově 2. srpna 1640 a svým zaměřením je určena pro tamní potřeby. Pro nás je tato sbírka také důkazem dobrých vztahů mezi Maxmiliánem a skladatelem, neboť vidíme, že kníže si jeho hudebních schopností stále vážil, když neváhal investovat do nového titulu.

Alouisi v té době stále patřil do nejbližšího knížecího okruhu mikulovského dvora, což dokládá také fakt, že si od něho Maxmilián roku 1639 půjčil peníze.²⁶ Šlo sice jen o nevysokou částku 300 zlatých, ale jeho sekretář byl na tom finančně zřejmě natolik dobře, že ho tento obnos nijak neohrozil. V té době ještě nemohl tušit, že půjčené peníze, na něž si kníže dokonce vyžádal svolení od císaře, už nikdy neuvidí. Nad celou transakcí, která měla být do roka vrácena i s úroky, se však vznáší mnoho otázek. J. Sehnal o tom píše: „*Můžeme si klást otázku, proč si kníže půjčoval peníze od svého podřízeného a proč k tomu potřeboval písemný souhlas císaře? Kromě toho byla suma 300 zlatých poměrně nízká ve srovnání s jinými půjčkami knížete, ale přesto ji kníže do roka nesplatil.*“²⁷ Je také zajímavé, že pohledávku, alespoň podle dochovaných účtů, vymáhal věřitel až po smrti dlužníka od jeho syna Ferdinanda. Bylo to snad Alouisiho velkorysé gesto za jeho dobré vztahy s Maxmiliánem? Nemohla být tato transakce v přímé souvislosti s financováním Alouisiho sbírky *Vellus Aureum*? Časová souvislost obou událostí naznačuje, že Maxmilián mohl skladateli peníze na vydání přislíbit formou půjčky, a později si to z nějakého důvodu rozmyslel. Pro osvětlení této záhady nám nepomůže ani knížecí korespondence, v níž jsem o italském sekretáři nenašel jedinou zmínku.²⁸ V té době však přichází v profesní orientaci dietrichsteinského kapelníka snad nejméně pochopitelný obrat.

Působení ve farní duchovní správě (1643–1665)

Po vydání sbírky *Vellus Aureum* začíná Alouisiho zájem o hudbu upadat a kromě sekretářských a jiných administrativních povinností vrhá postupně více a více úsilí do pastorační činnosti na mikulovském panství. Zůstává vůbec otázkou, zda věděl, že jedna z jeho stěžejních tříhlasých kompozic *Benignissime Iesu* byla zařazena do obsáhlé antologie Ambrosia Profia roku 1641, která měla za úkol šířit kvalitní italskou raně barokní hudbu v Německu.²⁹ Totéž lze říci o druhé reedici sbírky *Coelestis Parnasus*, jež byla pro velký zájem v Benátkách vydána roku 1644 skoro dvacet let po první verzi. Zároveň se jedná o poslední hudební stopu, kterou po sobě zanechal skladatel Giovanni Battista Alouisi. V té době už měl bývalý hudební prefekt zcela jiné starosti – začal se orientovat (zdá se, že výhradně) na kariéru duchovního správce v obcích poblíž Mikulova.

Než se však podíváme na jeho dráhu vesnického faráře, položme si otázku, co vlastně způsobilo toto vychýlení z tak jasné a přímočaré cesty. Jeho rozhodnutí nás o to více překvapí, uvědomíme-li si, o jak vzdělaného a nadaného člověka šlo, s jak velkými

²⁶ Doklad o půjčce 300 zlatých, Moravský zemský archiv v Brně, fond F 18 (Hlavní registratura Ditrichštejnů), Dietrichsteinské účty, inv. č. 4523, kart. 537, kopie inv. č. 4300, kart. 532.

²⁷ SEHNAL, Jiří: Italská hudebníci na Jižní Moravě v první polovině 17. století, Jižní Morava, roč. 41 (2005), s. 83–96, zde na s. 84.

²⁸ Korespondence Maxmiliána Dietrichsteina, Moravský zemský archiv v Brně, fond G 140 (Rodinný archiv Ditrichštejnů Mikulov), inv. č. 1911, 1912, sign. 850, 851, kart. 446–449.

²⁹ Ander Theil Geistlicher Concerten und Harmonien [...] aus den berühmtesten italienischen und andern Autoribus (ed. Ambrosius Profius), Leipzig 1641.

zkušenostmi, přehledem a v neposlední řadě i kontakty. Navíc Alouisimu muselo v té době být kolem čtyřiceti let, takže byl ve věku, kdy jeho kariéra nemusela být zdaleka u konce. Ba naopak, teprve nyní by ji mohl naplno rozvinout. Přesto se rozhodl jinak. Bylo to jeho vlastní rozhodnutí, nebo ho k tomu přinutily okolnosti? Pokud šlo o první možnost, mohlo to souviset s uvědoměním si svého duchovního vyvolení (koneckonců poslání kazatele a svého druhu misionáře bylo také důvodem, kvůli němuž se kdysi ocitl v Sacile). Nedostatek katolických kněží byl na Moravě v této době ještě stále velmi citelný – jak uvádí P. Balcárek, na moravském území bylo tehdy 636 far, ale pouze 257 duchovních.³⁰ Prostředí Mikulova a jeho okolí s úchvatnou dominantou pálavských vrchů asi přirostlo zde usazenému Italovi natolik k srdci, že je nedokázal opustit a svou pastorační činnost pochopil jako doživotní duchovní poslání. Je ale také možné, že plat dietrichsteinského sekretáře se postupně snižoval natolik, že Alouisioho k tomuto kroku přinutila materiální situace. To by však nevysvětlovalo, proč nezkusil štěstí někde jinde. Z tohoto pohledu se nabízí hypotéza, zda ho k tomu nepřinutil zdravotní stav či jiné tělesné problémy, díky nimž si již netroufal na další zásadní životní změnu. Délka života, kterou měl v té době ještě před sebou, ani náročnost jeho povolání by tomu však nenasvědčovala.

V každém případě máme první doklad o Alouisioho volbě dráhy duchovního správce z 15. listopadu 1643, kdy převzal plat za půl roku své farářské služby v Dolních Konicích a sousedním Pravlově.³¹ Dolní Kounice byly zřejmě jeho prvním působištěm, na dokladu se podepisuje jako „*Fr. Io: Bapta. Alouisius min. Con. Parochus in Kanitz et Pralitz*“. Toto zjištění doplňuje dosud známý seznam dolnokounických farářů uváděný Gregorem Wolnym, který udává roku 1623 jméno Jan Alois Thoman a posléze až Ondřeje Paulina dědického roku 1653.³² Vzhledem k tehdy časté migraci duchovních vypadá tato časová proluka dost nepravděpodobně. Zdá se ale, že Alouisi neztratil s dolnokounickou farností kontakt ani později, neboť podle zápisů olomoucké konzistoře se podílel nějakým způsobem na výstavbě poutní kaple sv. Floriána a Antonína, vybudované v Dolních Konicích roku 1654.³³ Na konci roku 1644 již zastihujeme Alouisioho o vesnici dál, jak vyplývá z potvrzení o převzetí obnosu 15 moravských zlatých, vystaveného 9. ledna 1645.³⁴ Alouisi se zde podepisuje pouze jako farář v Pravlově, k nimž náležely také sousední Malešovice: „*F. Io: Bapta Alou.s de Bon.a S. E. secret.s et.c. tunc temporis Parochus Pralitzensis*“.

Následujícího roku 1645 se skladatel ocitl ve velmi svízelné situaci. O problémech, do nichž se dostal, stejně jako o průvodních událostech či celkové atmosféře nás zpravuje jeho dopis adresovaný Josefu Kalasánskému, datovaný 24. června 1645 ve Vídni.³⁵ Tento dopis má pro nás hodnotu nejen stran hlubšího poznání Alouisioho osobnosti, ale i z hlediska historie třicetileté války. Dne 17. dubna 1645, což bylo shodou okolností velikonoční pondělí, obsadilo Mikulov švédské vojsko a pravlovský farář upadl na pět týdnů do švédského zajetí. Poté uprchl do Vídně, odkud na žádost představeného mikulovské piaristické koleje Ambrosia Leailtha zpravoval zakladatele piaristů o tom, co se stalo. Slova na adresu Leailtha nešetřil chválou a uznáním za jeho odvalu, statečnost a obětování se. Ačkoli všichni ve městě vzali nohy na ramena, on jediný se dvěma řadovými bratry nadále vykonávali svůj úřad, i přes značné materiální obtíže, které se den ode dne zhoršovaly. Otec Ambrosius zároveň Alouisioho prostřednictvím prosí Kalasánského, aby dal příkaz představenému strážnických piaristů k poskytnutí nějakého pomocného kněze, který by pomohl uspokojit duchovní potřeby mikulovských věřících, neboť Leailth na všechno sám nestačí.

³⁰ BALCÁREK, c. d., s. 170.

³¹ Moravský zemský archiv v Brně, fond F 18 (Hlavní registratura Ditrichštejnů), inv. č. 4487, kart. 536.

³² WOLNY, Gregor: Kirchliche Topographie von Mähren meist nach Urkunden und Handschriften. II. Abtheilung: Brüner Diöcese. Svazek I, Brno 1855–1856, s. 357–372 (Dolní Kounice).

³³ Dokumenty o stavbě kaplí v D. Konicích, Perné a Mušově, Zemský archiv Opava, pobočka Olomouc, fond Metropolitní kapitula v Olomouci, kart. 483, koncepty.

³⁴ Moravský zemský archiv v Brně, fond F 18 (Hlavní registratura Ditrichštejnů), inv. č. 4488, kart. 536.

³⁵ Epistulae ad S. Iosephum Calasanctium ex Europa Centrali 1625–1648, c. d., s. 10–11.

1658 M^{mo} et C^{mo} Lope Sig. Sig. e S^{on} Semp^{re} Clem^{mo}

V. E. passò rano alla spugione per l'adversiternia, che non hebbo tempo di poter riverirla, com'era mio debito, hora lo faccio con questa mia, con ogni humiltà, et insieme perche sò che quelli di S^{au} hanno supplicato V. E. per aiuto di Leni, per potere continuare la fabrica della Capella già incominciata, aggiungo anch'io le mie humilissime suppliche in ciò, promettendomi il p^{ss}imo zelo di V. E. e fatto corrispondente ai nostri humili voti, e sò che V. E. non minor stima farà di quelli suoi sudditi, che delli altri, e già ch'ella ha cooperato per picciol ad erigere una torre à Muscha, id da questo mese, ardisco supplicarla ad aiutare sotto li stesso titolo la fabrica d'una Capella per eterna memoria, acciò ch'in ogni hono S^{on} honor di Dio, e de suoi Santi sotto il patrocinio d'un santo Rege sia promossa. Quanto più poterò, verrò in persona à deporre li miei voti qui ai piedi di V. E. à cui profondamente m'inchino. Di l'adversiternia
li 22 Agosto 1658

Di V. E.

H^{um}. d^{omi} et ob^{is}. servus minimus e
Cap^o.
J. B. Housi.

Dopis G. B. Alouisiho Ferdinandu Dietrichsteinovi z 11. 8. 1658.

Moravský zemský archiv Brno, fond G 140 (Rodinný archiv Ditrichštejnů Mikulov),
inv. č. 1913, sign. 855, kart. 450.

Švédové byli z Mikulova vytlačeni až za rok, 2. dubna 1646, spojenými vojsky Raduita de Souches a Ferdinanda z Liechtensteina. Zřejmě až poté se Alouisi vrátil do své farnosti, kde se však nezdržel dlouho, pokud vůbec, protože ještě téhož roku mu byla přidělena farnost Perná, pod kterou spadal i Mušov.³⁶ O jeho působení v této vesničce na úpatí Pálavy již máme dostatek zpráv k tomu, abychom mohli zkonstatovat, jak moc mu na nové farnosti záleželo. V Perné založil farní kroniku³⁷ a byl jedním z hlavních iniciátorů stavby kaple sv. Antonína a Pankráce nad vesnicí, která byla vysvěcena roku 1652 a stála zde až do roku 1782. O Pernou jeví zájem i později, kdy už zde nepůsobil. Ve svých dopisech se snaží neustále upozorňovat Dietrichsteiny na nešvary týkající se zacházení s farním majetkem a velmi vehementně bojuje za osobu, která je dle jeho názoru nejvhodnějším adeptem na nového duchovního.

Nejspolehlivější obraz o Alouisiho kněžském životě si můžeme učinit z posledního a zároveň nejdelšího období, kdy byl od 20. října 1653 farářem v Dolních Věstonicích, pod něž patřily také Horní Věstonice, Strachotín a Pavlov.³⁸ Přestože za tuto farnost dostával od vrchnosti menší apanáž než v Perné, dolnověstonická oblast patřila k nejbohatším z mikulovského panství, a byla proto duchovními nejžádanější. Od farníků odmítal Alouisi pobírat desátky a spokojil se jen s dotací od knížete, ze svého platu musel ovšem vydržovat jednoho kaplana, čeledína a služku.³⁹ Kromě apanáže 81 zlatých a 40 krejcarů dostával 30 měřic pšenice, žita a ova, podíl na výnosech z viničního práva v Pavlově a Dolních Věstonicích a veškeré potřebné dřevo na topení.⁴⁰ K tomu pobíral od všech přifařených obcí honorář za zvláštní bohoslužby a pobožnosti za blaho obce v celkové výši 42 zlatých rýnských.⁴¹

Kníže Maxmilián Dietrichstein zemřel 6. listopadu 1655, tedy přibližně dva roky poté, co se jeho italský sekretář ocitl v Dolních Věstonicích. Maxmiliánovým nástupcem se stal jeho syn Ferdinand, který si už Alouisiho ponechal pouze pro vyřizování některé italské korespondence. Úmrtí jeho bývalého pána v Alouisim vyvolalo obavy o 300 zlatých, které mu půjčil roku 1639, a zřejmě se stalo důvodem, proč se začal o tento dluh znovu zajímat a vymáhat jej na tehdy dvacetiletém Ferdinandovi. Výsledkem tohoto úsilí bylo, že se mu podařilo opakovaně vymoc alespoň úroky z dlužné částky. Dne 25. února 1657 potvrdil, že přijal 46 zlatých a 45 krejcarů, 14. prosince téhož roku to bylo 33 zl., 24. února 1663 převzal 50 zl. a 27. března 1663 pak 30 zl.⁴²

Alouisiho pohledávka u knížete Maxmiliána se táhla jeho celým pobytem na Moravě, skladatel se jí však za svého života už nedočkal. Dlužnou částku včetně úroků, která byla vyúčtováním v Mikulově 25. června 1665 vypočítána na 528 zlatých, se podařilo vymoc až po skladatelově smrti kvardiánovi minoritského kláštera v Brně Matthaesovi Osnabruckovi 15. července téhož roku. Posléze 1. září 1665 potvrdil, že dluh knížete Maxmiliána je definitivně vyřízen.⁴³

Alouisiho korespondence s Ferdinandem Dietrichsteinem

Více o Alouisiho vztahu k nově nastoupivšímu chleboďarci vypovídá korespondence identifikovaná v Moravském zemském archivu. Třináct dopisů Giovanniho Battisty Alouisiho adresovaných knížeti Ferdinandu Dietrichsteinovi, které vznikly mezi léty 1656 až 1664,

³⁶ WOLNY, c. d., s. 60–63.

³⁷ Dopis Ferdinandovi Dietrichsteinovi z 14. června 1657, Moravský zemský archiv v Brně, fond G 140 (Rodinný archiv Ditrichštejnů Mikulov), inv. č. 1913, sign. 855, kart. 450.

³⁸ WOLNY, c. d., s. 78–81.

³⁹ Osobní korespondence s J. Marečkem.

⁴⁰ WOLNY, c. d., s. 60.

⁴¹ Osobní korespondence s J. Marečkem.

⁴² Moravský zemský archiv v Brně, fond F 18 (Hlavní registratura Ditrichštejnů), inv. č. 4524, kart. 537.

⁴³ Moravský zemský archiv v Brně, fond F 18 (Hlavní registratura Ditrichštejnů), inv. č. 4301, kart. 532, inv. č. 4302, kart. 532, inv. č. 4526, kart. 537. Srovnej SEHNAL, c. d., s. 86.

jsou pro nás neocenitelným pramenem, který nejen přibližuje Alouisiho běžné starosti a problémy, ale také ukazuje hlouběji jeho lidský profil. V těchto dopisech není o hudbě nejmenší zmínky, z čehož je vidět, že bývalý hudebník se tímto oborem přestal zcela zabývat a během každodenních povinností získal naprosto jiné životní cíle.⁴⁴

První list napsal Alouisi 27. března 1656 z Dolních Věstonic, tedy krátce nato, co se Ferdinand ujal svého panství. Jedná se v podstatě o zdvořilostní dopis, jímž chce bývalý dietrichsteinský hudební prefekt a sekretář pozdravit svého nového chlebodáře a zároveň na sebe upozornit pro další spolupráci. Chtěl ho prý navštívit osobně, ale péče o nemocné a právě probíhající postní cvičení mu to neumožnily. Včera už byl na cestě, když se musel vrátit kvůli pohřbu nějakého dítěte. Proto knížete zdraví nyní alespoň písemně a osobní návštěvu prý uskuteční hned, jak to bude možné. Jedná se zde zřejmě o první kontakt mezi oběma protagonisty po Ferdinandově nástupu na místo nového knížete.

Další list se dochoval až ze 14. června 1657 opět z Dolních Věstonic. I přes svou stručnost má velmi zajímavý obsah. V úvodu se Alouisi zmiňuje o vyřízení korespondenci pro knížete, k níž prý přikládá odpověď olomouckého oficiála Soriny, kterou odamtud osobně přivezl. Dále chce ve Věstonicích založit farní kroniku, tak jako to učinil předtím v Perné, aby mohl do ní zapsat památné okamžiky týkající se kaple sv. Pankráce a Kateřiny v Pavlově. Dopis je tedy krásnou ukázkou Alouisiho farního nadšení pro budování sakrálních objektů.

Z roku 1658 se dochovaly hned tři dopisy. První z nich je datován 26. června v Dolních Věstonicích a jeho obsah je dokladem autorovy silné citové vazby na své minulé působiště Pernou. Po krátkém vstupu, týkajícím se knížecí korespondence, přechází rychle k merituu věci. V podstatě „donáščí“ Ferdinandovi na svého duchovního kolegu v Perné, jímž by podle Wolneho měl být Jan Flehel,⁴⁵ že nechal opravit šat na soše svatého Antonína Paduánského, ale tento zákrok zřejmě svěřil někomu neodbornému, protože oprava už nedosáhla původní kvality díla. Připomíná také, že jiná socha téhož svätce, vytvořená nějakým doktorem Herdotem, je také naprosto zničená. Posléze však dodává, že se do celé záležitosti nehodlá míchat a že pouze doufá, že ti, kterých se to týká, dostanou brzy rozum a vyřeší vše ke spokojenosti lidu a pro oslavu tak významného svätého. S velkou pravděpodobností se tu jednalo o sochu svätce umístěnou v kapli sv. Antonína nad Pernou, kterou budoval Alouisi, což byl zřejmě důvod, proč se ho takové znehodnocení natolik osobně dotýkalo, že o tom neváhal napsat svému pánovi.⁴⁶

O zhruba měsíc a půl později (11. srpna 1658) píše knížeti, že Jeho Výsost projela Věstonicemi tak rychle, že ji nestačil ani pozdravit a poklonit se jí, a tak to činí s omluvou alespoň touto písemnou formou. Hlavním důvodem listu je ale prosba, se kterou se připojuje k Pavlovským, o dřevo na stavbu kaple v Pavlově. Základní kámen ke kapličce sv. Pankráce a sv. Barbory byl položen 8. července 1658 a stavba zřejmě pokračovala s takovou horlivostí, že již za měsíc, jak je patrné z dopisu, řemeslníkům došlo dřevo.⁴⁷ Dále knížeti připomíná, že stejným způsobem podporoval stavbu věže v Mušově, a tudíž věří, že i v případě Pavlova ocení kníže zbožné úsilí tamějších obyvatel. Alouisi také pomohl místním napsat německou žádost o povolení k zahájení stavby, kterou zřejmě osobně dovezl do Olomouce 6. dubna 1658, což mělo pravděpodobně za následek rychlé vyřízení, datované již 12. dubna.⁴⁸

Třetí dopis z roku 1658 je ze 4. prosince z Věstonic, tedy z předvánočního období, kdy měl italský sekretář povinnost psát vánoční blahopřání. V úvodu dopisu oznamuje knížeti, že prostřednictvím jeho sekretáře rozeslal všechna požadovaná blahopřání a že doufá,

⁴⁴ Všechny níže pojednávány dopisy jsou uloženy v Moravském zemském archivu v Brně, fond G 140 (Rodinný archiv Dietrichštejnů Mikulov), inv. č. 1913, sign. 855, kart. 450.

⁴⁵ Jan Flehel byl farářem v Perné od 15. listopadu 1653 až do roku 1659. WOLNY, c. d., s. 60–63.

⁴⁶ Socha sv. Antonína se dochovala dodnes a v současnosti je umístěna na obecním úřadě v Perné.

⁴⁷ Osobní korespondence s J. Marečkem.

⁴⁸ Tamtéž.

že se budou líbit. Ve druhé části dopisu se přimlouvá za almužnu pro vdovu po zdejším truhláři, která prý za ním přišla se slzami v očích a zlomená. Přestože nemá troufalost prosit ani sám za sebe, je to prý jedna z jeho oveček, již by zachránila pouhopouhá almužna. Posléze dodává, že pokud se kníže rozhodne vyhovět, může dar poslat jemu a on ho předá do patřičných rukou. Dopis je krásným příkladem Alouisiho soucitu s chudými farníky.

Jediný Alouisiho list z roku 1659, napsaný v Dolních Věstonicích 8. ledna, je čistě pracovního charakteru. Ferdinandův sekretář prosí o upřesnění titulů u některých urozených osobností, protože je už nemá v seznamu a nechce je oslovovat chybně. V postscriptu dodává, že mu mezitím přišly další dva dopisy od markýze del Bufalo a del Grotto. O druhém z dotyčných informuje knížete, že jde o jakéhosi vodního inženýra a zároveň známého vynálezce zbraní, pocházejícího ze ctihodné rodiny z Reggia. Svého času prý se pohyboval v našich končinách a korespondoval s knížecím otcem Maxmiliánem (archiv MZA skutečně obsahuje v Maxmiliánově korespondenci dopis od Giuseppe Grotty).⁴⁹ Jak vidíme, Alouisi byl svému pánu někdy cenným zdrojem informací.

Následujícího roku psal Alouisi Dietrichsteinovi opět kolem Vánoc, tentokrát se jednalo pouze o blahopřání s datací 23. prosince. Podle poznámky na vnější straně dopisu blahopřání doputovalo ke svému adresátovi až 10. ledna následujícího roku.

Převážně pracovního charakteru je také list z roku 1661, opět sepsaný ve Věstonicích. Poněvadž se znovu blíží Vánoce (dopis je datován 5. prosince), kníže prosil svého italského sekretáře o seznam kardinálů pro vánoční blahopřání. Alouisi mu píše, že poté, co zjistil, že seznam doma nemá, si vzpomněl, že seznam zapůjčil před rokem knížecímu sekretáři Hollerovi, ale neví, nakolik je aktuální. Protože se však dověděl, že Ferdinandův sekretář Holler se právě nachází ve Vídni, bylo by nejlepší, aby aktuální seznam jmen pořídil tam. Na konci dopisu prosí, aby mu z knížecí kanceláře poslali čistý dopisní papír, poněvadž už všechn spotřeboval a v Mikulově se prý nedá sehnat. Velmi zajímavý je dodatek postscripta, týkající se zpovědí v Pavlově. Zájemců vykonat předvánoční duchovní očistu prý bylo tolik, že ani čtyři zpovědníci nestačili uspokojit všechny věřící. Odhaduje, že k svátosti oltářní šlo asi 600 lidí. Alouisi se tu opět ukazuje jako horlivý křesťan a duchovní a chce tím ukázat, jak zbožný má lid ve své farnosti.

Jak vyplývá z následujících řádků, jedním z nejdramatičtějších období byl pro dolnověstonického faráře rok 1663. Začátkem září totiž vpadli na mikulovské panství Turkotataři a 5. září dorazili také do Dolních Věstonic.⁵⁰ Dobyvatelé odnášeli a zabíjeli dospělé i děti a kradli dobytek a obilí. Proto před nimi místní obyvatelé prchali se svým dobytkem do pálavských vrchů, aby ho i sebe zachránili. Konkrétně v Dolních Věstonicích byly uneseny dvě ženy.⁵¹ Také Alouisi vzal „nohy na ramena“ a se svým kaplanem uprchl na nedaleký hrad Děvičky nad Pavlovem. Proč si vybral právě toto útočiště, když měl k dispozici opevněný Mikulov, je prozatím otázkou. Je možné, že se o invazi dověděl na poslední chvíli, a tudíž mu nic jiného nezbylo. Je možné, že se o invazi dověděl na posledním stadiu, že měl strach, aby cestou do Mikulova nepadl do zajetí. Z níže uvedených dopisů se však zdá, že chtěl být i v tak kritické situaci nablízku svým farníkům. Dnes již zřícený hrad Děvičky byl ještě v 17. století částečně obyvatelný, neboť víme, že ještě roku 1644 a 1645 zde měli svou posádku Švédové a tamní kaple byla zrušena až Josefem II.

Velmi zajímavý a silně osobní dopis z Děviček psal Alouisi knížeti deset dnů po turecké invazi 15. září 1663. Tento list má pro nás také značnou historiografickou hodnotu. Na úvod popisuje svůj zoufalý a osamělý stav, v jakém se na hoře nalézá a který mu brání těšit a podporovat jiné. Do této svízelné situace ho prý dostal jeho kaplan, kterému konzistoř uložila, aby Alouisimu pomáhal až do sv. Václava (28. září), a on sám s tím měl nemalé výlohy. Kaplan však zůstal na hradě dva až tři dny a pak chtěl odejít. Tato osoba prý Alouisiho

⁴⁹ Moravský zemský archiv v Brně, fond G 140 (Rodinný archiv Ditrichštejnů Mikulov), inv. č. 1911, sign. 850, kart. 447.

⁵⁰ OBERLEITNER, Adalbert: Unter-Wisternitz im Wandel der Zeiten, Vídeň, 1967, s. 71-72.

⁵¹ Tamtéž.

očernila a pomluvila u vrchního duchovenstva a nyní se nachází v Mikulově, kde usiluje o získání farnosti Perná. Následuje několik naléhání a vzápětí omluv, aby kníže k tomuto jmenování nepřistoupil a aby sáhl k jiné volbě. Pro svou obhajobu používá konstatování, že za 18 let, co je farářem, si na něho nikdo nestěžoval a jeho zásluhy byly naopak oceňovány. Dále píše: „... *i já jsem člověk, který podléhá lidským vášním, protože trpím nevinně, a každý je povinen hájit svou čest, kterou jsem s námahou získal za věrné služby po dobu 33 let ve stínu přeslavného rodu Vaší Excellence...*“. V krátkém post scriptu dodává, že vše podrobně napsal sekretáři knížete Ferdinanda. Zde je nutné si povšimnout, že i v tak vyhrocených životních momentech cítil stále zodpovědnost za své farníky a vnímal výčitky svědomí z nečinnosti. Je to jasný doklad jeho sepětí s místním obyvatelstvem. I přes zklamání a následnou nevraživost vůči svému kaplanovi je vidět, jak moc mu záleželo na farnosti Perná, když bojoval o jiného kandidáta, který by asi důstojněji pokračoval v jeho před časem započatém díle.

Zcela neocenitelnou informací je pro nás zmínka o době 18 let, co je ve své funkci farářem, což odkazuje na rok 1645. Toto sdělení je ale poněkud zvláštní, protože jako farář v Dolních Kounicích a Pravlově se tituluje již roku 1643. Je možné, že datum zaokrouhluje až od svého nástupu do Perné roku 1646, což by ale znamenalo, že léta strávená na místě duchovního správce v Dolních Kounicích a Pravlově do tohoto období nepočítal. V neposlední řadě lze tímto zpochybnit Wolneho záznamy, o nichž víme, že se ne vždy shodují se skutečností. Z finančních dokumentů je v každém případě evidentní, že tato zpětná datace nesouhlasí se skutečností, kde máme přímo doloženo jeho působení ve farním prostředí. Stejná nesrovnalost nás potkává i v případě údaje o 33 letech strávených v dietrichsteinských službách. Dedikace sbírky *Corona Stellarum* (1637) odkazuje na vstup do těchto služeb na přelomu let 1631/1632. Dopis z roku 1663 by toto datum posunul poněkud dříve, na rok 1630. Zůstává ale otázkou, jak moc tyto časové údaje mýnil Alouisi přesně a nakolik je uváděl pouze přibližně a zaokrouhleně. Nicméně zvláště druhý údaj je dalším dokladem toho, že právě v letech 1631–1634, kdy o něm nemáme nejmenších zpráv, se už neoddiskutovatelně pohyboval na dietrichsteinském dvoře.

Také Alouisiho následující dopis z 29. září 1663 ho zastihuje stále na Děvičkách (*dal monte di Maberg*), kde se sám, všemi opuštěn, skrýval před turkotatarskými nájezdníky. V úvodu dopisu konstatuje, že ho těší, že i přes značné těžkosti se mu daří duchovně pečovat o knížecí poddané, a to i za stále hrozícího nebezpečí. Hlavním motivem listu je ale opět obsazení farnosti Perná. Poté co Alouisi zaslechl, že jeho kaplan přece jen Pernou získal, se nyní dověděl, že toto rozhodnutí ještě nepadlo. Znovu se tedy snaží Ferdinanda přemluvit, aby se v této věci neukvapil, a doporučuje mu vhodnějšího adepta, faráře ze Sedlece u Mikulova, Carla Guilielma Hoffmana, kterého prý slyšel ve Věstonicích kázat a velmi ho zaujal. V post scriptu se omlouvá, že se snaží Ferdinanda ovlivnit, ale vše činí jen z oddanosti, jako nejstarší služebník dietrichsteinského rodu. Závěrem se knížete ptá, jestli ví, že některou minulou noc vtrhli na jeho faru vojáci a zcela ji vykradli. Podle nějakých názorů byli prý od „pána“ z Moravského Krumlova (*del Principe di Cromau*), jímž je nepochybně míněn kníže Liechtenstein.⁵² Dopis uzavírá s povzdechnutím: „... *to jsou bohužel plody války a já nejsem jediný, kdo tím trpí*“. Znovu vidíme, jak moc záleželo Alouisimu na Perné a jejím budoucím duchovním poté, co zjistil, že místo ještě není obsazeno. Situaci se snažil zvrátit doporučením konkrétní osoby. Jak celá kauza dopadla, se dovídáme hned z následujícího dopisu.

Dne 28. ledna 1664 píše Alouisi z Pavlova velmi smutný dopis. Reaguje v něm na skutečnost, že i přes všechna vymlouvání nakonec farnost Perná byla svěřena jeho bývalému kaplanovi. Podle Wolneho nastoupil do Perné od roku 1664 jistý Jiří Spinko, což je tedy

⁵² „Havrà forse inteso qual mente una di queste notti, alcuni Soldati (e per quanto è opinione, di quelli del Principe di Cromau) entrarono violentemente nella Casa Parochiale...“ Sehnal interpretuje tento úryvek tak, že to byl kníže Liechtenstein, kdo podal zprávu o vyloupení fary. SEHNAL, c. d., s. 88.

pravděpodobně muž, o kterém byla celou dobu řeč.⁵³ Alouisi se cítí velmi zklamán, nejen z toho důvodu, jak celá záležitost dopadla, ale také proto, že jeho slovo už ztratilo váhu a jeho názor nebyl dost závažným důvodem pro volbu jiného kandidáta. V dopise píše: „*Co jsem já? Už jen zbytečný kus země, nehodný pohlédnout do tváře Vaší Excellence, v jejíchž rukou je můj osud.*“ Tato věta jako by vyjadřovala autorovo pochopení své nuznosti a závislosti na pánu. Právě z tohoto pocitu pramení slova, v nichž svůj pozemský osud ponechává na knížeti Ferdinandovi, protože cítí, že sám už mnoho nezmuže.

V atmosféře blížících se vánočních svátků píše dolnověstonický farář 28. listopadu 1664 knížeti se záměrem vyhotovit, tak jako roky předtím, vánoční blahopřání. Tentokrát však jako by se svému chleboďárci skoro vnucoval a dožadoval se, aby mohl tuto službu provést. Konstatuje, že se chystal blahopřání psát, ale protože neměl patřičný seznam adresátů, nechal toho očekávaje, že mu jej Ferdinand pošle. Tak se bohužel nestalo, a protože by nechtěl, aby mu tuto zásluhu vzali jiní, zašle příští týden knížeti svůj stávající seznam, aby ho doplnil a opravil. Zcela výmluvný je závěr dopisu: „*jelikož vidím, že náš Pán nechce, aby se mi navrátilo zdraví, musím se zařídít podle jeho svaté vůle, a protože už nemám síly na to, abych plně zastal péči o své duše, brzy přijdu k nohám Vaší Excellence s návrhem na svoji rezignaci ve farnosti a s tím souvisejícími detaily, jako je poohlédnutí se po mém nástupci.*“ Dopis dorazil do knížecí kanceláře 1. prosince.

Poslední dochovaný dopis Giovanniho Battisty Alouisiho je již psán v absolutní rezignaci na pozemský život ve snaze dostat se do klidného a důstojného útočiště před smrtí. Žádost o uvolnění ze své duchovní funkce už prý poslal v kopii také na konzistoř. Protože cítí, že každým dnem je a více slabne, velmi prosí o rychlé zvolení svého následníka, aby mu ještě stačil říct vše potřebné. Ale ať nechodí s prázdnými rukama, poněvadž v domě nic nenajde. Poté by se rád odebral do brněnského kláštera, kde by chtěl umřít. Je až dojemné, že list je datován v Dolních Věstonicích 24. prosince 1664, tedy na Štědrý den. V post scriptu ještě dodává, že pokud by Jeho Excellence nikoho vhodného neměla, může konzistoř prozatím poslat nějakého alumna, který by byl praktického založení, do doby, než se najde vhodný adept. Ve světle předešlých událostí v Perné se k volbě svého nástupce nyní vyjadřuje až nápadně distinguishing: „*... nechci Vám dávat radu, abych neovlivňoval Vaši nejvyšší moudrost.*“ Vzhledem k tomu, že se nyní jedná o jeho vlastní farnost, vyznívá tato věta až ironicky, anebo zcela rezignovaně. Dopis dorazil k adresátovi už 26. prosince.

Dle záznamu v matrice Dolních Věstonic Alouisi odcestoval do Brna v průběhu ledna 1665.⁵⁴ Jeho nástupcem ve farnosti se stal jistý bakalář teologie jménem Gregorius Härb, který zde působil až do roku 1683, kdy zemřel na mor.⁵⁵ Skladatelovy předtuchy ohledně jeho zdraví se vyplnily, i když v brněnském minoritském klášteře ho čekaly ještě více než dva měsíce života. Podle několika řádových pramenů byly jeho dny sečteny 20. března 1665. Záznam o úmrtí v minoritském Nekrologiu zní: „*A.[dmodum] R.[everendissimus] P.[ater] M.[agister] Aloysius Baptista Bononensis Diffinitor Perpetuus, Cardinalis à Dietrichstein Theologus et Capellae Magister Guardianus Brunae*“.⁵⁶

Tělo zesnulého bylo s největší pravděpodobností uloženo v areálu kláštera, ačkoli prozatím se stále nepodařilo dohledat, kde konkrétně. Nelze než doufat, že nám budoucnost vyjeví nové prameny, které by umožnily více poznat tuto pozoruhodnou osobnost italské hudby, která dožila své dny jako venkovský farář na jižní Moravě.

⁵³ WOLNY, c. d., s. 60–63.

⁵⁴ Zápis z 20. ledna 1665, Moravský zemský archiv v Brně, fond E 67 (Sbírka matrik), sign. 2576 (Matrika obce Dolní Věstonice), s. 16.

⁵⁵ WOLNY, c. d., s. 78–81.

⁵⁶ Nekrologium minoritské provincie české 1777, Moravský zemský archiv v Brně, fond E 49 (Minorité Brno), kniha č. 34, kart. 16, s. 159 (fol. 84). Stejný záznam se nachází také v minoritském Manuale a Chronologii cit. výše.

Eduard Tomaščík

Giovanni Battista Alouisi – an Important Composer of Italian Early Baroque Music in the Service Dietrichsteins

The article is dedicated to the personality of the Moravian composer of Italian origin Giovanni Battista Alouisi (around 1600–1665). It sums up the known information concerning the composer, while bringing new biographical details, including the date of his death. The main source for Alouisi's Italian period are the title pages and dedications in printed collections, the period after his arrival in the Czech lands is documented in archival materials, especially his letters that were newly identified in the Moravian Provincial Archives.

Giovanni Battista Alouisi was born in Bologna around 1600, there has also entered the Order of Friars Minor. His first musical position was the organist of the Basilica of St. Anthony in Padua. Then he worked briefly as director of a city church music in Sacile near Udine. In 1628 he published three music collections in Venice, and the same year he went to Prague to Minorite St. Bonaventure's College, where he continued his theological studies. Around 1631 he entered the service of the Bishop of Olomouc Francis Cardinal Dietrichstein, where he worked as the "maestro di cappella", Italian secretary and theologian.

In 1635 Alouisi was appointed the Custos of the Minorites in Brno for one year. After the cardinal's death Alouisi remained in the service of the Dietrichsteins as an Italian secretary and theologian. Even though he did not hold any formal musical function, he kept composing, which resulted in three music prints from the years 1637–1640, which were published again in Venice. In the 1640s he worked at various locations within the Dietrichstein estate (parishes Dolní Kounice, Pravlov, Perná, and since 1653 in Dolní Věstonice). He died in Minorite monastery in Brno on 20th March 1665.

Based on archival research new information is presented concerning Alouisi's priestly work and participation in the creation of sacral buildings in the Mikulov. The main focus of the study includes a detailed description of the 13 letters sent by Alouisi to Ferdinand Dietrichstein between the years 1656–1664, which are not only an important source on this Italian composer of the early Baroque, but also an interesting insight into the everyday life of the Dietrichstein estate.

Dana Massowová

Historie knihtisku v Mikulově

Mikulovské tiskárny v 16.–18. století

Knihtisk v Mikulově má bohatou, dlouhou tradici a patří neodmyslitelně k obecným dějinám knihtisku na Moravě vůbec. V některých dobách Mikulov v produkci knih dokonce předčil větší a významnější moravská města (např. Brno, Opavu či Olomouc). Existence tiskárny vždy městu potvrzovala jeho významné postavení ve vzdělávací i kulturní oblasti.

Díky působení nekatolických elementů a významné židovské komunity byla produkce knih v Mikulově neobyčejně pestrá. O jednotlivých tiskárnách, respektive jednotlivých spisech vytištěných v Mikulově vyšly v minulosti krátké studie či stať. Zatím se však nikdo nepokusil toto téma komplexně zpracovat. Jedním z důvodů mohla být i skutečnost, že informace k některým tiskárnám se nám dochovaly pouze torzovitě. V jiných případech jsou jediným výpovědním pramenem jen tisky vydané jednotlivými tiskaři – ty jsou však, co se týče výpovědní hodnoty, často velmi skoupé. I přesto se dr. Karel Jüttner, první kustod mikulovského muzea, pokusil o dokumentaci mikulovského knihtiskařství. Výsledkem jeho bádání je dochovaný neúplný rukopis uložený v archivu muzea.¹ Vedle Jüttnera se tímto tématem krátce zabýval také Theodor Seifert ve své monografii o Mikulově.² V publikaci Mikulov, redigované Václavem Richterem, se Metoděj Zemek v jedné kapitole zmiňuje pouze o habánské tiskárně Simprechta Sorga.³ O krátké činnosti habánské knihtiskárny podrobněji pojednává stať Zdeňka Tobolky.⁴ Práce Jana Bombera rozebírající spis *IANVA LINGVARVM*, jež vyšel tiskem v Mikulově, nám vedle popisu tohoto neobyčejného díla přibližuje působení tzv. piaristické knihtiskárny.⁵

Doposud nebyla popsána činnost novodobé mikulovské tiskárny fungující v letech 1859–1940. Informace o jejím působení a jednotlivých jejích majitelích v tomto článku byly povětšinou čerpány z pramenů – především z mikulovského týdeníku *Nikolsburger Wochenschrift* vydávaného touto tiskárnou a z úředních dokumentů uložených ve Státním okresním archivu Břeclav se sídlem v Mikulově.

Počátky knihtisku v Mikulově se tradičně kladou do doby zdejšího působení novokřtěnců. Ti sem přišli v čele s Balthasarem Hubmaierem, hlavou celého tohoto křesťanského reformního hnutí, z německých zemí v roce 1526. Do Mikulova si přivezli také vlastní tiskárnu, kterou vedl známý knihtiskař Simprecht Sorg zvaný Froschauer.⁶ Svému řemeslu se vyučil v Augsburgu a Curychu. Jeho knihtiskárna je považována za vůbec první na Moravě.⁷ Ze samotné podstaty tiskárny vyplývá, jaký druh spisů se zde vydával. Jednalo se výlučně o knihy náboženské, přibližující a obhajující novokřtěnecké hnutí, a jejich autorem byl většinou sám Hubmaier. Knihtiskárna zde působila jen krátce, a to v letech 1526–1527. Důvodem bylo pronásledování habánů na Moravě, jež začalo

¹ Rukopis Karla Jüttnera, Archiv Regionálního muzea v Mikulově, neevidováno.

² SEIFERT, Theo: Nikolsburg. Geschichte der Stadt in Wort und Bild, Mikulov 1937. O tiskárnách s. 206–207. Zmiňuje mikulovské knihtiskárny především v 17. a 18. století, tato práce však postrádá poznámkový aparát.

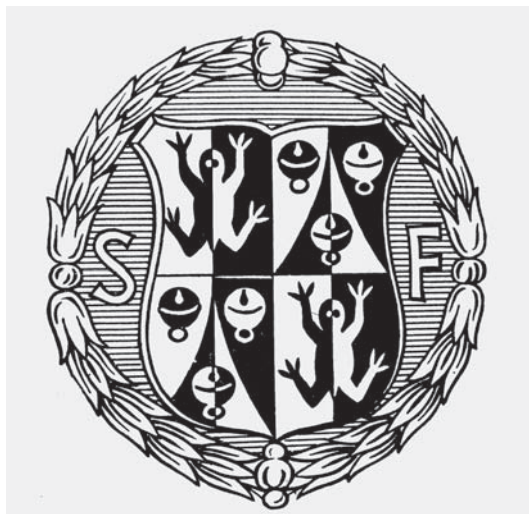
³ ZEMEK, Metoděj: Novokřtění v Mikulově, in: RICHTER, Václav – KRSEK, Ivo – STEHLÍK, Miloš – ZEMEK, Metoděj: Mikulov, Brno 1971, s. 87–89, o tiskárně s. 88.

⁴ TOBOLKA, Zdeněk: Knihťiskař Simprecht Sorg-Froschauer, Časopis Matice moravské, roč. 53 (1929), s. 501–506.

⁵ BOMBERA, Jan: Mikulovský tisk IANVA LINGVARVM z roku 1631, Studia Comeniana et historica, roč. 17 (1987), č. 34, s. 29–36.

⁶ Zemek k tomuto přízvisku doplňuje: „Česky bychom řekli Žabák.“ ZEMEK, c. d., s. 88. Původ tohoto přízviska můžeme odvodit z tiskařského znaku, který Sorg používal.

⁷ „První knihtiskárna moravská, která však tiskla jen německé knihy, byla tiskárna v Mikulově, r. 1526 a 1527.“ TOBOLKA, c. d., s. 33.

Tiskařský znak Simprechta Sorga zvaného Froschauer (Žabák)

v roce 1526 s nástupem Ferdinanda I. Habsburského na český trůn – nesmiřitelného odpůrce reformace, zejména novokřtěnců a především Hubmaiera. Před hrozbou zatčení a trestu smrti uprchl Sorg v srpnu 1528 do polské Lehnice, kde pokračoval ve své činnosti. Obecně se uvádí, že Sorg vydal v Mikulově dohromady 17 nebo 18 děl.⁸ Přestože Sorgova tiskárna znamenala pro Mikulov pouhou drobnou kapitolu v jeho historii, přinesla mu jedno prvenství – tiskly se zde první německé knihy na Moravě.⁹

Historie mikulovského knih-tiskařství pokračovala po více jak stoleté odlmce, tentokrát výlučně v režii protireformace. Starší literatura uvádí, že kardinál František Dietrichstein zde roku 1622 založil

tiskárnu, která byla do provozu uvedena až po příchodu italských piaristů v roce 1631.¹⁰ Tento zvláštní údaj není dále vysvětlen, a proto můžeme jen usuzovat, jak jednotliví autoři k tomuto poznatku dospěli a co měli na mysli tzv. „založením“ a „uvedením do provozu“. Osobně se přikláním k roku 1630, kdy máme doložený nejstarší dochovaný tisk zhotovený touto knihtiskárnou.¹¹

Tiskárna pod patronací pomocného olomouckého biskupa Jana Gramaye působila v prostorách piaristického gymnázia (v místě bývalého špitálu) založeného roku 1631. S tímto rokem se také váže jeden z prvních tisků vydaný touto tiskárnou, a to dílo označované *IANVM LINGVARVM*.¹² Učebnice byla určená pro tehdy nově příšle italské piaristy neznající němčinu ani češtinu. Jak upozorňuje Bombera ve své práci detailně rozebírající tento tisk, nejedná se o známý spis J. A. Komenského *Brána jazyků otevřená* (označovaný jako *Janua linguarum reserata*), nýbrž o přepis učebnice popisující metodu výuky jazyků vynalezenou ve španělské akademii v Coimbre.¹³

⁸ Seznam a názvy jednotlivých tisků viz TOBOLKA, c. d., s. 503–505. Autor uvádí, že celkový počet spisů vydaných v Mikulově činí dohromady 17. Zemek uvádí 18, viz ZEMEK, c. d., s. 88.

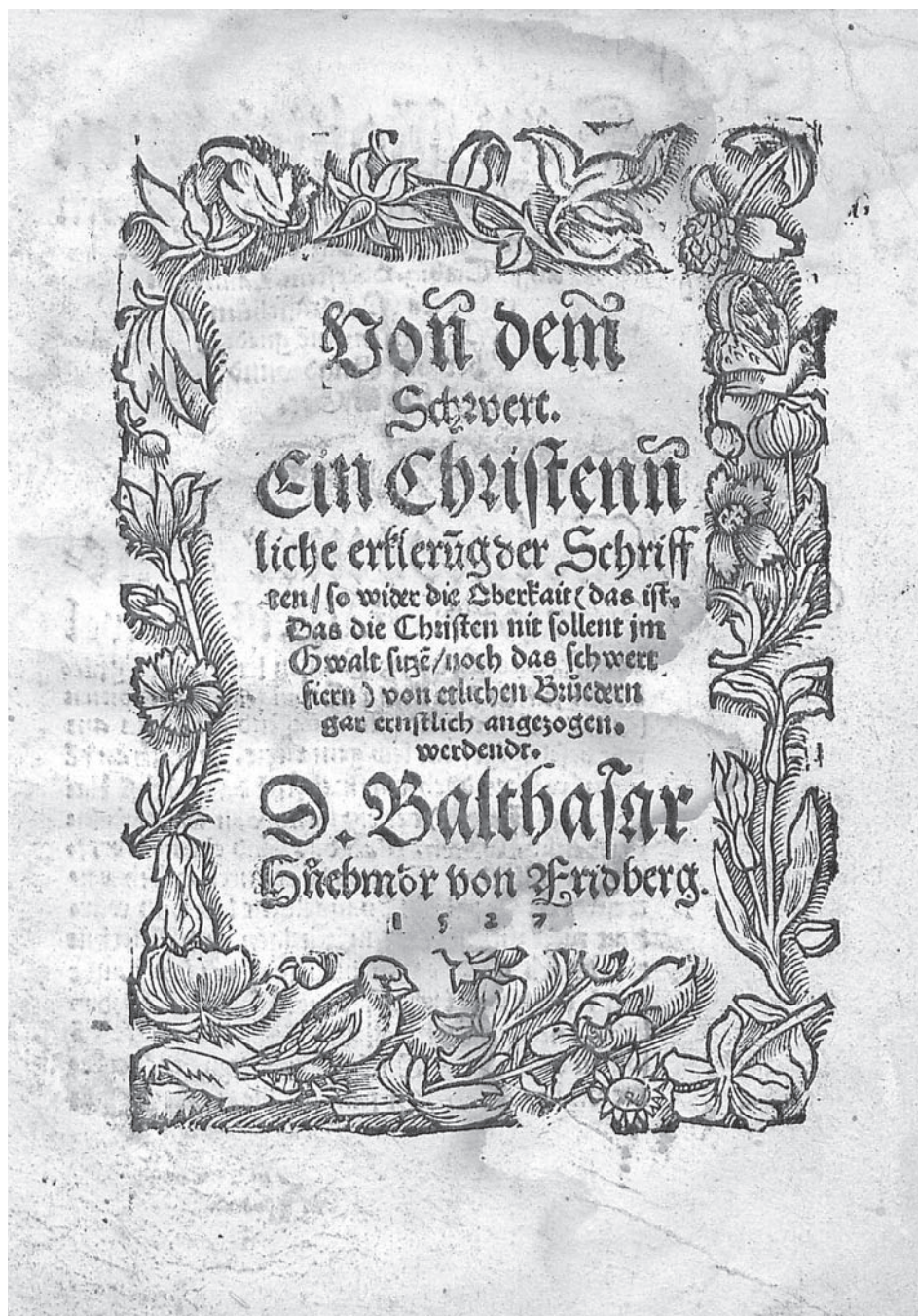
⁹ „Sorg neznamená zjev, který by přinášel do vývoje československého knihtisku něco nového... nepřispěl nijakou novotou k vývoji našeho knihtiskařství a netěžil v ničem pro sebe z toho, co již československý tisk tehdy poskytoval. Byl poutnikem, který, jak přišel, tak nezměněně odcházel, nesrostl s prostředím, v němž se krátce zdržoval, nezapustil kořeny v zemi, v níž chtěl působiti pro idee ze Švýcar přivezené.“ TOBOLKA, c. d. s. 508.

¹⁰ SEIFERT, c. d., s. 206.

¹¹ Spis vydaný roku 1630 má název: „Officia Propria Sanctorum Cathedralis Ecclesiae Et Totius Dioecesis Olomusenfis Consensu & Autoritate S. D. N. Urbani VIII. Omnibus omnium ordium Sacerdotibus Recitanda, Nicolspurgi 1630.“ Autorem tohoto spisu by měl být kardinál F. Dietrichstein a jeden exemplář je uložen ve Vědecké knihovně v Olomouci pod signaturou 5.322.

¹² Celý název mikulovského tisku z roku 1631 zní: „Cyllenius Poliglottus sive IANVA LINGVARVM continens sententias seu enuntiationes 1200 per quas compedio lingua latina edisci potest, aliaque ad similem normam omnes in gratiam Germanorum hac Septima editione typis commisas, Nicolspurgi 1631.“ Jeden exemplář tohoto tisku je uložen ve Vědecké knihovně v Olomouci pod signaturou 600.653.

¹³ Tuto tezi obhajuje Bombera takto: „Komenský žil v době příchodu piaristů do Mikulova (2. 6. 1631) v polském Lešně, kde v březnu r. 1631 dopsal a potom vydal latinský text svého díla. Je tedy sotva myslitelné, aby piaristé znali Komenského dílo a vydali je již téhož roku, v roce svého příchodu do Mikulova.“ BOMBERA, c. d., s. 30.

Jedna z prvních knih vydaných v Mikulově se datuje již k roku 1527. Kniha od Balthasara Hubmaiera *Von dem Schwert. Ein Christennliche erkleru[n]g der Schrifften, so wider die Oberkait (das ist. Das die Christen nit sollent jm Gwalt sicze[n], noch das schwert fiern) von etlichen Bruedern gar ernstlich angezogen. werdendt*, vytištěná Simprechtem Sorgem (Státní vědecká knihovna v Olomouci)

50968

Dem Wolgebornen vnd Christlichen Herrn Herrn

Arckleb von Bostkowitz vnd Tzernehör
auff Trebiz. Oberstem Landtska-
merer des Marggraffthümb
Nöthern / meinē gnedigē
herren. Gnad vund
frid in Got.

Wolgeborner Gne- diger Herr. E. G. ist fast wol

Math. 9.

bewist. Das alle die / so zu disen letzten vnd gfar-
lichen zeitren das heilig Euangelii angenomen
liebhabe vnd predigen müessend nit allain am
güt beschedigt / am leib gemartert. Ja auch an dē
eeren (wölhes doch dem mensche das höchst klai-
not ist auff erden) verlegt / vnd von den gotlosen
geschenndt werden. Wan das seind eben die waf-
fen des hellischen Satans / dar durch er sich vnt-
derstet on vnderlaß Euangelische leer vnd wato-
heit nider zürueckhen / aufzürilgen vnd zürueck-
hern. Doch wirdt es im nit gelingen / sein haubt
müß im darob zerknisset werden. Auch sonder-
lich / so müessent yetz all Christenlich prediger vō
solchen dienern des Teufels für auffrücker / verhe-
ret vñ kezer verriecht sein / als die so verwerffen

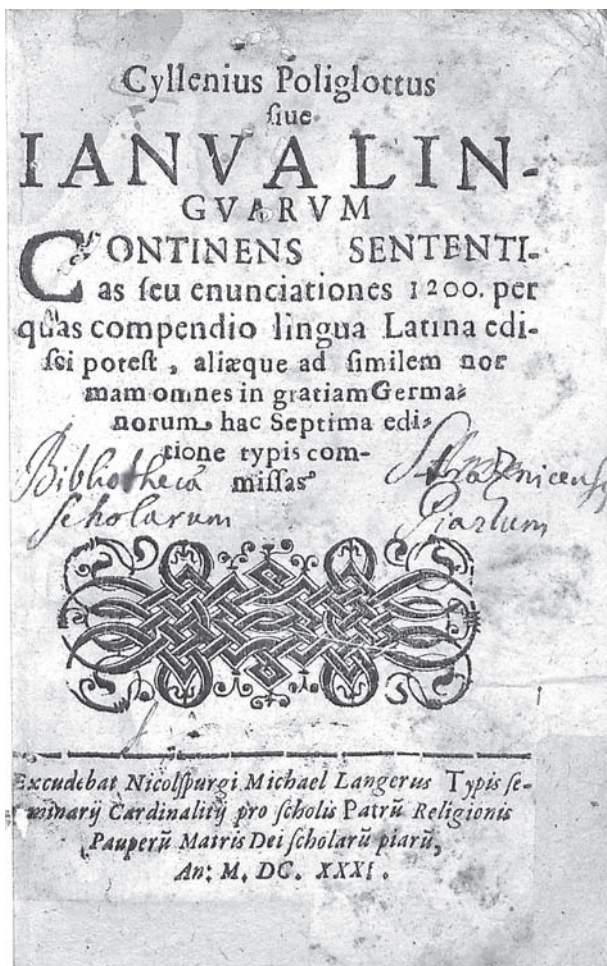

Snahou kardinála Dietrichsteina bylo rekatolizovat celou zemi, včetně vlastních držav. Jedním z neúčinnějších prostředků k dosažení tohoto cíle byly právě knihy. Měly šířit jedinou správnou křesťanskou víru – katolicou. Ve velkém množství se zde tedy vydávaly náboženské a modlitební knihy. Tiskárna sloužila také potřebám piaristického řádu – tiskly se zde učebnice (zvláště jazykové), dále úřední spisy či různá nařízení.

Jako provozovatel tiskárny bývá označován Michael Langer. Po něm tiskárnu převzali Kryštof a Kašpar Haugenhofferové. Jaký příbuzenský vztah vázal tyto dva muže, nám není bohužel známo. Roku 1641 odkoupil knihtiskárnu Johann (případně Jan) Bernardt Werner,¹⁴ jenž se uvádí jako její poslední majitel. O rok později však z obav před švédskou okupací přemístil tiskárnu do Brna. Po Wernerově smrti se jeho rodina ocitla v těžké životní situaci a Wernerova manželka tiskárnu prodala. O dalším osudu knihtiskárny již není nic známo.

Jüttner zmiňuje existenci další tiskárny v Mikulově kolem roku 1673,¹⁵ o níž však žádné jiné informace nemáme. Relativně krátké období, v letech 1722–1723, zde fungovala tiskárna, jejímž majitelem a provozovatelem byl Franz Anton Schönstein. Přišel z nedalekého dolnorakouského Retzu, kam se v roce 1723 opět vrátil. V Mikulově vytiskl jen několik náboženských knih.¹⁶

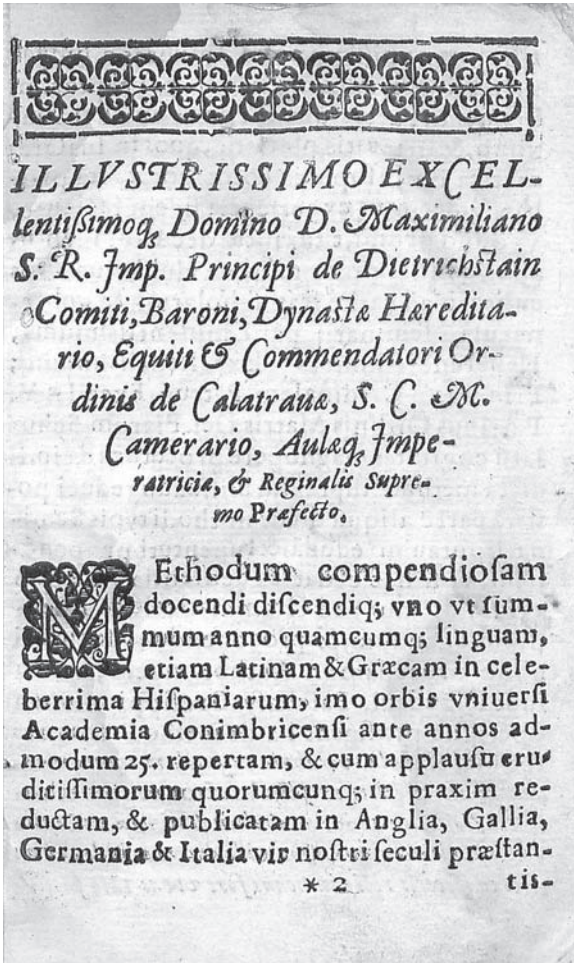
V 18. století se provozovalo tiskařské řemeslo také v židovském městě. Již od 16. století se těšila mikulovská židovská obec statusu centra židovské samosprávy a snad díky této okolnosti zde fungovala tiskárna, která v druhé polovině 18. století měla výlučné privilegium k tisku hebrejských knih pro Moravu a Slezsko. Do Mikulova přenesla tuto hebrejskou tiskárnu z Brna roku 1760 vdova Anna Františka Neumannová a provozovala zde také svůj obchod s knihami. Dekretem z 6. prosince 1760 směla svůj sortiment prodávat i mimo tržní období. Židovskou knihtiskárnu

¹⁴ SEIFERT, c. d. s. 206.

¹⁵ „Byly sice v Mikulově tištěny knihy v roce 1673, ale o vztažné tiskárně nevíme nic.“ Rukopis Karla Jüttnera, c. d.

¹⁶ SEIFERT, c. d. s. 206.

Mikulovský tisk latinsko-německé učebnice *IANVA LINGVARVM* z roku 1631. Knihu vytiskl Michael Langer v tiskárně kardinála loretánského semináře. Jedná se snad o jednu z prvních knih vydaných touto tiskárnou (Státní vědecká knihovna v Olomouci)

Knihtisk v Mikulově v 19. a 20. století

Historie novodobého tiskařství v Mikulově začíná rokem 1859. Tehdy se sem z Brna přistěhoval Johann Bezdieka, původně pražský knihtiskař, a založil v domě na Náměstí č. 12 (dnešní Náměstí č. o. 11) tiskárnu. Ta fungovala nepřetržitě do prvních let druhé světové války.

V roce 1860 se tiskárna přestěhovala do domu na Náměstí č. 34 (dnes Náměstí č. o. 29). Ve stejném roce, v červenci, začal Johann Bezdieka vydávat zpravodaj s názvem *Nikolsburger Wochenschrift* (Mikulovský týdeník), nejvýznamnější tiskovinu, která z jeho dílny vycházela. Zpravodaj byl určen nejen pro samotné město Mikulov, ale i celý tehdejší

vedli Arnošt Haselmann, Michal Diller a Jan Kranz.

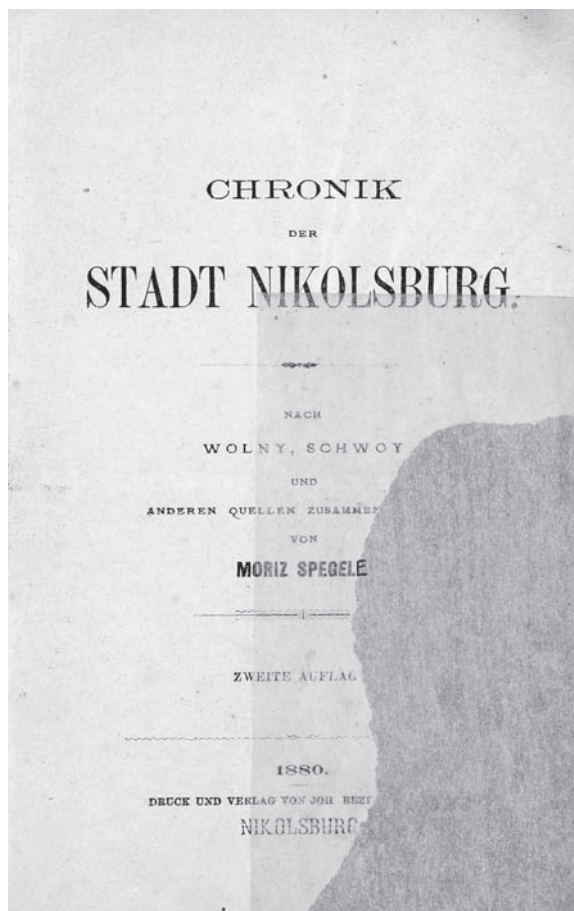
Až do roku 1762, kdy se objevily dvě hebrejské knihtiskárny v Praze, neměla mikulovská tiskárna v českých zemích konkurenci. To potvrdil dvorní dekret ze 17. května 1769, ustanovující výlučné privilegium pro Moravu a Slezsko na dalších deset let.

Dvorní dekret ze 17. května 1766 povolil v Mikulově zřízení další tiskárny, vydávající německo-česko-latinské spisy. Tak fungovaly v této době v Mikulově tiskárny dvě, a to do roku 1778, kdy byly obě přeloženy do Brna.¹⁷ Od tohoto roku do založení Bezdiekovy tiskárny v roce 1859 se na delší čas v Mikulově žádná knihtiskárna nevyskytovala.

Na počátku 19. století si ce v Mikulově působil známý knihkupec a nakladatel Jakob Bader, jehož jméno můžeme objevit na některých dílech z přelomu 18. a 19. století, poněvadž však nevládnul koncesi na tiskařství, nechával tisknout své knihy ve Vídni. Ty pak prodával v Mikulově a dalších moravských městech. Roku 1841 zemřel a živnosti se ujal jeho syn, taktéž Jakob. Baderův podnik ovšem postupně upadal, až nakonec roku 1846 knihtiskařství zcela zaniklo.¹⁸

¹⁷ Tamtéž, s. 207; resp. Rukopis Karla Jüttnera, c. d.

¹⁸ Tamtéž.

Oblíbená publikace věnovaná historii Mikulova Chronik der Stadt Nikolsburg vydaná Johannem Bezdiekou – 2. vydání, 1880 (odborná knihovna Regionálního muzea v Mikulově)

Za Bezdiekova působení tiskárna fungovala tehdy tradičním způsobem. Zpočátku se týdeník tiskl v malém formátu 22 × 27 cm a byl vyráběn na ručním lisu „připomínajícím práci za dnů Guttenbergových“, jak se psalo v pamětním článku z roku 1935, věnovaném historii tiskárny.¹⁹

Dne 4. listopadu 1873 koupil Bezdieka dům č. 12 v ulici s dřívějším názvem Obere Bahnhofstrasse (dnešní ul. Piaristů č. o. 8) a tiskárnu sem přestěhoval. V moderních a větších prostorách nového sídla pak tiskárna působila až do ukončení své existence roku 1940. Dne 7. června 1876 Johann Bezdieka zemřel a podnik převzala vdova Hildegard Bezdieka, která podniku ponechala jméno zesnulého manžela. Chod tiskárny tak zůstal nepřerušen.

Bezdiekova jediná dcera, také Hildegard, se provdala za Apollinarise Rosenaua, který sehrál v historii mikulovské tiskárny významnou úlohu. Apollinaris Rosenau, vyučený tiskař pocházející z velkopolského Wisseku (tehdy patřící Prusku), přišel do Mikulova roku 1874 a po sňatku s Hildegardou získal 7. dubna 1883 živnost zesnulého Johanna

politický mikulovský okres. Noviny, zpočátku čistě apolitické, byly původně zaměřeny na zemědělství, občas byly doplněny společenskou rubrikou a texty k oddechu a zábavě. Brzy se týdeník rozšířil i na Pohořelicko a okolí. Postupně začal informovat také o hospodářských, politických a společenských aktualitách kraje, psal o jeho minulosti, nabízel fejetonová okénka, inzerci či reklamy. Hojně uváděl zprávy o tehdy čilém spolkovém životě a v neposlední řadě představoval oficiální informační kanál samosprávy okresu i města.

Mikulov, tehdy město s více jak 8 000 obyvateli, platil za politické, hospodářské, kulturní i společenské centrum kraje, ač jeho význam již začal pomalu upadat. Stále tu panoval aktivní konkurenční boj mezi místními obchodníky, živnostníky a řemeslníky. Ti všichni nabízeli své služby právě prostřednictvím týdeníku, který poskytoval dostatek místa pro reklamu jakémukoli místnímu podniku a nebývale z toho těžil. Představitelé místní inteligence zde zas nacházeli prostor pro své populárně-naučné, vlastivědné i beletristické práce, jež publikovali ať už jako samostatné články, nebo ve stále fejetonové rubrice.

¹⁹ Nikolsburger Wochenschrift z 5. 7. 1935.

Die
BUCHDRUCKEREI

von
A. ROSENAU IN NIKOLSBURG,
mit elektrischem Betriebe eingerichtet,

empfeht sich zur Anfertigung von Drucksorten aller Art,
besonders zur Ausführung von Merkantil - Drucksorten,
Zirkularen, Rechnungen, Memoranden, Preiskurants, Bolletten, Einkaufscheinen, Brief-
köpfen, Kuverts, Tabellen, Programmen, Statuten, Berichten, Partezetteln, Geschäfts-
Kondolenz-, Visit- u. -Trauungskarten, Broschüren, Vollmachten, Legalsierungs-Proto-
kollen, Expensen, Klags- und Exekutionschriften, Plakaten etc.

==== Kranzschleifen in Schwarz- und Golddruck. ====

Sämtliche Aufträge werden raschestens u. zu möglichst billigen Preisen ausgeführt.

==== Drucksorten-Lager für Gemeinde-, Forst-, Guts- und Pfarrämter. ====

Grenzübertrittsbesehnigungen und Erklärungen stets am Lager.

Drucksachen

wie Kuverts, Tabellen,
Lieferscheine, Fakturen,
Briefpapiere, Mitteilungen,
Statuten, Protokolle, Kata-
loge, Programme, Plakate,
Verlobungs- und Vermäh-
lungsanzeigen, Visitenkarten
usw. liefert billigst die
Buchdruckerei

A. Rosenau,
— Nikolsburg. —

Reklamy knihtiskárny z Nikolsburger Wochenschrift
z let 1928 a 1923 (odborná knihovna Regionálního
muzea v Mikulově)

Bezdieky. Tiskárna tak změnila název na „Buchdruckerei A. Rosenau, Nikolsburg“ (Knih-
tiskárna A. Rosenau, Mikulov).²⁰

Ve věku 82 let v červenci roku 1921 Rosenau zemřel a v říjnu téhož roku se tiskárny
ujal Anton Partes, dlouholetý šéfredaktor mikulovského týdeníku. O pár let později se
k firmě jako spolumajitel připojil mladý tiskař Franz Ehrenberger, zeť Antona Partese.
Majitelé živnosti, nesoucí stále obchodní značku „Buchdruckerei A. Rosenau, Nikolsburg“,
vydávali a tiskli knihy, almanachy, věstníky, časopisy a další tiskoviny včetně mikulovského
týdeníku, a to až do uzavření tiskárny v roce 1940.

Díky hospodářské konjunktúře dvacátých let 20. století a velkému zájmu o služby tis-
kárny si firma mohla dovolit pořídit nákladné stroje znatelně usnadňující a urychlující
práci. V této době disponovala dílna již moderními zavedenými tiskařskými stroji. Velký
zlom v práci tiskárny představovala elektrifikace města na podzim roku 1923. Provoz
tiskárny se značně urychlil, zmodernizoval a rozvinul. V dubnu 1929 byl pořízen „nový

²⁰ Sčítací operáty 1921, Státní okresní archiv Břeclav se sídlem v Mikulově, fond Okresní úřad Mikulov,
sign. B 32, karton 1214.

Nikolsburger Wochenschrift

für

landwirthschaftliche, gemeinnützige Interessen und Unterhaltung.

Nr. 1.

Samstag den 7. Juli

1860.

Abonnementpreis ganzjährig 2 fl. 60 kr., mit Zustellung ins Haus 2 fl. 96 kr., mit Postverendung 3 fl. 96 kr. öst. Währ.
 Inseratgebühr für den Raum der Zeitzeile, nach der Staatsgebühr, für die einmalige Einschaltung 4 kr. und für jede weitere 2 kr. ö. W.

An unsere Leser!

Wir haben bereits in dem unserm Blatte vorangeschickten Programme die Gebiete umgrenzt, in welchen sich dieses Blatt bewegen wird, glauben jedoch zur vollen Beleuchtung unserer Tendenz noch Folgendes beifügen zu müssen. — Es ist ein allgemein anerkannter Grundsatz, daß unser großes Vaterland Oesterreich seiner Lage nach vorzüglich auf den Ackerbau und dessen Zweigbeschäftigungen angewiesen sei, und nur durch höchstmögliche Entwicklung der Bodenkultur seine volle Blüthe erreichen könne. Ebenso anerkannt ist es jedoch, daß der Ackerbau bei uns, insbesondere beim kleinen Grundbesitzer, noch durchaus nicht rationell und dem gegenwärtigen hohen Stande der einschlägigen Wissenschaften entsprechend betrieben werde. Der kleine Grundbesitzer, dessen Wissen nicht das Produkt des Denkens, sondern einer rein mechanischen Uebung ist, hängt mit der Bähigkeit einer Klette an dem Althergebrachten, und es braucht großer und besonders anhaltender Bemühung, ihn davon loszureißen. Dieser Uebelstande zu steuern, sind wohl in unserem Vaterlande bereits mehrere landwirthschaftliche Vereine und Zeitungen ins Leben getreten; doch bleibt in dieser Beziehung noch Vieles zu thun übrig. Was insbesondere unseren engeren Wirkungskreis betrifft, so erhebt sich wohl auch das verhältnißmäßig so kleine Nikolsburg eines landwirthschaftlichen Vereines, welchem der schönste Erfolg nicht abgesprochen und die vollste Anerkennung nicht verweigert werden kann, doch leidet dieser Verein an dem empfindlichen Mangel, daß er kein Organ besitzt, durch welches die erzielten Erfolge und gemachten Erfahrungen allgemein und dauernd verbreitet werden können. Diesen Mangel abzuhelfen gehört nun eben so sehr zu den Hauptaufgaben unseres Blattes, wie die landwirthschaftlichen Interessen im Allgemeinen zu fördern. Wir wollen dem hiesigen landwirthschaftlichen Vereine als Organ zur Veröffentlichung seiner ökonomischen Erfahrungen so wie seiner Geschäftsangelegenheiten dienen, und haben allen Grund zu hoffen, daß man diesem unserm Anerbieten freundlich entgegenkommen werde. Da wir jedoch nicht verkennen, in welchem innigen Zusammenhange mit der Bodenkultur Industrie und Handel stehen, und welche wichtige Faktoren dieselben in staatlischer und gesellschaftlicher Beziehung bilden, so wollen wir auch diesen unsere unermüdbare Aufmerksamkeit insbesondere in so fern zuwenden, als diese Fächer in das landwirthschaftliche Gebiet einschlagen. Um jedoch die trodrene Speise der Wissenschaft auch dem Laien munngerecht zu machen, werden wir unserm Blatte die Würze der Unterhaltung beimengen, und hoffen so das hohe Voh zu erlangen, welches die Alten demjenigen zuerkannt haben, der das Angenehme mit dem Nützlichen zu verbinden weiß. In dieser Rücksicht wollen wir vorzüglich mährische Sagen und Chroniken, so wie Erzählungen aus der Geschichte Mährens bringen und helfen zu zeigen, daß unser Vaterland an poetischen Erinnerungen eben so reich ist, wie andere Länder, und daß nur unsere Bescheidenheit die Schuld trägt, wenn diese Hefen weniger bekannt wurden. Nachdem wir so unsere Hauptzwecke den Blicken unserer Leser dargelegt, wollen wir nur noch das ernstliche Verprechen beifügen, daß wir uns alle Mühe geben wollen, wo möglich nur Originalartikel zu bringen und auch auf diese Art zur Hebung des geistigen Lebens beizutragen, welches sich allenthalben im Vaterlande zu regen beginnt, und welches die sicherste Bürgschaft vernünftiger Entwicklung und künftiger Größe bildet.

Im Hinblick auf dieses unser Vorhaben bitten wir jedoch unsere freundlichen Leser um ein mildes Urtheil. Wir werden unsere Flegeljahre in Flegeltage einzuschreiten suchen und hoffen, man werde unsere Vergehen mit der Klugheit des Erziehers, und nicht mit dem Stocke des Büttels ahnden. Um jedoch diesem unserm Vorhaben treu bleiben zu können, müssen wir um recht lebhaftest Theilnehmung durch Zusendung von in unser Programm einschlagenden Aufsätzen recht dringend eruchen. Wir werden alle Einwendungen nach Thunlichkeit benügen, und uns in jedem Falle für dieselben zum Danke verpflichtet fühlen. — Um endlich zu zeigen, daß wir in jeder Beziehung auf der Höhe unseres materiellen Jahrhunderts stehen, und nachdem unser junges Unternehmen unabweisbar mit großen Opfern verbunden ist, bitten wir um freundliche Unterstützung durch recht zahlreiche Pränumerationen.

Die Redaktion.

Titulní list prvního čísla Nikolsburger Wochenschrift ze 7. července 1860, vydaný a vytištěný v tiskárně Johanna Bezdieky z Mikulova (MZA, SOKA Břeclav se sídlem v Mikulově)

„železný kolega“, jak uvádějí familiárně samotní majitelé v článku v *Nikolsburger Wochenschrift* z roku 1935, a to nový sázecí stroj. O tři roky později následoval druhý. V roce 1935 se uvádějí v majetku tiskárny dva rychlolisy, knihtiskový automat značky Heidelberg, dva sázecí stroje, stereotypový aparát, řezačka, perforovací a sešivací stroj.²¹

²¹ „.... so haben wir heute zwei Schnellpressen, statt des einen Tiegels noch einen Heidelberger Druckautomat, eine Schneide und Perforiermaschine, Stereotypie-Apparat, Heftmaschine, etc... Im April 1929 stellen wir einen eisernen Kollegen, nämlich eine Setzmaschine.“ *Nikolsburger Wochenschrift* z 5. 7. 1935.

Za kvalitní práci tiskárny jako u každého řemesla stojí schopní pracovníci. Majitelé s velkým respektem a vděkem vzpomněli v roce 1935 v jubilejním vydání týdeníku *Nikolsburger Wochenschrift* připomínajícím 75. výročí jeho založení také zaměstnance podniku, kteří zde strávili celý svůj produktivní život a bez jejichž obětavé práce a úžasné zručnosti by firma nikdy nezískala takovou pověst, jaké se těšila. Tak zde zmínil i Johanna Machata, který začínal v roce 1872 jako sazeč u Johanna Bezdieky a 42 let působil v tiskárně jako technický mistr a vedoucí. Když v roce 1935 slavil 63 let práce v podniku, majitelé mu poděkovali za celoživotní dílo. „Jméno Machat zároveň se jménem A. Rosenau zůstane v této firmě hluboko vryté. Nikdy nevyblednou, formálně patří a budou patřit vždy k sobě,“ vyjádřil se v článku Anton Partes, pozdější majitel živnosti a šéfredaktor týdeníku.²²

Ten vycházel pod původním názvem ještě necelé další čtyři roky, od 14. března 1939 se přejmenoval na *Nikolsburger Kreisblatt* a je uváděn již jako zpravodaj pro okresní NSDAP Mikulov. Město s okolím stejně jako ostatní česko-moravské pohraničí bylo po podepsání mnichovské dohody připojeno k Třetí říši. Dne 31. října 1940 vyšlo poslední číslo zpravodaje. Pravděpodobně z důvodu přechodu na válečné hospodářství byla činnost tiskárny v této době zastavena. Anton Partes zemřel brzy po skončení druhé světové války, v roce 1946, Franz Ehrenberger byl ve stejném roce se svou rodinou odsunut. Činnost jejich tiskárny již obnovena nebyla. S touto tiskárnou tak končí zajímavá, pestrá a pro většinu z nás neznámá část historie Mikulova spojená s tiskařským řemeslem.

Kniha od Franze Xavera Hascheka *Ursprung und sonstige Schicksale der Sebastiankirche auf dem heiligen Berge bei Nikolsburg bis zu Restauration im Jahre 1865* vydaná 1865 Johannem Bezdiekou v Mikulově (Dostupné na http://books.google.cz/books?id=8LkAAAAcAAJ&printsec=frontcover&hl=cs&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false - [cit. 30. ledna 2014].)

²² „Worten gedacht und betont, dass der Name Buchdruckerei Rosenau und Machat förmlich zusammengehören und aud das innigste verwachsen sind.“ Tamtěž.

Dana Massowová

History of Printing in Mikulov

Printing has a rich and long tradition in Mikulov and is inherent to the general history of printing in Moravia. At certain times the book production in Mikulov surpassed even larger and more significant Moravian towns. Thanks to the effect of non-Catholic elements and a significant Jewish community the production of books in Mikulov was unusually varied. In the first chapter the article reviews recent research on the Mikulov printers operating here from the 16th to 18th century.

It mentions Anabaptist, Piarist as well as Jewish printers. The second chapter is devoted to yet unexplored history of Mikulov printer that was in operation here in the years 1859–1940. It had a privileged position not only in the city but in the entire region. Text focuses on the lives of its individual owners: Johann Bezdieka, Apollinaris Rosenau, and Franz Anton Partes Ehrenberger. A significant portion of the text deals with Nikolsburger Wochenschrift (Mikulov weekly), a major material that was published here since 1860. The printer was forcibly closed in 1940 and it was not restored after the war.

Martin Bohatý – Dobromila Brichtová

Historická mineralogická a paleontologická sbírka Marie Kristýny kněžny Dietrichsteinové v Regionálním muzeu v Mikulově

Úvod

To, že byla na mikulovském zámku vynikající sbírka přírodnin, bylo známo jen z několika sporých zmínek v literatuře. První tištěná zpráva o pozoruhodnostech mikulovského zámku je z roku 1786 (předmluva z roku 1784). Pod jejím autorem „S“ se skrývá první moravský topograf **F. J. Schwoy** (*1742–†1806), který u Dietrichsteinů na Mikulově působil od roku 1781 jako úředník a archivář, takže měl informace z první ruky. Ten uvádí zdejší vynikající sbírku knih a manuskriptů, umístěnou ve zvláštním knihovním sále, sbírku přírodnin však nezmiňuje, takže se zde pravděpodobně v roce 1783 (podle datování předmluvy) ještě nenacházela (S. 1786). První zmínka o existenci přírodovědeckých sbírek pochází od téhož autora a je z roku 1793. Píše: *„Ve velkém sále se nachází knihovna a samotnou, nedávno zemřelou [†1788] kněžnou zřízená, co do vnitřní hodnoty na 40 000 zlatých oceněná, krásně uspořádaná, vybraná sbírka přírodnin, vystavená ve zvláštních skříních.“* (SCHWOY 1793)

O několik desetiletí později přináší jiný moravský topograf, **Gregor Wolny**, další zprávu o mikulovských zámeckých sbírkách, ve které jsou i některé nové údaje: *„Vedle toho chová tento sál [knihovna] krásně uspořádanou a ve zvláštních prosklených skříních vystavenou sbírku minerálů, zkamenělin a lastur, jejíž obstarání mělo v 70. letech 18. století stát na 24 000 zlatých, a dále několik popelnic, vedle jehlic, kruhů a jednoho kopí z pohanského pravěku, které byly nalezeny u Klentnice.“* (WOLNY 1837)

Archeologické předměty se sem dostaly později než přírodovědecké sbírky, a to pravděpodobně hlavně díky níže jmenovanému K. Wenzelidesovi.

Uvedme si ještě jednu zprávu upřesňující obsah přírodovědeckých sbírek. Pochází z roku 1852 z pera historika **Christiana D'Elverta**: *„Při knihovně se nachází také cenná, na 40 000 zlatých oceněná sbírka přírodnin, a sice minerálů, korálů, vyrostlin [mořských, např. korálů a hub], konchylíí [lastur a ulit], domácího hmyzu aj., kterou nasbírala a pořídila kněžna Maria Christina rozená Thunová.“* (D'ELVERT 1852)

To je všechno, co v dobové literatuře nalezneme o těchto sbírkách a co stojí za připomenutí. Jen o něco později opakuje předchozí poznámku D'Elvert ve své práci o pěstování přírodních věd na Moravě a ve Slezsku (D'ELVERT 1868). O sbírku přírodnin se nezajímá žádný přírodovědec, snad proto, že nebyla všeobecně známá, snad proto, že nebyla snadno přístupná a v polovině 19. století a později již pro tehdejší odborníky nebyla zajímavá.

Sbírka zde však stále byla, bez povšimnutí odpočívala v knihovním sále zámku, vyrušená v pozdějších letech jen při práci knihovníka a ojedinelých badatelů, případně i občasných návštěvníků, jak dokládají staré fotografie. Přírodovědecké sbírky tak přežily spolu s knihovnou i požár zámku na samém sklonku druhé světové války, aby pak byly konečně z velké části rozptýleny v roce 1945 v rámci poválečných událostí.

Původ přírodovědeckých sbírek

Jak se dozvídáme od výše jmenovaného Schwoye, o vznik dietrichsteinských přírodovědeckých sbírek na zámku v Mikulově se zasloužila **Marie Kristýna, kněžna von Dietrichstein-Proskau**, rozená hraběnka Thunová (*1738–†1788). Její mnohostranné

Carl Agricola pinxit.

Jmp. J. Büffelich

Robert Theer lith. Vindobonae.

*Christiana Comitissa à Thunn, nata 25 Aprilis 1738,
desponsata Johanni Carolo Comiti à Dietrichstein
Viennae 30 Januarii 1764.*

Marie Kristýna, kněžna von Dietrichstein-Proskau, rozená hraběnka Thunová (*1738–†1788)
(sbírka Regionálního muzea v Mikulově)

zájmy ilustruje soupis její soukromé knihovny z roku 1770, který obsahuje na 500 svazků z nejrůznějších oborů, včetně chemie a přírodních věd. Výsledkem těchto zájmů byly vedle chemické laboratoře i sbírky různých přírodnin, konkrétně nerostů a zkamenělin a mořských živočichů (lastur, korálů aj.).

Doba, ve které sbírka vznikla, poslední čtvrtina 18. století, je charakterizována mimo jiné osvícenským návratem k přírodě a s tím spojenou zálibou v přírodních vědách. Spolu s touto rozšířenou zálibou až módou, zejména v majetných vrstvách, se rozmáhala i pořizování sbírek nejrůznějších přírodnin. Sběratelství ve vyšších vrstvách společnosti ovšem kvetlo vždy a pomineme-li obligátní výtvarná díla nebo knihy, nacházíme již v baroku na zámcích šlechty a v klášterech určité soubory, včetně exotických přírodnin, uspořádané a prezentované jako kabinety rarit či kuriozit.

Sbírky přírodnin osvícenské doby však byly diametrálně odlišné. Představovaly již specializované sbírky předmětů ze všech tří říší přírody, většinou vědecky uspořádané, a mezi takové patřily i sbírky kněžny Marie Kristýny. Nesmíme si ovšem představovat, že takové sbírky vznikaly vždy vlastní sběratelskou prací sběratele v přírodě. Sběratel tohoto druhu se vyskytovali výhradně mezi učenci, kteří se přírodními vědami zabývali profesionálně. Některé ojedinělé výjimky se však našly i mezi šlechtou, dokonce i na Moravě. První se zde hlouběji přírodními vědami obíral Jan Nepomuk hrabě Mittrowsky (*1757–†1799), který pěstoval hlavně mineralogii a chemii a na zámku v Rožince na západní Moravě vytvořil cennou sbírku minerálů a motýlů. Jeho mineralogická sbírka se ale jako celek nedochovala, zakoupil ji starohrabě Hugo Salm-Reifferscheid a od něj ji zase údajně koupil Jan Nepomuk hrabě Lamberg.

Nesmíme zapomenout ještě na jeden důvod pro pořizování takovýchto přírodovědeckých sbírek. Sloužily k názorné výuce šlechtického dorostu v přírodních vědách, a proto, i když v pozdějších dobách, je nacházíme na řadě šlechtických sídel v Čechách a na Moravě.

Mnohem vzácnějším, i když ne zcela ojedinělým zjevem byly takové vědecké a sběratelské záliby u ženy. Pro ilustraci a srovnání se sbírkou Marie Kristýny si na tomto místě uvedme stručně dva příklady podobné záliby u dvou aristokratek, ovšem ve vyšším společenském postavení, a u jedné sběratelky, příslušnice nobilitovaného rakouského úřednictva.

První z nich byla **Karoline Luise von Baden-Durlach** (*1723–†1783), rozená princezna von Hessen-Darmstadt, v roce 1751 provdaná za markraběte Karla Friedricha von Baden-Durlach. V dětství a mládí dokonale vzdělaná přesídlila po svatbě na zámek v Karlsruhe, kde měla svůj malířský ateliér, laboratoř, konala zde chemické a fyzikální pokusy, měla zde privátní obrazovou galerii a knihovnu o 3 300 svazcích. Její zájmy, kromě malování a hru na cembalo, představovaly přírodní vědy, zejména botanika, zoologie a mineralogie. Z těchto oborů vybudovala rozsáhlý přírodovědecký kabinet, byla v živém písemném a výměnném styku s mnoha učenci a sběrateli a dochovaly se zprávy, že se neváhala účastnit ani exkurzí do terénu. Její sbírky vytvořily základ dnešního Museum für Naturkunde v Karlsruhe, kde ovšem v roce 1945 doznaly značné újmy při bombardování (WILSON 1994). V korespondenci markraběnky (respektive správce jejích sbírek) se často vyskytují zmínky o kolekcích vyleštěných mramorových destiček s lokalitou Baden-Durlach. Podobné destičky i jiné přírodniny z markrabství Baden-Durlach nacházíme i v mikulovské sbírce, i když nemáme důkaz, že by pocházely přímo z markraběncina kabinetu.

Druhou takovou aristokratickou sbírkou byla sbírka **arcivévodkyně Marie Anny** (*1738–†1789), dcery císařovny Marie Terezie. Byla od narození tělesně postižená a nepevného zdraví, proto se málo podílela na dvorském životě ve Vídni. Snad po svém otci, císaři Františku I., zdědila sběratelské sklony, když věnovala velké úsilí budování numismatické a přírodovědecké sbírky – zoologické, botanické a mineralogické. Od poloviny sedmdesátých let 18. století ji při akvizicích pro sbírku pomáhal Ignác Born, v tomto článku častěji zmiňovaný, který měl rozsáhlé domácí i mezinárodní kontakty. Vyučoval ji také mineralogii a vlastně byl i jejím zaměstnancem, který určoval a popisoval docházející nový

materiál, pořádal sbírku a nakonec sestavil i její katalog. A prebendy stačily arcivévodkyni na to, aby mohla svoji sbírku rozmnožovat vskutku velkoryse, takže do roku 1780, kdy odešla ode dvora do Klagenfurtu, obsahovala sbírka téměř 10 000 kusů nerostů, hornin a zkamenělin. Před odchodem z Vídně se však svých sbírek vzdala a mineralogická sbírka byla za 25 000 zlatých zakoupena pro Královskou uherskou univerzitu v Budapešti, kde je, i když s početnými úbytky, dodnes. Originální katalog sbírky se nedochoval, ale existují jeho opisy. Složení sbírky je podobné ostatním sbírkám té doby, včetně mikulovské, jenom mnohem bohatší. Tak třeba destiček leštěných mramorů, ozdobných kamenů a hornin bylo ve sbírce 2 173, sbírka „*vulkanických produktů*“ z Vesuvu měla 500 položek (PAPP – WEISZBURG 1991). Shodu s mikulovskou sbírkou nacházíme v jedné neobvyklé ukázce, která se objevuje v obou sbírkách: „*Granit, na kterém stojí socha Petra I., z Ruska.*“

Všimněme si ještě jedné sběratelky, tentokrát přímo z Bornova okruhu, o jejíž sbírce zde bude zmínka častěji. Byla to **Eleonora von Raab** (žila asi v letech 1755–1830). Ignác Born k ní měl velmi blízko a založil a prakticky jí vytvořil mineralogickou sbírku. Ta obsahovala na 2 500 ukázek minerálů, hornin a fosilií malého formátu, zhruba do 5 cm. Born nelitoval také času a námahy a zpracoval k ní obsáhlý katalog, který vyšel v malém nákladu nedlouho před jeho smrtí. Je cenným dokladem rychlého pokroku ve znalosti stále se rozšiřujícího počtu druhů minerálů a jejich nalezišť a je v tomto směru v porovnání s mikulovskou sbírkou značně pokročilejší. Na bornovskou provenienci ukazuje to, že dominují minerály z Čech a zejména ze Slovenska a vůbec z Uher a Sedmihradska, mnohdy i s udáním názvu štoly či dolu jako konkrétního naleziště. Oproti katalogu Bornovy vlastní sbírky z roku 1772 a 1775 jsou zde nejen pokroky v počtu druhů, ale i v morfologických a krystalografických popisech i v údajích o chemismu. Katalog v tabelární podobě je napsán francouzsky a má dva svazky, z nichž každý je rozdělen na dva oddíly. Oba oddíly prvního svazku zahrnují Bornovu 1. třídu: zeminy a kameny. Některé nerosty zde byly zastoupeny opravdu silně, například různé křemeny zabírají 50 stran. Dále jsou zde horniny, vulkanické produkty (láva, sklo) a zkameněliny, kterých je poměrně málo. Druhý svazek obsahuje 2. třídu: minerální soli, 3. třídu: bitumina (řadí sem i síru a pyrit) a 4. třídu: kovy a jejich rudy. Při porovnání se systematickým uspořádáním mikulovské sbírky zde zjišťujeme značné rozdíly. Celý katalog je kvalitně vytištěn a doprovázen několika rytinami a pěknými vinětami v textu, takže jeho vydání jistě stálo nemalé peníze (BORN 1790). Po sňatku Eleonory Raabové s Friedrichem von Uberta byla sbírka nabídnuta k prodeji a za 3 000 rakouských zlatých ji někdy kolem roku 1795 zakoupil vídeňský sběratel Moritz Christian hrabě Friess. Tedy za cenu značně nízkou v porovnání s cenou mikulovské sbírky. Sbírkou byla dlouho pokládána za ztracenou, avšak v posledních letech, asi o čtvrtinu ochuzená a v bíděném stavu, byla i se sbírkovými skříněmi objevena v knížecím Esterházyovském archivu na hradě Forchtenstein v Burgenlandu, v Rakousku. Skříně jsou dvě, každá s třiceti zásuvkami. Vzorky jsou uloženy v papírových krabičkách, opatřeny malými nalepenými lístky s chemickou značkou a číslem odpovídajícím katalogu, podobně jako je tomu i u mikulovské sbírky, jenom méně úhledně. V současné době je sbírka restaurována (HUBER P. – HUBER S. 2009).

Vraťme se ale ke sbírkám Marie Kristýny v Mikulově. Ty, podobně jako většina šlechtických sbírek, byly zakoupeny buď jako celek, nebo dokupovány postupně, ale v určitém momentu, kdy byly považovány za kompletní, uzavřeny. Na zámožnosti sběratele pak záležel konečný výsledek. Dietrichsteinové si nepochybně mohli dovolit to nejlepší, co bylo v dané době k máni. A aby dostali to nejlepší, museli pověřit znalce, který by byl schopen jim vytvořit a zkatalogizovat sbírku jednak z toho, co, jak předpokládáme, již vlastnili, jednak musel být schopen opatřit vše chybějící tak, aby obsahovala pokud možno všechny známé minerály, horniny a zkameněliny, a uspořádat ji na úrovni tehdejší mineralogie. Tento úkol mohl splnit na nejvyšší úrovni v Rakousku jen jeden člověk a nebudeme asi daleko od pravdy, když vyslovíme domněnku, že se hlavním pořadatelem, případně doplňovatelem sbírky stal Ignaz von Born, případně malý okruh jeho spolupracovníků, blízkých vídeňskému dvoru. Jak ale uvidíme dále, není to tak úplně jednoznačné.

Za přírodovědecké sbírky byla podle Wolnyho zaplácena vskutku knížecí cena 24 000 zlatých (WOLNY 1837). To by při počtu 2 165 kusů minerálů a zkamenělin odpovídalo ceně kolem 11 zlatých za kus (méně, pokud sem byla počítána i sbírka lastur). Stejná cena byla zaplácena zhruba v téže době za čtyřikrát větší sbírku arcivévodkyně Marie Anny.

Předpokládáme, že sbírky existovaly již ve Vídni, snad zde byly také vystaveny. Až později přešly do Mikulova, nejspíše okolo roku 1784, od kdy byl Jan Karel vládnoucím knížetem. V roce 1784 však došlo k požáru Mikulova a celý knížecí dvůr se přestěhoval do Vídně, zatímco kněžna se usadila na zámku v Židlochovicích a roku 1788 zemřela (BRICHTOVÁ 2000). Sběrka se v Mikulově v roce 1783 ještě nenacházela (S. 1786), avšak byla zde ještě za života kněžny (SCHWOY 1801). Zavádějící je v tomto smyslu rok 1787 uvedený na katalogu sbírky. Pokud by sbírku získala až v roce 1787, mnoho by jí neužila. Pravděpodobnější je, že se jedná o rok, kdy byl uzavřen definitivní katalog již déle existující sbírky. Také u instalace sbírky v knihovním sále nevíme, zda to byla původní instalace, nebo to bylo „na míru“ vyrobeno až v Mikulově.

Manžel Marie Kristýny (od roku 1764) **Johann Baptist Karl kníže Dietrichstein** zastával vysoké postavení u dvora, měl blízko k Josefovi II. ještě jako spoluvládci Marie Terezie i později jako císaři, za něj zastával hodnost nejvyššího štolby. Doprovázel ho často také na cestách, například po Banátu (1768) a Itálii (1769). Byl rakouským vyslancem v Kodani, v Berlíně a v Benátkách. Na všech těchto cestách a při pobytu v zahraničí mohl získávat i nerosty pro sbírku, i když pro to nemáme přímé důkazy. Majorátním pánem na Mikulově byl od roku 1782 a vládnoucím knížetem od roku 1784. Od roku 1777 byl velmistrem provinciální rakouské zednářské lóže (podřízené Berlínu) a od roku 1784 velmistrem samostatné Velké rakouské zemské lóže. V ní byl jeho sekretářem, ale ve skutečnosti hybnou silou Ignác šlechtic Born. Ten byl v roce 1780 zakladatelem vídeňské lóže „Zur wahren Eintracht“, která byla i jakousi učenou společností, vlastníci velkou knihovnu a sbírku přírodnin, zejména nerostů (ANTONÍN 2004). O aktivitách knížete Dietrichsteina v zednářství mnoho nevíme, asi byl jen reprezentativní figurou a o vše, dokud mu to zdraví dovoľovalo, se staral Born. Povahu knížete Dietrichsteina charakterizuje Zellwaker (neznámo podle jakých pramenů) takto: „*Dietrichstein byl světák, trochu indolentní*“

Pohled na původní instalaci sbírek v knihovním sále mikulovského zámku, kolem roku 1910 (sbírka Regionálního muzea v Mikulově)

[lhostejný, necitlivý], *vnitřně slabý, ale velmi roztomilý.*“ (ZELLWEKER 1953) To je sice na tomto místě vedlejší, ale na zednářské platformě i v postavení u dvora nacházíme styčné body, v nichž mohl při vzniku sbírek Marie Kristýny sehrát svoji úlohu i její manžel. Byly to především jeho úzké kontakty s Ignácem Bornem. Jak se ale ukáže dále, sbírka od Ignáce Borna, přinejmenším jako celek, nepochází.

Druhým zdrojem, ve kterém figuruje také Ignác Born, byl císařský kabinet ve Vídni. Sbíрка vznikla ještě za panování Marie Terezie (†1780) a není vyloučeno, že alespoň některé exponáty pocházely z duplikátů vybraných z tehdy ještě soukromého přírodovědeckého kabinetu možná právě Bornem. Usuzovat na tento zdroj bychom mohli zvláště u sbírky lastur.

Ignác von Born (*26. 12. 1742–†24. 8. 1791) se v průběhu svého života podílel na sestavování a pořádání řady mineralogických sbírek. Počátky jeho sběratelství souvisejí pravděpodobně se studiem montanistiky v Praze v letech 1763–1768. V největším rozsahu se rozvinulo zejména při jeho pobytu na Slovensku v Banské Štiavnici v letech 1769–1770 a pak při jeho vědecké cestě po uherských a sedmihradských dolech v roce 1774. Velmi významná byla Bornova privátní sbírka, ke které vyšel v letech 1772 a 1775 dvoudílný katalog. Sbíрка byla prodána do Anglie již v roce 1775. Dále se Born podílel svými dary na sbírce Tereziánské akademie ve Vídni, sbírce prvního veřejnosti přístupného muzea v Praze *Museum naturae Pragense* (1775) a sbírce Společnosti nauk v Praze. Od roku 1776 začal systematicky pořádat přírodovědecké sbírky Dvorního kabinetu přírodnin (K. K. Hof-Naturalienkabinet) ve Vídni, kde sestavil a vydal katalog lastur (*Testacea*) a prakticky až do smrti pracoval na mineralogické sbírce. Sepsal údajně katalog mineralogické sbírky arcivévodkyně Marie Anny, nebo byl jeho ideovým autorem, a sestavil sbírku Eleonory von Raab (2 500 kusů), ke které vydal tištěný katalog (BORN 1791).

K Bornovu podílnictví na mikulovské dietrichsteinské sbírce nás vedou hlavně dvě indicie. Jednak, jak jsme již uvedli, Born jako zednář měl blízko k manželovi Marie Kristýny Johannu Karlovi knížeti Dietrichsteinovi, též zednáři; navíc byl jeho dlužníkem – údajně mu dlužil ohromnou a nikdy nesplacenou sumu 60 000 zlatých. Nabízela se proto hypotéza, že by sbírka mohla pocházet celá od Borna a enormní sumu 24 000 zlatých za ni mohl kníže akceptovat jako splátku Bornova dluhu. To se však, jak uvidíme dále, nepotvrdilo. Víme ze zmínky v literatuře (WOLNY 1839), že dietrichsteinská sbírka měla vzniknout v sedmdesátých letech 18. století, a pokud určitou souvislost s Bornem připustíme, mohlo to být nejdříve v roce 1775, odkdy byl Born ve Vídni úředníkem dvorské komory.

Nepopíratelnou souvislost s Bornem vykazuje charakteristické uspořádání dietrichsteinské sbírky, které Born doslovně aplikoval při pořádání dvorního mineralogického kabinetu ve Vídni. Bylo to uspořádání poněkud neobvyklé a originální, začínající tehdy známými kovy a končící zkamenělinami (HAIDINGER 1782).

Další indicií je to, že se ve sbírce nacházelo nápadně mnoho vzorků z tehdejšího Sedmihradska, Banátu a dolnouherských báňských měst (Kremnica, Banská Štiavnica), kde Born buď působil, nebo je procestoval a nasbíral v tehdy činných a bohatých dolech, jak sám píše, ohromné množství materiálu. Zdejší nerosty se ovšem tehdy hojně vyskytovaly v každé větší sbírce (BOHATÝ 2006). Jak ale dále uvidíme při rozboru obsahu sbírky, jsou zde i určité pochybnosti o Bornově podílu, který mohl být také jenom ideový nebo metodický, zatímco materiálně pocházela sbírka z jiných zdrojů.

Při úvahách o původci a pořadateli mikulovské sbírky by mohl z vídeňského okruhu připadat do úvahy také abbé Estner (*1739–†1801?), známý mineralogický sběratel a autor, kurátor mineralogické sbírky Rudolfa hraběte Vrby. Skutečně se jeho jméno vyskytuje v souvislosti s Dietrichsteiny. Bylo to však až později, když byla roku 1803 sbírka abbé Estnera ve Vídni vydražena. Zakoupili ji „*pánové hrabata von Dietrichstein*“ a tato sbírka vytvořila základ jejich mineralogické sbírky ve Vídni (FITZINGER 1868). Po tom, jaké byly její další osudy ani kteří to byli Dietrichsteinové, jsme zatím nepátrali.

Osud sbírky ve 20. století

O osudech sbírky ve 20. století až do konce druhé světové války prakticky nic nevíme, ale bezpochyby odpočívala tam, kde byla již od konce 18. století – v zámeckém knihovním sále. Ze začátku 20. století známe pouze stručný strojopisný „*Katalog über die in dem Bibliotheksaal des Schlosses Nikolsburg aufgestellte Naturalien – Sammlung*“ (Katalog v knihovním sále zámku Mikulov vystavené sbírky přírodnin), což je jen přepis (s chybami) systematického uspořádání sbírky nerostů podle staršího katalogu s udáním počtu exemplářů, a to pouze od zlata po vizmut. Na titulní stránce je rukou K. Jüttnera napsáno „*Angelegt 1906*“ (Založeno 1906). Není to Jüttnerovo dílo, nýbrž neúplný opis staršího rukopisného a nedatovaného katalogu stejného obsahu.

Větší rozruch v knihovně začal po roce 1923, již za Československé republiky, kdy byly prováděny soupisy velkých majetků, hlavně šlechtických. V roce 1924 tak byla prodána inventura mikulovské zámecké knihovny, jejíž součástí byla i v ní uložená sbírka přírodnin, zeměpisné a jiné přístroje, mapy a plány, odličky soch, reliéfů a mincí. Tehdy přírodovědecké sbírky ocenil profesor mikulovského německého gymnázia (asi výše uvedený Jüttner) na 3 050 Kč. Cena značně nízká, v porovnání s údajnou pořizovací cenou. Ale nepřekvapí to, šlo-li o odhad za účelem zdanění knížecího majetku. Nedlouho po tom, kdy již byly zrušeny fideikomisy (svěřenství), nastal v knihovně ještě větší rozruch, když Dietrichsteinové rozprodali na aukcích v letech 1933–1935 všechno z knih a rukopisů, o co byl na antikvárním trhu zájem (TRANTÍREK 1963).

Tento stav trval až do osvobození Československa v květnu roku 1945, po kterém byla větší část přírodovědeckých sbírek ze zámku odvezena. Aktérem tohoto převozu byl na jedné straně Karl Jüttner, na straně druhé předpokládáme, že to byli prof. Karel Zapletal a Tomáš Kruťa, se kterými se záhy seznámíme. Musíme si však nejdříve připomenout, že těsně před koncem války došlo na mikulovském zámku k závažným událostem, a sice k tomu, že zde německá posádka v druhé polovině dubna 1945 zapálila věci deponované ve sklepení mikulovského zámku, které sem byly přestěhovány z Brna před nebezpečím bombardování. I když se následující dokumenty přímo nedotýkají přírodovědeckých sbírek, uvedeme si je, protože charakterizují události a dobu, kdy se o nich dozvěděli odborníci z Moravského zemského muzea.

Zemské muzeum v Brně psalo národnímu výboru v Mikulově 25. 5. 1945 dotaz na osud depositů a 13. 6. 1945 jim za předsedu národního výboru odpovídá dr. K. Jüttner, ředitel mikulovského muzea, a poté jim 15. 6. 1945 podává zprávu předseda místního národního výboru H. Kubiček, který s vrchním radou politické správy J. Kadeřávkem a prof. Jüttnerem provedl prohlídku sklepení zámku. Navrhuje vyslání odborníka k ohledání situace. Ze zprávy přednosti oddělení pro diluvium Zemského muzea v Brně prof. dr. Zapletal z 25. 6. 1945 vyjímáme: „*Po osvobození Brna Rudou armádou staral se o evakuované sbírky musejí p. vrch. rada Ing. Sochor jako pověřenec Národního výboru v Brně. Staral se i o Mikulov. Sháněli jsme mezi tím nákladní auto, jež se podařilo konečně předsedovi naší závodní rady, p. Blažkovi, na 27. 6. sehnati. Po rozhovorech mých a p. dr. Skutilla s p. dr. Černohorským, ředitelem [Zemského muzea v Brně], byl poslán 25. 5. 1945 do Mikulova přípis, na nějž nyní odpovídá Národní výbor v Mikulově a prof. Jüttner. Podle těchto přípisů je asi většina sbírek zničena...*“

Z dalšího nevyplývá, kdo a kdy do Mikulova jel. Až 10. 7. 1945 píše z Brna Zapletal, že 3. 7. 1945 spolu s K. Jüttnerem navštívili zámek. „*Sbírky paleolitické a paleoantropologické diluviálního oddělení Zemského muzea a část knihovny prof. Absolona, uložené ve sklepě, byly úmyslně zapáleny, vše hořlavé bylo zničeno. Artefakty a kosti se v popelu sesedaly, vytvořily sutiny. Artefakty jsou očouzeny, kosti popraskány. Ohně byly založeny i jinde v zámku, jak sdělil prof. Jüttner. Přitom byly zničeny i vzácné sbírky z Francie a Indočíny. Místnost (sklep) i celý zámek hlídá naše četnictvo. Protože předseda PhMr. Kubiček sdělil, že prof. Jüttner se za okupace choval uzorně a že je nepostradatelný pro mikulovské museum, doporučuje Zapletal, aby se účastnil*

vykopávání našich sbírek, jež zítra [11. 7.?] započnou zaměstnanci musea pp. oficiál Mrázek, laboranti E. Dania a Kocman.“ (ŠIMEK 1948)

Přestože se tyto události nijak nedotkly přírodovědeckých sbírek v knihovně, objevují se nám zde první dva nejpravděpodobnější aktéři jejich poválečného osudu.

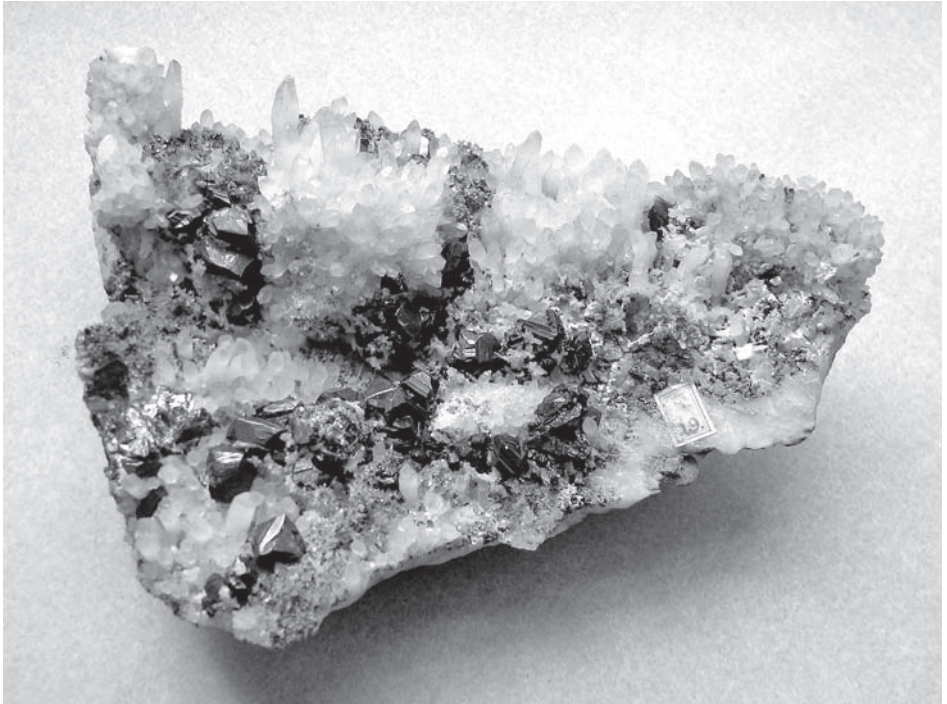
Prof. dr. **Karel Zapletal** (*1903–†1972) byl od roku 1936 kustodem mineralogicko-petrografického oddělení Zemského muzea v Brně, jehož přednostou byl od roku 1921 dr. Zdeněk Jaroš. V roce 1938 převzal Zapletal po prof. K. Absolonovi také oddělení diluvia a zoologie. Za války přešlo muzeum do německé okupační správy, „diluvium“ bylo ovládnuto Němci a Zapletal zde byl rychle zbaven vlivu. V roce 1944 bylo muzeum uzavřeno (Zapletal odešel do Baťova Studijního ústavu ve Zlíně). Dne 7. 10. 1945 zemřel dr. Jaroš a Zapletal se od 9. 10. 1945 stal přednostou mineralogicko-geologického oddělení a o něco později i přednostou oddělení pro diluvium a krasového oddělení. Dne 29. května 1945 byl prof. Zapletal pověřen Zemským národním výborem v Brně organizací a vedením nově zakládaného Zemského geologického ústavu moravskoslezského. Jeho sídlem bylo zemské muzeum. Pro chod ústavu potřeboval Zapletal asistenta a volba padla na **Tomáše Kruťa**, o tři roky mladšího brněnského rodáka (*1906–†1998), nadšeného amatérského mineraloga a sběratele, toho času vrchního poštovního tajemníka v Uherském Hradišti (1931–1945). A tehdy, koncem května 1945, se v muzeu objevil (ovšem ještě ne jako pracovník muzea) T. Kruťa – kromě Zapletalů snad jediný zaměstnanec Zemského geologického ústavu, který v něm působil po celou dobu jeho krátkého trvání (1945–1948). K. Zapletal od roku 1946 jako nehonoranovaný řádný profesor přednášel mineralogii na české technice v Brně a v roce 1948 odešel z muzea na Přírodovědeckou fakultu Masarykovy univerzity v Brně, kde byl již od 10. 7. 1945 docentem petrografie (BRZOBOHATÝ – MUSIL 1993).

Není pochyb, že se zapálený amatérský mineralog Kruťa se Zapletaem znali již dříve, ať z muzea z doby působení Z. Jaroše, či z univerzity. Prof. Zapletal se muzejní činnosti zřejmě příliš věnovat nemohl, byl velmi zaměstnán univerzitou a technikou, organizačními povinnostmi i vlastní badatelskou prací v geologii. Mineralogie a sbírky byly přenechány T. Kruťovi jako znalci a ten také prakticky provedl vytřídění a převoz mikulovské sbírky do muzea v Brně. Podle poznámky k Jüttnerově katalogu z roku 1906 došlo k převozu sbírek v srpnu 1945. O její dislokaci však nepochybně rozhodl K. Zapletal. Šéfem samostatného mineralogicko-petrografického oddělení muzea byl RNDr. (od r. 1948) Tomáš Kruťa ustanoven až 3. 11. 1948 (KRUŤA 1959).

Prof. Zapletal, jak bylo již výše uvedeno, s profesorem mikulovského německého gymnázia dr. **Karlem Jüttnerem** (*1883–†1959) zhlédnul 3. 7. 1945 žalostné pozůstatky spálených paleolitických sbírek na zámku. Možná je již tehdy doprovázel T. Kruťa v rámci své funkce v Zemském geologickém ústavu. Je velmi pravděpodobné, že se právě tehdy Zapletal a Kruťa o existenci přírodovědeckých sbírek na zámku dozvěděli, není však vyloučeno, že je na ohrožené mineralogické a paleontologické sbírky na zámku upozornil Jüttner ještě dříve. O sbírce v té době věděl z odborníků skutečně asi jen prof. Jüttner, který měl jako geolog velmi blízko k prof. Zapletalovi. Oba se však o mineralogii málo zajímali. O Jüttnerovi Kruťa později píše: „V r. 1945 byl [Jüttner] pověřen správou vyhořelého býv. Dietrichštejnského zámku a dalším vedením Okresního muzea v Mikulově. V zámku byly tehdy zničeny sbírky Mor. musea v Brně ze starší doby kamenné a šatna státní opery ve Vídni. Zachránil jen malou část uměleckých památek z Normandie, které vrátil do Francie. Práce na zámku a v muzeu spolu s funkcí konservátora památkové péče jej od r. 1945 vyčerpávala tak, že se nemohl věnovat plně geologii. Jeho vědecká činnost patřila od r. 1945 především archeologii. Zasluzná je jeho práce v kolektivu, který se zabýval přípravou obsáhlého Burkartova kompendia ‚Moravské nerosty a jejich literatura pro tisk a které vyšlo v r. 1953.“ (KRUŤA 1960)

O mineralogické sbírce či jejím převozu, i když se nejednalo o zanedbatelnou událost, není v této vzpomínce zmínka, což se týká i Kruťova článku z roku 1997, kde je pouze poznámka bez bližšího vysvětlení, že již neexistuje Jüttnerova regionální geologická sbírka (KRUŤA 1997).

Víme z předchozího, že vykopávání spáleného paleolitického materiálu na zámku v Mikulově začalo kolem 11. 7. 1945 a v této době bylo vše zachráněné odvezeno do Moravského zemského muzea. S tím se asi odvezla i zbývající část mineralogické a paleontologické sbírky, jejíž hlavní část byla převezena již dříve – existoval nějaký seznam, ve kterém byly vybrané a odvezené vzorky zaškrťovány. Dochoval se totiž Jüttnerem psaný nedatovaný „Seznam nerostů ze sbírky Dietrichsteinovy v Mikulově, odvezených do Zemského muzea v Brně (dodatek k nerostům již dříve odvezeným)“, kde je německy sepsáno 108 ks odvezených nerostů a hornin (žádné zkameněliny). Jedná se o řadu vzorků galenitu, několik kasiteritů, nerosty ze skupiny „Brennbare“ (hořlavé), jmenovitě o síru a pyrit, dále o mnoho vzorků halitu/soli kuchyňské, vulkanické produkty a horniny z Vesuvu a další horniny.

Stalorit, Cavnic v Rumunsku, 12 × 8 × 7 cm (foto Martin Bohatý)

Druhý seznam tvoří jeden list s názvem: „*Ausser den im Verzeichniss abgestrichenen Mineralien würden noch folgende nach Brünn abgegeben. Bei diesen Mineralien war die Inventar-No. nicht mehr feststellbar*“ (Kromě oněch v seznamu odškrtnutých minerálů byly ještě následující předány do Brna. U těchto minerálů nebylo inventární číslo zjistitelné). Seznamem s odškrtnutými minerály snad míní Jüttner ten předchozí (?). Jedná se o třináct vzorků, a sice o šest hornin, dva vzorky soli kuchyňské, jeden vzorek jemnozrnného cínovce z Horního Slavkova a tři vzorky cínovcového šlichu (koncentrátu) ze tří lokalit – Horního Slavkova, Krupky a Cínovce. To vše pocházelo z původní sbírky, například cínovce. Vzhledem k tomu, že vzorky neměly číslo, musely být opatřeny dnes již ztracenou etiketou, protože přesně odpovídají popisu i lokalitám ve starém katalogu. Do původní sbírky Marie Kristýny ovšem nemohl patřit poslední kus, „*Lepidolith von Rožnau Herrschaft Bernstein*“, tedy „lepidolit z Rožné na pernštejnském panství“. Jednak byl lepidolit z Rožné popsán I. Bornem teprve v roce 1791, navíc je u něj poznámka „Wenzelides“, tedy dárcce, který v Mikulově působil až později; nevíme ovšem, jak to Jüttner

poznal – snad podle nějaké ztracené etikety? Není však jasné, co na tomto vzorku mohlo být tak zajímavého, že stál za odvoz do Brna, když lepidolit z Rožné je hojný a ve všech sbírkách bohatě zastoupený nerost.

Dárce lepidolitu, se kterým se ještě dále setkáme, **Karl Wenzelides** (*1769 nebo 1770–†1852) působil od roku 1805 jako justiciář, hlavní registrátor a později v letech 1817–1849 jako mikulovský zámecký archivář a knihovník, takže nemohl něco věnovat do původní sbírky. Také archeologické nálezy z Klentnice i odjinud v zámeckých sbírkách, pravděpodobně z třicátých a čtyřicátých let 19. století, pocházely od Wenzelidese, který ostatně Dietrichsteinům odkázal i svoji nákupy získanou sbírku vykopávek – keramiky a bronzů z okolí Mikulova, zatím co ještě za svého života věnoval své zdejší paleontologické sběry a nálezy opavskému gymnaziálnímu muzeu (byl rodák z Opavy).

Datum likvidace mineralogické sbírky jako celku je tedy srpen 1945. Potvrzuje nám to Jüttnerova poznámka na výše uvedeném katalogu „Angelegt 1906“. Stojí zde: „*Die wertvollen Stücke der Mineraliensammlung wurden im August 1945 in das mähr. Landesmuseum nach Brünn überführt.*“ (Hodnotnější kusy mineralogické sbírky byly v srpnu 1945 převedeny do Moravského zemského muzea v Brně.) Adresátem sbírky, alespoň její první zastávkou, bylo tedy tehdejší Zemské museum v Brně.

Podle toho, co dnes ve sbírce chybí, byly z ní vybrány hodnotné a atraktivní exempláře minerálů (ryzí kovy, minerály zlata a stříbra, krystalované křišťály, ametysty, kalcity atd.). Důkladně byly vytríděny zkameněliny, především a téměř beze zbytku moravika. Poněkud zarážející je, že byly vybrány i téměř všechny horniny a „vulkanické produkty“, které nejsou tak atraktivní ani příliš cenné – bylo jich zřejmě třeba na doplnění nějaké stávající muzejní či vysokoškolské sbírky. Zde bych věřil, že to mohlo být i Moravské zemské muzeum, kde byly petrografické sbírky při náletu v roce 1945 poničeny. T. Kruťa k tomuto období píše: „*Válečnými událostmi byla postižena jen sbírka petrografická, kterou se však podařilo znovu sestavit. V té době byly přírůstky [minerálů a hornin] malé. V letech 1940–1945 bylo zainventováno jen 55 čísel (72 kusů). Tyto nedostatky byly v příštích letech napraveny. V roce 1948 získalo muzeum části sbírek těchto sběratelů: M. Charvát, Třebíč atd. V r. 1950 také 2. část Kruťovy sbírky, která celkem měla 12 966 inv. č.*“ (KRUŤA 1959).

O nějakém přírůstku z Mikulova není zmínka. A stejně tak ani u prof. Zapletala, i když třeba přednosta muzejního zoologického oddělení dr. Hachler zmiňuje převzetí ornitologické sbírky Seilern-Aspangů z Lešné i dalších konfiskovaných sbírek (ZAPLETAL 1947).

Proč byla část sbírky odvezena z Mikulova, je však nasnadě. Knihovna a knihovní sál byly po válce intaktní, ale sbírkové skříně se zaprášenými přírodninami zabíraly v knihovním sále místo potřebné pro cennější věci. Bylo třeba sem umístit význačnější věci z požárem poškozeného zámku a možná i odjinud, deponovaly se zde svazy z knihoven (TRANTÍREK 1963). Kromě toho zde byly zřejmě uskladněny i jiné cenné předměty, které sem byly uloženy v roce 1944, kdy byl Alexander kníže Dietrichstein donucen nechat vystěhovat celý zámek pro potřeby německé posádky. Prof. Jüttner měl zřejmě obavy o osud sbírky, protože v knihovním sále zabírala velký prostor a mohlo hrozit třeba i její vyhození a zkáza, jak se asi nakonec stalo se sbírkovými skříněmi. Ovšem i v období určitého bezvlády těsně po válce, kdy docházelo ke konfiskacím, musel tento transfer někdo povolit. Dr. Jüttnerovi, který sbírky vydával, musel tedy někdo dát příkaz. V tomto období krátce po válce bylo mnohé zničeno a mnohé zmizelo beze stopy a týká se to i opuštěných sbírek. Oficiálně byl německý majetek zkonfiskován Benešovými dekrety č. 5 z 19. 5. 1945, č. 12 z 21. 6. 1945 a č. 108 z 25. 10. 1945. Národní kulturní komise, která měla toto v referátu, začala pracovat až od 16. 5. 1946; jednalo se o závažnější věci, takže o osudech zkonfiskovaných přírodovědeckých sbírek víme jen málo. Byly navíc svojí hodnotou na okraji zájmu a jejich osudy ležely v rukou několika jedinců.

Nabízí se také otázka, proč už nebyla sbírka odvezena rovnou jako celek, jako se stalo třeba u sbírky lastur, a byl zvolen výběr podle libosti. Snad byl zbytek ponechán v Mikulově na žádost prof. Jüttnera s tím, že přijde do mikulovského vlastivědného muzea.

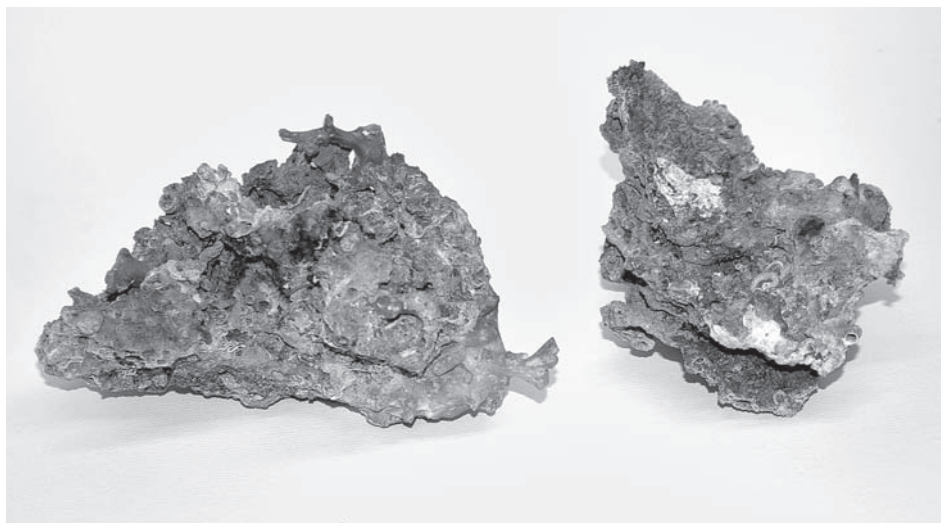
Jak se však zdá, při převozu do Zemského muzea v Brně se nejednalo vlastně o konfiskaci, nýbrž o přechodný depozit nejcennější části sbírky s tím, že se za příznivějších podmínek do Mikulova zase všechno vrátí. Naznačuje to dopis dr. Kruti z 21. 10. 1952 v písemné pozůstalosti prof. Jüttnera: „*Sloutný pane doktore! Sbíрка nerostů a zkamenělin, která byla svého času převezena z Mikulova do našeho muzea, je Vám stále k dispozici. Doufáme, že máte místnosti v nově renovovaném zámku v pořádku, a prosíme Vás, abyste zařídil převoz sbírky z Brna do Mikulova. Doufáme, že nám budete moci vyhověti a poroucháme se Vám s projevem hluboké úcty za mineralogicko-petrografické odd. Moravského musea v Brně. Dr. Tomáš Kruťa.*“ Žádné místnosti však na zámku ještě připravené nebyly, naopak dr. Jüttner bojoval s nedostatkem místa a dezolátním stavem budov tehdejšího Okresního vlastivědného muzea v Mikulově. Stěhování do opravených zámeckých prostor nově vykázaných muzeu začalo až na konci roku 1958 (JÜTTNER, písemná pozůstalost), sám Jüttner v roce 1959 umírá, a tak odvezená část mineralogické a paleontologické sbírky Marie Kristýny již zůstala v Moravském zemském muzeu v Brně. Je však možné, že část souboru přišla na brněnskou univerzitu (kde působil prof. Zapletal), méně pravděpodobně na českou techniku v Brně (též Zapletal), která získala v té době bohaté sbírky ze zrušené německé techniky. Zvláštní ale je, že zmizely téměř všechny „technologické produkty“, protože ty zajisté nepatří do muzejní přírodovědecké sbírky, spíše do sbírky techniky.

V žádném z Jüttnerových výše uvedených seznamů se jména pracovníků tehdejšího Zemského muzea v Brně ovšem nevyskytují, a dokud se nenajdou autentické dokumenty, jedná se pouze o domněnky, které však mají určitou logiku. Jisté je, že v roce 1952 minerály z mikulovské sbírky ještě v MZM byly a věříme, že se zde z nich (i ostatních sbírek) podaří v budoucnu ještě něco identifikovat. Při prvních sondách do katalogů i vlastních sbírek mineralogicko-petrografického oddělení MZM v Brně se to zatím nepodařilo.

Zoologická sbírka

Ze zoologické sbírky kněžny Marie Kristýny se nezachovalo prakticky nic. Katalog k této sbírce známe až z roku 1810: „*Cathalog von Seethieren, welche sich in dem Nickolsbürgen Naturalien Kabinete befinden*“ (Katalog mořských živočichů, kteří se nacházejí v mikulovském kabinetu přírodnin). Podepsáni jsou pod ním dne 11. 10. 1810 Johann Karl Megerle von Mühlfeld a Franz Kallmann, oba „oceňovatelé přírodnin“ z Vídně. J. K. Megerle von Mühlfeld (*1765–†1832) byl hlavně entomologem a kurátorem zoologických sbírek dvorního kabinetu přírodnin ve Vídni. Doslovný opis tohoto katalogu pořídil 24. 11. 1816 Josef Wessely z ředitelství moravskoslezské registratury v Brně. Sloužil nejspíš jako soupis při inventarizaci a ocenění fideikomisu. Ceny zde ovšem uvedeny nejsou.

Sbírka byla bezpochyby starší než tyto katalogy. Přestože se z ní v Mikulově prakticky nic nedochovalo, zastavme se alespoň u jejího katalogu, který přináší některé zajímavé poznatky. Sbírka obsahovala celkem 452 čísel, z toho 7 (čísel) mořských hvězdic, 12 ježovek, 328 lastur a schránek měkkýšů (*Testacea*), 89 korálů, mořských hub a rournatců a jako dodatek 5 exemplářů chalu (*Fucus*). Šestá položka byla: „*Suita 49 kusů Fucis neboli mořských chaluh, 10 kusů korálů a 2 sertularií* [polyp – pohárovka], *které všechny jsou uloženy v 12 kvartových obrázcích.*“ Jednalo se asi o nějaké biologické skupiny za sklem. Řada čísel, zvláště u lastur, byla zastoupena i několika exempláři. Sbírku uzavíraly „*různé části savců a ryb*“, obsahující různorodou směs v devíti číslech – jako roh z nosorožce, menší roh z kamzíka, mořského koníka *Signathus Hýppocampus*, „*část vousu velryby*“ (?) a také jedno velmi veliké vejce. Byla zde dále „*píla marina*“ (mořská koule), doslovně „*mořské chlupy/vlasy*“, což jsou koule uválené z vláknité substance, které se často nacházejí na mořském pobřeží, ale v mikulovské sbírce to byla „*koule chlupů, která se tvoří v žaludku gazel*“. Poslední položkou byli čtyři krabi, „*dar [nejmenovaného] komorníka paní hraběnky Gabriele*“. Tento dar krabů jakož i jedné ježovky je uveden jiným rukopisem a k jeho zápisu došlo až po sepsání katalogu. Hraběnka Gabriela byla manželkou Josefa Františka knížete Dietrichsteina a zemřela roku 1830.

Vše, co zbylo ze zoologické sbírky – dva vzorky mořského korálu s původní signaturou D 39 a D 40: *Iris* [správně *Isis nobilis*, ušlechtilý červený korál na tufu a Podobný korál na zvětralé ústřici, 13 × 12 × 6,5 a 13 × 8 × 7 cm. Různých červených korálů (dnes *Corallium rubrum* Linnaeus 1758) bylo ve sbírce dvanáct, některé označené jako *velmi krásné*, některé vyleštěné, jeden umělecky rytý a další vyřezaný do podoby psacího pera a 12 coulů dlouhý, což je kolem 30 cm! (foto Milan Karásek).

Katalog poskytuje i některé doplňující údaje. Tak u několika lastur a ulit najdeme poznámku „*Mus. Caes.*“, což asi znamená, že stejný druh se nachází v císařském dvorním kabinetu přírodnin ve Vídni. U jiných druhů pak stojí „*a Born*“ nebo „*nach v. Born*“, což ukazuje, že byly určeny Ignácem Bornem, případně Bornem poprvé popsány v soupisu mušlí a šneků ve vídeňském císařském kabinetu z roku 1778 a 1780 (BORN 1778, BORN 1780). Druh „*Serpula clathrata*“ – vápnitá schránka mořského červa rournatce – je zase určený podle spisu Karla Ehrenberta v. Molla. U „*Murex scrobiculatus*“ (*Nautilus scrobiculatus*?) je poznamenáno „*v. Schreibers*“. Karl von Schreibers byl od roku 1806 ředitelem dvorního kabinetu přírodnin ve Vídni a toto datum nám napovídá, že v katalogu z roku 1810 byly zpracovateli provedeny určité aktualizace (přeurčení) oproti předpokládanému původnímu soupisu sbírky z 18. století i proti Bornově spisu z roku 1778 (řadu druhů ještě Born neznal). Nic to však nemění na skutečnosti, že krasopisný přepis je plný chyb, hlavně v latinských názvech. Závěrem si ještě uvedme, že na titulním listu katalogu z roku 1816 je jinou rukou (archivář Hitschmann?) uvedena poznámka týkající se kupodivu již roku 1813: „*1 šňůru korálu 47 ks, 1 šňůru korálu 46 ks, 7 velkých koulí jantaru (Agstein), 63 menších koulí jantaru v podobě náhrdelníku a jednu velkou pravou pertu odeslal na příkaz jeho jasnosti archivář Hitschmann 9. 1. 1813 do Vídně.*“ Snad byly i tyto šperky součástí dietrichsteinských přírodovědeckých sbírek v Mikulově a tento příspěvek byl dodatečně opsán z původního katalogu.

Ze zoologických sbírek se mezi nerosty podařilo najít pouze dva exempláře mořského korálu s originálními čísly (odpovídají dochovanému katalogu) a úlomek velké lastury (bez čísla). Při pátrání po osudech zoologické sbírky, která zmizela z mikulovského zámku kompletně, se nepodařilo zatím získat žádné informace. V pozůstalosti dr. Jüttnera není o zámecké zoologické sbírce, na rozdíl od mineralogické, ani zmínka. V mikulovském gymnáziu je několik velkých ulit, ale zdá se, že jsou to zbytky sbírky z bývalého piaristického gymnázia, kde, jak známo, byla i velká konchylologická sbírka. Několik velkých mořských ulit je i v depozitáři Regionálního muzea v Mikulově.

Katalog mineralogicko-paleontologické sbírky

Dochovaný nejstarší seznam sbírky nese název „*Catalog des Naturalien Cabinet's welches sich in dem Niklasburger Schlosse befindet und von der Frauen Christiana Fürstin von Dietrichstein Proskau gebornen Gräfin von Thun gesammelt und errichtet worden ist. Anno 1787*“ (Katalog kabinetu přírodnin, který se nachází v mikulovském zámku a byl shromážděn a zřízen paní Kristýnou kněžnou von Dietrichsten Proskau, rozenou hraběnkou von Thun. V roce 1787). I když je v názvu „*kabinet přírodnin*“, jedná se pouze o neživé přírodniny – nerosty, horniny a zkameněliny.

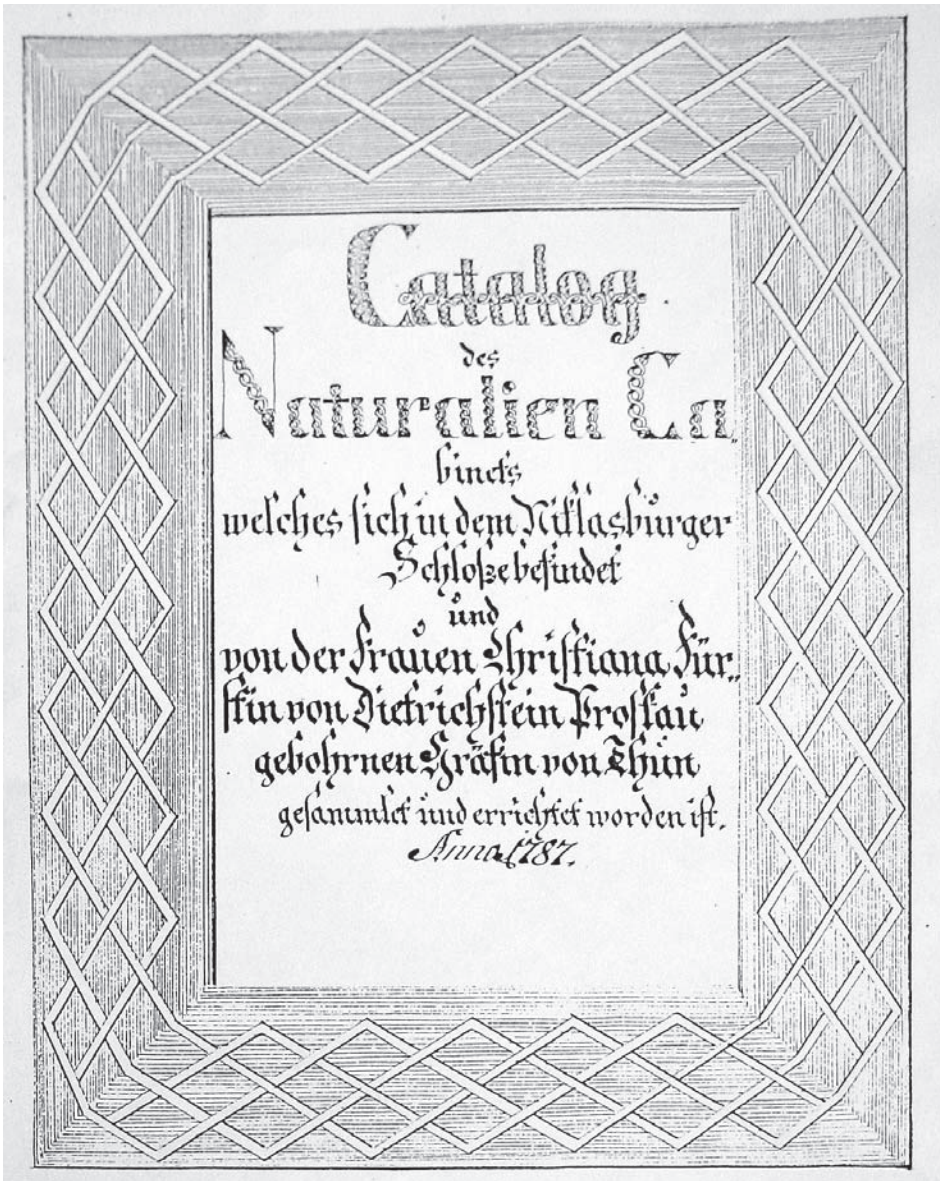
Katalog je v kůži vázaná knížka formátu 23 × 18,5 cm, má 143 stran a je datován rokem 1787 („*Anno 1787*“ je na titulu připsáno jinou rukou), což nemusí protřečít údaji o době zakoupení sbírky v sedmdesátých letech 18. století, jak z neznámého zdroje uvádí D'Elvert (1852) a jak se to jeví při rozboru obsahu sbírky. Zdá se spíš, že v sedmdesátých letech začala sbírka vznikat a v osmdesátých letech 18. století byla doplňována (nebo jednorázově doplněna) a posléze po vzoru Vídně systematicky uspořádána (HAIDINGER 1782). Rok 1787 tedy značí pouze datum sepsání definitivního katalogu sbírky, která byla do Mikulova přestěhována někdy předtím z Vídně.

Katalog je psaný jednou rukou, úhledně, ale se spoustou gramatických i věcných chyb, které prozrazují pisáře, jemuž snad bylo diktováno, nebo, což je pravděpodobnější, že se jednalo o opisovatele, majícího starší a špatně čitelnou předlohu, nepříliš znalého spisovně němčiny a laika v mineralogii. Příkladně ve skupině živců je zvláštní druh ze St. Gotthardu ve Švýcarsku nazýván „*adictaria*“ místo správného „*adularia*“. Zcela sporadické jsou přípisky uvedené jinou rukou (asi Wenzelidesovy), které vznikly při nějaké inventuře – například poznámka, že kus chybí, je zde větší počet kusů pod jedním číslem, případně že se kus rozpadl nebo že byla provedena oprava původního určení či zařazení. Toutéž rukou je připsáno i několik ojedinělých přírůstků po roce 1787. Známkou, že byla provedena nějaká revize, je i to, že některá čísla jsou zatržena, u jiných jsou navíc tečky, u některých ale není nic. Tyto značky a neoznačená čísla nemají žádnou souvislost s momentálním početním stavem sbírky, to znamená, že nesouvisejí s odvozem části sbírky z Mikulova v roce 1945.

Existují ovšem ještě i další katalogy. Od F. J. Schwoye pochází stručný (jedenáct popsaných listů) opis katalogu dietrichsteinské mineralogické sbírky, který se poněkud liší názvem, a Schwoy jej pořídil pro brněnského sběratele rukopisů a knih Johanna Petra Ceroniho (*1753–†1826). Jeho název zní: „*Catalog zum Naturalien-Cabinet im Schlosse zu Niklasburg, gesammelt und eingerichtet von ... Christiana Fürstin v. Dietrichstein-Proskau, gebornen von Thun. Im Jahr 1787*“ (Katalog ke kabinetu přírodnin na zámku Mikulov, shromážděn a zřízen Kristýnou kněžnou Dietrichsten-Proskau, rozenou Thun. V roce 1787). Z Ceroniho pozůstalosti se dostal do sbírky rukopisů bývalého Františkova muzea v Brně a posléze do Moravského zemského archivu, kde je dnes uložen ve fondu G 11.

Kromě výše uvedeného Schwoyova výtahu máme ještě další katalog, z roku 1816, který je opisem staršího katalogu z roku 1810, analogický katalogu zoologické sbírky. Jde o téměř doslovný opis katalogu mineralogické sbírky z roku 1787 a byl pořízen při soupisu dietrichsteinského majetku. Jeho název zní: „*Catalog der Mineralien in dem Bibliothek-Sall des Hochfürstlich Dietrichsteinschen Schlosse zu Nicolsburg ausgestellt Mineralien-Sammlung*“ (Katalog minerálů v knihovním sále velkoknížecího dietrichsteinského zámku v Mikulově vystavené sbírky minerálů). Jsou pod ním, podobně jako u katalogu zoologické sbírky, podepsáni Joseph Karl Megerle von Mühlfeld a Franz Kallmann (1810) a ředitel registratury Joseph Wesely (1816).

Opis z roku 1816 se oproti katalogu z roku 1787 vyznačuje lepší němčinou, najdeme zde však věcné chyby, vzniklé při nepřesném opisování. Navíc v tomto opisu nalézáme, a to pouze u kovů, také poznámku „*Fach*“ – tedy přihrádka, zásuvka. Těchto „*fochů*“ je zde celkem dvanáct: I (zlato), II (stříbro), III–V (měď), VI–VIII (železo), IX–X (olovo a cín), XI (rtuť) a XII (vizmut a vše ostatní do konce). Z celkem 728 kovových nerostů sbírky by se tak muselo vejít do jednoho „*fochu*“ v průměru 60 vzorků, což se zdá mnoho.

Titulní strana katalogu mineralogické sbírky (sbírka Regionálního muzea v Mikulově, zámecká knihovna)

Navíc jsou v novějším katalogu některé přípisky perem, které zčásti nacházíme i v katalogu z roku 1787. Pouze v novějším katalogu je u čísla 114 skupiny vápenatých nerostů připsán kus 114a „*Sehr feiner Rogenstein – Wenzelides – Nikolsburg h. Berg*“ (Velmi jemný jirkový kámen – tedy něco na způsob odrůdy aragonitu, hrachovce – Wenzelides – Mikulov, Svätý kopeček). Podle tohoto jednoznačně Wenzelidesova zápisu se zdá, že i všechny ostatní přípisky v katalogích jsou psány jeho rukou.

Pouze v novějším katalogu pak nacházíme ještě několik dosti důležitých poznámek psaných tužkou, které se týkají proveniencí živočišných fosilií z Mikulova. Jedná

se o čísla 35, 44, 53, 54, 56, kde je upřesněno naleziště jako Muschelber/Mušlov. Psal to tedy někdo s lokalitou obeznámený, nejspíše opět amatérský paleontolog a archeolog K. Wenzelides. V původním katalogu z roku 1787 jsou „*zkamenělá zvířata*“ zakončena číslem 207, v novějších prepisech číslem 208. Jedná se o „*Zkamenělé jednotlivé kusy elefanta. Morava*“. Snad to jsou v této práci zmíněné Schwoyovy dary z Pavlova.

Systematické uspořádání sbírky

Sbírka je uspořádána prakticky stejně jako minerály ve vídeňském k. k. Hof-Naturalien-Cabinetu. Podle pokynů Ignáce Borna uspořádal tuto sbírku adjunkt sbírek Karl Maria Haidinger (*1756–†1797), který tento systém publikoval v samostatném spisku (HAIDINGER 1782).

V následujícím přehledu je zachyceno systematické uspořádání sbírky (přeložené do češtiny) a počet položek v jednotlivých skupinách (tučně v závorce současný stav). Kde není uveden počet kusů, odpovídá číslům. Text, který v katalogu chybí a jeho absence by narušovala logiku uspořádání sbírky, je zde uveden v hranatých závorkách.

I. třída. KOVY

I. řád. Kovy dokonalé (včetně rud):

A. Zlato – č. 1–38 (9)

B. Stříbro – č. 1–91/99 kusů (23)

Hutní proces stříbrných rud v Kremnici v Dolních Uhrách: č. 1–43 (7)

Celkem Ag: 134 čísel/142 kusů (30)

C. Měď – č. 1–128/133 kusů (67)

Hutní proces měděných rud v Szamobor in Kroatien (Samobor v Chorvatsku): č. 1–50 (4)

Celkem Cu: 178 čísel/183 kusů (71)

D. Železo – č. 1–138/140 kusů (87)

Proces hutnění železa v Treybachu (dnes součást Althofenu) v Korutanech: č. 1–14 (1)

Celkem Fe: 152 čísel/154 kusů (88)

E. Olovo – č. 1–78 (39)

F. Cín – č. 1–11/12 kusů (1)

II. řád. Polokovy:

A. Rtuť – č. 1–32 (12)

B. Zinek – č. 1–30 (11)

C. Bismut – č. 1 (0)

D. Nikl – č. 1–3 (3)

E. Antimon – č. 1–18 (11)

F. Arzén – č. 1–7 (4)

G. Kobalt – č. 1–21 (13)

H. Mangan – č. 1–9 (4)

Celkem „kovy a polokovy“: 712 čísel/728 kusů (325)

II. třída. HOŘLAVÉ MINERÁLY

A. Zemní pryskyřice (jantar, uhlí) – č. 1–23/34 kusů (8)

B. Síra (včetně pyritu) – č. 1–43/43 kusů (8)

Celkem: 66 čísel/77 kusů (16)

III. třída. SOLI

A. Vitriolové (skalice, kamence) – č. 1–21 (0)

B. Sůl kuchyňská aj. – č. 1–70/71 kusů (2)

Hrnčířský proces v Hafnerzell u Passau: č. 1–15 (2)

Celkem: 106 čísel/107 kusů (4)

IV. třída. ZEMINY A KAMENY

I. řád. Kameny sklovité (křemen, drahokamy, živec, granát, skoryl, zeolity) – č. 1-257/347 kusů, 3 kusy „odešly“ (abgängig): 344 kusů (86)

II. řád. Jílové zeminy a kameny (serpentin, mastek, asbest aj.) – č. 1-53/56 kusů (23)

III. řád. Vápence (fluorit, sádrovec, baryt včetně) – č. 1-244/335 kusů (175)

Celkem: 554 čísel/735 kusů (284)

Celkem v „mineralogické“ části sbírky 1 436 čísel/1647 kusů (730)

[DODATEK]

Oddělení I. **SKALINY** (Felssteine). Skaliny složené (horniny) – č. 1-73/74 kusů, 1 „zerfallen“: 73 (15)

Oddělení II. **VULKANICKÉ STRUSKY** – č. 1-63/75 kusů, 1 „abgängig“: 74 (26)

Celkem „hornin“: 136 čísel/148 kusů (41)

Oddělení III. **ZKAMENĚLINY**

A. Zkamenělé rostliny – č. 1-143/149 kusů (56)

B. Zkamenělí živočichové – č. 1-207/222 kusů, 1 „abgängig“ (44)

Celkem zkamenělin 350 čísel/370 kusů (100)

Sbírka nebyla číslovaná jako celek průběžně, nýbrž vždy samostatně v jednotlivých skupinách. V původním stavu obsahovala sbírka: minerály v širším slova smyslu a „technologické produkty“ 1 436 položek (čísel) v 1 647 exemplářích (s odečtením kusů, u kterých je již v původním katalogu poznamenáno „abgängig“, čili při nějaké pozdější kontrole nebyly nalezeny, nebo „zerfallen“ – samovolně se rozpadl). Série ukázek, které nazýváme „technologické produkty“, jsou suroviny a meziprodukty vznikající například při úpravě rud a hutnění, zpracování soli nebo keramických surovin (v tomto případě grafitu). Celkem to bylo 122 čísel, uložených v malých lepenkových krabičkách, a jednalo se o menší kousky a často i práškovité substance. Další skupinu tvořily horniny a vulkanické produkty, také vesměs horniny, ve které se našlo 136 čísel ve 147 kusech. Sbírkou uzavírala poslední část, a sice fosilie, kterou tvořilo 350 čísel v 370 kusech. **Celá sbírka tedy obsahovala 1 922 čísel a tvořilo ji 2 165 kusů, z nichž se zachovalo 1 216 exemplářů.** Diference položek a kusů je dána tím, že řada položek je zastoupena dvěma i více exempláři – kupříkladu jsou to desítky destiček broušených mramorů; nebo u křemenů se ve sbírce nacházelo 78 kousků a krystalů různobarevného křemene vedených jen pod sedmi položkami (dnes chybí).

Ve sbírce v době jejího vzniku nebylo ještě mnohdy rozlišováno mezi minerály a horninami, a z novodobého pohledu se tudíž minerály skrývají i mezi horninami a vulkanickými produkty. Na druhé straně bitumeny, uhlí apod. ve skupině hořlavých minerálů jsou horniny, podobně jako vápence a mramory ve vápnitých minerálech. Řadu vzorků, jako například níže zmíněný kopál nebo různé živočišné konkrementy, bezoáry nebo močové kameny, bychom dnes do mineralogické sbírky již nezařadili.

Obsah mineralogicko-paleontologické sbírky

Zatímco k zoologickým sbírkám se zachoval katalog, ale fyzicky jen dva kusy červeného korálu a úlomek velké lastury, mineralogicko-paleontologická sbírka, která je hlavním předmětem tohoto článku, se dochovala. Je zredukovaná sice „jen“ na polovinu, ale nepoměrně více ochuzená co do kvality. Proto při následujících úvahách musíme často vycházet pouze z kusých písemných údajů v katalogu.

V soupisu mineralogické sbírky nacházíme indicie, že sbírka nebyla sestavena na objednávku jako celek, nýbrž jsou v ní již dříve existující jednotlivé položky a menší celky, které pak byly do sbírky přivtěleny. Některé kusy, i dost kuriózní, pocházely snad i z vlastní sběratelské činnosti kněžny, jak uvidíme dále.

Před zkompletováním sbírky již asi existovala kolekce vřídelných kamenů, jaké v Karlových Varech sestavoval a prodával brusič Josef Müller, známý svými styky s J. W. Goethem, kterou si zřejmě kněžna přivezla z nějakého pobytu v těchto lázních. Jednalo se o kolekci poměrně bohatou, čítající 65 čísel různých odrůd karlovarského aragonitu – vřídlovce a hrachovce. Do její mineralogické sbírky jich bylo zařazeno na padesát. V mikulovské zámecké knihovně je uložen rukopis, jaký doprovázel tyto karlovarské kolekce s titulem: „Die erste Classe. Carlsbader Wassersteine und Sinter“ (První třída. Karlovarské vodní kameny a sintry). Nevíme ovšem jistě, zda je autorem Josef Müller (jiný obchodník s kameny v Karlových Varech však nebyl), a bohužel ani nevíme, ze kterého roku rukopis je. V textu se ale autor odvolává na spis karlovarského lékaře Davida Bechera, který poprvé vyšel kompletně v roce 1772. Soupis podobné kolekce o 109 kusech, uložený ve strahovské knihovně v Praze, je datován rokem 1776 (BOHATÝ 2004).

Ovalný výbrus vápenného sintru z Radicofani v Toskánsku, 25 × 18 × 3 cm (foto Martin Bohatý)

Jinou takovou kolekci, tentokrát různých nerostů a hornin, „sopěčných produktů“ z Vesuvu, si možná kněžna přivezla z nějaké cesty do Neapole. Pokud to nebyla ona, mohl přivést nerosty její manžel, který doprovázel v roce 1769 spolupanovníka a budoucího císaře Josefa II. na pětiměsíční cestě po Itálii. Jinou cestu s ním vykonal v roce 1768 do Banátu – do roku 1779 to bylo území pod správou Rakouska, které tam po léta vysídlovalo různé vagabundy a delikventy, potom připojené k Uhrám, dnes rozdělené mezi západní Rumunsko, severní Srbsko a východní Maďarsko. Z Banátu je ve sbírce velké množství nerostů, zvláště měďnatých. K trofejím z cest snad můžeme také započítat i kdysi tak oblíbené série různých mramorů, vybroušených do destiček a oválů – zejména je to soubor destiček opatřených francouzskými popiskami nebo desítky destiček italských mramorů. Nápadný je také velký výbrus hnědého vápencového sintru v podobě želvího krunýře z Radicofani v Toskánsku, který je asi také nějakým suvenýrem z cesty do zdejších termálních lázní.

Tyto menší či větší kolekce a jednotlivosti však ještě netvořily sbírku. Aby dostala nynější podobu, vyžadovala značného doplnění tak, aby obsahovala pokud možno všechny známé minerály, horniny a zkameněliny a byla uspořádána na úrovni tehdejší mineralogie.

V katalogu i mezi dochovanými exempláři mineralogické a paleontologické části sbírky najdeme mnohé zajímavosti důležité pro dějiny mineralogie a paleontologie a zejména získáme představu o znalostech nerostů a zkamenělin z území dnešní České a Slovenské republiky v poslední třetině 18. století. Pokud se týče nerostů a hornin, je až překvapivé, kolik evropských i mimoevropských zemí je v mikulovské sbírce zastoupeno. Z celkem dvaceti dnešních evropských zemí (devět z nich v době vzniku sbírky ovšem patřilo k rakouským dědičným zemím) jsou s velkým náskokem ve sbírce zastoupeny nerosty z řady lokalit na území dnešního Rakouska, hlavně z Tyrol, Štýrska a Korutan (386 čísel). Lokalit z Německa (198) a dnešního Rumunska (194) je o polovinu méně. Rumunské nerosty pocházely většinou z historického území Sedmihradsko/Transylvánie a Banátu. Nerosty z Horních a Dolních Uher ve sbírce pocházely valnou většinou z území dnešního Slovenska (168), mnohem méně z Maďarska (15). O něco méně ukázek pocházelo z území dnešní České republiky (151), z toho z Čech 138 a z Moravy 13. Nerosty a horniny z některých zemí byly též ve sbírce poměrně početné, např. Itálie, Slovinsko (Krain), Polsko (bývalý Halič), ale u nich se jednálo hlavně o jedinou produktivní lokalitu: Vesuv, Idríja, Wieliczka. K dnešnímu Polsku snad patří i nerosty s lokalitou „Slezsko“. Dalších deset evropských zemí bylo ve sbírce zastoupeno 1–9 ukázkami nerostů a hornin. Přehledně je to zachyceno v tabulce, kde ovšem počet znamená, kolik je ve sbírce zastoupeno nerostů z dané země, nikoliv počet lokalit. Ve sbírce nacházíme také hojně doklady počínající „mineralogické globalizace“. Jsou zde nerosty a horniny z Afriky včetně Egypta a „Arábie“ (7), Střední (9) a Jižní (2) Ameriky a Kanady (1) a také Asie (Indie, Tibet, Cejlon po jedné ukázce). Několik lokalit ve sbírce se nepodařilo identifikovat a některé nerosty a horniny jsou vůbec bez lokalit.

Tabulka 1. Zastoupení nerostů a hornin ve sbírce podle země původu

Země	Počet položek
Rakousko	386
Německo	198
Rumunsko	194
Slovenská republika	168
Česká republika	151
Itálie	108
Polsko	52
Slovinsko	47
Francie	19
Maďarsko	15
Anglie	9

Země	Počet položek
Norsko	8
Island	7
Španělsko	6
Švýcarsko	6
Rusko (i asijské)	5
Švédsko	2
Chorvatsko	2
Faerské ostrovy	2
Kypr	1
Mimoevropské	8

Jiná byla situace v paleontologické části sbírky, která také obsahovala ukázky z různých zemí, ovšem zdaleka ne v té pestrosti jako nerosty a horniny. Nejvíce ukázek pocházelo z nynější České republiky (83), převažovala zde různá zkamenělá dřeva z Čech (57), z moravských pak fosilní mlži a plži z Mikulova (21). O něco méně bylo ukázek z území dnešního Rumunska (79), kde bylo opět velmi mnoho zkřemenělých dřev z bývalého Sedmihradsko. Zařadil jsem sem i všechna dřeva z poněkud neurčité lokality „*Karbatischen Gebürg*“ (Karpatské pohoří). Těsně následovaly rakouské lokality (72), kde naopak silně převládaly živočišné fosilie. V podobném poměru byly i zkameněliny z Německa (51). Další je Slovensko (7) – převážně dřeva, Itálie (6), po čtyřech jsou ukázky z Francie a Ruska, po dvou ze Švýcarska a Slovinska a po jedné ukázce z Malty (žraločí zub), Maďarska (Šoproň/Oedenburg), Švédska (ostrov Gotland) a Polska (Halič). Některé lokality se mi nepodařilo rozšifrovat (např. „*Ungarn Neuspach*“), jindy byly vzorky ve sbírce zcela bez uvedených lokalit.

Tabulka 2. Zastoupení fosilií ve sbírce podle země původu

Země	Rostlinné fosilie	Živočišné fosilie	Celkem
Česká republika	58	25	83
Rumunsko	45	34	79
Rakousko	4	68	72
Německo	19	32	51
Belgie	3	15	18
Slovenská republika	7	0	7
Itálie	0	6	6
Francie	0	4	4
Rusko	0	4	4
Švýcarsko	1	1	2
Slovinsko	0	2	2

MINERALOGICKÁ ČÁST (VČETNĚ HORNIN)

I. třída – Kovy. Skupina **zlata** měla celkem 38 položek, z toho 26 vzorků ryzího zlata (dnes jen 4 bez makroskopického zlata). Jako „velmi nádherný“ byl označen vzorek z Vöröspataku v Sedmihradsku (Rosia Montana v Rumunsku), který byl asi nejlepším kusem celé sbírky: *„Ryzí zlato, zčásti v jemných zohýbaných vláscích, zčásti v dendritech, které sestávají ze zlatého drátu, na který vpravo a vlevo jako listí nasedají krystaly. Krystaly zlata se zdají být šestiboké. Vše leží na šedém křemenu.“* Kromě vzorků z mnoha nalezišť v Sedmihradsku bylo zde i ryzí zlato z Kremnice a z Jílového a byla zde i řada telluridů zlata (i když ne pod těmito názvy). Poslední dva kusy jsou připsány jinou rukou a jedná se o „*platinu z Ameriky*“ a „*ausgeglühtes Gold durch Kunst*“, tedy snad nějaké uměle roztavené zlato, možná dokonce alchymické. Nepřekvapuje, že dnes všechny tyto vzorky chybí.

Ještě bohatší byla skupina **stříbra**, kde bylo nápadně mnoho vzorků ryzího stříbra z Mexika (13) a z Kongsbergu v Norsku; některé byly označené jako „*nádherný*“ nebo „*krásný*“. Z 23 ryzích stříber zůstalo jedno – a zcela nenápadné. Ze stříbrných rud zde byly stefanity z Kremnice a Banské Štiavnice, argentity z Jáchymova. Ze Siglisbergu v Banské Štiavnici tu byl „*velmi vzácný*“ argentit/akantit „*v krystalech podobných kamenci v bílém křemenu*“. Jako zajímavost zde byl argentit z „*Triaschni in Mähren*“, tedy nejspíše z Třeště. Do skupiny stříbra byly zařazeny i různé tetraedrity/tennantity, z nichž se jeden krystalovaný, označený jako „*velmi krásný*“, z Cavnic v Rumunsku ve sbírce zachoval, arcit nahlovaný zubem času.

Ve skupině **mědi** se nacházelo šest vzorků ryzí mědi, mezi nimi cementační měď (*Zimment Kupfer*) ze Španí Doliny u Banské Bystrice a jeden vzorek ze „*Stepanow in Böhmen*“, což je Borovec/Štěpánov na západní Moravě. Ze sulfidických minerálů to byly chalkosin a bornit, chalkopyrit a tetraedrit hlavně z dnešního Slovenska (Smolník, Gelnica), z Banátu nebo Schwazu v Tyrolsku. Dále kuprit krystalovaný, celistvý i jako „*cihlová ruda*“ opět z Banátu. Následovalo množství azuritů a malachitů, převážně z Oravice, Moldavy a Sasky v Banátu a tři výbrusy malachitu ze Sibíře. Celkem bylo malachitů a azuritů ve sbírce přes padesát a dost se jich, jakož i ostatních minerálů mědi, zachovalo.

Z množství minerálů **železa** ve sbírce se jich také hodně zachovalo, snad proto, že nepatří mezi ty nejatraktivnější a některé druhy byly zastoupeny v mnoha téměř stejných exemplářích. Ty nejvzácnější jsou ovšem pryč. Je to na prvním místě „*ryzí železo s nějakou žlutou, sklovině podobnou hmotou na železném kameni z hřbetů na 1600 stop vysokých, jak bylo nalezeno Pallasem. Ze Sibíře od toku Jeniseje*“. Byl to meteorit Krasnojarsk, patřící k vzácnému druhu železných meteoritů, později nazvaných

Aktinolit v masce z Greineru v Tyrolsku, 25 × 15 × 10 cm (foto Martin Bohatý)

pallasity, se žlutými zrny olivínu („sklovina“) a na povrchu i uvnitř zoxidovaný, což je právě ten „železný kámen“. Cestovatel a přírodovědec Peter Pallas jej našel při sibiřské expedici v roce 1771 a až v roce 1794 bylo toto železo prohlášeno za meteorické – mimozemského původu. Poněkud obskurní bylo „ryzí zpola zvětralé železo, jež bylo asi v nějaké obruči“ (chybí). Dále ve sbírce dnes chybí krystalované hematity z ostrova Elby, zato zůstala většina limonitů/goethitů z různých lokalit, též ze Slovenska (Rožňava). Zajímavě vypadala (dnes chybějící) ukázka „poněkud magnetické, bazaltovitě krystalované bahenní železné rudy“ z okolí kláštera Oseku u Teplíc. „Bazaltovitě“ znamenalo nepochybně prizmaticky. Ve sbírce zůstalo i na padesát vzorků ze železných dolů v Hüttenbergu v Korutanech (lebníky, siderit tzv. flinc, chalcedon), protože jsou téměř bez výjimky špatné kvality a podle zvětrání pocházejí z dlouho opuštěných hald. Od jezera Balatonu v Maďarsku pocházel „magnetický černý písek“. Z minerálů **olova** se zachovalo mnoho kusových galenitů mj. z Příbrami a Ratibořic/Ratibořských Hor v jižních Čechách. Naopak krystalované vzorky chybí, např. z Banské Štiavnice nebo z Derbyshire v Anglii. Chybí i řada cerusitů, pyromorfitů a wulfenitů (nazývaných zde ovšem bílý, zelený a žlutý olověný špát) z různých lokalit, mimo jiné šedobílý cerusit z Příbrami; zachován je zelený pyromorfit ze „Zangenzug zu Nilek in Böhmen“, což bude asi Stříbro/Mies. Ve skupině **cínu** bylo 11 vzorků kasiteritu/cínovce, z Čech a Saska, také v krystalované podobě tzv. cínovcových „kруп“ (Krauppen), ale všechny vzorky až na jeden jsou pryč. Poměrně bohatá byla skupina **rtuti** s minerály vesměs z Idrije ve Slovinsku. Z šesti rtutí v ryzí podobě zbyly dva, na nichž není po kapičkách rtuti památky. Chybí také unikát: „Hornerz“ (rohová ruda = chlorargyrit) z Hořovic v Čechách, z větší části krystalovaný a doprovázený limonitovým okrem. Mezi krystalovanými ukázkami rumělky se nacházely také dvě ukázky z Krásnohorského Podhradí u Rožňavy. Zůstalo 12 vzorků v podobě náletů a impregnačních hornin z Idrije ve Slovinsku. Ve skupině **zinku** byla především bohatá skupina sfaleritu. Zajímavé byly vzorky z Ratibořských Hor, které ovšem všechny chybí. Vzorky hemimorfitu a smithsonitu z Bleibergu v Korutanech se zčásti zachovaly.

Jediný vzorek ryzího **vizmutu**, který ve sbírce byl, ale chybí, pocházel z Jáchymova. Ze tří vzorků ze skupiny **niklu** – nikelinu (Kupfer Nickel) a annabergitu (zelený niklový okr) ze Schladmingu ve Štýrsku a Andreasbergu na Harzu se všechny zachovaly, neboť jde o miniaturní a nevýrazné vzorky. Bohatší byla skupina **antimonu** – 18 vzorků, z nichž se jich dost zachovalo, většina krystalovaných však chybí, mezi nimi i krystaly antimonitu na chalcedonu z Kremnice. Šlo převážně o antimonit, ale částečně to byl nějaký plstnatý nerost, snad boulangerit, například z Baia Sprie v Rumunsku. Zachoval se i „*Antimon s arsenikálním jilem*“ z lokality „*Bernstein in Ungarn*“, dnes ležící v jižním Burgenlandu v Rakousku. Ve skupině **arzénu** chybí oba vzorky ryzího arzénu (jeden z Andreasbergu a druhý, doprovázený realgarem, z Nagyágu = Sacarimbu v Rumunsku), zachovaly se všechny arzenopyrity, ale chybí jediný auripigment („*operment*“) z Dognecey v Rumunsku. Skupina **kobaltu** má 21 čísel, z nichž se mnoho zachovalo, protože podobně jako u niklu šlo o nevýrazné miniaturní vzorečky. Ze sulfidů se jedná většinou o skutterudit (chybí vzorek z Jáchymova) a ze sekundárů o erythrin, kde opět ukázka z Jáchymova chybí. První třídu systému sbírky zakončuje skupina **manganu** (*Braunstein*), z které chybí zajímavější položky, například „*krystalovaný mangan*“ s barytem z Ilfeldu na Harzu, tedy snad krystalovaný manganit.

Následuje **II. třída – Hořlavé minerály**. Byly sem kromě fosilních pryskyřic (jantar), uhlí a síry řazeny i sulfidy, například dnešní pyrit či markazit (ale i realgar), protože byly považovány za síru, v níž bylo rozpuštěno železo. Mezi kuriozity patřil třeba „*Révoový úponek prosycený železným kyzem a zvětralý z Dunaje u Meidlingu*“. Dnes chybí všechny ukázky jantaru, včetně dvou ukázek označených „*Jsou víčko a spodní díly*“ – asi nějaké jantarové dózy. Kromě řady jantarů zde byl například i „*Gumi Kopal*“ s uzavřeným hmyzem z „*Preking Paie Guinea in Afrika*“, tedy kopálová pryskyřice používaná na laky, nebo zde byl smolně černý gagát, nazývaný někdy černý jantar z Anglie. Ze vzorků uhlí byl ve sbírce jeden z „*Nikolschitz in Böhmen*“ (z Čech neznáme, pokud Nikolčice u Hustopečí – odsud otisky rostlin v miocénních jílech a hojná rybí fauna v oligocénních menilitech, ale výskyt uhlí zde znám není) a dalších šest vzorků moravského uhlí bez bližší lokality. Řada z nich se zachovala dodnes. Z šesti vzorků ryzí síry (většinou ze Sicílie) a čtyř vzorků realgaru se zachovala jediná síra. Dlouhá byla ve sbírce řada pyritu, avšak pouze jediný s označením „*Čechy*“. Většina z nich chybí, zčásti asi i kvůli samovolnému zvětrání a rozpadu. Mezi hořlavé/spalitelné minerály bylo ve sbírce zařazeno i „*vodní olovo*“ (Wasser Bley), což byla většinou tuha/grafit (také jeden vzorek z Čech), ale byl sem řazen někdy i podobný molybdenit, jak je to u vzorku z Ehrenfriedersdorfu v Sasku dodatečně poznamenáno: „*je pouhá molybdaena*“ (chybí).

III. třída – Soli. Ve sbírce ji tvořilo 69 vzorků, z nichž se zachovala jen jediná kuchyňská sůl. Ve skupině síranů (skalice) upoutá zajisté pozornost „*růžový Zink-Vitriol*“ ze Španí Doliny u Banské Bystrice, tedy dlouho problematický tamní růžový epsomit. Právě pod jménem „*Vitriolum Zinci*“ uvedl do literatury tento minerál I. Born (1772). Další blíže neurčená skalice, nejspíš melanterit, byla ve sbírce „*z jednoho malého dolu na uhlí na Moravě*“ a „*Pálená červená kamencová ruda*“ pocházela z „*Pekonitz*“ na Moravě, lokality nám blíže neznámé. V řadě exemplářů byl zastoupen halit/sůl kamená z ložisek v Rakousku a z Wieliczky v Polsku. Jeden vzorek vláknité, žluté a červeně pruhované soli z Tyrolska byl označen jako „*krásný*“ a další z Wieliczky jako „*velmi nádherný a vzácný*“. Byl zde také krystalovaný borax z Tibetu. Řada vzorků z této skupiny díky své hygroskopičnosti neodolala zubu času a rozpadla se, takže o ně sbírka přišla zřejmě také přirozenou cestou.

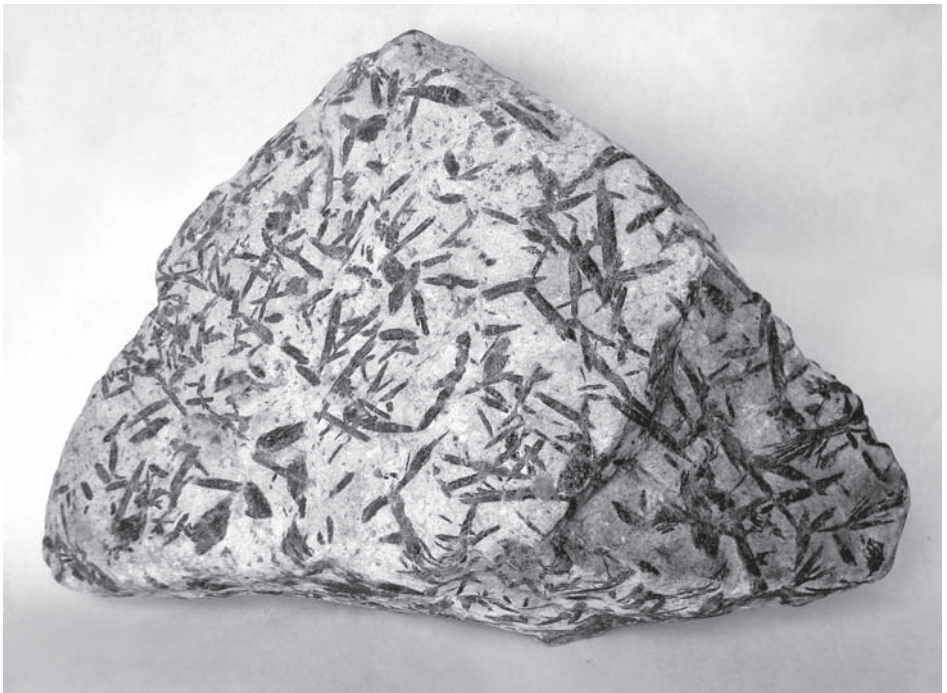
Za solemi následoval poněkud neorganicky „*Hrnčírský proces od Hafnerzell u Paso-va*“ o 16 číslech, kde se jednalo o výrobu známých ohnivzdorných „*pasovských tyglíků*“ z tuhy. Tuha se ovšem tehdy nazývala „*Eisentachen*“ (myslelo se, že má něco společného se železem); lepší sorta se používala na tavicí kelímky (dva ve sbírce byly), horší se vozila do Regensburgu, kde z ní vyráběli psací „*olůvka – plavajzy*“ (Bleyweis). Z celé řady se zachovaly dva kusy.

Rozříznutá křemenná geoda – kámen mokka z Egypta, 9 × 9 × 5 cm (foto Milan Karásek)

Následuje **IV. třída – Zeminy a kameny**, a sice jejich **první řád – Sklovité kameny**, tedy hlavně křemen a některé silikáty. Je to velmi rozsáhlá část sbírky o 237 číslech. Začneme křemeny a všimněme si českých lokalit, pokud byly blíže označeny. Mnoho zde bylo (a zčásti je) pouze s lokalitou „*Čechy*“. Z lokality „*Jenikau in Böhmen*“ (Jeníkov u Teplic?) zde byl kusový mléčný a kouřový křemen (Rauchtupas) a podobné „*rauchtopasy*“ (záhnědy) zde byly i z Cínovce. Černý jemnozrný křemen pocházel z „*Klösterle*“ v Čechách, tedy z Klášterce nad Ohří. Krystalované křišťály a ametysty, poněkud z Banské Štiavnice a Kremnice, ale i ze Sedmíhradska, Alp či oblasti dnešního Idar-Obersteinu v Německu, povětšinou zmizely. Není zde ani vzorek z Banské Štiavnice: „*Krystaly křemene, které stojí proti sobě jako španělská jezdcí*“, tedy asi zkřížené krystaly v podobě tak nazývané překážky, která se používala k zatarašení komunikací. Chybí i jiný křemen – s uzavřenou vodou (libelou) ze šachty Christina v Banské Štiavnici. Na konec zde byly série jednotlivých menších krystalů, například křišťálů, tzv. marmarošských diamantů, a celkem 78 podobných drobnějších vzorků: 12 krystalů záhnědy z „*Plötzstein*“ v Čechách (hora Plechý/Plöckenstein? – nejvyšší vrchol Šumavy), 12 úlomků růženínu, krystalů záhnědy a ametystu z Bavorska a další. Již při revizi v roce 1816 z nich několik chybělo. Druhou podskupinou byly drahokamy rozdělené podle barev. Najdeme zde opět křemeny jako ametyst z Banské Štiavnice, „*žlutý slezský topas*“ (křemen – citrín) s lokalitou „*Čechy*“ nebo „*světlý, sloupcovitý, na špičce facetovaný topas*“ ze Sasky, typický krystal skutečného topasu s terminálními plochami ze Schneckensteinu v Sasku. Dále zde byly dva smaragdy z Peru (správněji z dnešní Kolumbie), akvamarín z Ruska („*krásný sloupec berylu*“) a „*topazová kompozice* (tedy sklo) *ze Sofřina chrámu (Sophie-Kirchen) v Konstantinopoli*“. Následovaly další podskupiny, z nichž ale téměř bez výjimky, stejně jako u „*drahokamů*“, vše chybí. Drahý opál v podobě samostatných či v hornině zarostlých kousků nebo v podobě hydrofánu (*Weltauge*) s lokalitou „*Peklin in Ungarn*“, pocházel z Červenice/Dubníku u Košic. S lokalitou Kaschau (Košice), Tokay (Tokajské pohoří, dnes na Slovensku i v Maďarsku)

nebo Toltscha či Toltschwa (Tolcsva v Maďarsku) zde byly různé opály a obsidiány, nazývané ovšem tehdy „Pechstein“ (smolný kámen, smolek). Dále zde byly různé chalcedony, mimo jiné z Čech, kusy z Kremnice a Islandu byly označené jako „vzácné“. Byly zde i dva kusy „onyxovitého chalcedonu“ s lokalitou „Schazlar in Böhmen“ (Žacléř), tedy dozajista nějaké acháty. Jako „vzácný a velmi krásný“ byl označen „kámen sv. Štěpána“, červeně tečkovaný chalcedon nebo jaspis z Obersteinu. A dokonce jako „nádherný“ byl označen tzv. „Mocka-Stein“, kámen mokka, hnědý chalcedon, také z oblasti Idar-Obersteinu. Od sud byl i „velmi krásný“ sardonix. Chybí „chalcedon obsahující uzavřené kapky vody v lávě od Vicenzy v Itálii“. Různé acháty pocházely mimo jiné z Jičína v Čechách, jindy „z královéhradeckého kraje“ nebo jen „z Čech“, dozajista z Podkrkonoší. Poněkud záhadný byl kámen z Indie „Grün und fett angeflogen Nierenstein einer Kenselart“. Pokud by „Kenselart“ bylo zkomolené „Gänselart“, znamenalo by to „zelený a na povrchu mastný pravý ledvinový kámen nějakého druhu housete“, což si umíme těžko představit. Jako „Nierenstein“ se navíc v minulosti označoval „lapis nephriticus“ – dnešní nefrit. Je zařazen mezi acháty a dnes chybí. Ze skupiny jaspisu a rohovec, ze které se ve sbírce zachovalo poměrně mnoho, pocházela též řada z Čech. Některé vzorky byly i rozříznuté a vyleštěné. Tak kupříkladu „modrošedý jílový jaspis“ z Duchcova bude asi tzv. porcelanit, jaspis zelený, červeně, šedě a bíle mramorovaný má lokalitu Žacléř v Čechách a další jsou označeny pouze „Čechy“ (opět Podkrkonoší). Další podskupinou byly živce, všechny z ciziny. Zajímavý byl „bílý a lupenitý, který když má perleťovou barvoměnu, nazývá se adictaria (má být „adularia“) ze Svatého Gottharda ve Švýcarsku“. Jiný byl „vzácný krystalovaný živec s uzavřenou slídou a červeným skorylem“, což byl nepochybně rutil z téže lokality. Řadila se sem i dvě „kočičí oka“ z Cejlonu, jedno hrajiící do červena, druhé do běla, tedy skutečně živce v odrůdě „sluneční kámen a měsíček“ (vše chybí). Byla (a je) zde také destička „labradorského kamene“, živce labradoritu „aus dem Lande des Esquimeaus“, tedy ze země Eskymáků. Další podskupinou byly granáty. Pocházely z Tyrol a Dognecey v Rumunsku

Jehlicovité krystaly amfibolu z Greineru v Tyrolsku, 23 × 14 × 7 cm (foto Martin Bohaty)

a z deseti položek chybí čtyři. Poslední podskupinou jsou „*druhy zeolitů*“, kam byla zařazena směs různých druhů nerostů. Byly to amfiboly a černé turmalíny – skoryly, většinou z Zillertalu (Greiner). Jeden kus – „*Skoryl v malých dlouhých načervenalých jehlicích v kalamínu*“ z Platten v Čechách (Horní Blatné) – se zachoval a stálo by za určení, o co vlastně jde. Jediné tři vzorky skutečných zeolitů pocházely z Islandu a z „*Ferron*“, tedy dozajista z Faerských ostrovů. Většina kusů se zachovala ve sbírce. Celou tuto IV. třídu uzavírají položky 256 a 257, zapsané jinou rukou. První je „*jaspachát červený s bílými žilami ze Sbiroff in Böhmen*“ (železitý křemen od Zbiroha) a druhá je „*nádoba z křišťálu*“ z Islandu (jistě chybná lokalita). Obojí chybí.

Druhý řád – Jílové zeminy a kameny, dnes bychom řekli nerosty, hlavně silikáty, obsahující hliník. Ač se nejedná o příliš atraktivní skupinu, chybí dnes ve sbírce kupodivu téměř všechny jíly a hlínky (včetně fylitů a břidlic), zůstaly některé vzorky serpentinu, masktu, asbestu a slídy. Tak je zde bílý asbest s těsně nahloučenými vlákny s lokalitou „*Leütscha Ungarn*“. Pokud by se mělo jednat o Levočo (Leutschau), jde spíše o záměnu s 50 km vzdálenou Dobšinou. Také další (dnes chybějící) nerost, tzv. „*horské maso*“ (*Berg Fleisch*), v podobě bílo-zeleného asbestu v serpentinitu s lokalitou „*Lipton in Ungarn*“ byl asi chrysotilový asbest z Dobšíně na Slovensku. Z Kypru měl pocházet dnes chybějící „*kamenný len/koudeľ a z něj vyrobený papír*“, tedy vlákna asbestu a asbestový papír, na kterém se demonstrovala jeho nehořlavost; vyráběly se z něj také různé tkaniny a knoty do „*věčného světla*“ v kostelích. Zachovala se „*klasovitě uspořádaná lupenitá slída z Platten v Čechách*“, tedy od Horní Blatné v Krušnohoří.

Třetí řád – Druhy vápence – byl, podobně jako v přírodě, zastoupen ve sbírce ještě hojněji. Byly to horniny a nerosty obsahující vápník, tedy hlavně karbonáty – vápenc a kalcit, ale zařazeny sem byly i nerosty jako sádrovec, fluorit a baryt. Celistvých a krystalických vápenců bylo ve sbírce velmi mnoho, mezi nimi i jeden bílý z Moravy (chybí). Zachovaly se naopak téměř všechny vzorky mramorů v podobě oválných nebo obdélníkových leštěných destiček, kdysi tak oblíbených u sběratelů, dodnes historicky i esteticky atraktivních. Nápadná je skupina mramorů – hlavně z Itálie, Rakouska a Německa – zpracovaná do podoby oválných desek 10 × 8 × 2 cm, z jedné strany vyleštěných. Mnoho leštěných destiček je obdélníkového tvaru a velikosti kolem 6 × 4 × 0,5 cm, opět hlavně z Itálie, Německa, Rakouska. Těchto destiček bylo opravdu mnoho, tak třeba pod jednou položkou žlutého dendritického mramoru z „*Monte pulcino*“ v Itálii (Montepulciano v Toskánsku) bylo 41 destiček (dnes 35). Z jednoho zdroje pochází 12 destiček výhradně francouzských mramorů, které mají na rubové straně přilepenou podrobnější popisku. Zvláštní jsou párové, 21 × 10 a 15 × 16 cm velké a velmi tenké desky (2 až 3 mm) běložlutého dendritického mramoru/vápence s lokalitou Baaden Durlach s tenkými rámečky z černé břidlice, které snad byly určeny na výrobu nějaké kazety nebo k vložení do dřeva. Ty čtvercové byly ve sbírce nalezeny roztráštěné a bylo třeba je nalepit na skleněné destičky. „*Baaden-Durlach*“ nám připomíná markraběnku Karolinu Luisu von Baden-Durlach, výše uvedenou. Celou skupinu uzavíralo 26 leštěných ukázek „*mramoru, jak se v podobě valounů nacházejí v Dunaji u Vídně*“. Zachovaly se čtyři.

Dále do této skupiny patřily různé „*tufové kameny a krápníky*“, ponejvíce vřídlovce a hrachovce z Karlových Varů. Řada vřídlovců zůstala, zatímco hrachovce většinou chybí. Chybí také tabatěrka z vřídlovce, v katalogu nazývaného „*Bandsalz*“ (páskovaná sůl). Až na jeden defektní kus chybí také známé karlovarské suvenýry v podobě posintrovaného vejce, plodu a listů, kvěťáku, artyčoků, raka a lopuchu. Zachoval se kupodivu, v katalogu označený jako „*velmi krásný*“, kus hnědého sintru s nápadnou kresbou, vybroušený do velkého konvexního oválu o rozměrech 25 × 18 × 3 cm. Podle katalogu pochází z Radicofani v Toskánsku a bude asi z nedalekých Bagni San Filippo, kde se v termálních pramenech hromadí dodnes nejrozmanitější útvary vápencového sintru/travertinu. Ze stejné lokality zde byl i suvenýr odkazující na oblíbené lázně – otisk medaile v sintru (chybí). Ze zajímavějších vzorků dnes již ve sbírce nenacházíme ani aragonit „*železný květ*“ z Banské Štiavnice nebo krápník z jeskyně od „*Kommorn*“, tedy snad Komárna, možná z dnešních

Piešťan. Z krystalovaného vápence – kalcitu se zachovala řada vzorků, chybí však vzorky z Derbyshire v Anglii, Andrasbergu na Harzu a podobně i z Banské Štiavnice. Ze sedmi vzorků fluoritu chybí tři, žluté a zelené z Freibergu a Gersdorfu v Sasku, zachovaly se vzorky z Derbyshire v Anglii. Vedle mnoha zachovaných vzorků sádrovce chybějí ty krystalované, zejména z lokalit Banská Štiavnica, Kremnica a od Banské Bystrice. Chybí také „Gipsspath“, tedy štěpný kus nebo krystal sádrovce v hrnčířském jílu z „Oblatt“ v Čechách (Oploty u Podbořan u Žatce). Řád vápenců uzavírá skupina „těžkého špátu“ (Schwerspath – hlavně baryt, ale například i tehdy neznámý dolomit nebo anhydrit). Chybí téměř všechny krystalované baryty, včetně slovenských, chybí také „boloňský čili fosforeskující Schwerspath“, tedy klasické, radiálně paprscité konkrce barytu z Monte Paderno u Bologně, na němž byl už v 17. století alchymisty pozorován jev termoluminiscence. Chybí také všechny vzorky „střívkového kamene“ (Gekröbstein) z Wieliczky v Polsku, což byly zvlněné vrstvičky anhydritu v sádrovci. V katalogu je u tohoto druhu poznamenáno jinou rukou (mylně): „Jest pouhý kalcit.“

Část kolekce oválných výbrusů různých druhů mramorů (foto Martin Bohatý)

Zde skončila vlastní „mineralogická“ sbírka, za níž následuje **I. oddělení – Skaliny (Felssteine)**. Měla celkem 73 položek a zahrnovala různé druhy hornin, méně i nerostů, z nichž se dodnes zachovalo velmi málo. Zastavme se u zajímavějších. Jejich názvy a rozdělení vyjadřuje tehdejší rozpaky v klasifikaci hornin, obecně se dá říci, že sem byly zahrnovány přírodní anorganické hmoty, ve kterých se dalo rozlišit několik složek. Nejvíce byl zastoupen granit (žula) a „granitello“, tedy něco ve smyslu dnešního pegmatitu. Takové „granitello“ zde bylo z Čech, složené z kalcitu (živce?), slídy a granátů; dále z „Wolfsthal“ (Vlčího údolí?) u Bratislavy zde bylo granitello z „kočičího stříbra“ (slídy), černošedého živce a bílého křemene (oba vzorky chybí). Další granitello pocházelo „z podstavce sochy Petra Velikého v St. Petersburgu“, s dodatkem „na Ukrajině“, s čímž zeměpisec

Fluorit z Derbyshire, Anglie, 25 × 13 × 8 cm (foto Martin Bohatý)

dozajista nebude souhlasit. Granitello neboli „*rapakivi*“ z bílého živce a černé slídy bylo „*aus dem Strudel*“, což snad znamená vřídlo (Sprudel) v Karlových Varech. Další horniny, granátické svory (Murkstein), mezi nimi i jeden od Granady ve Španělsku, většinou chybí. To platí i pro tehdejší „*zelenokamy*“, ve skutečnosti fylity a svory, a též pro mandlovce (Mandelstein). Ze čtyř vzorků porfyrů se zachoval jeden tmavočervený z Orientu, fialový s bílými skvrnami a šedý s bělavými skvrnami z Čech, zatímco černošedý bíle skvrnitý z Čech chybí. Větší byla i skupina „*křemenné brekcie*“, což byly ale většinou slepence, zde nazývané „*Kiesel-breccia*“ (Kiesel – křemínek, valounek). Zaujme nás, že se ve sbírce nacházely dva vzorky „*křemínkové brekcie*“ z Červeného kopce v Brně. Ve sbírce byl také „*pudínkový kámen*“ (Bodingstein) z Anglie, na řezu podobný anglickému pudínku, my bychom řekli spíš tlačence. V katalogu byl označen jako „*krásný*“. Byl zde také „*korálový achát*“, to podle převládající červené barvy, z Rochlitz v Sasku, který byl pro svoji texturu také zařazen mezi brekcie. Ačkoliv jsou acháty od Rochlitz známé, skutečný klasický „*korálový achát*“ pocházel z Halsbachu u Freibergu v Sasku. Protože však kus ve sbírce chybí, nedokážeme otázku posoudit. Ve sbírce bylo též mnoho hornin v podobě valounů z Dunaje u Vídně. K horninám byl mylně také zařazen „*z křemene, kalcitu a braunsteinu sestávající, červeně zbarvený Felsstein s vtroušeným tetraedritem*“ z Cavnice v Rumunsku, což byl nepochybně tehdy ještě neznámý karbonát manganu rodochrozit (chybí). Jako Braunstein (hnědý kámen) byly nazývány černohnědé oxidy manganu.

Druhé oddělení se nazývá **Vulkanické strusky**, je poměrně obsáhlé, ale velká část ukázek dnes chybí. Toto oddělení má podle Born-Haidingerova systému čtyři podskupiny, a sice: vulkanický popel, pemza (Bimsstein), láva a lávové sklo (obsidián). Mikulovský katalog má vyznačenu pouze první podskupinu a pak nesystematicky pokračuje materiál skutečně nebo domněle vulkanického původu. Velkou část tvoří ukázky z Vesuvu a okolí, často v podobě vzorků s jednou uříznutou a vyleštěnou plochou, ojediněle z Islandu a asi tří dalších lokalit ve střední Evropě. Z nerostů jsou to především různé krystalované „*skoryly*“ (Schörl), černé a sloupcovitého habitu, bílé a formy granátu, bílé a prizmatické, formované jako hyacint (zirkon), a dále „*granáty*“ červené a hnědé i žluté, zčásti v krystalech. Přesto, že vzorky dnes chybí, můžeme říci, že „*bílý skoryl*“ byl nepochybně dnešní leucit, žlutý a zelený snad olivín a některý z tmavých krystalů pak vesuvian.

Několik ukázek „skorylů“ bylo ve sbírce i vybroušeno. Byl to bílý „*Cristallo di Rocco*“ (2 ks – asi leucit), žlutý „*granato Hyacinto et Topaso*“ (5 ks – asi olivín) a zelený „*Smaragd*“ (4 ks – asi olivín). Všechny dnes chybí. Byl zde také salmiak z Vesuvu a řada vzorků sopečného skla – obsidiánu, také většinou z Vesuvu. Byl nazýván lávové sklo, průsvitná láva, „*islandský achát*“ nebo celistvá láva na lomu lesklá. Posledně jmenovaný vzorek pocházel z Tokajského pohoří. „*Bílé lávové sklo na ztvrdlém jílu*“ z okolí Frankfurtu nad Mohánem byl skelný opál – hyalit, který býval podle nálezce nazýván „*Müllerovo sklo*“. Z Čech zde byl jediný vzorek, a sice „*hnědá, kamenec obsahující láva z Postelbergu*“, což jsou Postoloprty u Loun. Ze zajímavých „vulkanických produktů“ zde byly tři „*lapilli von Vesuvio, neboli malé úlomky černé strusce podobné, železo obsahující lávy, které jsou vyvrhovány během výbuchů a leží v hromadách na Vesuvu*“, dále šedá hlinka z Pozzuoli/Neapole („*Pozzolan Erde*“), která s vodou tvrdne podobně jako cement, bylo zde i několik vzorků „*basaldu*“ z Vesuvu v podobě „*černé celistvé lávy*“, tedy něco vzhledem podobného dnešnímu bazaltu – čediči. „*Marmor bardiglio*“ byl celistvý vzrošedý vápenec z Vesuvu (skutečný mramor „*bardiglio*“ ale pocházel z Alpe Apuane nebo Carrary v Toskánsku). „*Riperius neboli bazaltovitá láva se skvrnami jílu*“ z Vesuvu je tzv. „*piperino* či „*peperino*“ (pepřový kámen), dobře leštitelná tmavá hornina na řezu skvrnitá díky světlým uzavřeninám, která byla považována za ztvrdlé vulkanické bahno. Celé toto „vulkanické oddělení“ uzavírají čtyři položky psané jinou rukou a u všech se jedná o „*piperino*“ z Vesuvu, obsahující buď „*zelenou slídu*“, nebo nažloutlý „*Leuzith*“. Poslední tři chybí. Přípisky do katalogu jsou pozdější, neboť název „*Leuzith*“ (podle bílé barvy) publikoval A. G. Werner až v roce 1791.

Prostudování katalogu mineralogické části mikulovské sbírky nám poskytuje některé poznatky k datování jejího vzniku, případně k účasti Ignáce Borna na jejím vybudování. Především je to úvaha, že by pomohlo srovnání nalezišť nerostů v Bornově a v mikulovské sbírce. V obou sbírkách se nacházelo velké množství nerostů z Banské Štiavnice a Kremnice, což by ukazovalo na Borna, který v této oblasti působil, na druhé straně však ukázky z těchto velmi bohatých nalezišť byly ve všech sbírkách. Jinak se to má s nerosty a horninami z Jáchymova, který měl Born v úřední působnosti. Ukázek měl odsud Born ve vlastní sbírce velmi mnoho, v mikulovské sbírce jich však je minimum. Nadějněji se jevila velká partie minerálů mědi v mikulovské sbírce, která pocházela z tehdy činných a mineralogicky bohatých dolů v Banátu. Jak je známo, Born tuto oblast v roce 1770 procestoval a ze všech tehdy činných dolů, jak sám píše, si přivezl ohromné množství materiálu (BORN 1774). Ve své vlastní sbírce pak u všech lokalit jmenuje i jména dolů, z nichž ukázky pocházejí. Má jich celkem jedenáct. V mikulovské sbírce se u podobných ukázek jména dolů vyskytují méně, a pokud zde jsou, shodují se pouze ve čtyřech případech s Bornem, navíc jsou zde jména tří dolů, které Born nemá. Takže ani v tomto případě přílišnou shodu s Bornovou sbírkou nenacházíme. Velkou sérii zdejších nerostů tu však mohl získat i přímo kníže Dietrichstein, který po Banátu cestoval v roce 1768. Na Borna by však ukazoval výše uvedený „*Zink-Vitriol*“ ze Španí Doliny u Banské Bystrice, který Born uvádí jako nový druh ve své sbírce již roku 1772. Také záhadný asbest z „*Leutsch*“ (Levoča?) měl Born ve své sbírce a je i v mikulovské sbírce.

V mineralogické části mikulovské sbírky se vyskytují také některé zvláštní a jednoznačné nerostné druhy, které by mohly posloužit k datování mikulovské sbírky. Kromě výše uvedeného „*Zink-Vitriolu*“ z roku 1772 to bylo především „*Pallasovo meteorické železo*“ ze Sibíře. V literatuře bylo známé od roku 1774 a sám Born je ve své sbírce neměl, bylo až ve sbírce E. Raabové (BORN 1790). Born byl s Pallasem v písemném styku, takže mohl mít exempláře železa přímo od něj (PALLAS 1777). Dnešní „*wulfenit*“ z Annabergu v Dolním Rakousku poprvé popsal jako „*plumbum spatosum flavo-rubrum*“ Ignác Born v prvním dílu katalogu své sbírky, vytištěném roku 1772, a jako „*korutanský olověný špát*“ z Bleibergu v Korutanech pak abbé Wulfen v roce 1785 (A. G. Werner ho v roce 1789 pojmenoval Gelbbleierz, W. Haidinger 1845 wulfenit). V mikulovské sbírce je tento nerost pojmenován „*roth gelber Bley Spath*“ (červenozlutý olověný špát), což je doslovný

překlad Bornova latinského názvu. Ve sbírce se několik vzorků a ulámaných jednotlivých krystalů z Annabergu zachovalo, byly zde ale i vzorky z Bleibergu. To by ovšem ukazovalo na známost posledního naleziště dříve, než je publikoval Wulfen (1785).

Dalším ojedinělým nerostem, který se ve sbírce nacházel, byl dnešní *labradorit*, živec ze skupiny plagioklasů, typický svou barvoměnou, známý až někdy těsně po roce 1770, a to prostřednictvím misionářů usídlených na Paul's Island na pobřeží poloostrova Labradoru v Kanadě. Born ho ve své vlastní sbírce neměl. Až v roce 1780 tento nerost A. G. Werner pojmenoval „*Labradorstein*“ (labradorský kámen), jménem, které je použito i v mikulovské sbírce, což ukazuje na dataci po roce 1780. Jiný živec, „*adularia*“ (adulár), v mikulovské sbírce „*adictaria*“, je bílá průsvitná odrůda ortoklasu, kterou ze St. Gotthardu ve Švýcarsku popsál v roce 1783 páter Pini z Milána.

„*Červený skoryl*“ ze St. Gotthardu (oxid titanu – rutil), který byl též zastoupen ve sbírce Marie Kristýny, vstoupil do mineralogické literatury v roce 1782.

Dnešní nerost leucit nám mnoho nepomůže. Jako „*bílý granát*“ nebo „*bílý skoryl*“ je známý nejméně od roku 1773 a v mikulovské sbírce se vyskytuje právě pod tímto názvem. Až v roce 1791 ho pojmenoval A. G. Werner „*Leuzith*“.

Posledním takovým výjimečným nerostem byl dnešní lazulit. V katalogu mikulovské sbírky jsou mezi horninami dva vzorky (jeden dnes chybí) „*granitello z nebesky modrého živece, stříbrného masku a bílého křemene*“ z Krieglachy ve Štýrsku. Born ho ve vlastní sbírce neměl, teprve ve sbírce E. Raabové je „*nebesky modrý živec*“ (*Feldspath bleu céleste*) (BORN 1790). Jak se zdá, byl znám už dříve, než se dostal do literatury, rozhodně před rokem 1787. Až v roce 1795, když zjistil, že nejde o živec, nýbrž fosfát, ho M. H. Klaproth pojmenoval lazulit.

Do sbírky byly tedy zařazeny kameny, které byly známe až v roce 1772 (wulfenit a *Zink-Vitriol*), 1774 (*Pallasovo železo*). Byl zde ale „*Labradorstein*“ (labradorit), jak byl „kámen ze země Eskymáků“ mikulovské sbírky pojmenován až v roce 1780, „*červený skoryl*“ z roku 1782 nebo „*adularia*“, popsána až v roce 1783.

Vidíme tedy podle jmen nerostů, že sbírka musela vznikat na počátku vědecké mineralogie v sedmdesátých letech 18. století, kdy do názvosloví ještě příliš nezasáhnul A. G. Werner, až po adulár, což naznačuje postupný vznik sbírky, nejméně do doby kolem roku 1783.

PALEONTOLOGICKÁ ČÁST

Třetí oddělení – Zkameněliny je poslední částí sbírky. Oddělení je opět poměrně rozsáhlé a dělí se, jak bylo už tehdy zvykem, na skupinu zkamenělých rostlin a skupinu zkamenělých živočichů. Rozlišovaly se dále „otisky“, které logicky nebyly považovány za zkamenělý organismus. V době, kdy vznikla mikulovská sbírka, byla vědecká paleontologie v úplných plenkách a daleko zaostávala za mineralogií. Bylo jen několik málo autorů, kteří se podle svých více či méně rozsáhlých sbírek zkamenělin pokusili vnést do paleontologie nějaký systém. Činili tak na základě srovnávání s recentními živočichy, kde ovšem u těch vymřelých naráželi na velké problémy a z toho pramenil zmatek v nomenklatuře i systematice.

Podívejme se nejprve na některé zajímavější **rostlinné zkameněliny**. Přímo z Vídně zde byl „*Otisk dubových listů v šedém tufu z výkopů pro budovu hlavního mýta*“. „*Otisk listu v červenošedé slídnaté kamencové břidlici*“ pocházel z Chomutova, ze Starého Sedla u Lokte pocházel „*otisk listů a vodních vláken v šedém tufu*“. „*Vodní vlákna*“ snad měly být řasy – žabinec? Z Čech bez uvedení bližší lokality pocházela také různá „*palmová dřeva*“, hvězdicovitá na průřezu, a jedno se nazývalo „*Memphit*“, tedy mělo podobu černobílého achátu – onyxu. Nepochybně se jednalo o psaronie. S lokalitou pouze Čechy, ale také Jenikau (Jeníkov u Teplic?) nebo Plzeň či Plzeňský kraj byla ve sbírce zastoupena další dřeva, hnědá a bílá, často „achátovitá“ a někdy zvaná „*Holzstein*“ (dřevěný kámen). Celkem ve sbírce ze 133 čísel fosilních dřev pocházelo 53 z Čech. Velké množství těchto fosilizovaných dřev bylo ze Sedmihradska, dnešního Rumunska, a sice z lokality Klein

Halmak (Hasmusul Mic?) a Ribitza (dnes Ribița), které musely být opravdu bohaté, a některé dodnes dochované exempláře jsou vsuktu impozantní velikosti. Další dřeva byla též ze Saska, hlavně z okolí Chemnitz, a něco i z Uher nebo „Karpatského pohoří“. Přesnější lokalitu mělo pouze „světlé dubové a jehličnaté dřevo z Ronitz [jinde Rochnitz] in Ungarn“, což by mohla být Revúca. S lokalitou Morava je zde jediné „šedé, kamenným uhlím potažené dřevo z jednoho dolu na kamenné uhlí“. Mnoho exemplářů ve sbírce je rozříznuo a vyleštěno, takže je patrná vnitřní struktura dřeva, a více jak polovina exemplářů se dochovala do dnešního dne. Na konci této skupiny jsou opět jinou rukou tři přípisky – dvě dřeva z Boldocke (Boldogkőváralja, sv. Maďarsko) a jedno z Plzně.

Mlž (Bivalva) s lokalitou Mikulov, 6 × 5 × 3 cm a mlž s lokalitou Hrušovany (Gruspach), Morava, 9 × 7 × 3 cm (foto Milan Karásek)

Druhá skupina, **zkamenělí živočichové**, byla ještě mnohem rozsáhlejší než předchozí, ale dnes je oproti ní podstatně chudší. Vybereme z katalogu ukázky, které nás zaujmou proveniencí nebo jako kuriozita. Především zde byl „*kel elefanta*“ z Lugos v Banátu (dnes Lugoj v Rumunsku), což byla asi část mamutího klu. Dále to byla „*kost elefanta nebo spíše mořské nestvůry, vykopaná v Holandsku*“ (snad se jednalo o kost křídového ještětéra z okolí Maastrichtu, kde byl v roce 1770 učiněn legendární nález lebky obrovského ichtyosaura *Mosasaurus hoffmanni*). „*Kus vykopané, bílé, jílovité slonové kosti s uzavřeným chalcedonem z Ruska*“ se dochoval ve sbírce. Z Ruska zde byla také „*Mamoloten Kost*“, tedy nám srozumitelný ruský název pro mamutí kost. Nedochoval se „*kámen ze žaludku koně nebo vola*“ z Ruska a také „*bezoard čili kámen nalezený v žaludku nebo měchýři*“. Autentický dietrichsteinského původu byl „*kámen, který jsem našel (našla?) roku 1776 v měchýři ode mne u Vídni zastřelené divoké svyně*“. Byl rozříznutý na dvě půlky; dnes chybí. Ve sbírce bylo i několik zkamenělých ryb z nejrůznějších lokalit, které ale také dnes chybí. Hojně byli ve sbírce zastoupeni měkkýši, většinou mořští. Ponechme stranou nejrůznější evropské lokality a zastavme se jen u moravských exemplářů různých druhů mlžů a plžů. Převládaly zde sbírkové kusy z Mikulova, kterých bylo 23 položek (šest dochováno). Podle tehdejší rozpačité terminologie, vycházející ze schránek recentních měkkýšů, nacházíme ve sbírce různé „*ústřice*“ (Austern), „*mušle*“ nebo „*šneky*“ bez bližšího určení. I u bližší pojmenovaných je mnohdy pojem velmi široký, označující jen rod, ale zahrnující dnes desítky druhů. Tak zde nacházíme z Mikulova fosilní mlže z rodu „*Pholus*“ (Pholas – skulař), několikrát „*Venus-Muschel*“ (z řádu *Veneridae* – zaděnký), „*Messerscheich-Muschel*“ (z rodu *Solen* – střenka), „*Arche*“ (návka), „*Lazarus Klappe*“ (je buď *Chama Lazarus* Linné 1758/chama Lazarova z rodu *Chamidae*, nebo ostnovka z rodu *Spondyliidae*, obě vypadají jako trnité ústřice), „*Kamauster*“ (*Pectinidae* – hřebenatky), z plžů „*Kegel Schnecke*“ (Conus – homolice), „*Stachel Schnecke*“ (Murex – ostranka), „*Volute*“ (voluty), „*Buccinite*“ (*Buccinidae* – surmovkovití), „*See Rose Haliotis*“ (*Halio-tidae* – ušňovití). Z Hrušovany (Gruspach) byla ve sbírce „*Kam Auster v podobě otisku*“

spodní misky v šedé vápencové brekci“ (hřebenatka). S lokalitou „Morava“ se ve sbírce nacházely „malé mušle z rodu anomii ve slínu“, což bude mlž Anomia – sedlovka. Další moravský vzorek bez bližší lokality byla podivuhodná kombinace „různých Mond- und Gartenschnecken v šedém vápenci“. Jako „Mondschnellen“ (měsíční šneci) se označovali plži z rodu *Turbinidae*, česky donky, kteří jsou výlučně mořští, zatímco „Gartenschnecke“ (zahradní šnek) je suchozemský plž páskovka keřová. Oba vzorky dnes chybí. Z Čech je ve sbírce jediný exemplář, a sice „otisk srdcové mušle [Herz-Muschel] v černém mramoru“ z Kosoře (Kosers) u Prahy, což by podle názvu měl být mlž srdcovka (*Cerastoderma*), fyzicky je to ale něco zcela odlišného, a sice otisk krunýře trilobita (snad *Odontochile Hausmanni* z devonských branických vápenců?). Možná zde máme nejstarší exemplář českého trilobita v našich sbírkách, zkameněliny, která z okolí Prahy vešla jako úplná novinka do literatury teprve v roce 1770. Jinou rukou je na konci skupiny živočišných zkamenělin opět připisáno pět položek měkkýšů, všech cizích, ale přesněji určených i druhovým jménem, takže novějších a psaných znalcem, nejspíše Wenzelidese. Dochované zkameněliny z Mikulova budou ještě vyžadovat revizi odborníkem.

Při úvahách, jaký podíl měl na mikulovské sbírce Ignác Born, respektive zda materiál pocházel od něj, se nabízí opět srovnání s katalogem jeho vlastní sbírky (BORN 1772, 1775) a sbírky Eleonory Raabové (BORN 1790). Zvláště Bornova vlastní sbírka obsahovala velké množství zkamenělin z obou říší živé přírody a v některých lokalitách se shodovala s mikulovskou. Born však má mnoho živočišných zkamenělin z okolí Prahy, zatímco v mikulovské sbírce je jediná, na druhé straně v ní je velké množství zkamenělých dřev z lokality „Ribitza v Sedmíhradsku“, zatímco u Borna se nevyskytují vůbec. Srovnání se sbírkou Eleonory Raabové vychází ještě hůře, nemluvě o tom, že podíl zkamenělin je v ní minimální (BORN 1790). Bornův materiální podíl na této části sbírky můžeme téměř vyloučit, nebo byl velmi malý. Velké zastoupení fosilních dřev z Čech by ovšem mohlo ukazovat na Borna nebo na někoho jiného, kdo měl k této oblasti bližší vztah, nebo zde žil. Také záměna trilobita za nějakého mlže protirečí větší účasti I. Borna na mikulovské sbírce. Ten by mušli od trilobitů rozeznal, měl jich ve své sbírce z okolí Prahy několik, a sice pod jménem „*Entomolithus*“ (BORN 1772). Fosilie z Mikulova Born vůbec nemá a nevyskytují se ani v jiných sbírkách. Kupodivu ale nebyla paleontologicky jižní Morava úplná terra incognita ani u Borna,

Trilobit s lokalitou Kosoř u Prahy, 10 × 9 × 7 cm (foto Milan Karásek)

Velký exemplář zkřemenělého dřeva z lokality Ribíža v dnešním Rumunsku, bedýnka o rozměrech 50 × 30 × 18 cm (foto Martin Bohatý)

Fosilní dřeva z mikulovské sbírky (foto Martin Bohatý)

protože měl ve sbírce „*Helmintholitus chamae, nesčetné skořápky nahromaděné v jílů*“, což je mlž chama a pocházel z Valtic („*Felsberg*“) na jižní Moravě (BORN 1775).

Výše uvedené jurské zkameněliny z Mikulova a jeho bezprostředního okolí dokládají, že byly známy a sbírány již dříve, než vůbec pronikly do literatury. Dozajista ještě dříve, než pozoruhodnou mořskou chamu (Gienmuschel) z Ernstbrunnu v Rakousku, asi 50 km jižně od Mikulova, v roce 1785 popsal a vyobrazil K. Haidinger (Haidinger 1785). Ostatně i v mikulovské sbírce se nacházelo osm fosilních měkkýšů z Ernstbrunnu. Snad první se o jurských vápencích v Mikulově a v Pavlovských vrších s výskytem mlžů (Bivalven), srdcovek (Cardien), brachiopodů – ramenonožců (Terebrateln), ježovek (Echiniten) aj. zmiňuje teprve Ami Boué (BOUÉ 1829).

Naproti tomu byly z Mikulova a jeho okolí již dávno známé podivuhodné nálezy obrovských kostí čtvrtohorních savců, především mamuta. O tom, že kolem roku 1659 v jednom lomu v Mikulově vykopali v hloubce obrovský femur (stehenní kost), psal z Mikulova pocházející moravský lékař **Johann Ferdinand Hertod von Todtenfeld** (HERTOD 1669). O události se zmiňuje v kapitole pojednávající o „*unicornu fossile*“ (zkameněném jedno-rožci), substanci vysoce ceněné ve starém lékařství. K tomu, jakého by mohl být femur původu, se však nevyjadřuje.

Zejména se však o tyto kosti i jiné mikulovské zkameněliny zajímal již výše uvedený F. J. Schwoy: „*V okrsku okolo města [Mikulova] jsou na horách vyčnívající skaliska samý mramor. A na jedné hoře ležící mezi městem a Sedlecem (Voitelsbrunn), v níž je měkký kamenolom, jsou od lomařů nacházeny ve velkém množství zkamenělé mušle. Podle svědectví lékaře Hertodta se v minulém století na tomto místě našly také zkamenělé kostry a jiné hnáty ohromné velikosti.*“ (S. 1786, SCHWOY 1793)

Možná se Schwoyovým prostřednictvím do dietrichsteinské sbírky dostaly ty různé „mušle“, určitě ale kosti: „*Na podzim 1785 obyvatel Pavlova (Pollau) u Mikulova Johann Lamm hloubil sklep pár set kroků východně od vesnice. Přitom narazil na spoustu zvětralých a poškozených velkých kostí a mezi nimi také na 15 opravdových zkamenělých zubů. Tyto zuby, které jsem si od něj všechny vzal, byly velmi rozdílné velikosti; nejmenší vážil 1,5 libry, zdaleka největší pak 6,5 liber. Z těchto zubů jsem si ponechal jen jeden menší, všechny ostatní a také větší, lépe zachovalé kusy jiných kostí jsem předal nedávno zemřelé kněžně Dietrichsteinové. Oně ženě, všeobecně známé díky jí samotné shromážděnému a uspořádanému cennému kabinetu přírodnin, jakož i velké a neúnavné badatelce. Ta je s radostí přijala a na místě mne osobně poučila, že tyto zuby jsou od všech vídeňských znalců pokládány jednomyslně za sloní stoličky a ostatní kosti jsou také části tohoto zvířete.*“ (SCHWOY 1801)

Snad se skrývají pod číslem 208 („*zkamenělé části slona*“) katalogu sbírky z roku 1810 a 1816. I když se dnes v pozůstatcích sbírky nic podobného nenachází, je možné, že je dr. Jüttner použil v expozici geologické minulosti Mikulovska v bývalém Okresním vlastivědném muzeu a v jeho fondech se nacházejí dodnes.

Současný stav sbírky

Po prostudování zachované části sbírky můžeme s radostí konstatovat, že to, co zůstalo v Mikulově, není nějaký bezcenný odpad, nýbrž z dnes neznámých důvodů zde byla poměrně značná část sbírky, tvořená zčásti velmi kvalitním materiálem, ponechána. O jeho záchranu pro budoucí pokolení se bezpochyby zasloužil prof. K. Jüttner.

Podle nálezového stavu v roce 2006 je vidět, že zbytek mineralogicko-paleontologické sbírky zůstal do dnešní doby intaktní, pomineme-li škody vzniklé při stěhování a špatném zabalení. Bylo by ovšem třeba porovnat zatím nenalezený seznam odvezených vzorků s dnešním stavem ke zjištění, zda nedošlo k případným úbytkům i během následujících let. Možná se zbytek sbírky ještě přemísťoval (do městského muzea v Mikulově?). Napovídaly by tomu špatnou češtinou K. Jüttnerem napsané podložní lístky k části vzorků, z nichž některé patří k vzorkům dochovaným v Mikulově do dnešního dne, ale je zde i řada stejných

lístků ke vzorkům, které chybí. To ovšem znamená, že se vzorky odvážely až po napsání těchto lístků. Nemůže to však také znamenat, že mikulovská sbírka byla již za první republiky opatřena českými popiskami, a ty původní německé byly (tři novodobější se dochovaly) odstraněny? Jüttner musel české popisky podle něčeho opisovat – buď podle etiket, nebo z katalogu. Některé české popisky obsahují navíc různé Jüttnerovy dodatky nebo aktualizace. Například je na některých uvedeno „bez signatury“, což znamená, že neměly číslo a asi ani popisku a obsahují vlastní Jüttnerův popis. Při srovnání s katalogem z roku 1787 se ale ukazuje, že byly také součástí sbírky Marie Kristýny.

Bohužel dnes máme k dispozici pouze katalog s velmi kusými popisy vzorků, kde není ani udána jejich velikost. Proto si jen zhruba umíme představit sbírku v původním stavu, když z ní všechno nejlepší a nejvzácnější téměř bez výjimky zmizelo. V souboru, který se dochoval, je až nápadně rozdílná velikost vzorků, od centimetrových drobností (ty byly původně v krabičkách) až po exempláře – skutečně „kabinetní“ kusy – velké několik decimetrů. Celkové se dá říci, že dnes převládají velké vzorky a při předpokladu, že tomu tak bylo u celé sbírky, byla již sestavována s úmyslem, aby byla atraktivní, aby zde bylo mnoho velkých, výstavních kusů, což by u vědecké sbírky bylo zbytečné. Některé druhy byly zastoupeny opravdu hojně, v desítkách exemplářů (křemen, kalcit, malachit, limonit aj.), tak jako by byla snaha dosáhnout co největšího počtu kusů. Opět – z hlediska systematického nebo vědeckého – by to bylo zbytečné. Také oproti jiným mineralogickým sbírkám nebyl dodržován jednotný formát vzorků, to znamená, že pokud by nerosty byly uloženy v zásuvkách nebo vystaveny systematicky, sbírka by působila velmi nejednotně. Navíc by to způsobovalo těžkosti při použití krabiček.

U každého sběratele a majitele sbírky převládá snaha maximum sbírky vystavit, což je však značně náročné na prostor. Platí to i o dietrichsteinských sbírkách. Podle dobové fotografie (kolem roku 1910) byly přírodovědecké sbírky uloženy ve sbírkových skříních s oboustrannou šikmou vitrínou a se zásuvkami, které stály ve dvou řadách. O podobě skříní, méně už o rozměrech, si uděláme představu podle fotografie. Z ní ovšem není zřejmé, zda se jednalo o jednotlivé skříně sestavené do dvou řad, nebo to byly samostatné dlouhé skříně vcelku. Naopak je jasné vidět, že jde o skříně oboustranné, takže šikmé vitríny a zásuvky byly z obou stran. V mikulovské knihovně bylo zvoleno jejich postavení ve dvou řadách podél dlouhé osy místnosti, s vitrínami obrácenými ke středu a k oknům. Na neúplné fotografii, kde nejsou vidět čela skříní, lze napočítat 2×17 zasklených polí a 2×64 zásuvek, což je opravdu mnoho, a sbírky tak jistě nemusely bojovat s nedostatkem prostoru. Za předpokladu, že většina sbírek byla vystavena v prosklených nástavbách, musíme si položit otázku, co bylo uloženo v zásuvkách. Víme, že přírodovědecké sbírky byly rozsáhlejší, byla zde například ještě entomologická sbírka a pravděpodobně také sbírka rostlin a mohly se sem ukládat i pozdější příležitostné akvizice. O některých jsme se zmiňovali (Schwoyovy mamuti stoličky, Wenzelidesova archeologie nebo lepidolit). Sbírkové skříně se bohužel nedochovaly, podle fotografie si však umíme představit, jak byly ve vitrínách či zásuvkách umístěny jednotlivé exempláře sbírky, a to i značně velké vzorky. V prosklené části skříní byly na dně položeny velké exempláře, nad nimi pak byly umístěny ještě dvě poličky na menší předměty. Některé velké exempláře byly pak i mimo vitríny; na historickém snímku z knihovního sálu vidíme na stolku v popředí velký kus, snad nějakého jeskynního sintru, možná i z Mikulova. Některé kusy byly také položeny na vitrínách. Na neztetelné fotografii se zdá, že to byly fosilní kosti.

Všechny vzorky byly opatřeny značkou, a to tradiční alchymistickou u kovů a solí, novodobější u jiných skupin nerostů a hornin, které zavedl švédský chemik a mineralog Torbern Bergmann (*1735–†1784). Tato značka vyjadřovala hlavní systematické skupiny katalogu a dále zde byla arabská číslice odpovídající číslu jednotlivého vzorku v katalogu. Multiplikáty měly stejné číslo. Číslo a značka byly napsány na malém obdélníčku papíru, který byl přilepen přímo na vzorek, nebo, což je neobvyklé, prošíty ve čtyřech místech nití, která byla křížem uvázaná kolem vzorku. Zvláštní je, že čísla byla nalepena nebo připevněna na „čelní“ (té pěknější) straně vzorku obrácené k pozorovateli. Bylo by to logické,

Pohled do bedýnky s nerosty, nálezový stav v roce 2010 (foto Martin Bohatý)

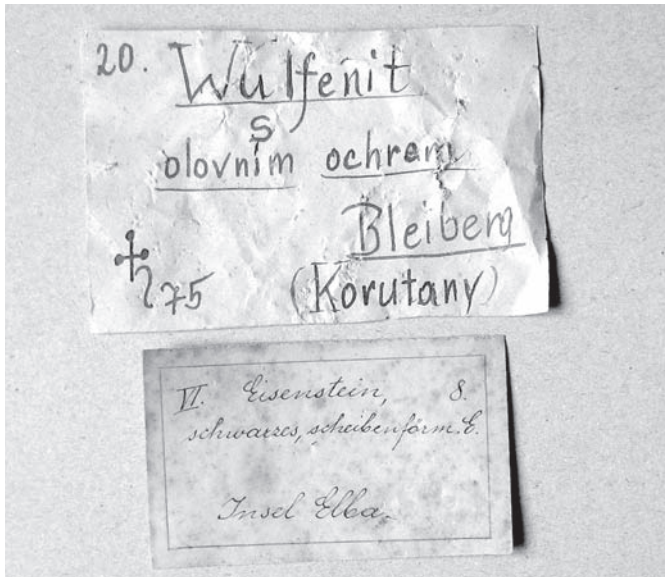
pokud by sbírka neměla popisky – etikety, takže by ji bylo nutno prohlížet s katalogem v ruce. Také by to usnadňovalo případnou kontrolu a inventarizaci. V tomto nemáme srovnání, protože většina obdobně starých sbírek splynula s novějšími a staré označení bylo odstraněno. Na dobové fotografii se zdá, že u sbírky nějaké popisky byly.

Na většině vzorků je také, tentokrát na rubové straně, značka vytvořená kapkou červeného pečetního vosku. Na několika ojedinělých vzorcích se dochovaly také nalepená nebo přímo napsaná jiná stará čísla nebo nápisy – ty pocházely z nějakých starších sbírek. Na dalších vzorcích, hlavně na mramorových destičkách, jsou z rubové strany přilepeny papírové etikety s popisem v italštině nebo ve francouzštině – značí to, že byly asi zakoupeny jako prodejné kolekce. Podobně tomu tak bylo zřejmě i u kolekce mramorů vybroušených do stejného oválného tvaru.

Podle dochovaných několika zelených a červených lepenkových krabiček dvou různých formátů, někdy vyložených vatou a s nalepeným inventárním číslem, soudíme, že takto mohly být vzorky uloženy v zásuvkách. Byly v nich nejdrobnější a sypké vzorky, také většina technologických produktů.

Nedochovaly se žádné původní (tedy z 18. století) sbírkové popisky, etikety nebo podložní lístky (pokud vůbec byly jaké). Našly se pouze tři staré etikety formátu 85 × 50 mm, jsou německé, čitelně psané, ale s chybami, např. Kuttenberg místo Hüttenberg. Jsou dozajista mladší než z 18. století. Všechny patří ke skupině železa a jejich číslování i text odpovídá původnímu katalogu. Pokud byla těmito etiketami opatřena celá sbírka, je záhadou, proč všechny chybí. Pak jsou zde ovšem také Jüttnerovy etikety, o nichž se ještě zmíníme níže.

Torzo sbírky bylo v roce 2006 nalezeno uložené v 64 bedničkách, ve kterých byly vzorky chabě zabaleny nebo aspoň proloženy starými německými tiskopisy a českými a ruskými novinami, nejnovější bylo Rudé právo z 22. 3. 1953. V některých bednách bylo jen několik málo kusů, jinde byly vzorky ve vrstvách nad sebou, nebo zase jen jediný velký exemplář. Dále byla v bednách volná odlepená evidenční čísla a čísla prošitá nitěmi od chybějících kusů, nemnoho lepenkových krabiček červené a zelené barvy, mnoho větších hnědých lepenkových krabic a české etikety psané inkoustem. Šlo o někdy neumělé překlady německých textů (Jüttnerovou rukou) snad podle katalogu (text se ale někdy

Etikety z mikulovské sbírky. Nahoře Jüttnerova novodobější etiketa, dole jedna z mála zachovaných, snad původních etiket (foto Martin Bohatý)

poněkud liší), snad podle německých popisek, pokud zde nějaké byly. Většinu těchto etiket se nepodařilo přiřadit ke konkrétním vzorkům, víme tedy, že dnes chybí, a to znamená, že byly používány již před odvozem vzorků do Brna v roce 1945. Proč ale nebyly odvezeny tyto vzorky i s etiketami, které nesou zásadní informace, je záhadou. Zde se vracíme k starému problému – buď zde byly starší etikety, nebo, což je pravděpodobnější, byl ke vzorkům vybraným k odvozu pořízen nějaký seznam podle katalogu sbírky. Na druhé straně však nejsou Jüttnerovy etikety ani u většiny vzorků, které se dochovaly. Existence těchto českých etiket naznačuje, že sbírka byla před srpnem 1945 Jüttnerem etiketována ještě jako celek, a snad už byla ze zámku přestěhována do mikulovského městského muzea. V písemné pozůstalosti dr. Jüttnera se nacházejí doklady, kde píše, že Okresní vlastivědné muzeum v Mikulově (spravované Jüttnerem a umístěné na několika místech v Mikulově) vlastní sbírku nerostů ze zámku (tedy vlastně už její zbytek) nebo že mineralogické oddělení muzea (sestávající nepochybně ze zámecké sbírky) má vlastní expozici. Takové doklady jsou například z roku 1952 nebo 1958 (JÜTTNER, písemná pozůstalost). Sběrka, resp. její pozůstalá část, nebyla vystavena celá (Jüttner píše, že by měla nárok na větší výstavní plochu) a je otázkou, jestli byla vůbec vystavena po přestěhování muzea na zámek na přelomu roku 1958/1959, nebo zda byla již tehdy uložena k dlouholetému odpočinku do beden. V prvním poválečném průvodci po mikulovském muzeu z roku 1947 není ještě mineralogická sbírka uvedena, což pouze znamená, že nebyla vystavena (ANONYM 1947), a není ani v dalších průvodcích. Není jasné, co se stalo s původními sbírkovými skříněmi, Jüttner je nikde nezmiňuje; asi je ovšem nebylo možné demontovat, takže zůstaly v knihovně a posléze byly zlikvidovány. Při stěhování sbírky však bylo jistě možné s výhodou použít originální zásuvky. Menší nerosty z vitrín byly uloženy do hnědých papírových krabic, zatímco velké kusy snad zabaleny a takto odstěhovány ze zámku. A pravděpodobně někdy po roce 1958 bylo vše přemístěno do dřevotřískových beden, které pak byly uloženy v depozitáři do dnešní doby.

Práce na sbírce

Vzorky byly bez výjimky značně zaprášené, některé až extrémně, jako by byly dlouhodobě vystaveny nebo uloženy volně. Tomu nasvědčují i stříkance od malířské barvy na

Část nerostů mědi, očištěných a připravených k zařazení do sbírky (foto Martin Bohatý)

některých vzorcích. Zdá se, že sbírka nebyla od 18. století čištěna. Na asi dvou třetinách vzorků se zachovalo číslo, i když někdy špatně čitelné až nečitelné – důvodem je vyblednutí písma (asi u vzorků vystavených), mechanické poškození nebo rozklad papíru chemickými sloučeninami uvolněnými z nerostu. Řada vzorků je poškozená (otlučená), některé jsou rozbité na kusy (z nichž někdy části i chybí), nebo naopak byly v bednách úlomky z nerostů v mikulovské sbírce již neexistujících. Některé vzorky (hlavně obsahující sulfidy železa) jsou již k nepoznání rozpadlé působením atmosférických vlivů. V bednách byly nerosty a zkameněliny uloženy „bez ladu a skladu“, některé skupiny však byly uloženy pohromadě, jak k sobě patřily a jako by je postupně někdo dával do beden z vitrín nebo zásuvek, v nichž byly uspořádány do sbírky.

Nerosty a zkameněliny byly nyní postupně vybírány z bedniček a zhruba tříděny podle skupin v katalogu z roku 1787. Z tohoto původního stavu a počátečních prací byla pořízena fotodokumentace. Jednotlivé exempláře byly ukládány podle těchto skupin do plastových přepravek a kartonů. Do jednotlivých skupin byly dávány i vzorky, které k nim evidentně patří a pocházely ze sbírky Marie Kristýny, i když se z nich ztratilo číslo (nebo na nich nikdy nebylo – například u multiplikátů mramorových destiček). Přitom byly v kopii katalogu označeny všechny nalezené vzorky. Vzorky neidentifikovatelné (co do proveniencí) byly k pozdějšímu porovnání ukládány zvlášť. V druhé fázi byly všechny vzorky znovu kontrolovány (čísla), opraveny chyby v čtení čísel, doplněny do správných skupin dodatečně nalezené nebo chybně zařazené kusy. Ke každému kusu byla z katalogu přepsána německá popiska i s patřičným číslem a uložena do plastového sáčku, který leží pod každým vzorkem. Na popisce jsou u každého vzorku navíc uvedeny jeho rozměry. Do sáčku se vložilo i případně odtržené nebo odlepené číslo, někde i Jüttnerova etiketa. Tím byly vzorky připraveny k třetí fázi tj. na čištění a mytí. Mytí se provedlo u většiny vzorků vymáchním v teplé vodě se saponátem a šetrným očištěním měkkým štětcem. Při mytí bylo třeba dávat pozor na nitě s čísly, aby se jako zajímavý doklad všechny zachovaly,

a dále hlídat nalepená čísla, aby při případném odlepení neodplynula do kanálu. Umytí celé sbírky trvalo třem osobám dva dny.

Několik exemplářů bylo třeba po umytí slepit. Část vzorků (hlavně rozpadavé a sulfidy) se neumývaly vodou, a čistily se od prachu pouze suchým štětcem. Některé sulfidy byly umyty acetone a hned nakonzervovány polystyrenem rozpuštěným v toluenu, dříve než stačily znovu absorbovat vzdušnou vlhkost. U všech konzervovaných a slepených kusů to bylo poznamenáno.

Nerosty se sušily při pokojové teplotě v děrovaných přeprávkách, a to položené na plastový sáček, se svou popiskou, aby nedošlo k záměně. Úplné vysušení pórovitých vzorků trvalo i několik dní. Odlepená čísla, která kupodivu ve vodě nedoznala žádné úhony, byla nalepena zpět na vzorky. Všechny vzorky i s provizorním podložním lístkem byly uloženy do normalizovaných papírových krabiček a podle původního systému zařazeny do zásuvek sbírkových skříní. Podle katalogu z roku 1787 byl přepsán seznam zachovaných kusů sbírky s dodatečnými vysvětlivkami (například že jde o vyleštěný řez) a uvedením rozměrů každého exempláře. Na definitivní etikety, které budou ke sbírce vytištěny, přijde kromě starého čísla také nové inventární číslo, označení druhu a lokality podle moderní terminologie a rozměry vzorku.

Po rekonstrukci sbírky zbylo několik kusů, které evidentně do sbírky nepatřily, a několik málo zcela rozpadlých vzorků (uhlí, pyrit) a dalších neidentifikovatelných nevýrazných vzorků, které byly uloženy zvlášť. Ke sbírce byla přiložena také všechna nalezená bezpřízorní inventární čísla, Jüttnerovy etikety a originální krabičky.

Závěr

Při revizi geologického depozitáře Regionálního muzea v Mikulově v roce 2010 zjistil RNDr. Petr Macháček, že se zde nachází větší množství neinventovaného mineralogického a paleontologického materiálu, uloženého v bedničkách. Ten Mgr. Dobromila Brichtová ztotožnila s dosud neznámou tzv. sbírkou Marie Kristýny. O osud této sbírky se zajímal MUDr. Martin Bohatý již v roce 2004, ale tehdy byl k dispozici pouze katalog z roku 1787. Předpokládalo se, že přešla celá do sbírek Moravského zemského muzea v Brně (ANTONÍN 1995). V listopadu 2010 sdělil Mgr. Miroslav Koudela překvapující zprávu o existenci sbírky M. Bohatému, a jak se již při prvním porovnání s katalogem ukázalo, jednalo se skutečně o sbírku Marie Kristýny. Zajímavá práce na rekonstrukci znovuobjevené sbírky mohla začít, i když radost kazila okolnost, že se jednalo již jen o její torzo.

Mineralogickou sbírku na zámku v Mikulově postihnul podobný osud jako slavnou dietrichsteinskou knihovnu v tom smyslu, že byla ochuzena o nejlepší exempláře. Naště stí nebyla ztráta úplná a dnes je možno říci, že se sbírkou Marie Kristýny vlastní Regionální muzeum v Mikulově do jisté míry unikát – mineralogickou a paleontologickou sbírku z poslední čtvrtiny 18. století, která, i když značně ochuzená, představuje ukázkou přírodovědecké záliby v době osvícenství. Unikátní je nejen v tom, že jde o zálibu ženy – šlechtičny, ale zejména v tom, že žádná tak stará sbírka se na Moravě, a troufáme si říci, že v celé České republice, v alespoň částečně původní podobě nezachovala. Sbírkou Ignáce Borna, která byla již před rokem 1775 prodána do Anglie, se nedá již v nynějším Britském muzeu identifikovat, ostatní staré české a moravské sbírky byly již dávno rozptýleny nebo splynuly s novějšími (v dnešním Národním muzeu, strahovská sbírka je na VŠCHT v Praze, staré šlechtické sbírky v Moravském zemském muzeu atd.). Pokud je nám známa existence jiných zámeckých sbírek na Moravě, ty jsou bez výjimky mladší (sbírka hraběte Hodice ve Slezských Rudolticích byla starší – dražební katalog byl pořízen v roce 1778 – avšak sbírka zmizela kompletně, a co do obsahu nesnese srovnání s mikulovskou a připomíná spíše staré kabinety kuriozit). Cenné je i to, že se k mikulovské sbírce zachoval původní katalog, který nám o ní, přes absenci její podstatné části, poskytuje ucelený obraz. Šťastně „znovuobjevení“ a revitalizace této sbírky je významným přírůstkem do fondu Regionálního muzea v Mikulově.

Sbírka bude uchována jako celek, nenastane v ní žádný pohyb a nestane se tak, jak se někdy děje, „živým organismem“, kvůli čemuž by pak veškerá historická hodnota byla ztracena.

Děkujeme Mgr. Filipu Brichtovi za pomoc při pracích se sbírkou.

Prameny rukopisné

Mikulovská zámecká knihovna:

Die erste Classe. Carlsbader Wassersteine und Sinter, sign. MIK 6413/5.

Catalogue livres appartenans á Son Excellence Mde La Comtesse de Dietrichstein Née Comtesse de Thun le 1er Novembre l'an 1770, bez sign.

Catalog des Naturalien Cabinet's welches sich in dem Niklasburger Schlosse befindet und von der Frauen Christiana Fürstin von Dietrichstein Proskau gebohrnen Gräfin von Thun gesammelt und errichtet worden ist. Anno 1787, bez sign.

Moravský zemský archiv v Brně:

[F. J. Schwoy] Catalog zum Naturalien-Cabinet im Schlosse zu Niklasburg, gesammelt und eingerichtet von Sr Durchlaucht Frauen Christiana Fürstin v. Dietrichstein-Proskau, gebohrnen von Thun. Im Jahr 1787, fond G 11 (Sbírka rukopisů Františkova muzea Brno), sign. 269/FM 269. Na obálce jinou rukou (Trapp) titul „F. J. Schwoy, Catalogus über das Naturalien-Cabinet im Schlosse zu Nicolsburg, errichtet von der Fürstin Christiane von Dietrichstein im J. 1787“.

Knihovna Regionálního muzea v Mikulově:

Písenná pozůstalost dr. Karla Jüttnera, bez sign.

Prameny tištěné

BORN, I. 1772: Index fossilium quae collegit, et in Classes et Ordines disposuit Ignatius Eques de Born. Díl 1, Pragae.

BORN, I. 1774: Briefe über Mineralogische Gegenstände, auf seiner Reise durch das Temeswarer Bannat, Siebenbürgen, Ober- und Nieder-Hungarn, an den Herausgeber derselben, ... Johann Jacob Ferber geschrieben, Frankfurt – Leipzig.

BORN, I. 1775: Index fossilium quae collegit, et in Classes et Ordines disposuit Ignatius Eques de Born. Díl 2, Pragae.

BORN, I. 1778: Index rerum naturalium Musei Caesarei Vindobonensis. Verzeichniss der Natürlichen Seltenheiten des K. K. Naturalien Kabinet's von Wien. Díl 1: Testacea. Schalthiere, Wien.

BORN, I. 1780: Testacea Musei Caesarei Vindobonensis, quae jussu Mariae Theresiae Augustae disposuit et descripsit Ignatius a Born, Viennae.

BORN, I. 1790: Catalogue methodique et raisonné de la Collection des Fossiles de Mlle. Éléonore de Raab. Díl 1-2, Vienne.

HAIDINGER, C. 1782: Dispositio rerum naturalium Musei Caesarei Vindobonensis, Vindobonae.

HAIDINGER, K. 1782: Eintheilung der kaiserl. königl. Naturaliensammlung zu Wien, Wien.

HAIDINGER, K. 1785: Beschreibung einer seltener Versteinerung aus der Geschlechte der Gienmuscheln, Physikalische Arbeiten der einträchtigen Freunde in Wien, roč. 1, č. 3, s. 87-89.

HERTOD à T., J. F. 1669: Tartaro-Mastix Moraviae. Per quem rariora et admiranda à natura in faecundo hujus regionis gremio effusa comprimis tartarus, illiusque effectus morbosì curiosè examinatur, & cura tam therapeutica quam prophylactica proponitur, Viennae, s. 50-51.

- PALLAS, P. S. 1777: Schreiben an Hrn. v. Born, Abhandlungen einer Privatgesellschaft in Böhmen zur Aufnahme der Mathematik, der vaterländischen Geschichte und der Naturgeschichte, zum Druck befördert von Ignaz Edlen v. Born, sv. 3, s. 191.
- S. [SCHWOY, F. J.] 1786: Topographische Schilderung des Markgrafthum Mähren. Svazek II, Prag – Leipzig, s. 132, 137.
- SCHWOY, F. J. 1793: Topographie vom Markgrafthum Mähren. Svazek II: Brünn und Hradischer Kreis, Wien, s. 155.
- SCHWOY, F. J. 1801: Naturmerkwürdigkeiten in der Gegend von Nikolsburg in Mähren, Patriotisches Tageblatt für die Kaiserl. Königl. Erblande, č. 145, s. 827–834.
- STÚTZ, A. 1793: Neue Einrichtung der K. K. Naturaliensammlung zu Wien, Wien.

Použitá literatura

- ANONYM 1947: Průvodce okresním museem v Mikulově. (Stav na podzim roku 1947), Mikulov
- ANTONÍN, L. 1995: Příspěvky k dějinám zámecké knihovny Mikulov, Sborník Národního muzea v Praze, řada C: Literární historie, roč. 39–40, č. 1–4, s. 1–28.
- BOHATÝ, M. 2004: Aragonit, nerost, který vstoupil do dějin mineralogie, Minerál. Svět nerostů a drahých kamenů, roč. 12, č. 3, s. 163–176.
- BOHATÝ, M. 2006: Ignác von Born jako mineralogický spisovatel a sběratel minerálů, in: Ignác von Born a 220. výročí vzniku I. mezinárodní vědecké společnosti na světě. Zborník prednášok (ed. M. Beránek), Banská Štiavnica, s. 36–37.
- BOUÉ, A. 1829: Geognostisches Gemälde von Deutschland, Frankfurt a. M., s. 296, 438.
- BRICHTOVÁ, D. 2002: Schloss Mikulov, Mikulov, s. 26–27.
- BRZOBOHATÝ, R. – MUSIL, R. 1993: Karel Zapletal. Člověk, učitel, geolog, Brno.
- D' ELVERT, Ch. 1852: Die Bibliotheken und andern wissenschaftlichen Kunst- und Alterthums-Sammlungen in Mähren und österreichisch Schlesien, Schriften der historisch-statistischen Sektion der k. k. mähr. schles. Gesellschafte des Ackerbaues, der Natur- und Landeskunde, sv. 3, s. 85.
- D' ELVERT, Ch. 1868: Die Pflege der Naturwissenschaften in Mähren und Schlesien, Brünn, s. 138.
- FITZINGER, L. J. (1868): Geschichte des kais.-königl. Hof-Naturalien-Cabinetes zu Wien. Díl II: Periode unter Franz II. (Franz I. Kaiser von Österreich) bis zu Ende des Jahres 1815, Sitzungsberichte der math.-naturw. Klasse der kaiserl. Akademie der Wissenschaften, sv. 57, s. 1013–1092.
- HOFFMANNOVÁ, J. 2000: Biografický slovník archivářů českých zemí, Praha, s. 713 (K. Wenzelides).
- HUBER, P. – HUBER, S. 2009: Die Wiederentdeckung einer verschollenen Sammlung, Berichte der Geologischen Bundesanstalt, roč. 45, s. 21–22.
- KRUŽA, T. 1959: K desíletému výročí založení mineralogicko-petrografického oddělení Moravského muzea v Brně, Časopis pro mineralogii a geologii, roč. 4, č. 3, s. 362–365.
- KRUŽA, T. 1960: Životní dílo geologa prof. PhDr. Karla Jüttnera, Časopis Moravského muzea. Vědy přírodní, roč. 45, s. 269–274.
- KRUŽA, T. 1997: Z mých vzpomínek (21.) – prof. PhDr. Karl Jüttner, Minerál. Svět nerostů a drahých kamenů, roč. 5, č. 4, s. 286–287.
- PAPP, G. – WEISZBURG, T. 1994: The Mineral Collection of Archdukes Maria Anna, in: Museums and Collections in the History of Mineralogy, Geology and Paleontology in Hungary (ed. G. Vitális – T. Kecskeméti), Budapest, s. 135–143.
- ŠIMEK, E. 1948: Furor teutonicus v Mikulově. Ke zkáze moravských diluviálních památek, Z dávných věků, roč. 1, s. 153–164.
- TRANTÍREK, M. 1963: Dějiny mikulovské zámecké knihovny, Mikulov.
- WILSON, W. 1994: The History of Mineral Collecting, Mineralogical Record, roč. 25, č. 6, s. 98–99 (Caroline Louise), s. 106 (Maria Anna).

- WOLNY, G. 1837: Die Markgrafschaft Mähren. Svazek II: Brünnner Kreis, díl 2, Brünn, s. 218.
- ZACHOVÁ, I. – PETR, S. 2010: Soupis sbírky rukopisů bývalého Františkova muzea v Brně, Praha, s. 269.
- ZAPLETAL, K. 1947: Zprávy o činnosti oddělení Zemského muzea v Brně v letech 1939–1947. Oddělení mineralogicko-geologické, Časopis Zemského muzea v Brně, roč. 33, č. 1, s. 13–15.
- ZELLWEKER, E. 1953: Das Urbild des Sarastro – Ignaz von Born, Wien.

Martin Bohatý – Dobromila Brichtová

The Historical Collection of Minerals and Fossils of Marie Christine, Princess Dietrichsteins in the Regional Museum in Mikulov

In the depository of the Regional Museum in Mikulov a the collection of minerals and fossils was found in 2010. It is apparently a part of collection assembled by Marie Christine, Princess Dietrichsteins (*1738 – †1788), which has been considered lost. The collection originated in the seventies and eighties of the 18th century and according to the original catalog from 1787 it contained 2165 pieces of minerals, rocks and fossils. The samples originated from the territory of the former Austrian Empire, but also from other European and non-European countries. Presently 1216 items have been preserved and those were gradually cleaned, described and re-arranged according to the original catalog in the years 2010 to 2013.

Although currently it contains is only about half of the original pieces, we can still find there a number of remarkable specimens from sites that are long defunct or unknown today. For all we can mention trilobites from the Central-Bohemian Paleozoic or Jurassic fossils from vicinity of Mikulov, which appeared in the contemporaneous scientific literature only decades later. The overall contents of the collection gives us a picture of knowledge of minerals, rocks and fossils in the early days of scientific mineralogy and paleontology of the last quarter of the 18th century.

The collection of Marie Christine housed in the Regional Museum in Mikulov is a rare illustration of aristocratic taste for the natural sciences during the Enlightenment and also the oldest surviving collection of its kind in the Czech Republic.

Johannes Pietsch

K pohřebnímu oděvu Václava Viléma Popela z Lobkowicz

Zachované pohřební oděvy, spojené s historickou osobností, u níž známe datum úmrtí, jsou důležité pro výzkum historie odívání. Pokud se pohřební roucho zachová, tvoří ve většině případů víceméně kompletní oděv. Tento článek pojednává o oděvu hraběte Václava Viléma Popela Lobkowicze, v němž byl pohřben a který, přestože byl v době nálezů v poměrně špatném stavu, poskytuje množství cenných informací.

Svatební portrét hraběte Václava Viléma Popela Lobkowicze z roku 1616 (sbírka Regionálního muzea v Mikulově)

Lobkowiczové patřili k předním českým šlechtickým rodům. Václav Vilém Popel Lobkowicz se narodil 20. března 1592 a byl třetím dítětem rytíře Adama Galla z Lobkowicz, císařského rady, kancléře a velvyslance, a jeho ženy Markéty z Mollartu. Po otcově smrti v roce 1605 se Václav Vilém stal pánem Duchcova, Štěkova a Litvínova. Sám byl také císařským radou a kancléřem arcivévodě Ferdinanda. V roce 1611 byl jedním ze signatářů rodinného zákona Lobkowiczů, který stanovil, že členové rodu a jejich potomci si mají brát pouze osoby stejného postavení nebo přinejmenším z řad starobylých rodů, aby se zabránilo úpadku rodu. Sám Václav Vilém se tímto zákonem řídil a vybíral si manželky ve starých šlechtických rodech, nicméně zjevně mu při jeho volbách štěstí příliš nepříliš. Jeho první manželka, Marie Anna z Fürstenbergu, s níž se oženil v roce 1607, zemřela ještě téhož roku. Druhou Václavovou ženou byla Ludmila ze Žerotína a svatba se konala v Praze v roce 1614. Ludmila však již v roce 1615 zemřela. Jeho třetí a poslední manželkou se v roce 1616 stala Markéta Františka z Dietrichsteina, neteř kardinála Dietrichsteina. Mladičká Markéta zemřela rok po sňatku při porodu jejich syna Františka Josefa. Ten se v roce 1635 stal prvním členem rodu nosícím titul hraběte Svaté říše římské. Václav Vilém zesnul v roce 1626 a byl pochován po boku své ženy Markéty Františky v kryptě kostela sv. Václava v Mikulově.

V roce 2000 Mgr. Eva Drozdová, Ph.D., se svými studenty z katedry antropologie Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity v Brně zahájila antropologický výzkum zaměřený na rod Dietrichsteinů. Když antropologové v červnu 2003 otevřeli kryptu sv. Václava, zjistili, že rakev Václava Viléma Lobkowicze je poničena a vyplněna zloději, zatímco rakev jeho manželky zůstala netknuta a její pohřební šat byl zachován v dobrém stavu. Oba soubory oděvů restaurovala Mg.A. Vendulka Otavská. V současnosti jsou šaty šlechtického páru vystaveny v expozici Regionálního muzea v Mikulově na zdejším zámku, spolu s portréty obou manželů, namalovanými při příležitosti jejich svatby v roce 1616. Ačkoli si nemůžeme být jisti přesností malby v detailech oblečení Václava Viléma, je zřejmé, že pro svou svatbu si zvolil formální oděv ve španělském stylu, skládající se z ropilly, tedy kabátce s visícími rukávci, oblečeného přes dublet, a z vyztužených kalhot po kolena.

Z pohřebního oděvu Václava Viléma se dochovaly pouze fragmenty. Skládá se z kabátce, kalhot po kolena, pletených punčoch, čapky, velké mašle a zbytků košile. Všechny části oděvu mají v současnosti v důsledku kyselého mikroklimatu v rakvi hnědě zbarvení, nevíme tedy, jakou měly barvu původně. Zatímco část kalhot se dochovala v celkem kompletní formě, z kabátce zbývá jen polovina, a to ve formě fragmentů. Nicméně jsem z nich byl schopen zrekonstruovat původní střih – ze zachovaných krajních a rohových částí z jedné i druhé strany, jako bych skládal puzzle. To mi umožnilo vytvořit rekonstrukci kabátce z nové látky, k němuž mohly být zachované fragmenty přišity.

Oděv Václava Viléma je ušit z hedvábného sametu na saténovém podkladu se vzorem dvou rozdílných florálních motivů, vystříhaným střídavě v řadách. Po stehna dlouhý kabátec je ve předu a na stranách otevřený. Skládá se ze dvou předních a dvou zadních dílců, které jsou v horní části střiženy přiléhající na tělo a přecházejí ve zvonovitou suknici beze švu v pase. Ve střední části obou předních dílců je prostřih od pasu níž se všitým dílem, aby se kabátec rozšířil a mohly se sem umístit knoflíky a knoflíkové dírky. Přední a zadní díly jsou sešity pouze v ramenních švech. Dřevěné knoflíky s hedvábným opletením a odpovídající knoflíkové dírky v hustých řadách spojují dílce ve předu uprostřed, po stranách i vzadu uprostřed od pasu dolů. Zachovala se i část lněné podšívky na místě knoflíků a knoflíkových dírek. Místo límce je u krku dvanáct čtyřúhelníkových dílků vystřížených ze svrchní látky a olemovaných bortou. Čtrnáct podobných, pouze trochu delších dílků je přišito na ramenou nad rukávce. Jednotlivé dílky jsou spojeny šňůrkami a také olemovány bortou. Dochoval se pouze pravý rukáv. Je z jednoho dílu a v místě podélného švu může být spojen řadou knoflíků. Rukáv je k otvoru pro paži připevněn na dvou místech hedvábnou stuhou, ukončenou kovovým ovinutím. Skutečnost, že není přítomen žádný skutečný límec, ale pouze ony dílky, podporuje domněnku, že jde o svrchní oděv oblékaný na dublet, spodní hedvábný kabátek, sloužící k upevnění nohavic. Rukávce se nosily svěšené od ramen, rozepnuté, v případě, že bylo jejich nositeli chladno, mohly být okolo rukou sepnuty knoflíky. V rakvi nebyl nalezen žádný dublet a rukávce kabátce byly okolo zápěstí ovázány hedvábnými pásky, což naznačuje, že se nejednalo o obvyklý způsob, jakým se nosily. Rukávce i přední a zadní dílce mají teplou plyšovou podšívku. Vzhledem k tomu, že Václav Vilém zemřel 16. února 1626, může jít o oděv, který nosil v posledních měsících svého života. Knoflíkové dírky pod pasem ve středu obou předních dílců, na stranách a vzadu nenese žádné stopy opotřebení.

Kabátec s otevřenou suknicí byl ideální k jízdě na koni. Takto bylo také snáze dosáhnout do kapes kalhot či tasit kord, bylo-li nutno. Na to, že se oděv Václava Viléma otvíral ve předu uprostřed, můžeme usuzovat z lemů v oblasti v okolí knoflíků, která začíná u krku a pokračuje po celé délce. V oblasti hrudníku vrchního oděvu a na přední straně kalhot je zdobení uspořádáno do třech paralelních pruhů s řadou knoflíků uprostřed. Toto uspořádání vypadá jako zdobený prostřih, ale ve skutečnosti jde jen o našitý ornament. Diagonální prostřihy a dekorace tohoto typu v oblasti hrudníku se objevují na rozličných typech svršků, zvláště těch ve španělském stylu, z pozdního 16. a 17. století.

Měkké kalhoty, sahající pod kolena, jsou ušity ze stejného sametu jako kabátec a podšity hedvábním. Skládají se ze dvou předních a dvou zadních dílů. V rozkroku je všit čockovitý

Restaurovaný oděv Václava Viléma Lobkowicze vystavený v expozici Regionálního muzea v Mikulově
(foto Milan Karásek)

cvikl k pohodlnému nošení. Nahoře jsou široké kalhoty staženy do úzké pasovky a vepředu uprostřed je prostřih se dvěma páry obšitých dírek. Fragmenty pasovky mají na sobě stále připevněnu původní stuhu. Dochovaly se i zkorodované zbytky kovových háčků, jimiž se kalhoty přichytily k doubletu. Spodní části nohavic zřasením přecházejí do úzkého lemu, osazeného obšitými dírkami. Boční šev kalhot je hustě zdoben knoflíky. Do obou předních dílců byly všity kapsy, pravděpodobně z barchetu, které se dochovaly jako samostatné trojúhelníkové díly. Uvnitř jsou lemovány hedvábnou stuhou.

Oděv je lemován diagonálně stříženými 11 mm širokými pásky hedvábného saténu, zdobenými hedvábnou výšivkou. Podobné zdobení můžeme najít i na jiných dochovaných oděvech z první poloviny 17. století. Možná se jedná o odkaz na islámskou inspiraci.

Pletené hedvábné punčochy s horními vnitřními lemy z diagonálně stříženého hedvábného plátna jsou stále přivázány k dolnímu lemu kalhot původními úvazky, z nichž se většina dochovala. Paty a špičky jsou zpevněny jemnějším plátnem.

Pokrývka hlavy Václava Viléma je běžný typ noční čapky, určené i na domácí nošení během dne. Vnější látka je prostý nepostřížený hedvábný samet a podšívka je z hedvábného plyše. Čepice se skládá ze čtyř identických klínů, dole přímých a zužujících se nahoře, okraj tvoří obrácená podšívka. Podobá se čepici, která se našla v rakvi hraběte Filipa Ludvíka von Pfalz-Nueburg (†1614), uložené nyní v Bavorském národním muzeu v Mnichově, a pohřebním čapkám tří pomořanských hrabat – Filipa II. (†1618), Františka (†1620) a Ulricha (†1620), z Národního muzea ve Štětíně.

Části oděvu, která byla vždy nejbližší tělu, bývala lněná košile, jež se dala pravidelně prát – na rozdíl od hedvábných svrchních oděvů. Košile hraběte Lobkowicze se dochovala v několika kusech lněné látky, které byly před konzervací spojené s plyšovou podšívkou zad kabátce.

V rakvi se našla velká mašle z hedvábného taftu, ze tří stran lemovaná hedvábnou krajkou. Nevíme, jak byla dlouhá, můžeme se pouze domnívat, že patřila k šerpě nošené okolo horní části těla, jak to bývá vyobrazeno na mnoha portrétech z tohoto období. Krajka je utkána z 18 párů příze. Původně byla zřejmě černá. Nálezy černé hedvábné krajky z první čtvrtiny 17. století jsou vzácné, protože tehdy užívaná barviva snadno podléhají rozkladu.

Mezi distinktivní prvky svrchního oděvu Václava Viléma patří absence švu v pase, visící rukávce, cípy okolo krku a nad rameny a zvláště pak prostřihy spínané koflíky po bocích, ve středu předních dílců a vzadu uprostřed. Jde o jedinečný tvar kabátce. V této době existovaly dva typy kabátců – jeden s prostřihem od krku až k pasu a druhý s celistvým předním dílcem pouze s prostřihy nahoře a dole ve středu předního dílce. Jak můžeme soudit z obrazových dokladů, nosili druhý typ, který byl zřejmě běžnější, stejně vojáci jako i šlechta a měšťané. Na obraze *Jednotka kapitána Allaerta Cloecka a poručíka Lucase Jacobsze* od Thomase de Keysera z roku 1632 jsou jeho hlavní protagonisté oblečení do kabátců obou stříhů, z čehož vyplývá, že oba typy byly nošeny lidmi ze stejné sociální třídy. Je těžké říci, zda měly kabátce rozdílné názvy, nebo zda byly pouze variací na stejný druh oděvu. V Hessenském zemském muzeu v Darmstadtu se dochoval chlapecký kabátec z konce třicátých let 17. století s otevřeným předkem, na boku sepnutý knoflíky a s visícími rukávci. Na rozdíl od kabátce Václava Viléma má tento v předních dílcích v pase šev, což umožnilo široký stříh suknice bez nutnosti prostřihu ve středu dílců. Je také velmi těsně střížený, má všité vyšívané rukávce a tuhý stojací límeč.

Skvělým zdrojem informací o dobových jezdeckých oděvech je *Le Maneige Royal* Antoina de Pluvinela z roku 1623. Pluvinel, první z francouzských mistrů jezdeckví a učitel Ludvíka XIII., doporučuje pro jízdu na koni *jupes, roupilles, ou collets*, v německém překladu *Casacken und lederne Koller*. V pozdější edici z roku 1626 píše, že v zimě lze při jízdě na koni nosit *une juppe à manches pendantes* (kabátec s visícími rukávci), v němčině *eine Casaque oder Röklein mit hangenden Ermeln*. Na rytině doprovázející tento text vidíme kabátec s visícími rukávci, jenž má v pase šev a krátkou suknicí. Nicméně na jiných vyobrazeních v knize jsou jezdcí v kabátcích sahajících téměř ke kolenům, zatímco

sám Pluvinel je zobrazen v kabátci připomínajícím ten, který měl hrabě Lobkowitz v rakvi, jde však o střih s celistvým předním dílcem. Tento styl, společně s praktickými volně střiženými kalhotami, se dokonale hodil k jízdě na koni, lovu či šermu.

Tvar kabátce s celistvým předním dílcem se blízce podobá oděvu v angličtině nazývanému *mandilion*. Španělské *mandil* je podle slovníku Johna Minsheua z roku 1599 ekvivalentem slova *delantar*, popsaného jako zástěra, takže charakteristickým rysem tohoto oděvu je volný střih s celistvým předkem a otevřenými stranami. R. Cotgrave ve svém francouzském slovníku z roku 1611 překládá slovo *mandil* jako *A Mandilian or loose Caçocke*. Celkem raným příkladem vyobrazení tohoto oděvu je portrét Roberta Sidneyho, prvního hraběte z Leicesteru, od neznámého malíře kolem roku 1588. Na obraze je mandilion oblečen tak, že rukávy visí přes střed hrudi a zad. Můžeme zde také vidět podobné diagonální ozdobné lemy jako na kabátci hraběte Lobkovicze. V pozdním 16. století mandilion nosili šlechtici, a stejně tak i vojáci a lokajové. V 17. století byl součástí typické pážecí livroje. Neměl však žádné knoflíky po stranách a vždy se nosil otevřený. To naznačuje, že mandilion byl spíše pláštěm než kabátcem.

Slavný portrét Jacoba Olycana od Franse Halse vystavený v Mauritshuisu v Haagu zobrazuje celkový mužský oděv, velmi podobný tomu, který měl na sobě hrabě Václav Vilém Popel Lobkowitz. Jacob Olycan, bohatý a vlivný měšťan z Haarlemu, se nechal namalovat v roce 1625 v oděvu z černé látky, na níž se opakují velké florální motivy. Zapíná se vpředu uprostřed malými knoflíky. Stejně knoflíky jsou i v prostříhu ve středu pravého předního dílce a na otevřeném visícím rukávci. Ramena jsou ozdobena cípy. Kalhoty po kolena jsou měkké, poddajné. Kabátec je ozdobně lemován, ne však tak bohatě jako kabátec Václava Viléma, a v hrudní oblasti nemá dekorace ani falešné prostříhy. Pod pravým rukávem můžeme vidět rukáv dubletu z tmavě hnědého saténu zdobeného černou krajkou. Oblek doplňuje černý plášť s velkým límcem a klobouk s širokou krepou. S černým oděvem malebně kontrastují zářivé bílé doplňky – mnohovrstvý škrobený krejzl, který je vpředu uvázan stužkou se dvěma krajkovými střípky, a pár řasených manžet. Ty byly ušity z bílé lněné látky a ozdobeny jemnou krajkou. V případě Václava Viléma se tyto části oděvu pravděpodobně rozpadly v rakvi.

Hrabě Václav Vilém Popel Lobkowitz byl uložen do rakve v zinním oblečení, určeném na denní nošení a na cesty. Určitě nešlo o jeho nejdražší oblek, přestože byl vyroben z honosného hedvábného sametu – s ohledem na jeho postavení je zdobení kabátce celkem prosté, nebyla použita kovová vlákna. Ačkoliv se oděv dochoval pouze ve fragmentech, získali jsme další cenné poznatky o šlechtickém oděvu 17. století.

Z anglického originálu přeložil Filip Brichta.

Johannes Pietsch

The Burial Clothes of Wenzel Wilhelm Lobkowitz

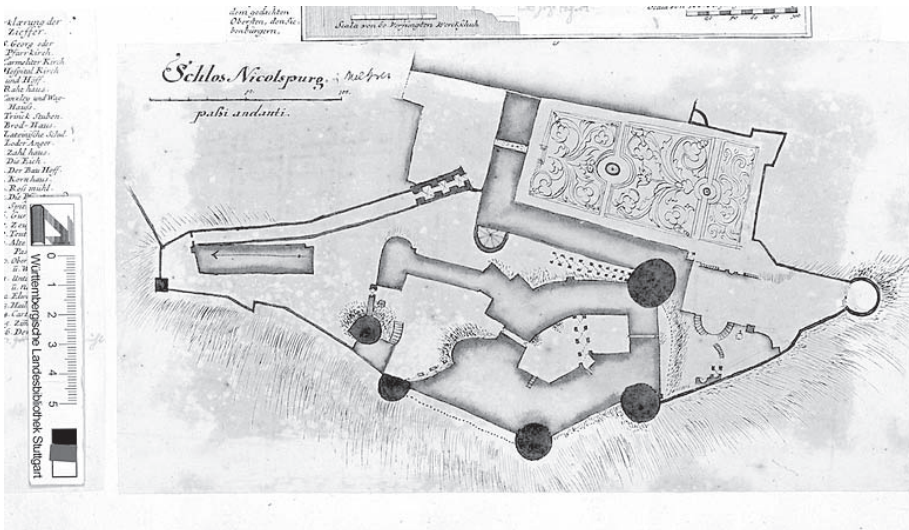
In 2009 Vendulka Otavská restored the burial clothes of V. V. Lobkowitz (†1626). Having acquired the fragments of clothing the restorer contacted her former colleague from the Institute Abegg-Stiftung in Riggisberg in Switzerland with a request for cooperation. Together they restored the whole. The text was published as an additional information on the restauration.

Milada Rigasová

Obnova zahradních teras barokní zahrady u zámku v Mikulově

Zámek v Mikulově je kulturní památkou České republiky,¹ vlastnictvím Jihomoravského kraje ve správě Regionálního muzea v Mikulově. Správce objektu v součinnosti s jeho vlastníkem připravuje od roku 2008 projekt dokončení celkové obnovy zahradních teras zámecké zahrady a nezbytné stabilizace jejich opěrných zdí. Realizaci záměru umožnila finanční spoluúčasť rozvojových fondů Evropské unie, kterou správce zámku získal v roce 2011.² Oprava opěrných zdí probíhá od října 2013 a její dokončení je plánováno do poloviny roku 2014. Obnova zahradních teras bude zahájena na jaře 2014 a dokončena by měla být v květnu 2015.

Slohová úprava zahradních teras zámecké zahrady se navrácí k prvním dvěma etapám svého vývoje – jednak k pozdně renesanční, jednak k barokní italské zahradě na terasách (1611–1738). Jsou zachyceny na půdorysu plánu, který vyhotovil mezi lety 1710 až 1720 císařský geometr Ferdinand Christopher Moser von Filseck, a také na dobových

Půdorys zámeckého areálu, který mezi lety 1710–1720 vyhotovil císařský geometr Ferdinand Christopher Moser von Filseck, akvarel (Württembergische Landesbibliothek Stuttgart)

¹ Založení zámecké zahrady v Mikulově souvisí s příchodem Dietrichsteinů a přestavbou hradního paláce na pohodlnou zámeckou rezidenci. V urbáři z roku 1560, sepsaném Liechtensteiny za účelem prodeje mikulovského panství bratrům Kerecsenyim, ještě zahrada u zámku uvedena není. Poprvé ji zmiňuje závět Adama Dietrichsteina z roku 1590, v níž rozdělil rodový majetek mikulovského panství mezi své tři syny. Nejmladší František dostal zámek Mikulov se všemi dolními i horními světnicemi, s hradbami kolem něho a zahradou pod zámkem. Její podobu však neznáme ani z textových ani obrazových dokumentů. Z dalších zpráv víme, že významné úpravy v okolí zámku probíhaly při radikální urbanistické přestavbě města a zámku za kardinála Dietrichsteina. Jeho dílem je zejména krátká cesta (triumfální) na zámek vedená nad kostelem sv. Václava, která umožnila mimo jiné i založení zahradní terasy před východním křídlem zámku.

² Dotace jsou určeny na dva samostatné na sebe navazující projekty – zahradní úpravy a obnova drobných zahradních staveb budou spolufinancovány z Regionálního operačního programu Jihovýchod, prioritní osy 2.1., zaměřené na zpřístupnění kulturní památky pro šetrný rozvoj cestovního ruchu. Finanční spoluúčasť pro nezbytnou stabilizaci silně poškozených úseků opěrných zdí zámku poskytl Operační program životní prostředí, prioritní osa 6., určená pro prevenci a stabilizaci sesuvů a skalních říčních.

Zahradní úpravy anglického parku před východním zámeckým křídlem na pohlednici z doby před rokem 1945 (soukromá sbírka)

Současný stav zahradního parteru před východním zámeckým křídlem (foto Milada Rigasová)

vedutách.³ Nové výtvarné řešení jednotlivých zahradních teras a k nim náležejících dobových rekvizit – zahradních staveb (schodiště, altán, oranžerie, kašny) – a řešení vegetačních úprav renesančního i barokního parteru bude provedeno v maximálně možné míře historické autentičnosti. Půjde proto jak o restaurování zachovaných prvků, tak i o nová autorská ztvárnění (reminiscence a repliky) poškozených nebo zaniklých prvků původního vybavení zahradních teras i jejich kompozic. Úpravy se budou týkat prostoru před východním a jižním zámeckým křídlem i západního obvodu zámeckých budov. V okolí zámku bude dobudována zavlažovací soustava, bude zde instalován nový bezpečnostní systém monitorující dění v zámeckém areálu i nový informační systém pro návštěvníky. Slavnostní otevření a procházka obnovenou zahradou s komentovaným výkladem pak bude představovat pomyslnou tečku na konci projektu.

Zámek a zahradní terasy na leteckém snímku, současný stav (foto Petr Macháček)

³ Zámeckou zahradu zachycuje rytina Mikulova z doby kolem roku 1720 od J. Wenera, dále například plán města z roku 1727 z Hofmanovy sbírky aj. Všechny tyto doklady potvrzují existenci zámecké zahrady, jež kopírovala módu uměleckých vyjadřovacích prostředků své doby, a to jak svojí polohou, kompozicí na terasách, vazbou na město a krajinu, vybavením oranžovníky a citroníky, tak i fontánami a dalšími typickými dobovými stavbami, jako jsou knihovna a míčovna, jež ve své době náležely k běžné výbavě zámeckého okolí.

V úvodu je dobré vysvětlit důvody rozhodnutí obnovit zámecké terasy v původním uměleckém stylu pozdní renesance a baroka. Na prvním místě stojí zánik poslední realizované úpravy zámecké zahrady ve stylu parku anglického typu (1818–1945). Z větší části zanikla již na konci druhé světové války, kdy zámek vyhořel a park pak po mnoho desetiletí sloužil jako staveniště obnovovaného objektu. Většina přestárých a nemocných stromů z výsadeb z roku 1818, kdy anglický park vznikl, musela být postupně z bezpečnostních důvodů odstraněna. Tím se kostra kompozičních úprav parku anglického typu stále více vytrácela, až zcela zanikla. O to zřetelněji se obnažoval původní půdorys zahradních teras i jejich vzájemných funkčních a pohledových vazeb mezi architektonickými dominantami zámku, města a okolní esteticky stylizované krajiny.

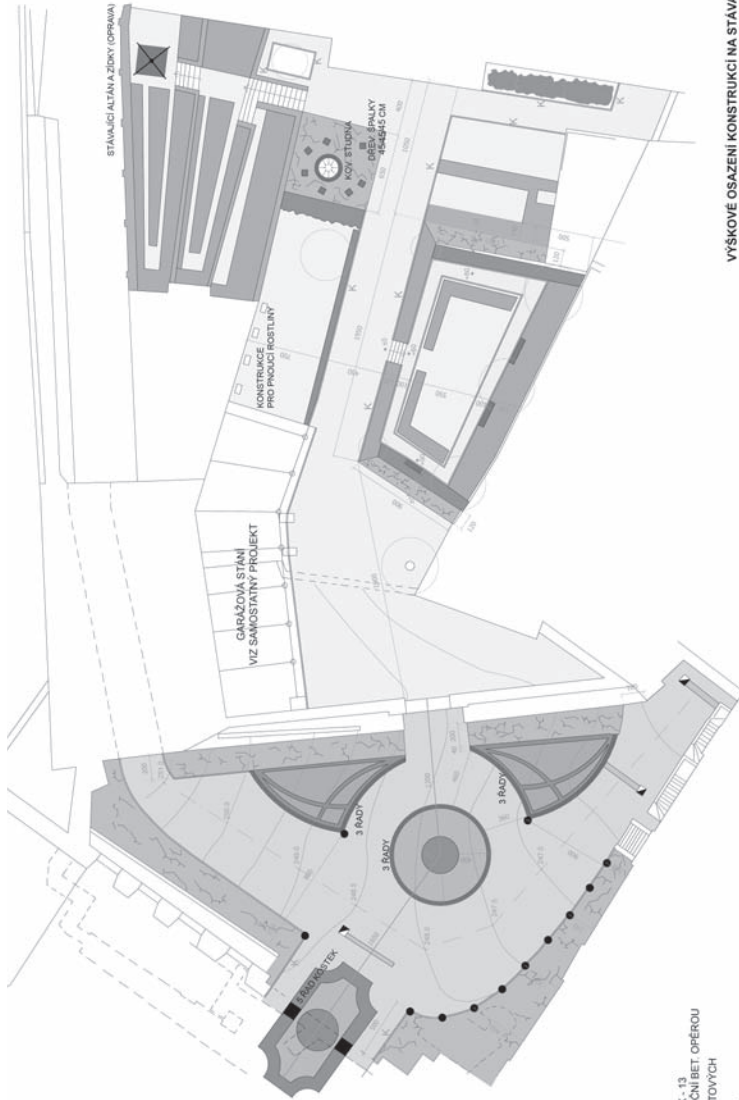
Nabídla se tím jedinečná historická šance provést obnovu výtvarně architektonického řešení zahradních teras nikoliv v duchu poslední realizované úpravy, jak bývá obvyklé, nýbrž v duchu původního záměru zakladatelů. Ten vycházel ze samé podstaty radikální urbanistické přestavby středověkého Mikulova, založené na tvůrčím pohledovém i funkčním propojení zámku a jeho zahrady s okolní krajinou do jednoho harmonického celku, pozdějšími generacemi citlivě rozvíjeného. Tento celek je unikátním dílem krajinné estetiky své doby, jež se z velké části zachovalo ve své původní struktuře a historické autentičnosti.

Z počátku 18. století jsou v zámeckém areálu zachovány pozoruhodné architektonické soubory – velká východní kamenná terasa podepřená dvouložným zahradním altánem (arkádovou či vlašskou chodbou), předsunutá před reprezentačními sály v přízemí východního křídla zámku, dále dva okrajové artefakty západního křídla oranžerie předsunuté před stavební podnož zmíněného zahradního altánu, letní jízdárna (dnes východní zahradní terasa), jižní terasa před salou terrenou, několik kašen s fontánami a artefakty sochařských prací, cihlová grotta s nikou před jižním křídlem zámku, celé Čestné nádvoří a Oslí dvůr se sochařskými a kovářskými díly a několik dalších architektonických detailů utvářejících dobovou charakteristiku pozdně renesančních a barokních úprav zahradních teras a jejich vazeb na architekturu zámku, města a okolní krajiny. Zmíněné důvody stojí za rozhodnutím správce objektu provést úpravy historické zámecké zahrady ve stylu pozdní renesance a baroka.

Zpracování návrhů nového výtvarně architektonického řešení historické zámecké zahrady v Mikulově bylo svěřeno Ivaru Otrubovi, emeritnímu profesorovi Zahradnické fakulty v Lednici MZLU v Brně, jedné z nejvýraznějších osobností naší soudobé zahradní a krajinářské tvorby. V letech 1998–2013 vytvořil postupně úplnou projektovou dokumentaci, jež respektuje artefakty původního vybavení i historickou podobu zahrady, zachycenou na vedutách a dobových rytinách. Nově zahradu však vybavil také pro její současné využití – s cílem poskytnout prostor pro relaxaci i poučení jejím návštěvníkům. V souladu s podporou rozvoje cestovního ruchu na jižní Moravě tak vychází z faktu, že zdejší významněji neindustrializovaná přírodně krajinářská oblast Mikulovska a sousedního Lednicko-Valticka je turisty stále více vyhledávána. Projekt svou obnovou historické zahrady pamatuje i na návštěvníky z narůstající skupiny milovníků historických parků.

Co se v zahradě změní? Čestné nádvoří bude bezbariérově předlážďeno a zahradnický upraveno jako čistě reprezentační vstupní prostor z města do zámku a zahrady. Parkování aut zde bude vyloučeno. Novým prvkem tu budou pruhy dlažby ze sekaného vápence po obvodu Čestného nádvoří, doplněné řadou vápencových patníků vedených od vstupní brány z Náměstí k bráně do zahrady. Zdůrazní trojúhelníkový tvar Čestného nádvoří. Tvar trojúhelníku dostanou i nové květinové záhony při vstupu do Oslího dvora, které orámuje nízké střihané plůtky zimostrázu. Kompoziční propojení Čestného nádvoří se zámeckou zahradou i Oslím dvorem naznačí nová výtvarná barokizující symbolika vetkaná do dlažby.

Oslí dvůr se nově otevře veřejnosti. Opraveny zde budou dvě malá kamenná zahradní schodiště a opěrné kamenné zídky terasovitě uspořádaných záhonů, opraven bude i dřevěný zahradní altán. Vznikne zde prostorná bylinková zahradní terasa umožňující posezení, upraví se i malé odpočívadlo kolem staré kostelní studny, osazené nově kovanou mříží. Zaniklou historickou stáj nahradí otevřený garážový přístřešek krytý červenou taškou, určený k parkování aut.

VÝŠKOVÉ OSAZENÍ KONSTRUKCI NA STÁVAJÍCÍ ÚROVĚNĚ TERÉNU

ŘEŠENÍ ČESTNÉHO DVORA A OSLÍHO DVORA ZÁMKU V MIKULOVĚ

NAVRHL.: PROF. ING. IVAR OTRUBA, CSc.
ZPRACOVAL: Bc. TOMÁŠ POPELINSKÝ

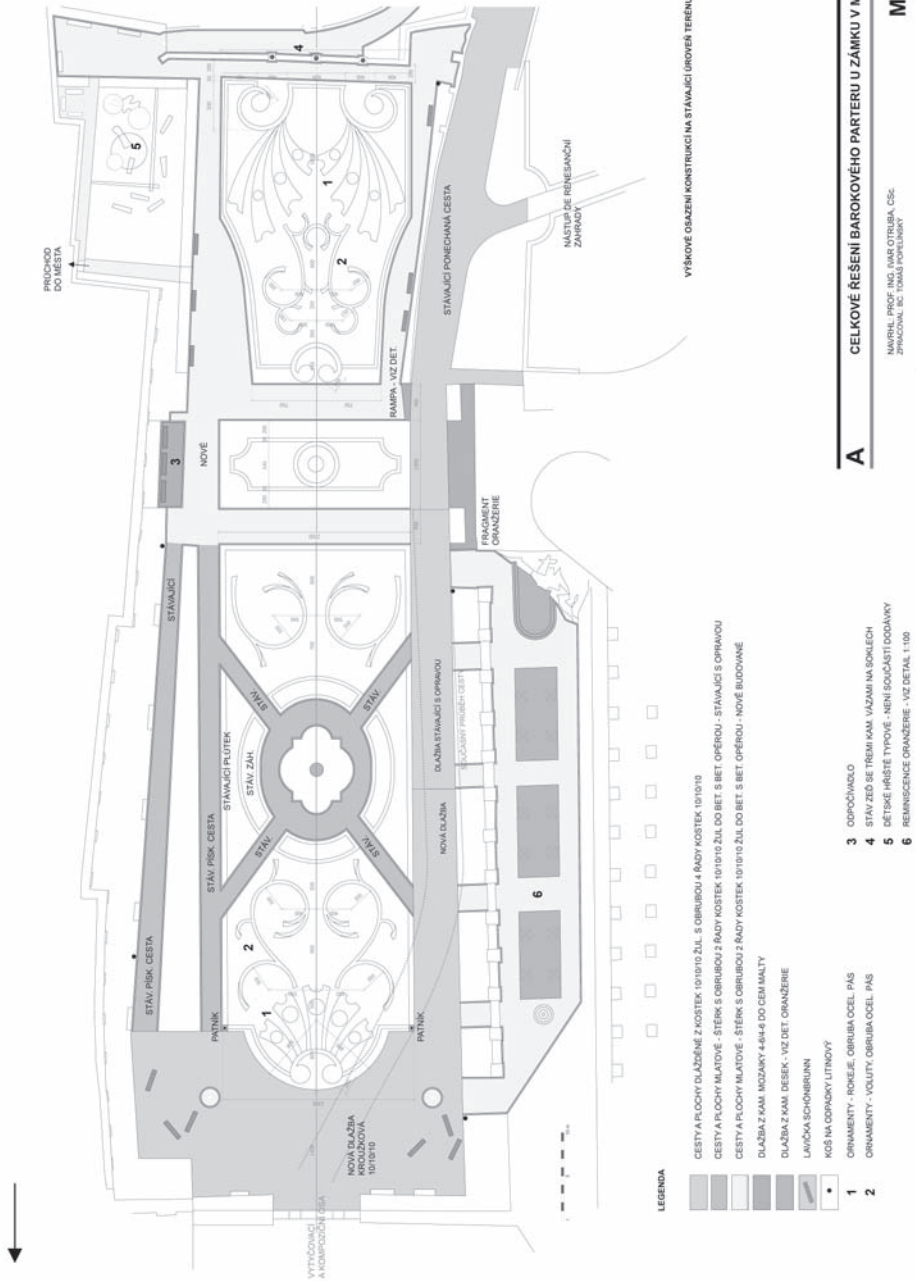
M 1:200

TECHNICKÁ SITUACE

LEGENDA

- OBRUBA KRAJINIK K - 13
- DO BET. LOŽE S BOČNÍ BET. OPĚROU
- OBRUBA CEST MLATOVÝCH
- 1 R KOSTEK 10/10
- DLAŽBA HRUBÁ - VÁPENEC
- MLATOVÉ CESTY A PLOCHY
- MOZAIKA 4/6/4 DO SUCHÉ CEM. SMĚSI, SVĚTLÉ ŠEDÁ
- KOSTKA 10/10/10 ČERNÁ DO BET. S BET. OPĚROU
- KOSTKY 10/10/10 DO PÍSK. LOŽE, KROUKOVÁ DLAŽBA
- TRÁVNÍK
- ZATRAVNĚNÍ P. PLOCHA ZPEVNĚNÁ TVARNICEM
- KANÁLOVÁ MŘÍŽ
- ZAHONY
- STRÍHANÁ OBRUBA - ORNAMENT
- TERASOVÉ ŽIDKY A SCHODIŠTĚ ČIHLA - KÁMEN - OPRANA DOPŮHEŇÍ
- KAM. PATNÍK 40 CM / 40 CM

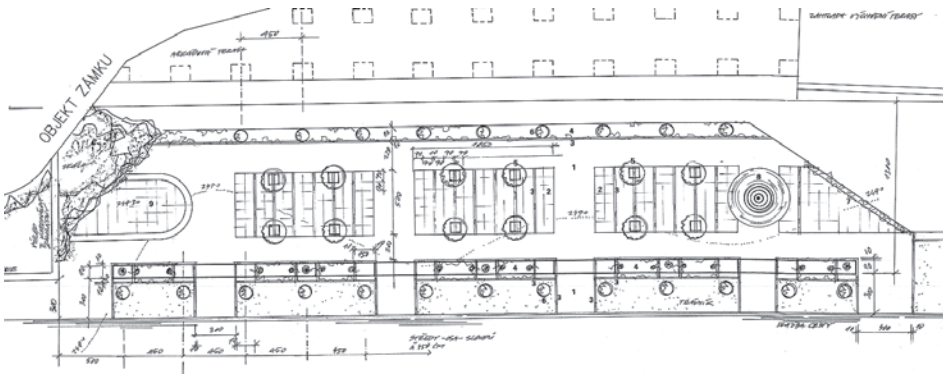
Plán úpravy Čestného nádvoří a Oslího dvora (autor Ivar Otruba)

Plán úpravy barokního parteru před východním křídlem zámku (autor Ivar Otruba)

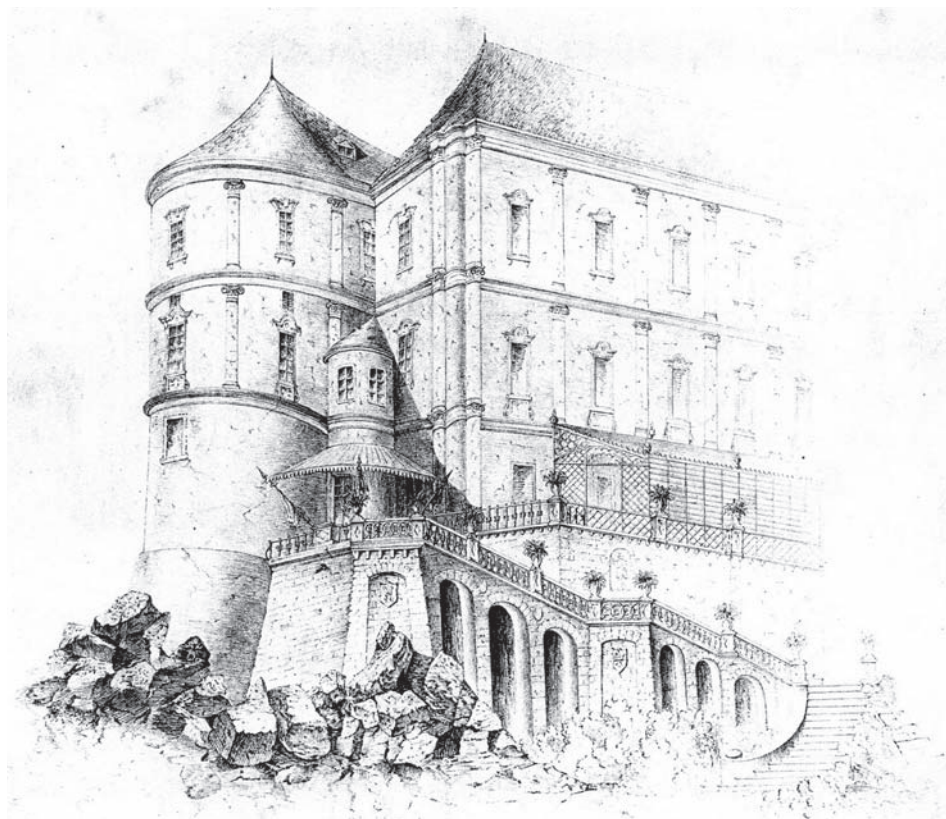
Velkých změn dozná největší a současně nejnižší položená terasa před východním křídlem zámku, kde dojde k vytvoření reminiscence barokního parteru s oranžérií. Ta spočívá v novém rozdělení plochy a obnovení její symetrie, která se provede narovnááním a předláždění části příjezdové cesty v prostoru před oranžérií a Försterovou branou – vstupní branou do zahrady. Barokní parter bude rozčleněn do tří obdélníkových ploch trávníků s květinovými ornamenty, doplněnými tvarovanými dřevinami a plůtky stříhaných zimostrázů a dřínů. Střední část tohoto barokního parteru bude představovat obnovenou příčnou osu, vycházející z jižní hrany zachované části oranžerie pod takzvanou kardinálovou zahrádkou. Opět propojí v jeden kompoziční celek terasy před východním a jižním křídlem zámku tak, jak tomu bylo původně.⁴ Tato nová část barokního parteru je však řešena také s ohledem na její další možné využití k tolik žádaným různým zahradním slavnostem či svatebním obřadům.

Výrazným, zcela novým prvkem zahrady se stanou tři metry vysoké stříhané habrové stěny po obou stranách jižní části barokního parteru. Jejich smyslem je opět vést pohled návštěvníka ve směru podélné osy zahradou – od Försterovy brány dál do volné krajiny až k hradu ve Falkensteinu a k někdejší dietrichsteinské oboře s letohrádkem a libosadem pod dolnorakouským vrchem Schweinbarter Berg (dnes hospodářský dvůr Tiergartenhof

Plán stavby navozující iluzi někdejší oranžerie (autor Ivar Otruba)

⁴ Kompozice této části zahrady byla založena jak pro pohledy ze sálů jižního křídla, tak i pro pohledy vedené z nejnižší položené obdélníkové terasy před východním zámeckým křídlem, od malé kruhové kašny v jižní části barokního parteru (již neexistující). Stejně jako dnes byla kompozice založena na efektu stoupajícího terénu. Úpravy směřovaly k nejnižší položenému bodu pod jihozápadním bastionem, kde stávalo velké zahradní dílo – dobová pozdní renesanční či raně barokní kašna s vodotrysky, patrná na všech vedutách a rytinách města a zámku. Právě sem směřovalo dlouhé, mezinárodní členěné schodiště ze sály terény. Odtud se pak dále sestupovalo zahradními schodišti k níže položeným terasám. Nezbytný pohledový architektonický protipól renesanční kašny tvořily kostel svatého Šebestiána a kaple křížové cesty na Svatém kopečku. Toto místo popsal historik, topograf, mikulovský občan a zámecký hejtmán F. Schwoy v první topografii Moravy z roku 1793: *Hart an der Stadt, und gleichsam im Umfange derselben, nur durch eine eigene Einfahrt abgesondert, liegt das weit läufige mit einem hohen Thurn gezierte einen schönen Anblick gewährende Residenzschloss des Grundherren Fürsten von Dietrichstein, auf einem hohen Felsen erbauet, unter welchem ein auf blossen Felsengrund angelegter, mit gutem Erdreich angeführten Ziergarten mit darzugehörigen Gebäude, Springbrunnen, und allerley Grottenwerk angelegt war, so aber alles seit wenigen Jahren zu Reit- und Fahrbahn, und Wagenschupfen gewidmet worden ist.* (Primo nad městem, a zároveň jím olemovaná a oddělená pouze branou, leží rozsáhlá, vysokou věží ozdobená a pěkný pohled poskytující zámecká residence panujících knížat z Dietrichsteinu, postavená na vysoké skále, s okrasnou zahradou založenou pouze na holém skalním základu opatřeném dobrou půdou a k ní náležejícími budovami, fontánami a všelikým dílem, grottou. To vše však před několika lety [před rokem 1793] ustoupilo kočárové kůlně a jezdecké a vozové kočárové cestě [dnešní příjezdová vozová cesta na zámek na rampě nesené 26 cihlovými oblouky, jejíž budování souvisí s proměnou barokní zahrady na anglický park].)

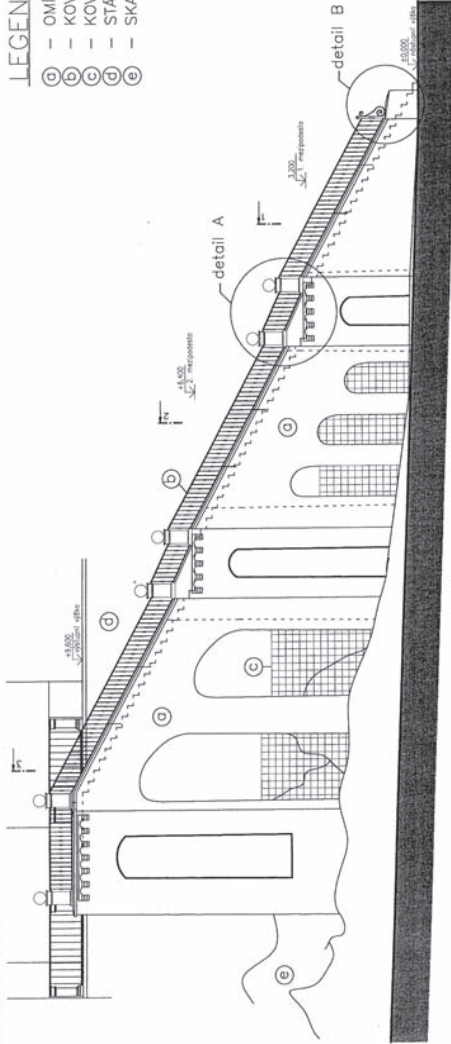

Dobová kresba zahradního schodiště vedoucího ze saly terenu na nejvyšší terasu renesančního parteru před jižním zámeckým křídlem – od neznámého autora, po roce 1720 (archiv Regionálního muzea v Mikulově)

v katastru obce Kleinschweinbarth). Tato vazba zámecké zahrady, města a okolní esteticky stylizované krajiny, založená počátkem 17. století jako součást urbanistické přestavby Mikulova, je dosud zachovaná. Pro krásu a originalitu městské památkové rezervace Mikulov má nemenší význam jako vazba zámku na Svatý kopeček. Na západním obvodu barokního parteru, pod velkým vyhlídkovým altánem, bude vybudována stavba navozující iluzi někdejší oranžerie, její přední stěny. Barokní charakter objektu, postaveného jako lehká konstrukce z kovu a dřeva, zvýrazní řada stříhaných habrů a bílých popínavých růží na jeho vnitřní i vnější straně.

Interiér nezastřešené, do prostoru volně otevřené oranžerie bude vybaven kašnou s vodotryskem a kulovité tvarovanými dřevinami v dřevěných kbelcích – jako odkaz na citroníky a pomerančovníky, uschovávané v původní oranžerii v zimním období. Své místo zde najde také malé oválné pódium vrůstající do skály pod kardinálovou zahrádkou, aby tento nový intimní zahradní prostor mohl sloužit potřebám 21. století – k posezení v ústraní, pořádání koncertů, divadelních představení a k jiným společenským aktivitám. V jižním cípu zámecké zahrady, v prostoru vklíněném mezi jižní křídlo zámku a oblouk příjezdové cesty, bude založen parter jako reminiscence pozdně renesanční zahrady s nižší (244 m n. m.), střední (254 m n. m.) a nejvyšší terasou (258 m n. m.). Cílem výtvarných úprav je zúročit kompoziční možnosti stoupajícího terénu a jeho vazeb na panoramata zámku, města a Svatého kopečku, a vrátit tak reprezentativní charakter zahradním terasám před jižním zámeckým křídlem.

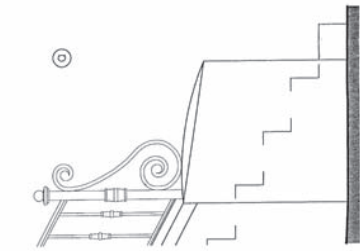
ROZVINUTÝ POHLED

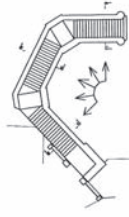
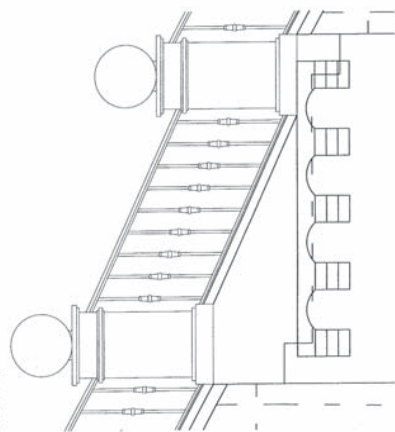
- LEGENDA MATERIÁLŮ:—
- (a) — OMITKA
 - (b) — KOVANÉ ZÁBRADLÍ
 - (c) — KOVANÁ MRÍŽ
 - (d) — STAVAJÍCÍ KAMENNÁ ZÁMEČKÁ ZEĎ
 - (e) — SKALNÍ MASIV — VÁPENEC

Uvedené typy omláček na stěny jsou řízeny firmou
 ze specializací pro proměnlivě měnící se podmínky
 vzhledu povrchů a...
 Ing. arch. M. Borák
 Ing. arch. R. Bartoš

detail B

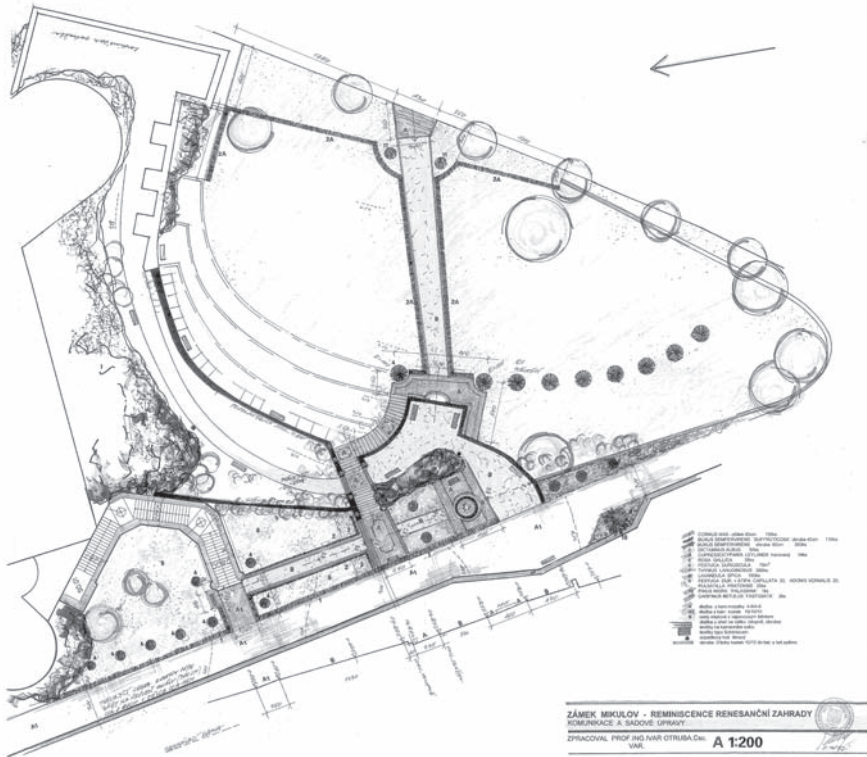
detail A

rovinutý pohled

VEDOUČÍ PROJEKTANT: Ing. arch. M. Borák	ING. ARCH. MARTIN BORÁK
ZODP. PROJ.: Ing. arch. M. Borák	Dobropeň 63, 614 00 Brno
VYPRACOVAL: Robin Bartoš	100 – 633 67 491
INVESTOR: Regionální muzeum v Mikulově	
Zámek 1, Mikulov 692 15	
STAVBA	DATUM 02/2010
SCHODIŠTĚ ZE ZÁMEČKÉ SALY TERENY DO PŘÍLEHLÉ ZAHRADY	FORMÁT Z44
	STUPEŇ PROJEKT SP
	PROFESE STAVBA
OBSAH VÝKRESU	MĚŘITKO ČÍS. VÝKRESU
ROZVINUTÝ POHLED	1:100, 1:20 04

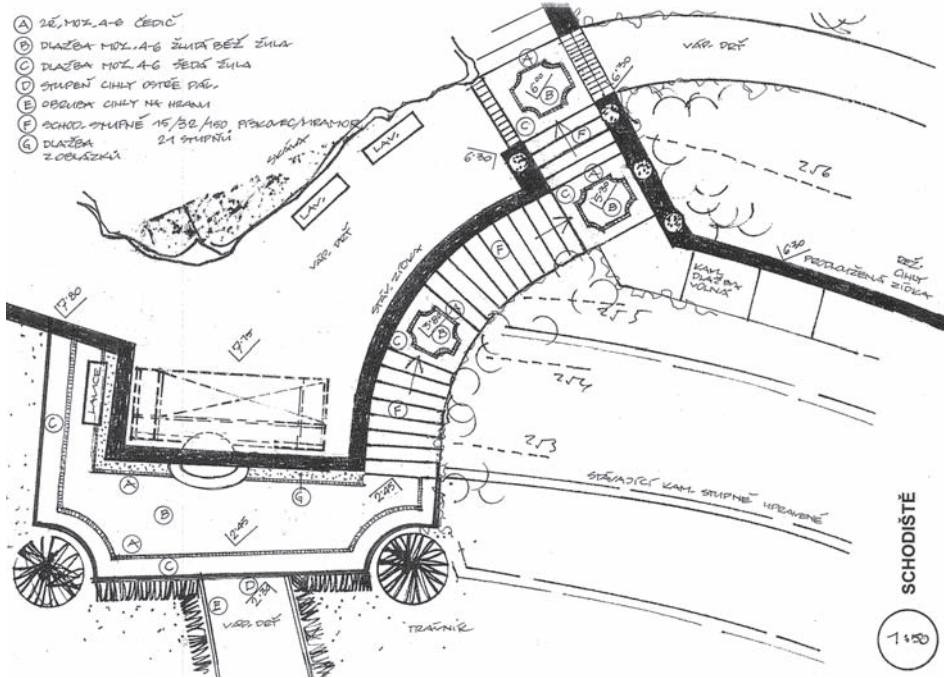
Plán nového schodiště ze saly tereny do zahrady (autoři Ivar Otruba, Martin Borák, Robin Bartoš)

Reminiscence renesanční zahrady (autor Ivar Otruba)

Grotta s nikou, ležící v úrovni střední terasy původního renesančního parteru před jižním zámeckým křídlem (foto Milada Rigasová)

Plán zahradního schodiště propojujícího nejvyšší a střední terasu renesančního parteru před jižním křídlem zámku (autor Ivar Otruba)

Vstup z barokního parteru na dlouhou úzkou terasu jdoucí po obvodu rampy příjezdové cesty, dílčí zahrada západních teras, současný stav (foto Milada Rigasová)

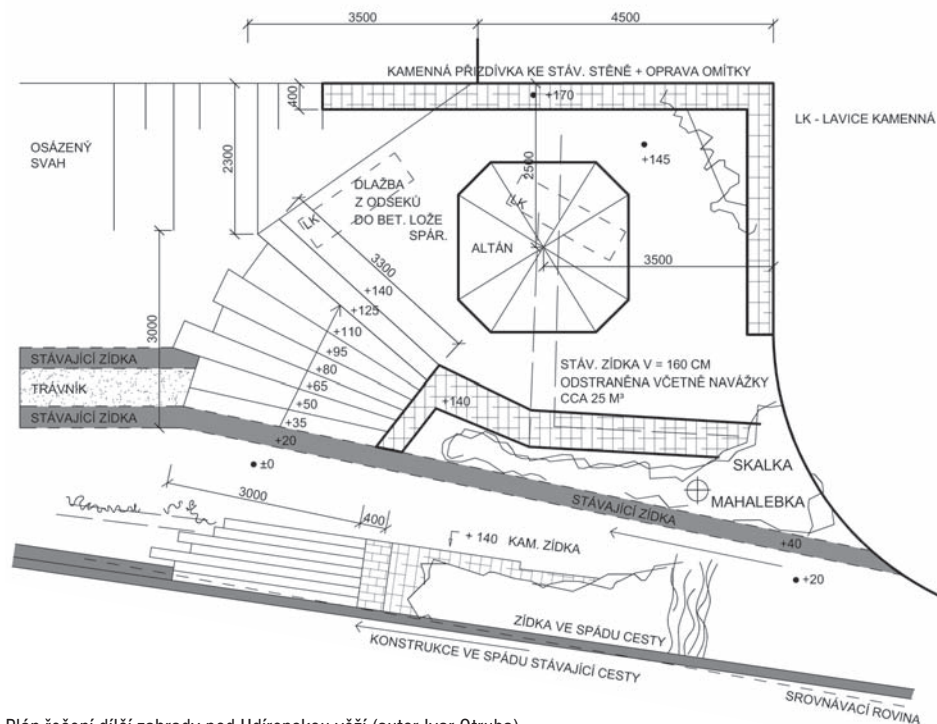
Na nejvyšší z teras, pod jihozápadním bastionem zámku, budou znovu postaveny dva zahradní objekty, které zde kdysi stávaly – kašna s vodotryskem a k ní směřující schodiště ze saly tereny. Jejich okolí dotvoří trávník, pěšiny a květinové záhony. Od provozu příjezdové cesty oddělí tento nový zahradní prostor stříhaný dřinový plot.

Prostřednictvím repliky vybudovaného schodiště bude parter podél příjezdové cesty kompozičně propojen s níže položenými terasami – nejprve s původní nejvyšší zahradní terasou, jejíž zachovanou částí je takzvaná kardinálova zahrádka pod jihovýchodním bastionem (zbývající část nejvyšší terasy dnes leží v úrovni základů rampy příjezdové cesty), a poté i s nižší terasou, kde vyústí u cihlové grotty s nikou (zachované části původní renesanční kašny, zakreslené na historických vedutách). Obě terasy před jižním křídlem zámku orámují stříhané cypřišky uspořádané ve dvou nad sebou paralelně jdoucích řadách. Jejich úkolem je zdůraznit stupňovité rozložení zahradního prostoru před jižním křídlem zámku při pohledech z nejnižší zahradní terasy a příjezdové cesty.

Zcela novou zahradní úpravu dostanou také západní terasy rozložené pod opěrnými zdmi příjezdové cesty. V několika výškových úrovních zde budou vybudovány dílčí

Dílčí zahrada západních teras pod Udírenskou věží, současný stav (foto Milada Rigasová)

Plán řešení dílčí zahrady pod Udírenskou věží (autor Ivar Otruba)

vyhlídkové a odpočinkové zahrady. Pod jižní opěrnou zdí barokního parteru bude založeno bludiště s tři metry vysokými stříhanými habrovými stěnami s průchodem do zahrady pro nevidomé, vybavené pro jejich smyslové vnímání. Pod vyhlídkou s borovicemi, v ohybu příjezdové cesty, vznikne malá růžová zahrada s několika pergolami popínavých růží; přilehlé skály a svahy pod vyhlídkou budou osázeny druhy rostlin skalní stepi – stepními růžemi, kosatci, rozchodníky apod. Nad botanicou a růžovou zahradou, na dlouhé terase v přízemí arkád nesoucích příjezdovou cestu, najde své místo vyhlídková zahrada plaménková a jasmínová. Na terasách nad synagogou vzniknou zahrady sasaneček, skalníků, tavelníků, ibišků a hortenzií.

Za Udírenskou věží, na nejvyšší ze západních teras, pod zámeckou knihovnou bude postaveno odpočívadlo se zahradním altánem a vyhlídkou k severozápadní části města s panoramaty Dunajovických kopců a Pavlovských vrchů. Většina dílčích zahrad západních teras bude rovněž vybavena odpočívadly dlážděnými sekaným vápencem a vybavenými lavičkou.

V rámci stavebních oprav budou zpevněny opěrné zdi dlouhé rampy nesoucí příjezdovou cestu k zámku. V poškozených a nebezpečných úsecích bude cihlová koruna opěrných zdí všech zahradních teras zpevněna a osazena kovanými plůtky. Na špatně přístupných místech budou zřízeny bezbariérové dlážděné sestupy (rampy) pro kočárky a vozíčkáře a založeny budou nové šterkované zahradní pěšiny, v extrémně svažitých úsecích zpevněné dlažbou z drobných žulových kostek nebo sekaného vápence.

Je zřejmé, že zámecká zahrada u zámku v Mikulově patřila již od svého založení na počátku 17. století mezi významná díla zahradní architektury. Její destrukci odstartoval požár na konci druhé světové války, při kterém byly zámek i jeho okolí rozsáhle poškozeny. Zatímco obnova barokního zámku byla zahájena téměř okamžitě, zahrada sloužila

ještě více než čtyři desetiletí jako staveniště. Celková slohová úprava historické zámecké zahrady začala až koncem devadesátých let 20. století. Její dokončení vrátí zámeckou zahradu v Mikulově zpět mezi významné historické zahrady naší země.

Literatura

- KRYČER, Rudolf: Mikulovské panství po válce třicetileté, in: Rodné zemi. Sborník prací k 70. výročí trvání Musejního spolku v Brně a k 70. narozeninám jeho předsedy doc. dr. Aloise Gregora (ed. Rudolf Fukal – Milan Kopecký), Brno 1958, s. 114–117.
- OTRUBA, Ivar: Úprava okolí zámku v Mikulově. Renesanční zahrada. Baroková zahrada a oranžerie. Západní terasy. Čestný dvůr. Oslí dvůr, Mikulov 2000–2013 (projektová dokumentace).
- ŘEZNÍČEK, Jan: Dva mikulovské urbáře z roku 1560, Jižní Morava, roč. 2 (1966), s. 7–25.
- SCHWOY, Franz: Topographie vom Martgrafthum Mähren. Svazek II: Enthält den Brünner und Hradischer Kreis, Wien 1793.
- TENORA, Jan: Rozdíl statku mikulovského z roku 1590, Časopis společnosti přátel starožitností československých v Praze, roč. 40 (1932), s. 9–21.

Milada Rigasová

Reconstruction of Baroque garden terraces of the Mikulov château

The Mikulov château was declared a cultural monument by the Czech Republic. It is property of the South Moravian Region and managed by the Regional Museum in Mikulov. Since 2008 The museum in cooperation with the owner of the château has been preparing a project for completion of overall reconstruction of the castle garden terraces and necessary to stabilization of the supporting walls. The implementation of the project was allowed by the financial participation of the EU development funds, which the museum acquired in 2011. The repair of the supporting walls has started in October 2013, and its completion is expected by mid-2014. The Reconstruction of the garden terraces will be started in spring 2014 and should be completed in May 2015.

The style of the garden terraces will revert to the first two stages of its development – a late Renaissance style and the style of Italian baroque garden terraces (1611–1738). The reconstruction of the individual garden terraces and the landscaping of the Renaissance and Baroque parterre will be done to the largest possible extent of historical authenticity. It will, therefore, include both the restoration preserved elements as well as new rendition (reminiscence and replicas) of damaged or defunct elements of the original garden terraces.

Thus horticultural style of the castle gardens will return to the original intent of its founders. It was based on the very nature of radical urban redevelopment of medieval Mikulov, based on a deliberately creative and functional connection of the castle and its gardens with the architecturally pleasing landscape of the town and its surrounding into one harmonious, aesthetically stylized whole.

Jiří Sekereš

Konzervační dílny Regionálního muzea v Mikulově v roce 2013

Práce konzervačních dílen v roce 2013 sestávala, tak jako v předchozích letech, velkým dílem z repasí a oprav předmětů umístěných v expozicích nebo těch, které se do expozic nově umisťovaly.

Časově náročná byla práce s předměty určenými pro instalaci výstavy *Z pokladů mikulovských farností*, která zahajovala muzejní sezónu. Množství obrazů, křížů a jiných předmětů církevní potřeby bylo nutno očistit od prachu, zbavit nečistot a navrátit jim reprezentativní vzhled. Nejčastěji šlo o zašpiněné rámy, zašlé zlacení a v případě grafických listů o poškození hmyzem.

Nedávná historie - před konzervací (foto Jiří Sekereš)

V podobném duchu se nesla konzervátorská činnost v galerii Dietrichsteinů. I zde bylo v průběhu roku nutno čistit zašlé zlacení a rámy. K tomu musíme také připočítat několik případů poškození vystavených předmětů neopatrnými lidmi. Příkladem budiž ulomené fragmenty řezbářských ozdob velké renesanční truhly nebo trhliny v koženém sedáku starostenského křesla, které mají návštěvníci zřejmě ve značné oblibě.

Čištěny byly také rámy rozsáhlých obrazových sbírek autorů Grölla a Gajdoše.

Práce přímo v dílnách zahrnovala konzervaci a dokumentaci předmětů z podsbírek Historie, Vinařství a Archeologie.

V rámci podsbírk **Historie** si mnoho pozornosti vyžádalo kolo - historický bicykl černé barvy z období přelomu 19. a 20. století. Stroj byl ve špatném technickém stavu, původní lak z velké části znehodnocen a mnohé části byly zrezivělé. Bylo nutno celý stroj rozebrat, aby bylo možno jednotlivé součásti dobře vyčistit. Poté bylo kolo nově nalakováno, sestaveno a dobře promazáno. Práce na konzervaci kola si vyžádaly několik měsíců hrubého času.

Časově bližší historické období reprezentovala plechová cedule s označením „Hraniční pásmo“. Líc cedule byl pouze zašpiněný, ale rubová strana byla zkorodovaná. Po opískování dostal rub cedule antikoroziní nátěr.

Dvojice dřevěných soch Cyrila a Metoděje, určená k zápůjčce do Etnografického ústavu v Brně, prošla před předáním celkovou očistou. Ukázalo se, že některé končetiny plastik jsou ve spojích uvolněné, bylo tedy třeba je nově fixovat.

Pro výstavu v sezóně 2014, věnovanou dietrichsteinské hrobce, se začaly připravovat předměty, které odtud pocházejí – kříže, svícny a malovaná víka rakví. Také zde je mnoho uvolněných dřevěných součástí.

V rámci podsbírký **Vinařství** byly v průběhu roku postupně konzervovány předměty, jež v minulých desetiletích utrpěly nevhodným uložením. Jednalo se o kádě, putny a krabice na víno. Tyto předměty jsou zpravidla dřevěné s železným okutím, je tedy nutno pokaždé od sebe materiály oddělit, předmět rozložit, očistit a po konzervačním zásahu opět sestavit.

Železný klíč z dietrichsteinské sbírky – po konzervaci (foto Jiří Sekereš)

V létě 2013 probíhaly v těsné blízkosti lisu výkopové práce kvůli opravě zámeckého vodovodního systému, lis byl proto dokonce částečně demontován, což umožnilo komplexnější zásah nad standardní rutinní postupy. Bylo konzervováno kování vany lisu a došlo také na moření sluncem vybledlého dřeva.

V rámci podsbírký **Archeologie** byly konzervovány soubory nálezů z archeologických průzkumů. Šlo například o železné a bronzové předměty z horního nádvoří mikulovského zámku a nálezy z mikulovské horní synagogy, obojí z průzkumů v roce 2012. U těchto předmětů jde o běžné zásahy spočívající v odstranění korozních produktů až po stabilní vrstvy a následnou stabilizaci povrchu tanátováním.

Jemnější práci představovaly mince, ať už šlo o jednotlivé kusy, nebo skupinové nálezy (Rakvice, Mikulov). Tyto mince jsou zpravidla raženy ze slitin stříbra a jiných kovů o proměnlivém složení, při práci je tedy nutno zvolit individuální přístup, aby materiál nebyl poškozen. Někdy nelze vůbec uplatnit chemický zásah a musíme se omezit pouze na jemné mechanické očištění v destilované vodě.

V souladu s dlouhodobým plánem konzervačních dílen probíhala i rekonzervace železných a bronzových předmětů z depozitářů a expozic muzea. Železné předměty i přes veškerou konzervátorovu snahu jen málokdy vydrží trvale v uspokojivém stavu, je tedy nutné je v pravidelných dlouhodobých intervalech kontrolovat a v případě potřeby zasáhnout. Bylo rekonzervováno deset předmětů z expozice *Římané a Germáni v kraji pod Pálavou* a sedmáct předmětů starých nálezů z Velkých Bílovic.

Konečně pro muzeum v Modřicích, které nedisponuje vlastní konzervační dílnou, bylo zpracováno osm železných předmětů (nože, sekery).

Slepen a konzervován byl rozlomený větrák od sklepa, vysoký průduch z pálené cihloviny.

Velké sousto představuje už tradičně vinařský lis na horním nádvoří zámku. Ačkoli je umístěn ve skrytu arkády, povětrnostní podmínky a zájem turistů si každoročně vyberou svou daň. Lis proto vyžaduje pravidelnou údržbu v podobě čištění a udržování povrchové ochranné vrstvy (přípravek Solakryl).

Stanislava Vrbková

Rok 2012 v Regionálním muzeu v Mikulově

Rokem 2012 uzavřelo mikulovské muzeum první desetiletí své činnosti spojené s Jihomoravským krajem, od roku 2003 svým novým zřizovatelem. Bylo to desetiletí práce úzce spojené s regionem, jeho poznáváním a dokumentací, zároveň čas naplněný předáváním kulturních hodnot svému kraji. V rámci velkorysých koncepcí se však současně uskutečňovaly a uskutečňují i významné projekty výrazně přesahující region, často i hranice republiky.

Bylo tomu tak i v roce 2012, který proběhl ve znamení příprav i realizace dlouhodobých plánů. Především je třeba zmínit projekty Obnova zahradních teras barokové zahrady u zámku v Mikulově a Stabilizace opěrných zdí areálu zámku v Mikulově. Na první z nich byla z fondů Evropské unie prostřednictvím Regionálního operačního programu Jihovýchod získána dotace cca 22 milionů Kč, na druhý byla Operačním programem Životní prostředí poskytnuta částka 15 milionů Kč. Oba projekty si kladou za cíl vybudování raně barokní zahrady, nejedná se však o důslednou obnovu podoby parku, jaký zde kdysi byl, nýbrž o jakousi reminiscenci, o evokaci tohoto stavu, a to i s využitím prvků v baroku neužívaných. Statické zajištění rozpadajících se teras je přitom nutnou podmínkou k tomu, aby se mohlo začít se zahradnickými pracemi. Perličkou úprav bude obnova schodiště, které od počátku 18. století propojovalo salu terenu, tyčící se vysoko nad terémem, s geometrickou zahradou pod ní. Ve své době bylo unikátním stavebním prvkem i uměleckým dílem. V roce 2012 se konaly přípravné práce k realizaci obou projektů.

Zámek jako každý historický objekt vyžaduje značný objem neustálých oprav a náročnou údržbu. Zjištěný havarijní stav barokních mříží při vstupu do zámecké zahrady a mříží na horním nádvoří si vynutil provedení komplexního restaurátorského průzkumu včetně návrhu řešení a přípravy rozpočtu, sloužícího jako podklad pro žádost o dotaci na jejich záchranu. V roce 2012 byla také zahájena nákladná výměna velké části kanalizace mikulovského zámku, s plánovaným ukončením v roce následujícím. Tato oprava je náročná nejen z pohledu odborného provedení, ale také komplikovaná s ohledem na nezbytnost organizačního zabezpečení provozu instituce – zajištění turistické sezony a zároveň i souběhu celé řady kulturních akcí, pronájmů, v neposlední řadě též bezpečnosti všech návštěvníků muzea.

Dalším z dlouhodobých záměrů muzea je vybudování archeologického parku na světoznámé lokalitě u Dolních Věstonic a Pavlova, který představí tamní jedinečné vykopávky z dob lovců mamutů. Toto území, v době paleolitu jedno z nejobydlenejších v Evropě, se tak řadí k jedinečným lokalitám spolu s německým Neandertalem a rakouským Willendorffem nejen svým významem, kam nepochybně patří, ale též úrovní prezentace vědeckého výzkumu. Přípravy projektu Archeologický park Pavlov vrcholily v samotném závěru roku 2012 tak, aby na konci ledna 2013 mohla být podána žádost o jeho realizaci k Regionálnímu operačnímu programu Jihovýchod. Vybudování archeoparku by mělo stát 96,5 milionu Kč.

Mimořádné péče se v roce 2012 dostalo svěřeným předmětům sbírkové povahy. Vyvrcholily dlouhodobé přípravy celkového přesunu depozitářů a jednotlivých sbírek v návaznosti na uvolnění druhého podlaží zámku po odchodu Moravské galerie v Brně, která zde měla do roku 2009 svůj detašovaný depozitář. Muzejní sbírky tak získaly nové prostory vyhovující jak po stránce klimatické a bezpečnostní, tak i logistické. Vyřešen byl též problém s omezeným místem pro další růst sbírek a zároveň s nedostatkem výstavních prostor.

Co se týče další péče o sbírky, budíž zmíněny ještě tři projekty, které významně zvyšují hodnotu některých souborů – v první řadě postupná digitalizace kolekce starých filmových záznamů, dále restaurování původní zámecké sbírky obrazů za vydatné pomoci Ministerstva kultury a Jihomoravského kraje a do třetice zahájení katalogizace starých tisků ze zámecké knihovny pod vedením odborníků z Národní knihovny České republiky.

Vernisáž výstavy *Jan Adam I. z Liechtensteina* se konala pod záštitou a za osobní účasti vládnoucího knížete Jana Adama II. Liechtensteina, kterého v Mikulově přivítali starosta města Rostislav Košťial a ředitel muzea Petr Kubín (foto Milan Karásek)

Také v roce 2012 pokračovala již osvědčená spolupráce s Vyšší odbornou školou restaurátorskou v Brně, díky níž byla provedena konzervace a restaurování keramiky z muzejních sbírek. Snahou muzea je dále rozšířit tuto spolupráci a zahrnout do pracovního záběru studentů školy také restaurování sbírky nábytku.

Kromě výstavních realizací se muzeum navenek prezentovalo podporou akcí mikulovských kulturních spolků a občanských sdružení a též i vlastními podniky. Ve spolupráci s městem Mikulovem proběhlo na zámku již devatenácté mikulovské výtvarné sympozium „dílna“, jedno z nejstarších a nejrespektovanějších uměleckých sympozií u nás. Rovněž Mezinárodní kytarový festival, který muzeum spolupořádá, svým 26. ročníkem patří mezi nejstarší festivaly svého druhu v naší zemi. Bohužel ne ve všem se podařilo navázat na dobré tradice, a tak plánovaný další ročník proslulého mikulovského archívního sympozia, jehož je muzeum také spolupořadatelem, byl z finančních důvodů zrušen.

Z četných výstavních projektů roku 2012 je vhodné zmínit alespoň tři nejsledovanější. Mimořádnou událostí, která měla široký ohlas v médiích a přesáhla hranice regionu i státu, byla vernisáž výstavy *Jan Adam I. Liechtenstein*, jež se konala pod záštitou a za osobní účasti vládnoucího knížete Jana Adama II. Liechtensteina a jeho manželky. Neoficiálně počtil zámek svou návštěvou také Dr. Michael Salvátor von Habsburg-Lothringen.

Další výjimečnou událostí byla realizace nové stálé výstavy *Víno napříč staletími*, kterou oficiálně otevřel hejtman Jihomoravského kraje JUDr. Michal Hašek. Pro expozici kompletně realizovanou firmou Praga Mystica, za podpory Jihomoravského kraje a Vinařského fondu, byl vyčleněn zrekonstruovaný prostor bývalé barokní konírny.

Kulturním počinem, jenž zdaleka přesáhl hranice naší republiky, a to nejen zúčastněnými umělci, ale i publicitou, byl druhý ročník festivalu art-designu *Křehký Mikulov*. Druhé setkání českých i zahraničních umělců, galeristů, sběratelů i obchodníků se současným uměleckým designem bylo rozšířeno o sběratelské preview – první malý středoevropský veletrh s art-designem.

Sezonu roku 2012 zahájilo muzeum výstavou *Jan Adam I. z Liechtensteina*. Připomněla 300 let uplynulých od smrti tohoto významného představitele knížecí rodiny Liechtensteinů, jejíž nejdůležitější državou až do poloviny 16. století byl právě Mikulov. Bohatě navštívená vernisáž výstavy přesáhla hranice regionu i státu (foto Milan Karásek)

Kníže Liechtenstein – historie a současnost (foto Milan Karásek)

Muzejní pracovníci se v průběhu roku samozřejmě věnovali také vědecké činnosti. Kromě vlastní výzkumné práce se někteří z nich významně autorsky podíleli na publikaci Historického ústavu AV ČR Praha, v.v.i., *Historický atlas měst České republiky – svazek 25 – Mikulov*. Významnou událost ve vědeckém světě znamenala konference *Theory and method in archeology* organizovaná muzeem, jíž se zúčastnily zahraniční vědecké špičky svého oboru.

Muzeum se obrací také k nejmladší generaci – komunikaci s ní zajišťuje realizace projektu Muzeum a škola pod zámeckou střechou. Že si program získal své místo a popularitu, jistě dokazuje statistika zúčastněných žáků a studentů a odezva ze stále vzdálenějších míst.

A ještě jeden opravdu významný úspěch je třeba zmínit – v X. ročníku Národní soutěže muzeí Gloria musaealis získala publikace *Historické vědecké přístroje v mikulovských sbírkách*, kterou vydalo muzeum v roce 2011, třetí místo v kategorii Muzejní publikace roku.

Z bohaté činnosti, již muzeum vyvíjí, její široké škály, kterou se daří zajišťovat, ale také ze stále stoupající kvality, dokazované stabilním zájmem návštěvníků, lze hodnotit muzejní rok 2012 jako dobrý rok, a to i přes všechny potíže přicházející v souvislosti se všeobecným krácením veřejných rozpočtů na kulturu.

SBÍRKOTVORNÁ ČINNOST

Práce se sbírkovým fondem se řídila směrnicí 19/2008 Režim zacházení se sbírkou Regionálního muzea v Mikulově.

Selekce

Poradní sbor pro sbírkotvornou činnost zasedal 13. listopadu 2012 a doporučil ke koupi 14 sbírkových předmětů a jeden soubor předmětů o 143 kusech, vše v celkové hodnotě 48 500 Kč. Zároveň souhlasil s vyřazením 14 sbírkových předmětů. Dále byly muzejní sbírky obohaceny díky darům, vlastním výzkumům a sběrům realizovaným odbornými pracovníky.

Tezaurace

Byl proveden řádný zápis změn do Centrální evidence sbírek České republiky při Ministerstvu kultury ČR. Pokračovala postupná revize celého sbírkového fondu muzea uskutečňovaná kontrolou shodnosti zápisů do přírůstkové knihy v konfrontaci se zápisem jednotlivých podsbírek muzea v Centrální evidenci sbírek ČR.

Sbírky muzea byly kromě nákupu průběžně rozšiřovány vlastním sběrem, výzkumy a dary. Muzeum tak získalo téměř 5 000 sbírkových předmětů, které byly zapsány do chronologické evidence pod 73 přírůstkovými čísly. V rámci katalogizace bylo do druhého stupně evidence zpracováno 4 344 čísel.

V podsбірce fotografie, filmy, videozáznamy proběhla digitalizace pěti 16mm dokumentárních filmů s názvy: *Slintavka*, *Hrádky jižní Moravy* (oba 1976), *Instalace vlajkového stožáru na zámecké věži vrtulníkem* (1986), *Rozhodné slovo a Tajemství mušovského kostela* (oba 1987).

Ve spolupráci s Národním muzeem v Praze – Oddělení zámeckých knihoven – byly zahájeny práce na digitalizaci a elektronické katalogizaci části sbírkového fondu mikulovské zámecké knihovny, které mají obsáhnout tisky z 16. století. V průběhu roku bylo v celém fondu identifikováno a z něj vybráno celkem 636 knih pocházejících z tohoto období.

podsírka	sbírkové předměty získané v roce 2012		počet inventárních čísel zpracovaných v rámci katalogizace v roce 2012
	počet ks	počet přírůstkových čísel	
archeologická	4 560	40	3 165
historická	11	2	31
textilní	73	17	122
výtvarného umění	1	1	
nové historie	3	2	26
vinařství	143	1	543
botanická	143	1	192
zoologická	9	1	
fotografií, pohlednic a videozáznamů	10	8	
paleontologie			78
písemnosti a staré tisky			187
	celkem	73	4 344

Renesanční malba *Svatá Apolonie* z konce 16. století restaurovaná PhDr. Pavlem Klimešem (foto Milan Karásek)

Péče o sbírky

Dle nové koncepce rozmístění a využití technických a pracovních prostor muzea byly v průběhu roku přestěhovány depozitáře archeologie a etnografie a část sbírky vinařství byla přenesena do nových prostor. Také sbírka nábytku se přesídlila do nového depozitáře a současně rozdělila do celků – zámecký mobiliář, mobiliář z 20. století a starší mobiliář pocházející z muzejních sběrů. Kovové předměty ze sbírky nábytku byly uloženy v samostatném depozitáři.

Proběhla revize a katalogizace mineralogické sbírky Marie Kristiny Dietrichstein, roz. Thun-Hohenstein (1738–1788), manželky Jana Karla Dietrichsteina.

Za účasti zástupců města byla provedena úplná inventura depozitáře Mikulovských výtvarných symposií „dílna“, jejíž díla patří do majetku města Mikulova.

Správcové sbírek v rámci povinné každoroční inventarizace desetiny souboru movitých předmětů tvořících sbírku muzea prováděli ověření fyzické existence sbírkových předmětů, porovnání inventarizovaných předmětů se záznamem ve sbírkové evidenci a posouzení stavu sbírkových předmětů s ohledem na případnou potřebu preparace, konzervace či restaurování. Revizi prošlo celkem 5 893 inventárních čísel, které pokryly 25 007 sbírkových předmětů.

Namatkovou kontrolu evidence a stavu sbírkových předmětů inventarizovaných v roce 2012 provedla inventarizační komise v lednu 2013. Nezaznamenala žádné nedostatky, ve všech případech konstatovala dodržování směrnice Režim zacházení se sbírkou Regionálního muzea v Mikulově.

Jednotlivé depozitáře a zámecká knihovna byly odpovědnými odbornými pracovníky průběžně kontrolovány a informace o stavu teploty a vlhkosti i veškerém pohybu v depozitáři byly řádně vedeny v depozitárních knihách. Kontrolu dodržování depozitárního režimu řádně provedla inventarizační komise.

Dle potřeby byly v depozitářích využívány odvlhčovače. Ve speciálně klimatizovaných výstavních vitrínách určených pro instalaci renesančního šatu Markéty Lobkowiczové a jejího manžela Václava Popela Lobkowicze v expozici *Galerie Dietrichsteinů* byla průběžně sledována a upravována relativní vlhkost prostřednictvím aktivního sorberu.

Herbářové položky botanické sbírky průběžně prošly vymrazováním, tímto postupem byla dvakrát v průběhu roku dezinfikována celá sbírka. Dodatečně bylo nalepeno sto herbářových položek ze starých sběrů.

Chemického ošetření se dočkalo 320 entomologických krabic. Zhruba 6 200 brouků čeledi *Carabidae* a 10 330 brouků ze sbírky B. Kunovského bylo opatřeno evidenčními čísly. Byla dokončena kontrola brouků ze sbírky B. Kunovského, čítající okolo 8 000 ks, z nichž téměř 4 500 muselo být nově nalepeno na lístky.

Licencovaný restaurátor PhDr. Pavel Klimeš jako dodavatel provedl restaurování barokní malby *Svatá rodina* ze 17. století a renesanční malby *Svatá Apolonie* z konce 16. století. Práce byla uzavřena vyúčtováním příspěvku ISO z Ministerstva kultury ČR. Drobnou hrobovou textilií – čepce z počátku 17. století – dodavatelky zrestaurovala restaurátorka ak. mal. Vendulka Otavská. Byla vypracována a podána žádost o příspěvek ISO na restaurování čtyř barokních maleb a lustru.

Pracovníci restaurátorských dílen průběžně dle potřeby ošetřovali sbírkové předměty na základě požadavků správců depozitářů či kurátorů chystaných výstav. Z podsbírků vinařství byly restaurovány dřevěné dveře s železným kováním, mestůvka, dřevěná římsa z lisu a tři sudy, větráky ze sklepa, zámek, vinařské nože, fertál na mošt a čepel železného rýče. Z archeologického výzkumu provedeného v opravované mikulovské synagoze v roce 2012 byly konzervovány zde nalezené kusy dřev, železné předměty, dlaždice z podlahy, zlomky omítky, kusy tkanin a kůže a čtyři mince. Z průzkumu horního nádvoří mikulovského zámku byly konzervovány dva předměty a rekonzervováno bylo několik archeologických nálezů z Velkých Bílovic z roku 1976. Z archeologické sbírky pak byl dále ošetřen římský džbán určený jako exponát pro

novou expozici *Víno napříč staletími*. Z historické sbírky byla konzervována železná plečka, kožený kufr, židle, stojan na pušky, kovový křížek, pečetidla, historická dětská obuv a kovový věšák. Dále bylo ošetřeno několik drobných předmětů pocházejících z průzkumu Dietrichsteinské hrobky provedeného v letech 2000–2003 a z průzkumu krypty kolegiátního kostela sv. Václava v Mikulově z roku 2012 – růžence, přívěsky, křížky, medailon a škapulíř. Průběžně probíhá konzervace a restaurování souboru historických zbraní – bylo ošetřeno deset kusů chladných zbraní a také tři ze souboru afrických zbraní. S přihlédnutím k připravované výstavě s pracovním názvem Sběratelství v Mikulově před vznikem oficiálních institucí bylo konzervováno a restaurováno také cca 30 kusů stolních a nástěnných hodin. Z podsbírků textilu byly ošetřeny židovské textilie – pokrývky hlavy, vyšívaný povijan a sametový polštářek. Dále byly konzervovány rukávnik z liščí kožešiny a součásti uniformy legionáře z období druhého čs. zahraničního odboje, plynová maska a kompletní britský battledress. Celkem bylo konzervováno 11 předmětů podsbírků vinařství, 94 podsbírků historie a 20 archeologických sbírkových předmětů.

Zápůjčky

Sbírkové předměty a výstavní komplety půjčené z muzea za účelem výstavním

Zápůjčky z předcházejících let či dlouhodobé zápůjčky:

- Městskému muzeu v Kloboukách u Brna: 101 archeologických sbírkových předmětů pro stálou expozici
- obci Pasohlávky: dva modely a dvě kopie archeologických nálezů pro archeologickou expozici v ATC Merkur

Zámecký rybník v Lednici je jedním z nejvýznamnějších hnízdišť vodního ptactva u nás. Výstava fotografií Petra Macháčka s názvem *Ptáci Zámeckého rybníka* přiblížila jeho známé i méně známé opeřené obyvatele (foto Milan Karásek)

Zápůjčky z roku 2012:

- putovní výstava Regionálního muzea v Mikulově *Hieronymus Lorm – Muž, jenž otevřel hluchoslepým svět* zapůjčena Muzeu Vyškovska (16. 1.–1. 7. 2012), Městu Turnovu – výstava v synagoze (3. 8.–30. 9. 2012) a Židovskému muzeu v Praze, pobočce Brno (1.–30. 11. 2012)
- putovní výstava Regionálního muzea v Mikulově *Moravští zemští rabíni v Mikulově* zapůjčena Židovskému muzeu v Praze, pobočce Brno (2.–31. 10. 2012)
- Správě hradu Pecka: tři vinné sudy do expozice *Kryštof Harant z Polžic a Bezdruzic*
- Národnímu památkovému ústavu Praha: textil na výstavu *Pernštejnové a jejich doba*
- městu Modřice: 34 předmětů z vinařské sbírky na výstavu *Modřické vinohrady a jejich právo od 15. do 20. století*
- pro Magdeburg Cultural History Museum: předměty z germánského hrobu z Mušova na výstavu *Otto the Great and the Roman Empire. Emperorship from Antiquity to the Middle Ages*
- reklamní agentuře CRS, a. s., Praha: 35 předmětů z vinařské sbírky na výstavu v nákupním centru Eden v Praze věnovanou vinobraní
- Masarykovu muzeu v Hodoníně: 12 předmětů – obrazů a zbraní – na výstavu *Jan Adam I. z Liechtensteina*

Sbírkové předměty půjčené vědeckým institucím a vysokým školám za účelem studijním

- Archeologickému ústavu AV ČR Brno: soubor 16 písemností týkajících se archeologického výzkumu v okolí Vodního díla Nové Mlýny, keramická nádoba, tyglík a brousky z archeologické sbírky

Projekt *Krajina železné opony* probíhal v režii studentů Fakulty umění a architektury Technické univerzity v Liberci, kteří své mnohé neobvyklé návrhy umístili do krajiny Mikulovska. Co takhle například polní knihovna s ubytovnou? (foto Jana Frantelová)

- Ústavu archeologie a muzeologie Masarykovy univerzity Brno: 20 středověkých keramických dlaždic, keramika a další nálezy z archeologických výzkumů v Poštorné a Moravském Žižkově
- Ústavu pro pravěk a ranou dobu dějinnou Univerzity Karlovy Praha: keramika z archeologické sbírky
- Ústavu geologických věd Masarykovy univerzity Brno: kamenná industrie z jeskyně Turold

Sbírkové předměty půjčené za účelem restaurování

- Vyšší odborné restaurátorské škole v Brně: soubor keramiky z archeologických sbírek
- restaurátorům Pavlu Klimešovi dva obrazy ze zámecké galerie a Vendulce Otavské hrobový textil

Sbírkové předměty půjčené za jiným účelem

- Krajskému úřadu Jihomoravského kraje: obraz Rudolfa Gajdoše Sklepy v Pavlově a soubor broušeného skla – vybavení reprezentačních prostor

Odborná knihovna a fotoarchiv

Odborná knihovna, zaměřená vedle vzdělávací literatury na literaturu regionální, vinařskou a judaika, byla v roce 2012 doplněna o 137 knihovních jednotek. Koncem roku 2012 obsahoval knihovní fond 20 249 knihovních jednotek. Součástí fondu jsou konzervační výtisky, které jsou ukládány ve zvláštním depozitáři. Badatelům je prostřednictvím systému KRAMERIUS též zprostředkován přístup k digitálně zpracovanému historickému periodiku týdeníku Nikolsburger Wochenschrift.

X. ročník Národní soutěže muzeí Gloria musaealis, Travertinový sál v Nové budově Národního muzea a předávání ceny za třetí místo v kategorii Muzejní publikace roku. Svátek pro mikulovské muzeum a pocta dr. Zdeňku Horskému

Muzejní noc 2012 začíná...
(foto Jana Frantelová)

Římské vojsko
nastupuje, bojuje, ...

Zdecimovaná setnina
Marcomania se odchází
posílit mikulovským vínem
(foto Milan Karásek)

Ke slovu přicházejí zbraně... i múzy (foto Milan Karásek)

Zabezpečení výpůjček, prezenčně i formou meziknihovní výpůjční služby, probíhalo plynule dle potřeb uživatelů. V muzejní odborné knihovně je registrováno celkem 55 uživatelů – z řad zaměstnanců 27, z veřejnosti 28 čtenářů. Počet registrovaných výpůjček činil k 31. 12. 2012 celkem 2 008 titulů, z toho absenčních 1 923.

Pokračovala postupná rekatologizace titulů stahováním záznamů ze Souborného katalogu ČR. V roce 2012 byly zrekatalogizovány monografie s přírůstkovými čísly 18 450 až 18 500. V rámci revize knihovního fondu postupovalo přidělování čarového kódu knihovním jednotkám – a to přírůstkovým čísly 6 000–9 999. Byly vyvázány poslední ročníky regionálních periodik, jedná se celkem o 17 kompletů – 17 přírůstkových čísel. Probíhala také krajská digitalizace knihovního fondu, celkem bylo ke zpracování připraveno cca 28 000 stran.

PREZENTACE

Regionální muzeum v Mikulově představuje ve svých prostorách na zámku řadu stálých expozic a sezonních výstav, spravuje archeologickou expozici v Dolních Věstonicích a Památník bratří Mrštíků v Divákách, pečuje o zámecký park. K výstavním účelům má od Židovské obce Brno pronajatu synagogu v Mikulově. Po dobu její rekonstrukce, s předpokládanou dobou ukončení v roce 2013, dočasně využívá jako výstavní prostor obřadní síň na mikulovském židovském hřbitově.

Expozice

● Zámek Mikulov

Expozice v prostorách zámku byly v roce 2012 rozděleny do čtyř tematických celků. Okruhy historický (Od gotiky po empír, Galerie Dietrichsteinů, Zámecká knihovna) a vinařský (Zámecký sklep s obřím sudem, Tradiční vinařství na Moravě s galerií lisů) jsou již tradiční, archeologická expozice (Římané a Germáni v kraji pod Pálavou) přibyla v roce 2007, v roce 2011 byla do zámeckých prostor z oratoře kostela sv. Václava přenesena expozice *Verbo et exemplo*, věnovaná církevním dějinám.

Vinařský okruh byl v průběhu sezony rozšířen o novou expozici – *Víno napříč staletími*. Expozice, neobvyklá svým výtvarným pojetím, souhrnně zpracovává historii a vývoj vinohradnictví a vinařství na našem území v kontextu evropských dějin. Návštěvníkovi otevírá vhledy do různých dob i různých krajů, v nichž víno a jeho produkce měly své nezastupitelné místo v kultuře i hospodářství země. Poskytuje srozumitelné a obrazově bohaté zpracované informace, využívá filmových projekcí, interaktivních a hmatových prvků. Výstavní prostor je bezbariérový.

Návštěvníkům expozic byly již druhou sezonu nabízeny prohlídky s výkladem zprostředkovaným audioprůvodci – v jazycích českém, anglickém, německém, francouzském, ruském, italském a polském. Dle očekávání je běžně využívali především zahraniční návštěvníci.

Zámecký park nabízí volně přístupnou přírodní expozici květeny Mikulovska a Hustopečska vytvořenou v botanické zahradce umístěné na jedné z teras.

● Obřadní síň na židovském hřbitově

Z důvodu rekonstrukce synagogy byla expozice *Mikulov a moravští Židé*, která zde byla v letech 2003–2010 instalována, ve svém celku zrušena. Po dohodě se Spolkem přátel židovské kultury v Mikulově vznikla v obřadní síni Židovského hřbitova v Mikulově, spravované spolkem, společná expozice, mapující jednak dějiny mikulovských Židů, jednak představující zdejší významný židovský hřbitov. Expozice v této podobě zde zůstane do té doby, než bude synagoga znovu otevřena.

● Dolní Věstonice

Expozice *Věk lovců a mamutů*

Návštěvníkům expozice byly již druhou sezonu nabízeny prohlídky s výkladem zprostředkovaným audioprůvodci.

● Diváky

Památník bratří Mrštíků

Výstavy

Jan Adam I. z Liechtensteina (1657–1712)

ekonom, politik a mecenáš

V roce 2012 uběhlo 300 let od smrti knížete Jana Adama I. Liechtensteina, velké postavy knížecího rodu Liechtensteiniů a zakladatele novodobého státu Knížectví Liechtenstein. U příležitosti tohoto výročí byla uspořádána putovní výstava, nad níž převzal záštitu panující liechtensteinský kníže Jan Adam II. Výstava zmapovala dějiny rodu i s jeho vazbou na Mikulov, který byl nejdůležitější rodovou državou až do poloviny 16. století, a prezentovala unikátní předměty ze 17. a 18. století vážící se k postavě knížete Jana Adama. Představila jej také jako schopného ekonomu, jemuž se podařilo stabilizovat rodové finance a investovat je do dalších koupí panství, jako byl Hodonín, Šternberk nebo Schellenberk a Vaduz, či jako významného stavitele, který nechal v Rakousích a na Moravě zbudovat řadu staveb – plumlovský zámek, část areálu lednického zámku nebo dva vídeňské paláce.

Scénář sestavily a výstavu realizovaly Regionální muzeum v Mikulově a Masarykovo muzeum v Hodoníně. Další instalace této výstavy byla provedena v Masarykově muzeu v Hodoníně. V průběhu výstavy se konaly čtyři komentované prohlídky vedené kurátorem výstavy.

31. 3.–2. 9. 2012

Piaristické školy v Mikulově a jejich vědecké přístroje

Výstava k 380. výročí založení piaristického gymnázia v Mikulově – nejstaršího ústavu tohoto řádu založeného mimo Itálii. Výstava vypráví o příchodu piaristů do českých zemí v roce 1631, představuje Františka kardinála Dietrichsteina, jenž pro své město zřídil vyšší vzdělávací instituci s tehdy pokrokovým programem výuky v klasických disciplínách a vědách přírodních, seznamuje s profesory, jejich studenty a absolventy, kteří vytvořili v městečku novou vrstvu vzdělanců. Ti nejlepší se stali vědci, právníky, filozofy a jejich dílo dalo vzniknout pověsti této instituce. Výstava, umístěná v prostorách zámecké knihovny, je postavená především na renesančních a barokních vědeckých

přístrojích matematického kabinetu gymnázia, jejichž ucelená kolekce je jedinečná způsobem vzniku, motivovaným potřebami školní výuky. Záštitu nad výstavou převzal D. P. Pedro Aguado, generální představený řádu piaristů v Římě.

K výstavě vyšel tiskem katalog vědeckých přístrojů z 16. až 19. století, jehož text zpracoval na konci osmdesátých let uplynulého století náš přední historik astronomie PhDr. Zdeněk Horský, CSc. Publikaci s názvem Historické vědecké přístroje v mikulovských sbírkách se dostala významného ocenění – získala III. místo v prestižní Národní soutěži muzeí Gloria musaealis v kategorii Publikace roku 2011.

Výstava byla zahájena v roce 2011 a přechází do dalších let.

1. 4.–31. 10. 2012

Proti času – Prusové v Mikulově

Drobný výstavní projekt, v jehož rámci muzeum postupně představuje práci svých restaurátorů prostřednictvím zajímavých zrestaurovaných předmětů a jejich příběhů. Jedná se o předměty, s nimiž by se jinak, pokud by se nestaly součástí tematického celku připravované výstavy, veřejnost neměla možnost seznámit. Jsou instalovány v pokladně muzea, přístupné čekajícím návštěvníkům.

Prusové v Mikulově – malá výstava demonstrující na pozadí vojenských konfliktů vývoj palných zbraní v šedesátých a sedmdesátých letech 19. století. Kromě pěchotních pušek z doby prusko-rakouské války zde byla vystavena i nově zrestaurovaná první rakousko-uherská opakovačka Früwirth.

10. 3.–31.10. 2012

Krajina železné opony

Krajina železné opony, jak ji vidí studenti Fakulty umění a architektury Technické univerzity v Liberci. Z Ateliéru Tomáše Pilaře a Zdeny Zedníčkové vzešel projekt zpracovávající různá témata zasazená do krajiny Mikulovska – polní knihovna s ubytovnou, termální lázně, cyklostezka s expozicí, židovské kulturní centrum s mateřskou školou a řada dalších – vše v originálních modelech.

24. 4.–6. 5. 2012

Ptáci Zámeckého rybníka

Zámecký rybník v Lednici je významným hnízdištěm vodního ptactva – pro tuto svou „úlohu“ získal status chráněné ptáčí oblasti Natura 2000. RNDr. Petr Macháček, CSc., autor výstavy, ptáky na lokalitě nejen dlouhodobě monitoruje (z jeho pera vzešla v roce 2010 odborná publikace Ptáci Lednických rybníků), ale také fotografuje. Přes dvě stovky velkoformátových barevných fotografií na výstavě působivě přiblížilo život na vodní hladině a v rákosí u břehu rybníka. Instalaci doplnilo také několik dermoplastických preparátů ze zoologické sbírky.

12. 4.–27. 5. 2012

Děvčata z pokoje 28, L 410, Terezín

Výstava instalovaná v obřadní síni mikulovského židovského hřbitova vznikla péčí německé novinářky a reportérky Hannelore Brenner-Wonschick, která na základě osobních vzpomínek žen vězňůvek v dětství v Terezíně vydala v Německu stejnojmennou knihu, doplněnou dochovanými dokumentárními materiály. Výstava představila život několika mladých děvčat z jednoho z dětských domovů v Terezíně v období Protektorátu Čechy a Morava – jejich každodenní starosti i malé radosti a především silná přátelství, která na tomto místě vznikala. Popsala činnosti dětí v terezínských domech, jejich výchovu a vzdělávání, které jim poskytli laskaví vychovatelé. Část výstavy mapovala život přeživších děvčat až do dnešních dnů. V průběhu výstavy se uskutečnilo také několik doprovodných akcí – přednášky a programy pro školy.

3. 5.–31. 8. 2012

Muzejní noc – před setměním ovládly zámeckou terasu dravci a předvedli své lovecké umění, po setmění nabídla terasa okouzlující výhled na večerní Mikulov (foto Milan Karásek)

Moravští zemští rabíni v Mikulově

Titul moravský zemský rabín představoval nejvyšší a nejprestižnější hodnost v židovském duchovenstvu Moravy. Do tohoto úřadu byli voleni nejpovolanější učenci duchovního práva těšící se všeobecné autoritě u všech vrstev židovského obyvatelstva. Někteří z moravských zemských rabínů, jejichž sídlem byl po tři století Mikulov, se zapsali do kulturních dějin země. Muzeum svou výstavou instalovanou v obřadní síni mikulovského židovského hřbitova představilo čtyři z nich, jimž se na zdejší židovský hřbitov dosud jezdí klanět Židé z celého světa – Mordechaje Beneta zvaného zázračný rabín, významného představitele chasidismu na Moravě Šmuela Šmelkeho Horowitze, Menachema Mendela Krochmala a Davida Oppenheima.

Výstava je koncipována jako putovní a po skončení výstavní sezony byla zapůjčena do brněnské pobočky Židovského muzea v Praze (2.-31. 10. 2012).

27. 5.-30. 9. 2012

Křehký Mikulov – druhý festival Art Designu ve střední Evropě

Projekt galerie Křehký ve spolupráci s Regionálním muzeem v Mikulově představil v roce 2011 první organizované setkání českých i zahraničních galeristů, sběratelů, obchodníků se současným uměleckým designem i designových nadšenců. Oproti standardní galerijní prezentaci současného art designu netradiční zámecké prostory poskytly festivalu významnou přidanou hodnotu a přispěly k rozhodnutí festival zopakovat. Opět tak v roce 2012 nabídl festival ve výstavních prostorách muzea i mimo prohlídkovou trasu sérii výstav současného českého designu i premiérové prezentace nových produktů českých a světových tvůrců. Výstava přiblížila návštěvníkům art design jako světově již rozšířený pojem zahrnující design s přesahem do volného umění, designové předměty, které nemusejí být nutně vyráběné sériově, prototypy, unikáty a autorské originály.

Sběratelské preview druhého ročníku festivalu Art Designu Křehký Mikulov – první malý středoevropský veletrh s art designem – se odehrálo v prvním červnovém víkendu, avšak některé z výstav byly návštěvníkům muzea k dispozici i v dalších týdnech. Na sběratelském preview se prezentovaly významné galerie – Art Design Project Bratislava; Dox by Qubus, Praha; Judy Straten Gallery, Horst; Křehký, Praha; Studio Pirc Porcelain, Mikulov; Vessel Gallery Londýn.

1. 6.–19. 8. 2012

Fenomén Igráček

Výstava věnovaná legendární figurce, Igráčkovi – představiteli mnoha povolání. Bohatá textová a fotografická dokumentace umožnila návštěvníkům nahlédnout do historie, současnosti a snad i budoucnosti populární figurky. Centrum instalace tvořila maketa města obydljeného Igráčky, k vidění byly i první návrhy a původní sady Igráčka. Zajímavý byl pro návštěvníky pohled do zákulisí výroby – ukazoval výrobní formy figurek i kreativní vize vývojářů, kteří při tvorbě Igráčků popustili uzdu své fantazii.

8. 6.–9. 9. 2012

Design, sklo a prostor

Výstava z tvorby třech ateliérů Ústavu produktového a prostorového designu Fakulty multimediálních komunikací Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně: ateliér Průmyslového designu a ateliér Designu skla se zabývají jak designem výrobků vztahujících se k průmyslu, tak volnou vizuální tvorbou, ateliér Prostorové tvorby se zabývá poznáváním charakteristických vlastností prostoru a jejich používáním při jeho utváření. Na výstavě byly zastoupeny práce současných studentů i absolventů fakulty.

6. 9.–31. 10. 2012

Dolní Věstonice – 700 let od první písemné zmínky

Výstava věnovaná historii Dolních Věstonic, realizovaná Regionálním muzeem v Mikulově pro obec k oslavám 700. výročí založení.

23. 6.–31. 12. 2012

Hieronymus Lorm – muž, jenž otevřel hluchoslepým svět

Výstava připomněla 190. výročí narození Hieronyma Lorma, mikulovského rodáka, jenž, sám hluchý a slepý, umožnil hluchoslepým vnímat svět. Do historie se zapsal jako básník, filozof a novinář, ale především jako tvůrce prstové dotykové abecedy pro hluchoslepe, jež se nazývá po svém autorovi – Lormova. Výstava byla věnována životu a dílu tohoto neobyčejného muže.

Výstava, realizovaná v roce 2011 Regionálním muzeem v Mikulově, byla zapůjčena: Muzeu Vyškovska (16. 1.–1. 7. 2012)

MěÚ v Turnově pro výstavu v synagoze (3. 8.–30. 9. 2012)

brněnské pobočce Židovského muzea v Praze (1. 11.–30. 11. 2012)

Vypůjčky exponátů pro expozice

Pro potřeby zachování stávajících expozic má muzeum uzavřeny smlouvy o dlouhodobých vypůjčkách sbírkových předmětů. Dlouhodobě má vypůjčeny sbírkové předměty pro Památník bratří Mrštíků v Divákách, a to z Vlastivědného muzea v Olomouci, z Muzea umění v Olomouci a Městského muzea v Kloboukách u Brna. Z Moravské galerie v Brně je dlouhodobě vypůjčeno více než dvě stě sbírkových předmětů, které jsou základem instalace Od gotiky po empir a doplňují též expozici *Galerie Dietrichsteinů*. Do této expozice byl také vypůjčen významný soubor předmětů od Mercedes Dietrichstein. Do archeologické expozice *Věk lovců a mamutů* v Dolních Věstonicích je dlouhodobě vypůjčen rozsáhlý soubor sbírkových předmětů z Archeologického ústavu AV ČR Brno a jeden sbírkový předmět z Národního muzea v Praze. Pro novou expozici *Vino napříč stoletími* bylo zapůjčeno několik předmětů z Jihomoravského muzea ve Znojmě, z Muzea města Brna a z Národního muzea Praha.

Vypůjčky exponátů pro výstavy

Pro dlouhodobou výstavu *Hieronymus Lorm – muž, jenž otevřel hluchoslepým svět* – má muzeum vypůjčeno pět předmětů od Společnosti pro hluchoslepé LORM. Pro dlouhodobou výstavu *Piaristické školy v Mikulově a jejich vědecké přístroje* si muzeum vypůjčilo čtyři exponáty od Biskupství brněnského. Na horním zámeckém nádvoří stojí plastika *Podobenství s lebkou*, již muzeu zapůjčil její autor akademický sochař Jaroslav Róna (původně umístěna na Pražském hradě). Pro výstavu v obřadní síni židovského hřbitova v Mikulově bylo vypůjčeno od Židovské obce Brno 16 předmětů. Pro realizaci výstavy *Jan Adam I. z Liechtensteina* si muzeum zapůjčilo exponáty celkem od 14 institucí – Státní okresní archiv Šumperk, Národní památkový ústav – Státní zámek Telč, Slezské zemské muzeum Opava, Českomoravská provincie Hospitálského řádu sv. Jana z Boha – Milosrdných bratří, Masarykovo muzeum v Hodoníně, Muzeum Prostějovska v Prostějově, Vědecká knihovna v Olomouci, Zemský archiv v Opavě, Národní památkový ústav – územní odborné pracoviště v Brně, Moravské zemské muzeum, Římskokatolická

O komentované prohlídce expozicemi je vždy zájem (foto Milan Karásek)

farnost Vranov u Brna, Římskokatolická farnost Velké Bílovice, Muzeum Novojičínska, Fürstliche Sammlungen Wien. Od Židovského muzea v Praze muzeum vypůjčilo putovní výstavu *Děvčata z pokoje č. 28*.

INTERPRETACE

Publikační činnost

● Monografie

V X. ročníku Národní soutěže muzeí Gloria musaealis získala publikace *Historické vědecké přístroje v mikulovských sbírkách* autora Zdeňka Horského, kterou vydalo Regionální muzeum v Mikulově v roce 2011, třetí místo v kategorii Muzejní publikace roku. Kniha vzbudila velkou pozornost nejen mezi naší odbornou veřejností, ale i mezi badateli *Scientific Commission* Mezinárodní unie pro dějiny a filozofii vědy (*International Union for the History and Philosophy of Science*, IUHPS), a v současné době Dr. Sara Schechner (*Harvard University*) připravuje recenzi publikace pro prestižní *Journal for the History of Astronomy*.

Katalog vědeckých přístrojů z 16. až 19. století byl vydán k výstavě pořádané k 380. výročí založení mikulovského piaristického gymnázia, prvního vzdělávacího ústavu tohoto řádu mimo domovskou Itálii. Díky sběratelským snahám pedagogů tohoto ústavu, motivovaným potřebami školní výuky, byly nádherné přístroje matematicko-fyzikálního kabinetu uchovány a díky muzeu lze tuto sbírku, jedinečnou způsobem vzniku, v ucelené podobě obdivovat až do dnešních dnů – nyní i díky publikaci našeho předního historika astronomie Zdeňka Horského.

● Sborníky

RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2011 (ed. Stanislava Vrbková), Mikulov 2012.

● Články

BRICHTOVÁ, Dobromila: Text o Mikulovu 18. století pro připravovanou publikaci nakladatelství Lidové noviny. Odevzdáno v prosinci 2012.

BRICHTOVÁ, Dobromila: Příspěvek do katalogu výstavy Brot und Wein, Niederösterreichische Landesausstellung 2013, Asparn-Poysdorf. Odevzdáno v září 2012, katalog k zahájení výstavy 27. 4. 2013.

Historický atlas měst České republiky. Svazek 25: Mikulov (ed. Robert Šimůnek), Praha 2012 (součástí autorského kolektivu byli pracovníci Regionálního muzea v Mikulově Dobromila Brichtová, Miroslav Koudela, Petr Kubín a Milada Rígasová).

MACHÁČEK, Petr: Případová studie. Vliv rybích obsádek na početnost vodních ptáků v NPR Lednické rybníky, in: Ochrana přírody a krajiny v České republice. Vybrané aktuální problémy a možnosti jejich řešení. Díl 2 (eds. Ivo Machar – Linda Drobilová a kol.), Olomouc 2012, s. 431.

Otázky neolitu a eneolitu 2011 (eds. Jaroslav Peška – František Trampota), Mikulov – Olomouc 2012.

Theoretical and Methodological Considerations in Central European Neolithic Archaeology. Proceedings of an international seminar held in Mikulov, Czech Republic on Oct 26–28, 2010 (eds. Jan Kolář – František Trampota), Oxford 2012.

TRAMPOTA, František – NEDBALOVÁ, Jarmila: Popice (okr. Břeclav), Přehled výzkumů, roč. 52 (2011), č. 1, s. 214.

TRAMPOTA, František: Popice (okr. Břeclav), Přehled výzkumů, roč. 52 (2011), č.1, s. 196.

Muzejní programy

Májový víkend v muzeu a muzejní noc na zámku

25.–27. května 2012

Již osmým rokem zahájilo Regionální muzeum v Mikulově svůj tradiční Májový víkend muzejní nocí. Ten letošní proběhl spolu se Slavnostmi města Mikulova, a tak se k věrným návštěvníkům muzejní noci přidružili i ti, které přilákal program slavností. Muzejní noc tudíž zaznamenala rekordní návštěvnost – výstavními sály celého zámku prošlo víc než 1000 návštěvníků! Řada z nich měla zájem o komentovanou prohlídku, kterou kromě odborných pracovníků doprovázely i postavy připomínající historii zdejšího panství. Favoritem večera se stala výstava *Jan Adam I. z Liechtensteina*, věnovaná zakladateli novodobého státu Knížectví Liechtenstein, od jehož smrti uplynulo 300 let. Pro mikulovské návštěvníky byla zajímavá především tím, že mapovala dějiny tohoto slavného rodu právě se zaměřením na jeho vazbu k Mikulovu, který byl až do poloviny 16. století nejdůležitější državou Liechtensteinů. Jisté sehrála svou roli i značka exkluzivní výstavy daná faktem, že ji poslední březnový den osobně přijel zahájit vládnoucí kníže Jan Adam II. z Liechtensteina.

Příjemným májovým večerem i nocí se rozléhalo řinčení zbraní skupiny historického šermu Marcomania. V uniformách římských legionářů a v plné zbroji představili v doprovodném programu život vojáků, kteří na území jižní Moravy s legií císaře Marca Aurelia na počátku našeho letopočtu dorazili. Do programu se víc než aktivně zapojily děti, a ponechaly tak prostor svým rodičům, již dali před halasem římského ležení přednost veselým tónům cimbálové muziky Klaret, doprovázející muzejní noc pro změnu po moravsku, a to až do samého finále.

Dětem přinesla muzejní noc ještě další překvapení, jedno v podobě „žonglérské dílny“ v Gajdošově sále a druhé na východní terase v řadě soutěží a také ukázek výcviku dravých ptáků.

Zámecký sklep nabízel ochutnávku vín v průběhu celé noci a na její závěr přivítal všechny, kteří vydrželi až do konce, tradičním přípitkem u obřího sudu.

Májový muzejní víkend se v sobotu přenesl do Dolních Věstonic – vstup do archeologické expozice byl volný a odpoledne patřilo programu Pravěká dílna, kterou vedl Petr Zítka, mistr štípání pazourků. Původní technikou doby kamenné za použití kamenných či parohových nástrojů předváděl výrobu pazourkových hrotů a čepelí. Za jeho asistence se mohli zájemci vyškolit na průměrného neandertálce a každý si mohl vyrobit svůj pravěký nástroj nebo si z hlíny vymodelovat svoji vlastní venuši. Zájem byl velký, muzeum navštívilo kolem 120 osob.

Neděle byla určena vernisáži výstavy *Moravští zemští rabíni v Mikulově*, instalované v obřadní síni židovského hřbitova. V působivém prostoru zněly texty rabínských legend interpretované MUDr. Bohumírem Plucarem a sefardské písně v podání hudební skupiny Avrix. Vernisáž navštívilo 105 osob, které pohostil Spolek přátel židovské kultury v Mikulově, mající v péči židovský hřbitov.

Volný vstup do Památníku bratří Mrštíků v Divákách byl dárkem pro jeho návštěvníky, děti navíc v odpoledních hodinách čekalo kouzelné divadelní představení. Herci z profesionálního divadla Tramtárie z Olomouce zahráli v sále obecního úřadu Pohádky o mašinkách, a to za úžasné účasti 110 malých i velkých návštěvníků.

Muzejní programy navštívilo v průběhu třech dní víc než 1600 hostů – jeden z podstatných důvodů, proč pokládat Májový víkend 2012 za víc než úspěšný.

Muzeum a škola pod zámeckou střechou

Od roku 2008 realizuje muzeum projekt nesoucí název *Muzeum a škola pod zámeckou střechou*, jenž si klade za cíl netradiční formou přiblížit kulturu a historii regionu žákům základních škol z Mikulova a blízkého okolí.

V roce 2012 se uskutečnily dva programy tohoto projektu. První s názvem *Tajemství římské mince* probíhá na mikulovském zámku v expozici *Římané a Germáni v kraji*

pod Pálavou. V průběhu dvou hodin se děti seznámí s tématem prostřednictvím výkladu lektorky a informací z multimediálních tabulí a filmu z expoziční projekce. Pomocí pracovních sešitů pak vypracovávají různé úkoly – luští nápisy, poznávají mince apod. Další čas se žákům věnují členové skupiny historického šermu Marcomania. V roce 2012 probíhal tento program ve dnech od 23. 5. do 26. 6. a postupně se ho zúčastnilo 277 dětí z dvanácti tříd z devíti základních škol (Mikulov, Strážnice, Hustopeče, Břeclav, Drnholec a Brno) a z gymnázií z Mikulova a Znojma.

Druhý program nese název *Tajemství Věstonické venuše* a probíhá v expozici *Věk lovců a mamutů* v Dolních Věstonicích. Žáci zde spolu s lektorkou a s pomocí pracovních sešitů hledají odpovědi na otázky, jak lovili, čím se zdobili a kde bydleli lovci mamutů. Součástí dvouhodinového programu je i vlastní výroba hliněné sošky. Muzeum pak zajistí výpal figurek a předání jejich autorům. V roce 2012 probíhal tento program ve dnech od 8. 10. do 18. 10. a postupně se ho zúčastnilo 330 dětí ze 14 tříd z pěti základních škol (Drnholec, Hustopeče, Lednice a dvě mikulovské základní školy) a ze čtyř gymnázií (Mikulov, Znojmo, Hustopeče, Břeclav).

KULTURNĚ VÝCHOVNÁ ČINNOST

Regionální činnost

● Přednášky a odborné služby pro školy a pro veřejnost

- přednáška *Liechtensteinský Mikulov a sňatková politika rodů Liechtensteinů a Dietrichsteinů* – pro Klub důchodců v Mikulově (Dobromila Brichtová)
- přednáška *Muzeum v Mikulově a jeho ředitelé v letech 1913–1990* – pro Klub důchodců v Mikulově (Dobromila Brichtová)
- komentované prohlídky expozice Galerie Dietrichsteinů – pro účastníky odborných sympozií v Mikulově a dále na speciální žádosti cestovních kanceláří (Dobromila Brichtová)

V Divákách se o Májovém muzejním vikendu hrály dětem Pohádky o mašinkách (foto Milan Karásek)

- komentovaná prohlídka výstavy *Piaristické školy v Mikulově a jejich vědecké přístroje* – pro Český klub skeptiků Sisyfos (Stanislava Vrbková, Filip Brichta)
 - komentované prohlídky výstavy *Jan Adam I. z Liechtensteina* – pro návštěvníky (Marek Vařeka – kurátor výstavy)
 - přednášky spojené s prohlídkou expozice k dějinám Význačné kolegiální kapituly sv. Václava v Mikulově *Verbo et exemplo* (Miroslav Koudela)
 - přednášky spojené s prohlídkou zámecké knihovny – pro návštěvníky (Miroslav Koudela)
 - přednášky věnované Hieronymu Lormovi – pro školy, pro širokou i odbornou veřejnost (v rámci konference *Židé a Morava*, pro brněnskou pobočku Vzdělávacího a kulturního centra Židovského muzea v Praze, pro návštěvníky vernisáže výstavy věnované Lormovi v Muzeu Vyškovska a pro studenty Gymnázia Bučovice) (Dana Massowová)
 - přednáška *Moravští zemští rabíni* – pro brněnskou pobočku Vzdělávacího a kulturního centra Židovského muzea v Praze (Dana Massowová)
 - přednášky věnované přírodě a krajině zdejšího regionu – pro Ekologický klub při ZŠ ve Valtické ulici v Mikulově (Milada Rigasová)
 - přednáška *Přínos novokřtěnců pro vývoj krajiny na hranici jižní Moravy a Dolních Rakous* – pro Klub důchodců v Mikulově (Milada Rigasová)
 - beseda s pamětníci holocaustu Annou Flachovou v rámci výstavy *Děvčata z pokoje 28, L410, Terezín* v obřadní síni židovského hřbitova v Mikulově (Dana Massowová)
 - přednáška Prof. Dr. phil. Martina Rothkegela, Th.D., profesora církevních dějin na vysoké škole teologické německých baptistů, Theologisches Seminar Elstal, Wustermark, věnovaná historii habánů v Mikulově, konaná v rámci odhalení pamětní desky Balthasaru Hubmaierovi na mikulovském zámku – pro veřejnost
 - prohlídky židovského města a hřbitova s odborným výkladem – pro veřejnost (Dana Massowová)
 - prohlídky zámeckého parku s výkladem věnovaným plánované obnově zahradních teras barokové zahrady u zámku v Mikulově – pro veřejnost (Milada Rigasová)
 - přednáška *Jordánsko – brána do Blízkého východu* – organizovaná pro Muzejní spolek v Mikulově a též pro zájemce v Bučovicích (Dana Massowová)
 - pořádání interaktivních dílen, workshopů, s názvem *Hanin Kufřík* v obřadní síni židovského hřbitova – pro školní skupiny ZŠ Hraničářů a Gymnázium Mikulov (Dana Massowová)
- **Spolupráce s regionálními organizacemi a institucemi**
- spolupráce muzea s Muzejním spolkem v Mikulově na přípravě společných projektů
 - spolupráce se spolkem Hutterrischer Geschichtsverein – instalace a odhalení pamětní desky Balthasaru Hubmaierovi v zámecké zahradě (6. 10. 2012)
 - spolupráce se Spolkem přátel židovské kultury v Mikulově – účast na Dnech židovské kultury, komentované prohlídky židovskou čtvrtí, spoluúčast na realizaci expozice v obřadní síni židovského muzea, spoluúčast na projektu obnovy památníku židovským vojákům padlým v první světové válce, umístěného na židovském hřbitově v Mikulově
 - spolupráce s Turistickým informačním centrem Mikulov – vzájemná výpomoc při prohlídkách města a zámeckého sklepa. Spoluúčast muzea na akcích organizovaných TIC: *Předjarní den v Mikulově, Mikulovem se svařeným vínem, Mikulov – tak trochu jiná zima, Svatomartinský Mikulov*
 - spolupráce s občanským sdružením 7 dní, o. s., a MŠ Habánská Mikulov – *Zámecké čtení* určené pro předškolní děti
 - spolupráce s občanským sdružením 7 dní, o. s., – v rámci příměstského prázdninového tábora *Na Římany* poskytuje muzeum komentované prohlídky expozice *Římané a Germáni v kraji pod Pálavou*

O prohlídce expozice v Dolních Věstonicích o Májovém muzejním víkendu byl neskrývaný zájem (foto Milan Karásek)

- spolupráce se Základní uměleckou školou Mikulov – koncert Komorního orchestru ZUŠ při Májovém víkendu, koncerty klavírních kurzů pořádaných ZUŠ
- spolupráce s Centrálou cestovního ruchu Jižní Morava – volné prohlídky zámku v rámci pořádaných fam tripů (novináři a VIP hosté z Uralu, Ruska, Rakouska a Španělska)
- spolupráce s Porta culturae na projektu *Dny otevřených ateliérů*
- spolupráce s Federací židovských obcí v ČR, realizující rekonstrukci Horní synagogy v Mikulově (restaurátorský průzkum, zaměrování, poskytování dostupné dokumentace, pořizování fotodokumentace, účast na kontrolních dnech atd.)
- spolupráce se Zahradnickou fakultou v Lednici Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity Brno – poskytování odborného poradenství na téma příroda a krajina Mikulovska-Falkensteinska
- spolupráce s Městským úřadem v Mikulově – odborné poradenství pro Odbor památkové péče a pro starostu města ve věci příprav různých projektů obnovy města a krajiny

● **Koncerty a jiné kulturní akce**

Koncerty, při nichž bylo muzeum pořadatelem či spoluorganizátorem:

- charitativní koncert (Biliculum, o. s.)
- koncert Richarda Müllera
- koncert ZUŠ Galanta (ZUŠ Mikulov)
- koncerty v rámci Celostátního kola soutěže ZUŠ ve hře na lidové nástroje (ZUŠ Mikulov)
- XII. jazzový večer na počest Karla Krautgartnera (Sdružení přátel Karla Krautgartnera, město Mikulov, Český rozhlas Brno)
- koncert festivalu Concentus Moraviae 2012 (Mezinárodní centrum slovanské hudby Brno, o. p. s.)
- dvanáct koncertů v rámci XXVI. ročníku Mezinárodního kytarového festivalu (Mezinárodní kytarový festival Mikulov, o. s.)

Židovskou historii Mikulova představilo muzeum a Spolek přátel židovské kultury v roce 2012 výstavou *Moravští zemští rabíni v Mikulově*, umístěnou v obřadní síni židovského hřbitova (foto Jana Frantelová)

- divadelní představení kočovné společnosti v zámecké zahradě (Velký vůz, o. s.)
- tři koncerty v rámci 13. ročníku Klavírních kurzů Mikulov (Základní umělecká škola Mikulov)
- koncert Společnosti pro propagaci komorní hudby
- Adventní koncert (Národopisný spolek Pálava)
- Vánoční koncert (Virtuosi di Mikulov)
- Adventní koncert (ZUŠ Mikulov, Gymnázium Mikulov)

Další kulturní akce, při nichž bylo muzeum pořadatelem či spoluorganizátorem:

- Zámecké čtení – program pro děti (7 dní, o. s.)
- Oblastní výstava vín Mikulovské oblasti (Moravín Mikulov)
- Mladé víno odchází (Moravín Mikulov)
- Landart – podzimní akce pro děti (CEV Pálava a 7 dní, o. s.)
- kurz tanga pro začátečníky (Ninja Tango)
- Svěcení vína (Moravín Mikulov)
- křest katalogu „dílna“ (město Mikulov, Mikulovské výtvarné sympozium)
- charitativní aukce Biliculum (Československá obec legionářská)
- Mikulášská besídka (MŠ Habánská)
- křest 25. svazku edice Historický atlas měst České republiky – Mikulov (SOka Mikulov)

Akce nadregionálního významu

Regionální muzeum v Mikulově je tradičním spoluorganizátorem Mezinárodních kytarových festivalů, Mikulovských výtvarných sympozií a archivářských Mikulovských sympozií. Kromě nich se v roce 2012 podílelo na organizování dalších významných kulturních či vědeckých podniků:

Ústřední kolo soutěže ZUŠ ve hře na lidové nástroje

Pořádaly Základní umělecká škola Mikulov a Regionální muzeum v Mikulově
Finále soutěže, vyhlášené Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy jako celostátní čtyřkolová soutěž pro žáky ZUŠ, se účastnilo více než 700 soutěžících z celé ČR
 11.–12. 5. 2012

XXVI. Mezinárodní kytarový festival

Pořádaly Kytarový festival, o. s., a Regionální muzeum v Mikulově
Součástí XXVI. ročníku MKF bylo 12 koncertů, mistrovské třídy, kurzy, semináře, výstavy
 1.–7. 7. 2012

XIX. Mikulovské výtvarné sympozium – „dílna ´12“

Pořádaly město Mikulov a Regionální muzeum v Mikulově
 14. 7.–11. 8. 2012

13. ročník klavírních kurzů „Audaces fortuna iuvat“

Pořádaly Základní umělecká škola Mikulov pod záštitou města Mikulova a Filharmonie Brno a Regionální muzeum v Mikulově
 17.–24. 8. 2012

Mezinárodní konference Theory and Method in the Prehistoric Archaeology of Central Europe

Pořádalo Regionální muzeum v Mikulově
Setkání patřilo k největším archeologickým konferencím, které se v roce 2012 v České republice uskutečnily; účastnila se ho stovka archeologů ze 13 zemí. Na konferenci

zazněly příspěvky k novým poznatkům o pravěkých obyvatelích Evropy, ke klimatu v pravěku i vztahu tehdejších lidí k přírodě. Na programu byly diskuze o nejnovějších výzkumech, poznatcích i nejmodernějších technologiích, které archeologové v současné době používají

24.–26. 10. 2012

Projekt Porta Culturae – Dny otevřených ateliérů na jižní Moravě

Účast na projektu přeshraniční spolupráce

22.–23. 9. 2012

VĚDECKOVÝZKUMNÁ ČINNOST

Archeologie

Ve spolupráci s Archeologickým ústavem AV ČR Praha (Dr. Petr Květina), Západočeskou univerzitou v Plzni (Dr. Daniel Sosna, Dr. Ladislav Šmejda) a Masarykovou univerzitou v Brně (Mgr. Jan Kolář) byla v říjnu 2012 uspořádána mezinárodní konference Theory and method in the prehistoric archaeology of Central Europe (<http://theoryandmethod.gofs.cz/>). Následně byla zahájena příprava tematického sborníku, který vyjde jako jedno číslo časopisu Anthropologie (vydává Moravské zemské muzeum).

Díky stavebním aktivitám v regionu probíhaly průběžně záchranné archeologické výzkumy. S pozitivním výsledkem byly provedeny výzkumy ve třech lokalitách: V Horní synagoze v Mikulově se podařilo odkrýt novověké a vrcholně středověké vrstvy a objekty z 13.–18. století. V Podivíně (Zborovská 289, č. parcely 603) byly během hloubení základů při stavbě rodinného domu zdokumentovány archeologické vrstvy z vrcholného středověku. V Tvrdomicích (polohy „pole od Týnecka“ a „od Týnecka“) proběhl záchranný výzkum předcházející stavbě plynovodu a na lokalitě byly zdokumentovány objekty ze starší doby bronzové a z latěnu.

S negativním zjištěním byly provedeny archeologické dohledy na lokalitách: Hustopeče – firma Buildsteel; Břeclav-Charvátská Nová Ves – „Rytopeky“; Mikulov – firma Bottling, ul. Za Vápenkou; Mikulov – ul. Jiráskova; Mikulov – ul. Nádražní, Rakvice – „Pod kozími horkami“; Valtice – ul. Kopečná; Valtice – ul. Polní.

Historie

Rešeršemi z archiválií Moravského zemského archivu v Brně proběhl výzkum ke stavební historii zámku v 17. a 18. století. Výstupy výzkumu byly využity jednak v textech Historického atlasu Mikulova, vydaného v roce 2012 Historickým ústavem AV ČR, v.v.i., (edice Atlas měst), jednak budou využity v připravované publikaci Mikulov. Pokračovala práce na projektu věnovanému sběratelství – byly zpracovány rešerše ke sběratelství Dietrichsteinů pro obrazárnu, devocionálií pro zámeckou kapli a rešerše pro vědecké sběratelství 18. století a k vybavení zámku v 19. století. Pokračovala též práce na databázi historické topografie mikulovských ulic a domů od středověku do současnosti. Na webové stránky muzea byly umístěny informace týkající se části sbírky grafiky, v roce 2013 by měla být sbírka grafik na webu již kompletní. Nadále probíhal výzkum dějin zámecké knihovny.

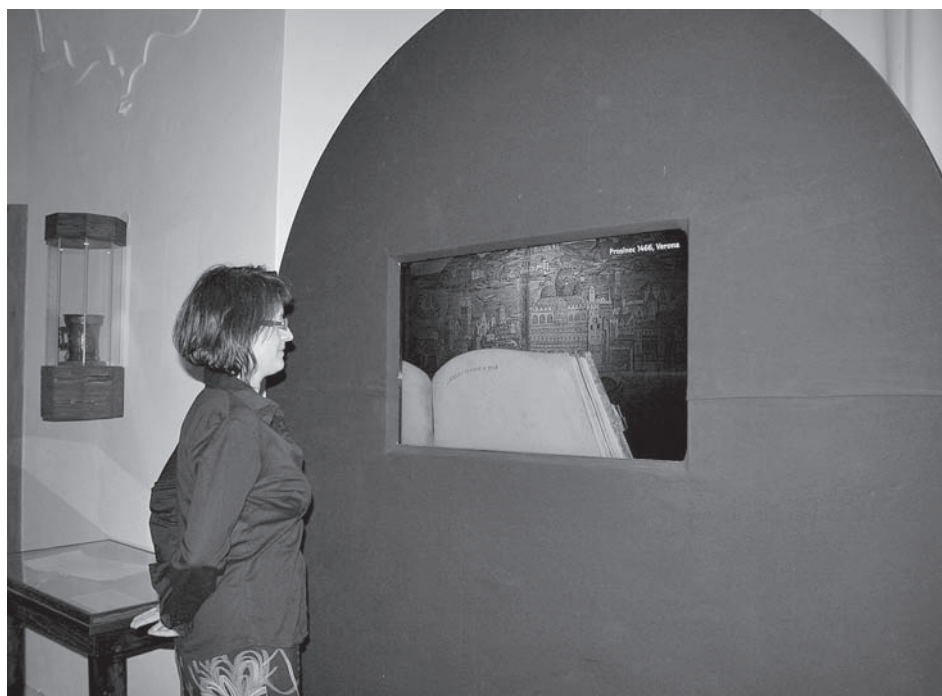
Pokračoval též dlouhodobý výzkum krajiny Mikulovska-Falkensteinska a jejího vývoje v raném novověku. V centru pozornosti výzkumu stála historie zámecké zahrady.

V roce 2012 započal výzkum mapující působení a práci mikulovských nakladatelů a knihkupců (B. Thiel, J. Nafe, A. Bartosch, G. Thierry), tiskařů a tiskáren (J. Bezdička, A. Rossenau, K. Tutschka) a mikulovských fotoateliérů (F. Entner, A. Peterle). Poměrně rozsáhlý soubor pohlednic, fotografií, negativů a dalších předmětů pocházející z jejich dílen tvoří významnou část muzejní sbírky fotografií a pohlednic. Výsledky tohoto výzkumu by měly být shrnuty a představeny na výstavě v roce 2014.

Křehký Mikulov – druhý ročník festivalu Art Designu ve střední Evropě, rozšířený o první malý středoevropský veletrh s art-designem (foto Milan Karásek)

Dále pokračoval výzkum historie mikulovského pohraničí ve 20. století – činnost Stráže obrany státu (SOS) v letech 1936–1939, hranice v letech 1954–1989 – od nového zákona o pohraničí a vytvoření Pohraniční stráže do pádu totalitního režimu. V centru zájmu oddělení nové historie je též dokumentace období nacistické okupace v regionu. Pozornost byla věnována též zpracovávání informací týkajících se života mikulovských Židů v období minulého století, především se zaměřením na židovské vojáky v první světové

Někdejší barokní zámecká konírna se stala dalším výstavním prostorem muzea – 31. května 2012 zde byla otevřena expozice *Víno napříč staletími*. Spolu se stávající instalací *Tradiční vinařství na Moravě* nabízí návštěvníkům ucelenou představu o všem, co s vínem, jeho výrobou, pěstováním vinné révy i kulturou s vínem spojenou souvisí (foto Milan Karásek)

válce. Oddělení nové historie poskytlo odbornou pomoc třem židovským rodinám při vyhledávání informací o jejich předcích (Dr. Toch z jeruzalémské univerzity, rodina Kennetha Fehla z USA, rodina Avishlay Yaniva z Izraele); současně udržuje kontakty s několika potomky mikulovských Židů.

Přírodovědný výzkum

Zoologie

V roce 2012 pokračoval dlouhodobý průzkum – monitorování ptactva Lednických rybníků a Novomlýnských nádrží. Sčítání ptáků na Lednických rybnících proběhlo devětadvacetkrát, na Novomlýnských nádržích jedenáctkrát. Vzhledem k tomu, že pro nedostatek vody nebyl žádný rybník zcela naplněn a že Nesyt byl částečně letněn, zdržovalo se zde značné množství ptáků s velkou druhovou rozmanitostí. Monitoring ptáků Novomlýnských nádrží od roku 1980 do roku 2012 zpracovali společně RNDr. Petr Macháček, CSc., RNDr. Josef Chytil a RNDr. Miroslav Šebela do publikace Ptáci Vodního díla Nové Mlýny, připravené k vydání v roce 2013.

Pokračoval též dlouhodobý monitoring všech hnízd čápů bílých na okrese. V průběhu roku bylo kontrolováno 48 hnízd, z nichž bylo 44 obsazeno.

Botanika

V roce 2012 pokračoval floristický výzkum regionů Mikulovska – lokality Slanisko, Novosedly a Dobré Pole, Langewart, Studánkový vrch, Vysoký roh. Stejně tak probíhal výzkum květeny Hustopečska – výsledky výzkumu jsou obsahem výsledkové zprávy Přírodní rezervace Zázmoniky.

POSKYTOVÁNÍ VEŘEJNÝCH SLUŽEB

Povinnost poskytování veřejných služeb vyplývá z § 10a zák. č. 122/2000 Sb., v platném znění. V odst. 2, písm. a)–e) jsou vymezeny standardizované veřejné služby a povinnosti poskytovatelů při zajišťování jejich rozsahu a struktury. V rámci povinnosti každoročně zpřístupnit sbírku nebo sbírkové předměty realizovalo muzeum v roce 2012 devět výstav, z nichž jedna přecházela z loňského roku. V průběhu roku otevřelo novou expozici, která doplnila a rozšířila jedno z nosných témat mikulovského muzea – téma vinařství. V muzejní pokladně byla navíc formou malé prezentace představena restaurátorská práce ukázkou konzervovaného sbírkového předmětu. Jedna z výstav, realizovaná v roce 2011, byla jako putovní zapůjčována dalším institucím. Výstavy byly náležitě propagovány ve sdělovacích prostředcích, na webových stránkách muzea i prostřednictvím rozesílaných pozvánek na vernisáže.

Muzeum pořádalo programy pro dospělé i pro děti a snažilo se jimi rozvíjet a doplňovat činnost výstavní, kulturně-výchovnou a vědecko-výzkumnou.

Zpráva o činnosti muzea je každoročně uveřejněna na webových stránkách muzea a informace o plnění úkolů v oblasti hlavní činnosti organizace jsou publikovány ve sborníku RegioM. Výsledkem ediční činnosti muzea v roce 2012 bylo vydání muzejního sborníku a podíl na vydání sborníku z archeologické konference. Veškeré publikace vydané muzeem má veřejnost možnost zakoupit v pokladně muzea nebo prostřednictvím internetového obchodu ABZ (www.abz.cz), případně lze požádat muzeum o zaslání na dobírku. O možnosti prodeje informují webové stránky muzea.

Odborné posudky a vyjádření byly zpracovávány průběžně dle požadavků a potřeb institucí – zejména v oborech archeologie, historie, botanika a zoologie.

Standard ekonomické dostupnosti plnilo muzeum u návštěvníků příslušnými slevami, o nichž je informace uváděna na webových stránkách muzea a v propagačních materiálech.

Bezbariérový přístup do všech prostor muzea bohužel nedovoluje historický charakter objektu, je umožněn pouze v případě expozic Od gotiky po empír, Galerie Dietrichsteinů

Fakulta multimediálních komunikací Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně předvedla tvorbu svých ateliérů na výstavě *Design, sklo a prostor*. Zájem rozhodně vzbudila (foto Milan Karásek)

a víno napříč staletími, dále do části expozice Tradiční vinařství a vinohradnictví na Moravě a do části Kongresového centra.

NÁVRHY A REALIZACE PROJEKTŮ – GRANTOVÁ ČINNOST

V roce 2012 získalo muzeum od města Mikulova dotaci ve výši 10 000 Kč, která byla určena na realizaci programu Muzejní noci. Úspěšně se ucházelo o dotaci z operačního programu Životní prostředí na projekt Stabilizace opěrných zdí areálu v Mikulově jako prevence sesuvů a skalních řízení svahů Zámeckého kopce – jedná se o částku 15 045 708 Kč. Z Nadačního fondu obětem holocaustu muzeum získalo grant ve výši 25 000 Kč na projekt výstavy Moravští zemští rabíni v Mikulově. Ministerstvo kultury poskytlo muzeu dotaci z programu ISO/D ve výši 60 000 Kč na restaurování barokního obrazu Svatá rodina.

NÁVŠTĚVNOST REGIONÁLNÍHO MUZEA V MIKULOVĚ V ROCE 2012

Regionální muzeum v Mikulově navštívilo v roce 2012 cca 70 000 platících návštěvníků (srov. s rokem 2011 – cca 71 300 návštěvníků), což je stav srovnatelný s vysokou návštěvností předchozího roku.

- Zámek – expozice: cca 47 500 návštěvníků
- Archeologická expozice v Dolních Věstonicích: cca 22 200 návštěvníků
- Památník bratří Mrštíků v Divákách: 230 návštěvníků

Kromě platících návštěvníků strávilo v prostorách muzea v roce 2012 svůj volný čas více než 11 000 dalších osob při kulturně-výchovných a vzdělávacích programech, společenských akcích, koncertech a vernisážích výstav, 600 dětí při školních programech a zhruba 26 600 osob při firemních a soukromých akcích či při ostatních programech určených veřejnosti.

Historický atlas měst České republiky je součástí celoevropského projektu historických atlasů měst. Svazek 25 je věnován Mikulovu a vznikl za spolupráce odborných pracovníků mikulovského muzea (foto Milan Karásek)

V roce 2012 navštívilo Regionální muzeum v Mikulově tedy celkem cca 108 300 osob (srov. s rokem 2011 = 108 800 osob).

OPRAVY A ÚDRŽBA OBJEKTU

Výměna vnitřních hydrantů

Akce byla provedena v důsledku nutnosti odstranění závad zjištěných při technické kontrole. Při ní došlo k výměně 14 kusů vnitřních hydrantů včetně přípojného potrubí a tvarovek. Zároveň byla vyměněna čerpadla požárního vodovodu se současným osazením spouštěcí automatiky a záložním napojením na zdroj energie.

Požární odvětrání velkého zámeckého sálu

V souladu s dohodou se zástupci preventistů PO HZS Břeclav byl řešen nedostatek v systému odvětrání velkého zámeckého sálu, a proto zde proběhla instalace ovladače k otevírání pěti oken.

Anna Uhlířová

100 let od založení školy na Pavlovské ulici v Mikulově

Budova školy na Pavlovské ulici v Mikulově (foto školní archiv)

Z dochovaných písemných materiálů je zřejmé, že rodiče dětí z horního konce Mikulova se po mnoho let snažili o zřízení obecné školy na Rudolfově ulici (pojmenované dle habsburského korunního prince, nynější ulici Pavlovská), aby jejich děti nemusely, zejména při nepříznivém počasí, překonávat velkou vzdálenost do školy na Školním náměstí (Schulplatz, dnešním Komenského náměstí). Po dlouhém usilování byla Okresní školní radou v Mikulově výnosem z 15. července 1910 výstavba školy schválena. Projekt, vypracovaný stavebním radou Dworschakem z Brna, převzal místní stavitel Franz Czujan. Stavební místo bylo získáno odkoupením pozemku od knížete Dietrichsteina za částku 10 000 K. Parcela se nacházela v oddělené části zahrady zvané Zwergelgarten a její velikost umožňovala vybudovat zde zároveň i školní zahradu. Nová školní budova v hodnotě 103 297 K. byla slavnostně otevřena a předána veřejnosti 14. září 1913.

Kromě prostorných učeben, vybavených novým nábytkem, byly uvnitř objektu vybudovány byty pro správce školy, učitele a školníka. Místnosti se vytápěly lokálně a na elektrické osvětlení si musela škola ještě pár let počkat, poněvadž teprve v roce 1923 se obecní zastupitelstvo usneslo provést elektrifikaci Mikulova. Školní pomůcky a potřeby si děti kupovaly samy. Tělocvična zde postavena nebyla, takže hodiny tělocviku se odbyvaly na školním dvoře. Celý objekt byl chráněn zídkou postavenou z pálených cihel.

Škola původně sloužila německy mluvícím dětem a jejím prvním ředitelem se v letech 1913–1927 stal řídící učitel Johann Horntrich, který sem přišel z Mušova. Ze školních kronik lze vyčíst, že ke konci první světové války bylo vyučování omezováno pro nedostatek uhlí, a také třeba to, že ve školním roce 1917/18 se učilo jen polovinu vyučovací doby a od podzimu do školy chodilo jen asi šedesát procent dětí, protože ostatní neměly boty. Po vzniku Československé republiky v roce 1918 byly střední a národní školy podřízeny zemským a okresním školním radám, které byly orgány nadřízenými místním

školním radám. Ty se skládaly ze zástupců školy a obce. Pečovaly o plynulý chod školy, udržovaly školní budovy, inventáře a správu školních fondů. Vlastní dozor nad obecními a měšťanskými školami vykonávali, stejně jako za Rakouska-Uherska, zemští a okresní školní inspektoři. Výnosem zemské školní rady z roku 1919 se v původně německé škole nezávazně vyučovalo i češtině.

Dalším ředitelem se stal Stephan Hofmanna (1927–1934), který zde na krátký čas zřídil i oddělení mateřské školy. Do školy chodívalo tehdy až 200 dětí.

Ve vyučovacím procesu obecné školy došlo k důležité změně vydáním tzv. malého školského zákona (13. července 1922), jenž ovlivnil i život zdejšího vzdělávacího ústavu. Mezi povinné předměty byla zařazena občanská nauka a ruční práce, pro dívky se stal povinný tělocvik a nauka o domácím hospodářství. Počet žáků obecné školy v jedné třídě se od roku 1932 snížil v jednotřídkách na 65, na ostatních školách na 70 žáků, vzápětí došlo k dalšímu snížení – na 60 žáků. Současně byla stanovena povinná školní docházka na osm let a všechny někdejší úlevy od výuky byly zrušeny. Děti se ve škole učily i práci na zahradě a ve vinohradu, chovaly dokonce bource morušového. Když se přemnožili chrousti, chodily je sbírat – dle záznamů z let 1924–1927 údajně i 105 litrů denně.

Hospodářská krize na počátku třicátých let způsobila hluboký pokles životní úrovně, což se odrazilo i ve zhoršeném postavení školní mládeže. Děti z chudých rodin (zvláště z cihelny) dostávaly od mikulovských pekařů a řezníků polévku s masem a chlebem, od Haléřového spolku příspěvky na mléko a ze sbírek mezi občany pak šatstvo i peníze.

Ředitel Hofmann vedl správu školy až do 1. 1. 1934, jeho nástupcem se stal Heinrich Bartosch. V době německé okupace stál v čele školy Karl Geyer (1938–1943).

Po osvobození Mikulova v dubnu 1945 začalo do města přicházet české obyvatelstvo, aby převzalo správu města, důležitých podniků a úřadů – usazovaly se zde rodiny s početnými dětmi. Organizátorem českého školství v poválečném období na břec-lavském okrese byl Antonín Mrňous, který byl do Mikulova vyslán jako zmocněnec Ministerstva školství a osvěty s úkolem vybudovat na německém Mikulovsku veškeré české školství I. a II. stupně.

Zástupce, později ředitel školy Heinrich Bartosch s dětmi v roce 1920 (foto školní archiv)

Ředitel Jindřich Moudrý s 1. třídou ve školním roce 1948/49 (foto školní archiv)

Vyučování v osvobozeném městě bylo zahájeno 8. června 1945 právě ve škole na Pavlovské ulici, protože ostatní školní budovy byly v této době ještě obsazeny vojskem. Zdejší školní budova se nacházela v dobrém stavu. Při zahájení vyučování měla škola celkem 62 žáků. Školní rok 1944/45 byl zakončen 18. července 1945 s 128 žáky, rozdělenými do třech tříd školy obecné a jedné třídy školy měšťanské. Ve školním roce 1945/46 pak byla zřízena na Valtické ulici škola měšťanská, na ulici Alfonse Muchy škola obecná a na Husově ulici škola mateřská. Obecné školy měly 221 žáků, měšťanské 230 žáků. Naprostý nedostatek učitelů byl důvodem, že každá třída měla vyučování pouze dvakrát týdně. Všechny školy byly v té době pod jednou správou v čele s ředitelem Františkem Vrbou. Začátkem roku 1947 pak byly správy škol rozděleny. Škola na Pavlovské ulici vedl již od roku 1946 ředitel Jindřich Moudrý.

V padesátých a v první polovině šedesátých let docházelo do školy na Pavlovské ulici více než 300 dětí, učivalo se proto na směny nebo ve vypůjčených prostorách mateřské a zvláštní školy. Již tehdy se žádalo o přístavbu dalších tříd a tělocvičny, protože však bylo rozhodnuto o stavbě nové školy v prostoru u nádraží, z přístavby zde sešlo.

V roce 1961 nastoupila na ředitelské místo Drahomíra Jílková-Plotzová. Školu navštěvovalo stále velké množství žáků, několik let sem dojížděly i děti z Bavor. Byla zřízena školní družina s jedním oddělením, která byla nějakou dobu umístěna v domku na Havlíčkově ulici, kde se nacházel i školní byt. Ve všech třídách byly postupně položeny parkety a učebny byly též vybaveny novým nábytkem.

Po odchodu ředitelky Jílkové v roce 1970 vedl školu ředitel Mgr. Antonín Šebesta. V té době zde fungovala nejprve dvě, potom tři oddělení školní družiny s ranním provozem od půl sedmé. V souvislosti s novou koncepcí v základním školství měla škola od roku 1980 jen čtyři postupné ročníky. Od roku 1974 se vařilo ve školní kuchyni – do té doby se obědy do školy dovážely. Byl zbourán plot před školou, vyměněna okna, vybudovalo se ústřední topení, byla položena nová dlažba na chodbách a provedena generální oprava elektroinstalace. Na stavebních pracích při opravě školy se podíleli i rodiče dětí. V roce 1988 měla škola sedm tříd a tři oddělení školní družiny. Do školy chodilo 208 žáků a učilo zde deset učitelů.

Ředitelka Drahomíra Jílková-Plotzová s 1. třídou ve školním roce 1962/63 (foto školní archiv)

Společenské změny po roce 1989 přinesly i do školy na Pavlovské ulici změny a od února 1990 byla pověřena vedením školy učitelka Mgr. Pavla Pokorová. V srpnu téhož roku se po vítězství ve vyhlášeném konkurzu stala ředitelkou školy Mgr. Ludmila Holubová. Měnila se i forma výuky – od volnějšího uspořádání lavic přes položení koberečů až po vytváření relaxačních koutků. Škola byla vybavena novými učebními pomůckami a učebnicemi. Také rodiče a sponzoři se začali spolupodílet na financování kulturních, sportovních a společenských akcí pořádaných školou. Ve škole se vyučovalo znovu v pěti postupných ročnících a počet žáků se pohyboval mezi 146 až 168. Od čtvrtého ročníku byla zavedena výuka němčiny a angličtiny, jako nepovinný předmět přibýlo náboženství. Svou činnost zahájila řada kroužků, které mohou v odpoledních hodinách žáci navštěvovat. Začalo se opět jezdit do školy v přírodě v Nekoři a o prázdninách v roce 1995 připravila škola pro děti letní tábor v Hornicích u Jemnice. V roce 1996 vyšlo první číslo žákovského občasníku Poškolák.

Byla provedena celková plynofikace školy, budova byla napojena na kanalizaci. Okolí školy se dočkalo řady sadovnických úprav. Pro školní družinu, která měla dvě oddělení, se podařilo získat prostory na Růžové ulici. V červnu 1994 dostala škola novou fasádu a nátěry.

Od 1. ledna 2001 se stala ZŠ Pavlovská právním subjektem se samostatným hospodařením a hmotnou zodpovědností pod zřizovatelem městem Mikulov. Postupně však došlo k dalším změnám v řízení školy. Škola na Pavlovské ulici byla k 1. lednu 2004 sloučena se základní školou na Valtické ulici a stala se jejím detašovaným pracovištěm. Od tohoto data vykonával funkci ředitele i na tomto pracovišti dosavadní ředitel ZŠ Valtická Mgr. Stanislav Polák. Po jeho odchodu jej k 1. 9. 2006 vystřídal Mgr. Rostislav Souchop, který funkci ředitele vykonává dodnes. Za jeho vedení proběhla ve škole další generální oprava elektroinstalace, jejíž součástí byla i modernizace počítačové sítě, byla provedena výměna oken.

Ve školách se od školního roku 2007/08 začalo vyučovat podle nového Rámcového vzdělávacího programu, který by měl opět přispět ke zkvalitnění vzdělání. Pokračuje tedy další modernizace výuky, zlepšuje se vybavení školy – byly zakoupeny interaktivní tabule a další nové učební pomůcky. Ve škole žáci pracují s počítači, je kladen důraz na výuku

Učitelka Marie Cetková se svou třídou ve školním roce 1980/81 (foto školní archiv)

cizích jazyků a environmentální výchovu. Rozvíjejí se i aktivity mimo výuku, které doplňují další oblasti výchovy a vzdělávání.

Již dvakrát v současné době hrozilo zrušení výuky na této škole, v roce 2007 a 2011. Škola byla naštěstí zachována, a mohla tedy oslavit sté výročí založení a nadále může svou prací a výsledky dokazovat, že má mezi mikulovskými školami své místo, jak dobře ví již mnoho generací mikulovských obyvatel, které vychovala.

Budova školy na Pavlovské ulici v Mikulově v roce stého výročí založení (foto školní archiv)

Jaroslav Slezák

Němčičský starosta Antonín Benda

Antonín Benda žil v Němčičkách (u Hustopečí) v letech 1864 až 1948. Starostou obce Němčičky byl ve dvou obdobích, a to 1901–1919 a podruhé v letech 1923–1927.

Z údajů v místní matrice víme, že v roce 1887 vstoupil do manželství s Kateřinou Hulatovou. O souhlas k sňatku museli žádat brněnské arcibiskupství, protože oba měli společného prapradědečka Františka Bendu (*1738). Manželům Bendovým se narodilo osm dětí, dva chlapci a šest děvčat, přičemž dospělosti se dožilo pouze pět dcer. Z nich Františka zemřela ve svých 33 letech a Petronela ve 44 letech. Jen zbývající tři se dožily vyššího věku – Kateřina 86 let, Maria 81 let a Anna 69 let. Prvních pět dětí se narodilo v Němčičkách v domě číslo 68, další pak v čísle 32, tj. v domě, který Antonín Benda vystavěl ve svých 35 letech. Při vstupu do manželství dostali novomanželé věnem značné množství polností. Jako pracovitý a snaživý hospodář Antonín Benda svůj majetek dále zvětšoval, a tak mohl dobře zajistit svoje dcery. Uvedme pro zajímavost věno jedné z nich, Kateřiny, která dostala od rodičů při vstupu do manželství celkem 4 hektary a 18 arů pozemků.

Starostou obce Němčičky byl Antonín Benda zvolen obecním výborem ve svých 37 letech, tedy v poměrně mladém věku. Tomu odpovídají i jeho radikálnější postoje v představách o národnostní otázce, zvláště v druhé polovině jeho prvního období starostování, tedy v době, kdy se mezi určitými společenskými skupinami stupňovalo úsilí o vznik samostatné republiky pro Čechy. Jedním z prostředků, jak podpořit osamostatňovací snahy, byla pomoc šíření myšlenek sokolství. Sokol v té době nebyl jen tělovýchovnou organizací, ale byl i významným spolkem osvětovým a vzdělávacím. Starosta Benda

Prezidenta T. G. Masaryka vítal při jeho návštěvě Hustopečí v červnu roku 1924 předsedající starostenského sboru okresu Hustopeče a starosta Němčiček Antonín Benda (foto archiv Jaroslava Slezáka)

přispíval rozvoji sdružení Sokola v celém okolí, a to například podporou jejich pochodů směřujících do míst společných cvičení. Účast na takových akcích bývala v některých obcích zakazována a průchod průvodů jimi býval znemožňován, zejména kněžími. Za těchto okolností se Benda dostával do častého sporu s místním farářem P. Hagenem, který byl v duchu tehdejších postojů katolické církve zastáncem rakousko-uherské monarchie. Jako příklad lze uvést zákaz sokolského pochodu přes Horní Bojanovice, což starosta Benda vyřešil zajištěním trasy právě přes Němčičky. Tím významně přispěl k pozdějšímu vytvoření sokolské skupiny v Němčičkách, která byla založena 20. června 1919 jako pobočka Sokola ve Velkých Pavlovicích. Při svém vzniku měla 25 mužů a 17 dorostenců. O aktivitě němčičských sokolů svědčí i to, že v letech 1919–1926 sehráli její členové 33 divadelních představení a uspořádali 16 tanečních zábav. Při výběru divadelních kusů dbali i na jejich úroveň – hrála se tu například *Její pastorkyňa* Gabriely Preisové či *Maryša* bratří Mrštíků, jejíhož předvedení v zahradě u Kopřivů se osobně zúčastnil i sám Alois Mrštík. Jako sportovci předvedli němčičští sokolové v roce 1921 veřejné okrskové cvičení, tělovýchovnou besídku v roce 1922 a veřejné cvičení v roce 1925. Dne 29. dubna 1923 pak byla TJ Sokol v Němčičkách osamostatněna. I když mnohé programy a akce místního Sokola spadají do meziobdobí, kdy Antonín Benda nebyl starostou obce, byl i nadále významným organizátorem, pomocníkem a podporovatelem veškeré sokolské činnosti. V souvislosti s uváděnými aktivitami je třeba zmínit, kde a jak starosta Benda ke svým, na tehdejší dobu pokrokovým, názorům přišel. Vždyť v té době neexistovalo rádio, nebyla televize a novin bylo v obci méně než šafránu. Ale jedny se pravidelně objevovaly právě u Bendů. Vnuk Antonína Bendy, Josef Stávek (*1913), který od svých 15 let býval v hospodářství u Bendů častým pomocníkem, vzpomínal, jak často musel po skončeném obědě svého stařečka pobízet, aby už zapřáhl koně a vyjeli na pole. Ne že by dědeček snad podřimoval, ale seděl u stolu nad otevřenými novinami a na vnukovo naléhání odpovídal, že práce neuteče, nejprve že musí přečíst noviny.

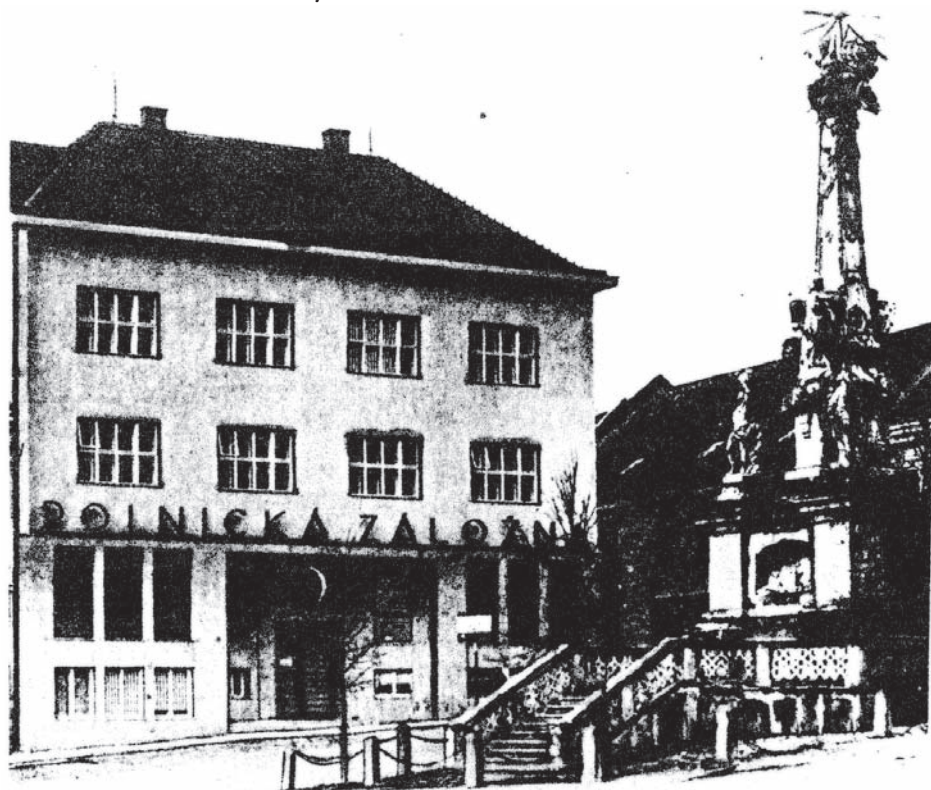
Antonín Benda se také přátelil se starostou obce Šakvice Františkem Noskem (1840 až 1924), který byl po 12 let zemským poslancem a 20 let předsedou Okresního silničního výboru v Hustopečích. Kromě toho byl však též významným vlastivědným badatelem, publikujícím v celé řadě odborných časopisů své poznatky o minulosti jihomoravských vesnic, městeček a měst. I díky němu si Antonín Benda uvědomoval význam historických dokladů, starých knih a listin, jejichž obsah se vztahoval k Němčičkám. V době jeho starostování se většina porad obecního zastupitelstva konávala v místním hostinci, případně u některého z členů rady, nejčastěji u starosty. U něj byly v obecní truhlici uloženy veškeré písemnosti, a to jak staré, tak i současné. Rovněž se tam uschovaly obecní peníze, které zrovna nebyly na účtu v peněžním ústavu. V truhlici se mimo jiné nacházela horenská registra Horních Němčiček ze 17. a 18. století, dále sirotčí kniha, kniha o odúmrtí, zápisy o obecních žebrácích a snad i další doklady.

Když šakvický starosta Nosek při jedné z návštěv starosty Bendy zjistil, co obecní truhlice uchovává, byl pak zde častým návštěvníkem. Z uložených dokumentů si dělal výpisky, které potom formuloval do článků a zasilal je k otištění do časopisu *Selský archiv – časopis pro obecné i kulturní dějiny selského stavu hlavně moravského i slezského*. V něm bylo v průběhu druhé poloviny prvního desetiletí 20. století opublikováno několik článků věnovaných historii Horních Němčiček – *Práva (vino)horenská, Právo horenské Horních Němčiček, Přísahy obecních služebníků Němčičkých, Držitelé vinohradů v XVI. století v Horních Němčičkách, Dědinská práva, Vinné fury, Na právě horenském, Proměny na právě horenském, Odhad čili šacunk selských statků I*.

Bohužel se dochovala právě jen horenská registra, ostatní dokumenty se při různých stěhováních truhlice ztratily. I ta registra však měla namále, a to po roce 1948, kdy se jako „přežitek feudalismu“ ocitla vyhozená ve stáji obecní býkovny.

Mezi roky 1919 až 1923 byl starostou obce Jan Šeda (*1878). Někdy začátkem století odešel do Ameriky a odtud se do Němčiček vrátil po první světové válce. Svým vystupováním a rozhledem si získal místní občany, kteří si ho proto zvolili do čela obce. Jan Šeda

se věnoval také podnikání, do něhož vložil své našetřené dolary z pobytu v Americe – investoval především do zařízení textilního obchodu v Kyjově. Počátkem hospodářské krize však podnikání se značnou ztrátou zanechal. Pro nezdar v této činnosti ztratil původní důvěru Němčičských, a nebyl už proto v dalším období starostou zvolen. Po čtyřleté přestávce se do tohoto úřadu tedy vrátil Antonín Benda.

Rolnická záložna v Hustopečích; iniciátorem stavby peněžního ústavu a dlouholetým předsedou jeho představenstva byl Antonín Benda (foto archiv Jaroslava Slezáka)

Ve svém druhém volebním období byl Benda navíc zvolen předsedajícím starostenskému sboru okresu Hustopeče. Tato významná funkce mu přinesla pro den 19. června 1924 mimořádně důležitý a čestný úkol. Byl pověřen, aby při návštěvě prezidenta Masaryka v Hustopečích pronesl jako zástupce veřejné správy okresu uvítací projev. Antonín Benda byl člověk sečtělý, s přehledem a navíc rozhodný a pohotový řečník. Zdálo by se, že pro něho nebude problém prezidenta na hustopečském náměstí přivítat. Pro jistotu si svůj projev však napsal. Jenže v okamžiku, kdy předstoupil před pana prezidenta s papírem v ruce, zavál silnější vítr a papír s uvítacím textem milému starostovi vytrhl z ruky. Zaskočeného řečníka opustila všechna kuráž, stáhlo se mu hrdlo a do očí vstoupily slzy z bezradnosti. Prezident Masaryk však již podobných chvil zažil víc, a tak pohotově zareagoval: „Pane starosto, dobře dokáží odhadnout, jakými upřímnými slovy jste mne chtěl přivítat. Za to vám děkuji.“ Situace byla zachráněna, ale starosta Antonín Benda ještě po mnoho nocí po této události špatně spával.

Ve své funkci přednosty starostenského sboru Hustopečska vyvíjel Benda aktivní činnost. Na jeho působení v uvedené funkci máme dodnes na Dukelském náměstí v Hustopečích památku, kterou je budova dnešní České spořitelny. Jako hlavní iniciátor stavby

peněžního ústavu v Hustopečích a rovněž přední podílník se pak stal předsedou představenstva společnosti s názvem Rolnická záložna. Budova záložny byla postavena v roce 1933 a v jejím vestibulu byl umístěn reliéf T. G. M. doplněný textem: *Pozdrav čtoucím! L. P. 1933 v patnáctém roce republiky Československé, kdy hlavou státu byl prezident Osoboditel T. G. Masaryk, postavena byla tato budova Rolnické záložny v 38. roce od založení ústavu, v těžkých dobách světové tísně hospodářské, jako projev neochvějné víry ve šťastnou budoucnost národa a státu.*

Předsedou výboru byl Benda ještě mnoho let po skončení starostování v Němčičkách. V roce 1937 na 41. valné hromadě Rolnické záložny mu zástupce Brnosvazu (Ústřední svaz českých hospodářských společenstev v Brně) předal čestné uznání při příležitosti 35 roků členství ve výboru a 15 roků ve funkci předsedy Rolnické záložny Hustopeče.

V samotných Němčičkách se jméno bývalého starosty Bendy připomíná v souvislosti s vinařskou stavbou, která je i v současnosti nazývána Bendův sklep, ač je jeho nynější majitelkou paní Jana Havelková. Kdo uvedenou lisovnu se sklepem a sýpkou postavil, dnes zřejmě již zjistit nelze. První známou majitelkou byla v roce 1864 Barbora Bendová, později sklep vlastnil Jan Benda, který jej v roce 1903 předal Antonínu Bendovi. V roce 1940 zdědila objekt Bendova dcera Marie Procházková a nadále sklep měnil majitele v rámci dědictví. Až v roce 2007 byl sklep prodán mimo rodinu a od roku 2010 jej užívá Jana Havelková, která citlivě opravila jeho fasádu. V současné době se jedná o zařazení objektu mezi památkově chráněné stavby. Po Hulatově sklepu by to byla zde již druhá stavba tohoto druhu.

Závěrem si dovoluji autor těchto řádků přidat jednu vzpomínku na Antonína Bendu, svého pradědečka, ze svých dětských let. I když Antonín Benda nashromážděný majetek rozdělil mezi svoje dcery již mnoho let před koncem života, snažil se stále na spravování polnosti a vinic dohlížet. Tak bylo také samozřejmé, že se zúčastňoval vinobraní na všech vinicích, jichž byl původně majitelem. V pozdním věku byl poměrně zavalitý a nohy mu již špatně sloužily, chodil proto o dvou hůlečkách. Při jeho posledním vinobraní jsem dostal speciální úkol – pradědeček Benda sbíral hrozny tak, že se posouval po kolenou, a mojí povinností bylo poponášet jeho hůlečky a hlavně sbírat na zem spadlé bobule. Tak jsem si vinobraní rozhodně nepředstavoval, ale ta stokoruna na konci sběru pocity malého kluka přeci jen vylepšila.

„Bendův sklep“ – vinařská stavba, již kdysi vlastnila rodina Bendova a která dnes aspiruje na zařazení mezi památkově chráněné stavby (foto Jaroslav Slezák)

Stanislava Vrbková

Rok 2013 v Regionálním muzeu v Mikulově

Rok 2013 byl pro Regionální muzeum v Mikulově mimořádně náročný především v oblasti investičních úprav budovy a v rámci realizace projektů podpořených z evropských dotací. Provedena byla převážná část projektu *Stabilizace opěrných zdí na zámku v Mikulově*. V dalším z projektů – *Obnově zahradních teras* – byla dopracována projektová dokumentace a zahájena příprava veřejné zakázky na samotnou realizaci, jež by měla proběhnout v letech 2014 a 2015. Po dlouhém období příprav podalo muzeum podruhé žádost o podporu projektu *Archeologický park Pavlov*, která byla posléze schválena. Na jeho realizaci tak získalo z Regionálního operačního programu více než 75 milionů korun a dalších 20 milionů korun od Jihomoravského kraje. Konečně se tedy podaří splatit dluh vůči prezentaci unikátních lokalit a náleží z období paleolitu, a nahradit tak dnes již zastaralou archeologickou expozici v Dolních Věstonicích.

Z dalších významných investičních akcí je třeba jmenovat ty, jež slouží zajištění bezpečnosti zámku, a to zásadní rekonstrukci a dopracování elektronického zabezpečovacího systému a v návaznosti na něj též zavedení generálního klíče, který by měl výrazně zjednodušit přístup do jednotlivých místností a zámeckých prostor. Ukončen byl projekt rekonstrukce kanalizační sítě v zámeckém areálu, jež má kromě jiného vyřešit problém s provlháním zámecké terasy pod pokladnou. Další investice byly vloženy do obnovy audiovizuální techniky na zámeckém sále. Původní, která zde byla instalována před pěti lety, již nesplňovala požadavky na moderní technické vybavení kongresového centra. Z prostředků muzea byla provedena její výměna a sál byl rovněž dovybaven novým systémem zatemňování oken. Ve střednědobém plánu je také počítáno s postupnou inovací uživatelského a sociálního zázemí pronajímaných sálů.

Odborní pracovníci muzea se intenzivně věnovali práci se sbírkami, především v oblasti péče o sbírkové předměty – jejich restaurování a konzervace – a v oblasti digitalizace některých sbírkových celků. Díky projektu krajské digitalizace se podařilo převést do elektronické podoby sbírku grafických listů a regionálních publikací. Muzeum bylo rovněž zapojeno do projektu Národní knihovny, jež se zabývá katalogizací a digitalizací tisků 16. století, kterých je v mikulovské zámecké knihovně uloženo několik set. Pokračuje také spolupráce s Vyšší odbornou školou restaurátorskou v Brně na systematické konzervaci a restaurování keramiky z archeologických sbírek.

Z muzejní činnosti zasluží jistě zmínku úspěšné vydání druhého, doplněného vydání publikace *Tradiční vinařství na Moravě*. Co se problematiky moravského vinařství také týče, právě díky jeho dlouhodobé a systematické prezentaci se Regionální muzeum v Mikulově stalo partnerem Dolnorakouské zemské výstavy s názvem *Brot und Wein* (Chléb a víno). Významnou mediální podporou této hlavní muzejní události roku v Dolním Rakousku se dostalo zasloužené pozornosti i mikulovskému muzeu. Kyvadlová doprava, která byla o víkendech v době konání výstavy zřízena, umožnila celé řadě návštěvníků prohlédnout si jednotlivé výstavy v Asparn, Poysdorfu i v Mikulově.

Mikulovský zámek s muzeem byl vždy centrem bohatého společenského života. Nejinak tomu bylo i v roce 2013. Spojení výstavního, uměleckého i společenského rozměru je charakteristickou *Mikulovského výtvarného sympozia – dílna*, které oslavilo jubilejní 20. ročník, a také potřeťi zde konaného festivalu art designu *Křehký Mikulov*. Významná a častá jsou zde též hudební střetnutí, jak dosvědčují *Mezinárodní kytarový festival*, pořádaný zde již 27. rokem či tradiční prázdninové klavírní kurzy *Audaces fortuna iuvat*. Muzeum letos také poskytlo zázemí mezinárodní klavírní soutěži *Broumovská klávesa*, která by se tak měla trvale přesunout do Mikulova a s novým názvem se stát součástí mikulovského kulturního života. Připočteme-li ke všem jmenovaným akcím muzejní noc, kongresový ruch, plesovou sezonu a celou řadu jednotlivých koncertů a nejrůznějších vinařských akcí, je třeba říci, že zámek a muzeum žije prakticky po celý rok bez ohledu na aktuální otevírací dobu.

Vernisáž výstavy *Z pokladů mikulovských farností* s jejím kurátorem Mgr. Miroslavem Koudelou a s restaurátorem slavného obrazu *Ukřižování* ak. mal. Janem Knorrem (foto Milan Karásek)

SBÍRKOTVORNÁ ČINNOST

Práce se sbírkovým fondem se řídila směrnicí Režim zacházení se sbírkou Regionálního muzea v Mikulově, která byla 1. června 2013 novelizována (směrnice č. 19/2013).

Selekce

Poradní sbor pro sbírkotvornou činnost zasedal 28. listopadu 2013 a doporučil ke koupi osm sbírkových předmětů v celkové hodnotě 40 850 Kč. Dále souhlasil s převzetím daru sedmi kusů nábytku a schválil vyřazení 21 sbírkových předmětů.

Sbírky muzea byly průběžně rozšiřovány kromě nákupu vlastním sběrem, výzkumy a dary. Muzeum tak získalo téměř 14,5 tisíce sbírkových předmětů, které byly zapsány do chronologické evidence pod 126 přírůstkovými čísly.

Archeologická sbírka muzea se rozrostla o 1 825 předmětů v rámci 65 přírůstkových čísel a zhruba dalších 12 tisíc předmětů evidovaných pod šesti přírůstkovými čísly. Historickou sbírku rozšířilo 24 předmětů zapsaných pod pěti přírůstkovými čísly. Do sbírky nábytku přibýlo devět kusů vedených pod dvěma přírůstky. Textilní sbírku obohatilo 41 oděvních součástí zapsaných pod 16 přírůstkovými čísly. Sbíрка výtvarného umění byla doplněna o sedm obrazů zapsaných pod jedním přírůstkem. Do sbírky kopií a replik bylo připsáno pět předmětů vedených pod jedním přírůstkem. Sbíрку nové historie obohatilo 253 předmětů v rámci 21 přírůstkových čísel. Do sbírky fotografií, pohlednic a videozáznamů bylo zařazeno 81 předmětů zapsaných pod čtyřmi přírůstkovými čísly. Přírodovědné sbírky byly doplňovány ve sběrné oblasti regionu vlastním sběrem. Pod dvěma přírůstkovými čísly bylo zapsáno 225 herbářových položek do sbírky botanické a sbírku zoologickou doplnily tři dermoplastické preparáty v rámci dvou přírůstků.

Tezaurace

Byl proveden řádný zápis změn do Centrální evidence sbírek České republiky při Ministerstvu kultury ČR a pokračovala postupná revize celého sbírkového fondu muzea.

Správcové sbírek prováděli průběžně katalogizaci přírůstků. Zdaleka nejvíce položek druhého stupně evidence bylo zpracováno v archeologické sbírce, a to 8 745. Sbírkové položky botaniky byly zkatalogizovány pod 76 inventárními čísly, nové historie pod 30 a zoologie dvěma inventárními čísly. Do druhého stupně evidence přibýlo tedy celkem

8 853 čísel. Většina evidence druhého stupně u jednotlivých podsbírek byla zpracována v počítačovém systému pro evidenci a dokumentaci sbírek v muzeích a galeriích DEMUS.

Podsírky Písemnosti a tisky a Drobné tisky byly uzavřeny. V obou podsírkách probíhá každoročně řádné inventarizace, avšak další přírůstky sem již nejsou doplňovány – nové sběry charakteru předmětů zařazovaných původně do těchto podsbírek se stávají součástí podsírky Nová historie. V textilní sbírce byla pracovníky Národního ústavu lidové kultury ve Strážnici provedena dokumentace mužského lidového oděvu. Etnografický ústav Moravského zemského muzea poskytl pomoc při určení a popisu chorvatských krojů.

Ze sbírky Regionálního muzea v Mikulově bylo na základě rozhodnutí kurátorů podsbírek, schválených poradním sborem pro sbírkotvornou činnost, vyřazeno deset inventárních čísel (šest z podsírky historické, dvě z podsírky archeologické a jedno z podsírky nábytku) a jedno přírůstkové číslo (z podsírky nové historie).

Podsírka	Počet evidenčních čísel zapsaných k 31. 12. 2013 v CES
Archeologická	51 116
Botanická	1 645
Drobné tisky	2 442
Kopie a repliky	9
Lapidárium	19
Nábytek	72
Nová historie	185
Textil	3 187
Vinařská	4 732
Entomologická	5 411
Fotografie, pohlednice, filmy, videozáznamy	2 812
Geologická	43
Historická	14 521
Knihy	6 447
Negativy a diapozitivy	4 865
Paleontologická	144
Písemnosti a tisky	1 252
Výtvarného umění	741
Zoologická	754
Celkem	100 397

Péče o sbírky

Dle nové koncepce rozmístění a využití technických a pracovních prostor muzea bylo dokončeno stěhování a reorganizace depozitářů etnografie a vinařství. Sbírkové předměty byly řádně uloženy dle lokačních seznamů. Byla provedena oprava akustického alarmu v zámecké knihovně, zajišťující bezpečnou vzdálenost návštěvníků od knihovních regálů.

V depozitáři Mikulovských výtvarných sympozií byl upraven systém uložení obrazů a plastik a byla provedena kontrola uložení sbírky historiky umění J. Ptáčkem a M. Doštálem. Za účasti zástupců města, které je majitelem sbírky, a produkce MVS – dílna byla provedena úplná inventura sbírky MVS.

Herbářové položky botanické sbírky byly průběžně vymrazovány. Tímto postupem byla dvakrát v průběhu roku dezinfikována celá sbírka. Dodatečně bylo nalepeno 150 herbářových položek ze starých sběrů. Celý zoologický depozitář byl pomocí dýmovnic dezinfikován. Chemicky bylo ošetřeno 510 entomologických krabic a zhruba 8 500 ks brouků bylo opatřeno inventárními čísly.

Správce sbírek v rámci povinné každoroční inventarizace desetiny souboru movitých předmětů tvořících sbírku prováděli ověření fyzické existence sbírkových předmětů, porovnání inventarizovaných předmětů se záznamem ve sbírkové evidenci a posouzení stavu sbírkových předmětů s ohledem na případnou potřebu preparace, konzervace či restaurování.

Inventarizovány byly podsbírký uvedené v následující tabulce, revizí prošlo celkem 9 885 inventárních čísel, které pokryly 53 123 sbírkových předmětů.

Podsírka	Počet inventárních čísel zpracovaných v rámci katalogizace v roce 2013	Počet kusů
Archeologická	2 933	3 506
Botanická	150	8 000
Drobné tisky	245	245
Nábytek	1 169	1 221
Nová historie	18	21
Textil	150	173
Vinařství	613	779
Entomologická	161	14 326
Fotografie, pohlednice, filmy, videozáznamy	237	241
Historická	500	550
Knihy	370	1 070
Písemnosti a tisky	190	1 500
Negativy a diapositivy	3 149	21 491
Celkem	9 885	53 123

Namátkovou kontrolu evidence a stavu sbírkových předmětů inventarizovaných v roce 2013 provedla inventarizační komise v lednu 2014. Nezaznamenala žádné nedostatky, ve všech případech konstatovala dodržování příslušné směrnice.

Jednotlivé depozitáře a zámecká knihovna byly odpovědnými odbornými pracovníky průběžně kontrolovány a informace o stavu teploty a vlhkosti i veškerém pohybu v depozitáři byly řádně vedeny v depozitárních knihách. Dle potřeby byly v depozitářích využívány odvlhčovače, případně zvlhčovače. Ve speciálně klimatizovaných výstavních vitrínách určených pro instalaci renesančního šatu Markéty Lobkowiczové a jejího manžela Václava Popela Lobkowicze v expozici *Galerie Dietrichsteinů* byla průběžně sledována a upravována relativní vlhkost prostřednictvím aktivního sorberu.

Licencovaný restaurátor PhDr. Pavel Klimeš provedl dodavatelsky restaurování dvou barokních maleb: *Kalvárie* (anonym) z počátku 18. století a *portrét Jana Karla Dietrichsteina* (anonym) z konce 18. století. Práce byly realizovány z programu Integrovaného systému ochrany movitého kulturního dědictví (ISO) z Ministerstva kultury ČR. Byla vypracována a podána žádost o příspěvek z programu ISO na restaurování tří maleb ze zámecké sbírky, zamýšlených jako exponáty pro připravovanou expozici *Sběratelství Dietrichsteinů*.

Výstavu *Ptáci Islandu* doplnil její autor RNDr. Petr Macháček přednáškou o Islandu – krajině a přírodě, jak ji poznal na své fotografické výpravě (foto Milan Karásek)

V konzervační dílně muzea byly průběžně konzervovány sbírkové předměty jednak dle požadků odborných pracovníků s ohledem na jejich fyzický stav, jednak s přihlédnutím k chystaným výstavám, či předměty dlouhodobě již vystavené. Pro výstavu *Z pokladů mikulovských farností* byly čištěny a opravovány plátna a rámy cca 20 obrazů, skříňka, dvě dřevěné plastiky – *Kristus na kříži* a *Pieta* – a šest pozlacených relikváriů zavěšených v obrazovém

rámu. Pro chystanou výstavu v Dietrichsteinské hrobce byly konzervovány předměty odtud pocházející – menší a velký dřevěný kříž s Kristem a dva velké dřevěné svícny. V expozici *Římané a Germáni v kraji pod Pálavou* byly fungicidem nakonzervovány dřevěné konstrukční prvky germánské chýše a byla provedena rekonzervace osmi kusů fragmentů bronzových nádob a dvou kusů železných součástí zbroje. Pro expozici *Víno napříč staletími* byla zhotovena kopie heminy (míra na víno). V *Galerii Dietrichsteinů* byly ošetřeny mosazné plastiky zpodobňující historické osobnosti, bylo opraveno mikulovské starostenské křeslo, renesanční truhla a barokní sekretář, vyčištěny byly renesanční šperky a nakonzervovány dva klíče a hroty kopí. V expozici *Tradiční vinařství na Moravě* byly ošetřeny zádové putny na nošení hroznů.

V podsbírcce historické bylo dokončeno náročné konzervování a restaurování téměř celé sbírky stolních a nástěnných hodin. Dále byl ošetřen mosazný židovský lustr a konzervovány velké dřevěné plastiky Cyrila a Metoděje a barokní plastika sv. Josefa s Ježíškem v náručí, pocházející ze zámeckých sbírek. Byla provedena kompletní konzervace jízdního kola z období přelomu 19. a 20. století.

V archeologické sbírce bylo ošetřeno 18 předmětů ze souboru slovanské keramiky (Velké Bílovice), zakonzervovány byly dvě železné sekery a bronzová dýka, soubor deseti železných kusů pocházejících ze záchranného archeologického průzkumu v mikulovské synagoze (2012) a dvaceti železných a bronzových kusů ze Zámeckého kopce (2012). Očištěny byly mince z nálezů z Rakvic a ze Svatého kopečku v Mikulově.

Ve vinařské sbírce byla opravena a zakonzervována dřevěná kadulka na víno, byla provedena konzervace papírové krabice na víno a bedýnky na víno, košťáče zhotoveného z dřevěné vinařské nálevky. Byl proveden konzervátorský zásah na kládovém lisu stojícím na horním zámeckém nádvoří.

Pro Městské muzeum v Modřicích byla provedena konzervace devíti předmětů – železných nožů a seker.

Zápůjčky sbírkových předmětů

Sbírkové předměty a výstavní komplety půjčené z muzea za účelem výstavním

Zápůjčky z předcházejících let či dlouhodobé zápůjčky

- Městskému muzeu v Kloboukách u Brna: 101 archeologických sbírkových předmětů pro stálou expozici
- obci Pasohlávky: dva modely a dvě kopie archeologických nálezů pro archeologickou expozici v ATC Merkur
- Správě hradu Pecka: tři vinné sudy do expozice *Kryštof Harant z Polžic a Bezdruzic*
- Národnímu památkovému ústavu Praha: hrobový textil (hedvábné punčochy s podvazky a dětské šatičky) na výstavu *Pernštejnové a jejich doba*
- Městu Modřice: 34 předmětů z vinařské sbírky na výstavu *Modřické vinohrady a jejich právo od 15. do 20. století*
- Pro Magdeburg Cultural History Museum: předměty z germánského hrobu z Mušova na výstavu *Otto the Great and the Roman Empire. Emperorship from Antiquity to the Middle Ages*

Zápůjčky z roku 2013

- Etnografickému ústavu Moravského zemského muzea v Brně: polychromované dřevorezby sv. Cyrila a sv. Metoděje na výstavu *Cyrilometodějská tradice v lidové kultuře*
- Pro Schallaburg Kulturbetriebs, GmbH: dřevěná plastika *Pijáci* od Sylvie Lacinové na Dolnorakouskou zemskou výstavu *Brot und Wein* v Poysdorfu a Asparn an der Zaya
- Národnímu muzeu Praha: teodolit a dva geodetické astroláby na výstavu *Čas zámořských objevů*
- Městskému muzeu ve Valticích: střelecký terč z roku 1862 do muzejní expozice

Sbírkové předměty půjčené vědeckým institucím a vysokým školám za účelem studijním

Z předcházejícího roku či let trvající zápůjčky

- Archeologickému ústavu AV ČR Brno: soubor 16 písemností týkajících se archeologického výzkumu v okolí Vodního díla Nové Mlýny
- Ústavu geologických věd MU Brno: kamenné industrie z jeskyně Turol
- Archeologickému ústavu AV ČR Brno: keramická nádoba pražského typu, časně slovan-ské období

Zápůjčky z roku 2013

- Ústavu archeologie a muzeologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity Brno: mladohradištní keramika
- Archeologickému ústavu AV ČR Brno: olovené křížky a olovené závěsky ze střední doby hradištní

Sbírkové předměty půjčené za účelem restaurování nebo digitalizace

- Restaurátorovi PhDr. Pavlu Klimešovi z Pouzdřan: barokní malby *Kalvárie* (anonym) a *portrét Jana Karla Dietrichsteina* (anonym) za účelem restaurování
- Ing. Ivanu Sabovi z Vyškova: 347 grafik a plánů ze sbírky grafik za účelem digitalizace
- Národnímu památkovému ústavu v Praze: dvě knihy ze zámecké knihovny za účelem digitalizace
- Vyšší odborné škole restaurátorské v Brně: deset halštatských nádob za účelem konzervace

Sbírkové předměty půjčené za jiným účelem

- Krajskému úřadu Jihomoravského kraje: obraz Rudolfa Gajdoše *Sklepy v Pavlově* a soubor broušeného skla – vybavení reprezentačních prostor

PREZENTACE

Expozice

● Zámek Mikulov

Expozice v prostorách zámku jsou rozděleny do tří tematických celků. **Historickým** tématům se věnují expozice *Od gotiky po empír*, *Galerie Dietrichsteinů* a *Zámecká knihovna*. **Vinařskou** tematiku prezentují dvě expozice – *Tradiční vinařství na Moravě a Víno napříč staletími*. S **archeologickým** zaměřením je zde expozice *Římané a Germáni v kraji pod Pálavou*. Malou **přírodovědnou** expozicí je volně přístupná botanická zahrádka na terase zámeckého parku. Návštěvníkům expozic na zámku byly již třetí sezonu nabízeny prohlídky s výkladem zprostředkovaným audioprůvodci – v jazycích českém, anglickém, německém, francouzském, ruském, italském a polském.

● Obřadní síň na židovském hřbitově

Z důvodu rekonstrukce synagogy (2010–2014) probíhající v rámci projektu Federace židovských obcí v ČR – projekt *10 hvězd, revitalizace židovských památek v ČR* – byla původní expozice v synagoze muzeem od roku 2003 instalovaná ve svém celku zrušena. Po dohodě se Spolkem přátel židovské kultury v Mikulově byla v obřadní síni židovského hřbitova v Mikulově, spravované spolkem, vytvořena společná expozice muzea a spolku, mapující dějiny mikulovských Židů, podávající informace o zdejším židovském hřbitově a představující rituál pohřbívání. V roce 2014 bude synagoga opět otevřena a představí se v ní nová expozice, jejíž téma vymezila Federace židovských obcí ČR, a to *Rabbi Löw a židovská vzdělanost na Moravě*.

Bez mena – zajímavá výstava, netradiční prostor (foto Milan Karásek)

● Dolní Věstonice

Archeologická expozice *Věk lovců a mamutů* věnovaná světově proslulému nalezišti ze starší doby kamenné v katastrech Dolních Věstonic a Pavlova. Návštěvníci zde mají k dispozici audioprůvodce s výkladem v sedmi v jazycích.

● Diváky

Památník bratří Mrštíků

Výstavy

● Sezonní výstavy v Regionálním muzeu v Mikulově

Piaristické školy v Mikulově a jejich vědecké přístroje

Výstava z roku 2011

1. 4.-3. 11. 2013

Z pokladů mikulovských farností

Výstava představila umělecké artefakty, které zdobí či zdobily interiéry mikulovských chrámů a dalších církevních objektů na území Mikulova a jež jsou v majetku římsko-katolické církve. Ústředním exponátem byl unikátní restaurovaný obraz Ukřižování z kaple sv. Šebestiána na Svatém kopečku. Výstava též mapovala slavnou minulost Význačné kolegiátní kapituly sv. Václava v Mikulově a prezentovala řadu liturgických předmětů.

Obraz *Ukřižování* se dostal do rukou restaurátorů poté, co byl ze svého původního místa odcizen a následně nalezen, ovšem v katastrofálním stavu. Při práci na uchování původního obrazu z 19. století restaurátoři zjistili, že se pod malbou nachází několik dalších vrstev starších, se stejným motivem – ukřižování Krista. Nejstarší vrstva pocházela z 16. století, zjistitelné však bylo pouze torzo malby, proto se restaurátoři rozhodli jako

původní vrstvu zachovat až druhou nejstarší, která pochází ze 17. století. Restaurátorské práce trvaly s přestávkami zhruba pět let. Rozměrný třímetrový obraz vážící kolem sto třiceti kilogramů patří mezi unikáty. Zvláštností je i staré konopné plátno, sešité ze tří kusů. Neznámá je historie obrazu – neví se, jak se v dávné minulosti obraz do Mikulova dostal, zda mohl být snad dovezen na objednávku kardinála Dietrichsteina, a také zda bylo jeho původní místo v kostele sv. Šebestiána.

1. 4.–3. 11. 2013

Ptáci Islandu

Drsná krajina Islandu, která je snad nejzachovalejším životním prostředím v Evropě, je domovem mnoha ptáků a právě za nimi se v létě roku 2012 vypravil zoolog mikulovského muzea Petr Macháček. Fotografická výstava představila velkou část zástupců ptačí říše tohoto ostrova, především mořské druhy. Zachytila však i ptáky, které známe z České republiky, jež zde zimují či protahují – na islandských hnízdištích však jsou viděni ve satebním šatě.

26. 4.–3. 11. 2013

Bez mena

Skupina mladých slovenských fotografů – Laura Wittek, Zuzana Knězeková a Tomáš Porubán – vystavila fotografie pořízené výhradně mobilním telefonem, umožňujícím svou absolutní přítomností zachycovat vše a všude – pronikat přímo do přítomného okamžiku. Výstava naznačila skutečnost, že mobil se stal téměř našima očima i mozkovou kůrou, naší bytostnou součástí. Fotografové – „mobilní impresionisté“ – se však pokusili o projekce, v nichž zpracovali vzájemné vazby okamžiků do uměleckého formátu.

4. 5.–3. 11. 2013

MUDr. Jaroslav Adam z Turnova, člen Klubu sběratelů kuriozit, zapůjčil muzeu k vystavení svou unikátní sbírku kostek dekorovaných známými výtvarníky, slavnými osobnostmi či zručnými řemeslníky. V rámci soutěže Sběratelství za ni v KSK získal ocenění za Pozoruhodnou sbírku, v ČR největší (foto Jana Frantelová)

Nebojte se fyziky

Výstava originálních názorných pomůcek, které zábavnou formou demonstrují jednotlivé fyzikální zákony a díky nimž se fyzika stává hrou. Autorem výstavy je brněnský fyzik a pedagog Ing. Vítězslav Prokop, jenž již řadu let vyrábí interaktivní „hračky“, prostřednictvím kterých mají lidé možnost poznat v praxi některé základní fyzikální jevy a dozvědět se, jak funguje například magnetismus, co praví Ampérovo pravidlo pravé ruky nebo jakými všemi způsoby může vznikat elektřina. Některé z exponátů naopak na první pohled popírají základní fyzikální zákony a člověk se musí zamyslet, proč a jak fungují.
1. 6.–8. 9. 2013

Einstein, Scott a já aneb Život po tel-avivsku

Výstava fotografií Kristýny Kuboňové pořízených během jejích dvou studijních pobytů na univerzitě v Tel Avivu v letech 2011 a 2013. Zachycuje nejenom každodenní život v kosmopolitním izraelském velkoměstě, ale i místa spojená s dávnověkou historií celé této podivuhodné země plné kontrastů, nadšení i obav.
27. 5.–3. 11. 2013

Příběh dětí – kresby z terezínského ghetta

Sbírka dětských kreseb z ghetta Terezín je naprosto ojedinělou a nejrozsáhlejší sbírkou dětské kresby na světě. Čítá na 4 500 prací židovských dětí, které prošly během druhé světové války terezínským ghettem. Všechny kresby obsažené ve sbírce vznikly v krátkém období necelých dvou let (1942–1944) v hodinách kreslení organizovaných Friedl Dicker-Brandeisovou. Výstava je rozdělena do několika tematických celků, které popisují historii židovských obyvatel Protektorátu Čechy a Morava za holocaustu, s důrazem na život v Terezíně, a to především tak, jak byl vnímán dětskýma očima.

Putovní výstavu zapůjčila brněnská pobočka Vzdělávacího a kulturního centra Židovského muzea v Praze. Během výstavy se uskutečnilo také několik doprovodných programů a přednášek.

9. 7.–31. 8. 2013

Muzejní noc začíná. Nebude zámek malý? (foto Milan Karásek)

Křehký Mikulov – třetí ročník festivalu Art Design

Pražská galerie Křehký ve spolupráci s Regionálním muzeem v Mikulově představila již třetí organizované setkání českých i zahraničních galeristů, sběratelů a obchodníků se současným uměleckým designem i designových obdivovatelů. Festival opět nabídl několik unikátních výstav současného českého designu i premiérové prezentace nových produktů českých a světových tvůrců. Premiérově zde byl prezentován výstavní projekt Křehký Stories 2013, výstavní koncept Born in Fire studia Olgojchorchoj a představeny byly práce designérů a galerií: Studio Pirsce Porcelain, Studio Ronyho Plesla, Bóda Horák, Jakub Berdych a Qubus, slovenská galerie Art Design Project, ke zhlédnutí byla instalace Ivana Jelínka, prezentace Konspeti a ze zahraničí vystavovali Martin Rinderknecht a Lína Kanafani.

Kromě výstav proběhl brunch na zámeckých terasách, promítalo se kino v zámeckém parku a konal se výlet do vinařství Sonberk a piknik na Svatém kopečku.

7.-9. 6. 2013

● Putovní výstavy realizované Regionálním muzeem v Mikulově

Hieronymus Lorm – muž, jenž otevřel hluchoslepým svět

Výstava z roku 2011; byla zapůjčena Regionálnímu muzeu města Žďáru nad Sázavou (8. 10.-17. 11. 2013)

Moravští zemští rabíni v Mikulově

Výstava z roku 2012; byla zapůjčena do obřadní síně židovského hřbitova v Ivančicích (1. 8.-1. 10. 2013)

● Účast na Dolnorakouské zemské výstavě 2013

Brot und Wein

Regionální muzeum v Mikulově bylo partnerem Dolnorakouské zemské výstavy s názvem Brot und Wein (Chléb a víno). Na rakouské straně byla jednotlivá témata prezentována v muzeu pravěkých dějin v Asparn an der Zaya a v impozantních výstavních prostorech vinařského města Poysdorfu. Výstava byla realizována pomocí interaktivních zastávek, které zprostředkovalo na 600 exponátů zapůjčených od řady vystavovatelů. Regionální muzeum v Mikulově bylo jediným českým muzejním partnerem tohoto významného projektu – jeho součástí se staly obě zdejší expozice věnované vinařství.

Díky výrazné mediální i finanční podpoře této hlavní muzejní události roku 2013 v Dolním Rakousku se dostalo zasloužené pozornosti i mikulovskému muzeu. Kyvadlová doprava, která byla o víkendech v době konání výstavy zřízena, umožnila návštěvu zámku velké řadě turistů z Rakouska.

27. 4.-3. 11. 2013

● Vypůjčky exponátů pro expozice

Pro potřeby zachování stávajících expozic má muzeum uzavřeny smlouvy o dlouhodobých vypůjčkách sbírkových předmětů. Dlouhodobě má vypůjčeny sbírkové předměty pro Památník bratří Mrštíků v Divákách, a to z Vlastivědného muzea v Olomouci, z Muzea umění v Olomouci a Městského muzea v Kloboukách u Brna. Z Moravské galerie v Brně je dlouhodobě vypůjčeno více než dvě stě sbírkových předmětů, které jsou základem instalace *Od gotiky po empír* a doplňují též expozici *Galerie Dietrichsteinů*. Do této expozice byl také vypůjčen významný soubor předmětů od Mercedes Dietrichstein. Do archeologické expozice *Věk lovců a mamutů* v Dolních Věstonicích je dlouhodobě vypůjčen rozsáhlý soubor sbírkových předmětů z Archeologického ústavu AV ČR Brno a jeden sbírkový předmět z Národního muzea v Praze. Pro novou expozici *Víno napříč stoletími* bylo zapůjčeno několik předmětů z Jihočeského muzea ve Znojmě, z Muzea města Brna a z Národního muzea Praha.

● Výpůjčky exponátů pro výstavy

Pro dlouhodobou výstavu *Piaristické školy v Mikulově a jejich vědecké přístroje* si muzeum vypůjčilo čtyři exponáty od Biskupství brněnského. Na horním zámeckém nádvoří je instalována plastika *Podobenství s lebkou*, již muzeu zapůjčil její autor akademický sochař Jaroslav Róna. Pro výstavu v obřadní síni židovského hřbitova v Mikulově bylo vypůjčeno od Židovské obce Brno 16 předmětů. Pro realizaci výstavy *Z pokladů mikulovských farností* si muzeum zapůjčilo exponáty od třech institucí – od Biskupství brněnského zrestaurovaný obraz *Ukřižování*, dále 45 předmětů od Význačné kolegiální kapituly u sv. Václava v Mikulově a šest předmětů od Římskokatolické farnosti u kostela sv. Václava v Mikulově. Pro výstavu *Ptáci Islandu* mikulovskému muzeu zapůjčilo 18 dermo-plastických preparátů ptáků Muzeum Komenského v Přerově.

● Výpůjčky za účelem studijním a jiným

Od Ing. Pavla Leblocha, člena vlastivědného spolku z Bulhar, si muzeum vypůjčilo ke studijním účelům 23 keramických nádob či fragmentů a devět kamenných broušených artefaktů.

INTERPRETACE

Muzejí programy

Májový víkend v muzeu a muzejní noc na zámku

24.–26. května 2013

V pátek 24. května večer se ze západní zámecké terasy rozezněly fanfáry, které zahájily v pořadí již devátou muzejní noc a spolu s ní Májový víkend Regionálního muzea v Mikulově. Tradičně vysoká návštěvnost opět potvrdila, že tato akce je již téměř neodmyslitelnou

součástí kulturního programu města Mikulova. Návštěvníci zámku měli tentokrát s ohledem na probíhající opravy kanalizace v zámeckém areálu ztížený přístup do jednotlivých objektů, nakonec jim však tato komplikace přinesla nové zážitky z poznávání prostor běžně nepřístupných.

Na prohlídkové trase po expozicích a výstavách se návštěvníci setkávali s odbornými pracovníky, kteří ochotně zodpovídali jejich dotazy. Velkému zájmu se těšily dvě nové výstavy – fotografická, *Ptáci Islandu*, a výstava představující kromě jiného umělecká díla zdobící interiéry mikulovských chrámů a dalších církevních objektů s příhodným názvem *Poklady mikulovských farností*. Nikdo si nenechal ujít možnost vidět zrestaurovaný obraz *Ukřižování* z kaple sv. Šebestiána na Svatém kopečku, proslavený svým příběhem znovuobjevení unikátní historické malby.

V programu muzejní noci je vždy pamatováno na děti. Jak z kousku pazourku vyrobit fungující nástroje předváděl Petr Zítka – mistr ve štípání pazourků – a jeho ukázky měly velký úspěch. Každý pochybující se s patřičným údivem přesvědčil,

Nebudu pilotem Boeingu ani řidičem Formule, budu římským vojákem... (foto Milan Karásek)

K mikulovské Muzejní noci již dravci patří, stejně jako výhledy na ztemnělé město a Svatý kopeček (foto Milan Karásek)

že „to opravdu řeže“. Na východní terase měli své stanoviště draví ptáci a ukázka jejich výcviku byla zážitkem pro děti i jejich rodiče.

Celý večer pochodovali zámeckým areálem římsí legionáři ze skupiny historického šermu *Marcomania*. Děti zkoušely zbroj, meče i štítů římských vojáků i centurionovy povely, dospělí volili raději méně halasný a hlavně melodický a rytmický program *Juniorbandu* z Pohořelic. Jemu patřilo pódium až do půlnoci, a pohodu, kterou mladí muzikanti rozdávali, podpořilo i dobré občerstvení a příjemná májová noc. Rozloučení bylo opět tradiční – s pohárkem vína u obřího sudu v zámeckém sklepení.

V soboru dopoledne pokračoval májový víkend procházkou zámeckým parkem s botaničkou muzea, která návštěvníky seznámila s projektem *Obnovy zahradních teras barokové zahrady u zámku v Mikulově*, podpořeného z peněz Evropské unie, který se bude realizovat v letech 2014 až 2015.

Výroba pazourkových nástrojů se v sobotu přesunula do archeologické expozice v Dolních Věstonicích a ke štípání kamene se přidala i drobná sochařská dílna – děti si zde mohly z hlíny zhotovit vlastní věstonickou venuši. Volného vstupu do expozice využilo víc než 120 návštěvníků.

Památník bratří Mrštíků přivítal v rámci Májového víkendu také víc než stovku zájemců o prohlídku. Diváky si v roce 2013 připomněly 150. výročí narození Viléma Mrštíka a jejich zájem o bratry-spisovatele Mrštíky je potěšující. Muzeum nezapomnělo ani na divácké děti a přivezlo jim tentokrát představení *O pračlovíčkovi*, které připravili členové olomouckého divadla Tramtárie.

Májový víkend zakončila nedělní vernisáž výstavy fotografií mladé brněnské autorky Kristýny Kuboňové s názvem *Einstein, Scott a já aneb Život po tel-avivsku*. Výstava, instalovaná v obřadní síni mikulovského židovského hřbitova, představila především každodenní život v tomto kosmopolitním izraelském velkoměstě a židovské téma umocnil i hudební doprovod vernisáže s komorním orchestrem ZUŠ Mikulov.

Májový víkend přivedl na zámek a další muzejní pracoviště přibližně 1500 návštěvníků – přátel muzea. Ze strany pracovníků, kteří jeho program chystají, je velmi ceněn fakt, že velkou část z tohoto počtu tvořily děti – vychováváme si tak nejen své budoucí návštěvníky, ale především rozvíjíme vztah mladé generace ke kultuře, umění a vzdělávání.

Muzejní publikace o Muzejní noci za přátelskou cenu (foto Milan Karásek)

Tajuplný přístroj na výrobu bublin – většina dětí si ho chtěla z Muzejní noci odnést domů (foto Milan Karásek)

Muzeum a škola pod zámeckou střechou

V roce 2013 se uskutečnily tři programy projektu *Muzeum a škola pod zámeckou střechou*. První s názvem *Tajemství římské mince* probíhá na mikulovském zámku v expozici *Římané a Germáni v kraji pod Pálavou*. Děti se zde seznámí s tématem prostřednictvím výkladu i informací z multimediálních tabulí a filmu z expoziční projekce a následně

vypracovávají úkoly do pracovních sešitů. Pak spolu se členy skupiny historického šermu *Marcomania* mohou prožít část dne římského vojáka z legií Marca Aurelia. V roce 2013 probíhal tento program ve dnech od 10. 6. do 25. 6. a postupně se ho zúčastnilo 128 dětí ze šesti tříd základních škol (Mikulov, Strážnice, Hustopeče, Drnholec, Břeží) a z mikulovského gymnázia.

Druhý program nese název *Tajemství Věstonické venuše* a probíhá v expozici *Věk lovců a mamutů* v Dolních Věstonicích. Žáci zde poznávají život paleolitického obyvatele kraje pod Pálavou a vyrobí si vlastní hliněnou sošku Věstonické venuše. V roce 2013 probíhal tento program ve dnech od 7. 10. do 26. 11. a postupně se ho zúčastnilo 342 dětí z jedenácti tříd zdejších základních škol (Mikulov, Drnholec, Hustopeče, Lednice, Poštorná, Uherské Hradiště) a ze základní školy z rakouského Poysdorfu a dále ze třech tříd gymnázií (Mikulov, Znojmo, Brno).

Třetí z programů je zaměřen především na novodobou historii židovského etnika. V roce 2013 proběhly tři workshopy určené pro školní mládež. Ve spolupráci s Židovským muzeem v Praze – brněnskou pobočkou – se uskutečnily dílny *Badatel*, *Hanin kufřík* a *Holocaust v dokumentech*. První dílna je věnována židovským tradicím a je určena pro žáky 6. tříd základních škol či studenty nižších ročníků víceletých gymnázií. Ostatní dva workshopy jsou určené starším žákům a studentům středních škol a seznamují je s holocaustem. Workshopy byly organizovány s finančním přispěním Nadačního fondu obětí holocaustu. V průběhu června, října a listopadu se uskutečnilo osm dílen, kterých se zúčastnilo celkem 192 žáků ze čtyř základních škol (Mikulov, Lednice, Drnholec, Hustopeče) a z mikulovského gymnázia. Po otevření synagogy v roce 2014 budou tyto workshopy trvalou součástí programu, který se zde bude realizovat.

KULTURNĚ VÝCHOVNÁ ČINNOST

Regionální činnost

● Přednášky a odborné služby pro školy a pro veřejnost

- přednášky spojené s prohlídkou výstavy *Z pokladů mikulovských farností* – pro klienty cestovních a informačních kanceláří
- přednášky spojené s prohlídkou zámecké knihovny a výstavy *Piaristické školy v Mikulově a jejich vědecké přístroje* – pro klienty cestovních a informačních kanceláří
- komentované prohlídky expozice *Galerie Dietrichsteinů* – pro účastníky odborných sympozií v Mikulově a dále pro klienty cestovních a informačních kanceláří
- komentované prohlídky výstavy *Z pokladů mikulovských farností* – pro klienty cestovních a informačních kanceláří
- prohlídky zámeckého parku s výkladem věnovaným plánované obnově zahradních teras barokové zahrady – pro veřejnost
- celodenní exkurze přírodou Falkensteinska – pro Klub ochránců přírody Praha
- přednášky věnované přírodě a krajině zdejšího regionu – pro Ekologický klub při ZŠ ve Valtické ulici v Mikulově
- celodenní exkurze po Národní přírodní rezervaci Kamenný vrch u Kurdějova – pro studenty Gymnázia Ivančice
- přednáška *Island – krajina a ptáci* – Galerie Reistna ve Valticích, pro veřejnost
- přednáška o Lednických rybnících – kinokavárna Koruna v Břeclavi, pro veřejnost
- promítání dokumentárních filmů režiséra Petra Kudely, zakoupených do muzea (snímky o krajině a mikulovském vinařství, sedmdesátá a osmdesátá léta 20. století) – pro veřejnost
- prohlídky židovského města a hřbitova s odborným výkladem – pro klienty cestovních a informačních kanceláří
- komentovaná prohlídka synagogy s hlavním koordinátorem projektu *10 hvězd – Revitalizace židovských památek v ČR* Ing. Janem Kindermannem – pro veřejnost

● Spolupráce s regionálními organizacemi a institucemi

- spolupráce muzea s Muzejním spolkem v Mikulově na přípravě společných projektů
- spolupráce se Spolkem přátel židovské kultury v Mikulově
- účast na Dnech židovské kultury (4.–6. 10. 2013): divadelní představení brněnského divadelního spolku Kufr *Židovka aneb žonglování se životem* a beseda s pamětníci holocaustu paní Erikou Bezdíčkovou
- komentované prohlídky židovské čtvrti
- spoluúčast na realizaci expozice v obřadní síni židovského hřbitova
- obnova památníku židovským vojákům padlým v první světové válce, stojícího na židovském hřbitově v Mikulově
- spolupráce s Turistickým informačním centrem Mikulov
- organizování prohlídek zámeckého sklepa mimo otevírací dobu muzea
- spoluúčast muzea na akcích organizovaných TIC: *Předjarní den v Mikulově, Mikulovem se svařeným vínem, Mikulov – tak trochu jiná zima, Svatomartinský Mikulov*
- spolupráce s občanským sdružením 7 dní, o. s., a MŠ Habánská Mikulov v rámci akce *Celé Česko čte dětem*, určené pro předškolní děti
- spolupráce se Základní uměleckou školou Mikulov – koncert Komorního orchestru ZUŠ Mikulov při Májovém víkendu, koncerty klavírních kurzů pořádaných ZUŠ
- spolupráce s Centrálou cestovního ruchu Jižní Morava – volné prohlídky zámku v rámci pořádaných fam tripů (novináři a VIP)
- spolupráce s Porta culturae na projektu *Dny otevřených ateliérů*
- Spolupráce se Zahradnickou fakultou v Lednici Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity v Brně – poskytování odborného poradenství na téma příroda a krajina Mikulovska-Falkensteinska
- Spolupráce s Městským úřadem v Mikulově – odborné poradenství pro Odbor památkové péče ve věci příprav projektů obnovy města a krajiny

● Koncerty a jiné kulturní akce

Koncerty, při nichž bylo Regionální muzeum v Mikulově pořadatelem či spoluorganizátorem:

- koncerty Mezinárodní klavírní soutěže *Broumovská klávesa* (ZUŠ Mikulov)
- XIII. jazzový večer na počest Karla Krautgartnera (Sdružení přátel Karla Krautgartnera, město Mikulov, Český rozhlas Brno)
- koncert festivalu *Concentus Moraviae 2013* (Mezinárodní centrum slovanské hudby Brno, o. p. s.)
- dvanáct koncertů v rámci XXVII. ročníku *Mezinárodního kytarového festivalu* (Mezinárodní kytarový festival Mikulov, o. s.)
- tři koncerty v rámci XIV. ročníku klavírních kurzů Mikulov *Audaces fortuna iuvat* (ZUŠ Mikulov)
- koncert duchovní hudby (Křesťanský sbor Dolní Dunajovice)
- koncerty mezinárodního festivalu *Ars braemia* Mikulov (Karel Valter)
- koncert Szidi Tobias (Mikulovská rozvojová, s. r. o.)
- Vánoční koncert (ZUŠ Mikulov, Gymnázium Mikulov)

● Další kulturní akce, při nichž bylo Regionální muzeum v Mikulově pořadatelem či spoluorganizátorem:

- oblastní výstava vín Mikulovské oblasti (Moravín Mikulov)
- *Celé Česko čte dětem*, program pro předškolní děti (7 dní, o. s.)
- výstava vín (Moravín Mikulov)
- *Mladé víno odchází* (Moravín Mikulov)
- charitativní aukce *Biliculum* (Československá obec legionářská)
- *Mikulášská besídka* (MŠ Habánská)

Sv. Josef Kalasanský, zakladatel řádu piaristů, vítá návštěvníky zámecké knihovny, v níž střeží kromě vzácných tisků i výstavu věnovanou zdejšímu piaristickému gymnáziu (foto Milan Karásek)

Starobylý kládový lis z poloviny 18. století a veskrze současná číšnice v zámeckém sklepení – blíží se přípitek na závěr Muzejní noci (foto Milan Karásek)

V archeologické expozici v Dolních Věstonicích se o Májovém víkendu děti pod odborným vedením mistra ve štípání pazourků přesvědčily, že „to opravdu řeže“ (foto Milan Karásek)

Akce nadregionálního významu

Regionální muzeum v Mikulově je tradičním spolupořadatelem *Mezinárodního kytarového festivalu a Mikulovského výtvarného sympozia*. Kromě nich se v roce 2013 podílelo na organizování dalších významných kulturních či vědeckých podniků:

Konference k projektu *Brána ke svobodě – Tor zur Freiheit*

Hlavní pořadatel občanské sdružení Paměť ve spolupráci s rakouskými městy Laa an der Thaya a Poysdorf

Projekt navazuje na ideu Stezky svobody, která na třinácti informačních panelech umístěných podél pohraniční cesty mapuje osudy lidí, již se za minulého režimu pokusili

Tady se právě rodí konkurentky Miss Věstonické venuše (foto Milan Karásek)

překonat železnou oponu. Cílem projektu je zbudovat památník 53 lidem, kteří při pokusu o překročení státních hranic zahynuli.

22. 3. 2013

Mezinárodní klavírní soutěž pro mládež

Hlavní pořadatel Základní umělecká škola Mikulov ve spolupráci s Katedrou hudební výchovy Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze

2.-5. 5. 2013

III. ročník mezinárodní klavírní soutěže *Broumovská klávesa* se po dobu rekonstrukce komplexu benediktinského kláštera v Broumově přesunul na mikulovský zámek.

Festival art designu Křehký Mikulov

Projekt galerie Křehký

7.-9. 6. 2013

III. ročník festivalu – setkání českých i zahraničních galeristů, sběratelů a obchodníků se současným uměleckým designem. Projekt představil sérii výstav současného českého designu i premiérové prezentace nových produktů českých a světových tvůrců.

Mezinárodní kytarový festival

Hlavní pořadatel Kytarový festival, o. s.

7.-13. 7. 2013

XXVII. ročník festivalu pořádal tradičně mistrovské třídy, kurzy, semináře i výstavy a představil světové špičky kytarové hry i účastníky festivalu v rámci 12 koncertů.

Mikulovské výtvarné sympozium – dílna '13

Hlavní pořadatel město Mikulov

13. 7.-17. 8. 2013

XX. ročník – jeho kurátorem byl mikulovský rodák Libor Lída a sympozia se účastnili kurátoři předchozích devíti ročníků – fotograf Antonín Kratochvíl, nositel cen World Press Photo a Czech Press, vůdčí postava postmoderny Jiří David, akademická malířka Margita Titlová Ylovsky, sochař Jiří Sobotka, sochařka a malířka Eva Eisler, sochař Petr Zubek a výtvarnice Milena Dopitová. Zúčastnili se i teoretici umění Jiří Ptáček a Martin Dostál.

Klavírní kurzy „Audaces fortuna iuvat“

Hlavní pořadatel ZUŠ Mikulov pod záštitou města Mikulova a Filharmonie Brno

17.-22. 8. 2013

XIV. ročník kurzů s tradičně vynikajícím pedagogickým obsazením pořádal mistrovské třídy pro mladé interprety, odborné přednášky a semináře a představil profesionální umělce i účastníky v rámci třech koncertů.

Projekt Porta Culturae – Dny otevřených ateliérů na jižní Moravě

Účast na projektu přeshraniční spolupráce

28.-29. 9. 2013

III. ročník – čtyřicet devět výtvarníků a výtvarných seskupení ze všech okresů Jihomoravského kraje otevřelo své ateliéry, Regionální muzeum v Mikulově nabídlo jako doprovodný program výstavu *dílna '13*.

VĚDECKOVÝZKUMNÁ ČINNOST

Archeologie

Díky stavebním aktivitám v regionu probíhaly průběžně záchranné archeologické výzkumy, k nimž byla vyřizována příslušná korespondence s vyjádřením ke stavebním

Za diváckými dětmi přijel o Májovém vikendu s olomouckým divadlem Tramtárie pračloviček a povyprávěl jim o nelehkém pravěkému životě (foto Milan Karásek)

a plánovacím akcím prováděným soukromými osobami, jednotlivými obcemi a firmami. S pozitivním výsledkem byl proveden záchranný archeologický výzkum v lokalitě Mikulov – zámek, horní nádvoří. Při hloubení výkopů pro novou kanalizaci zde bylo odkryto a zdokumentováno torzo středověkého zdiva a část raně středověké kulturní vrstvy. Byla vypracována nálezoř zpráva. Výzkum probíhal v červenci 2013.

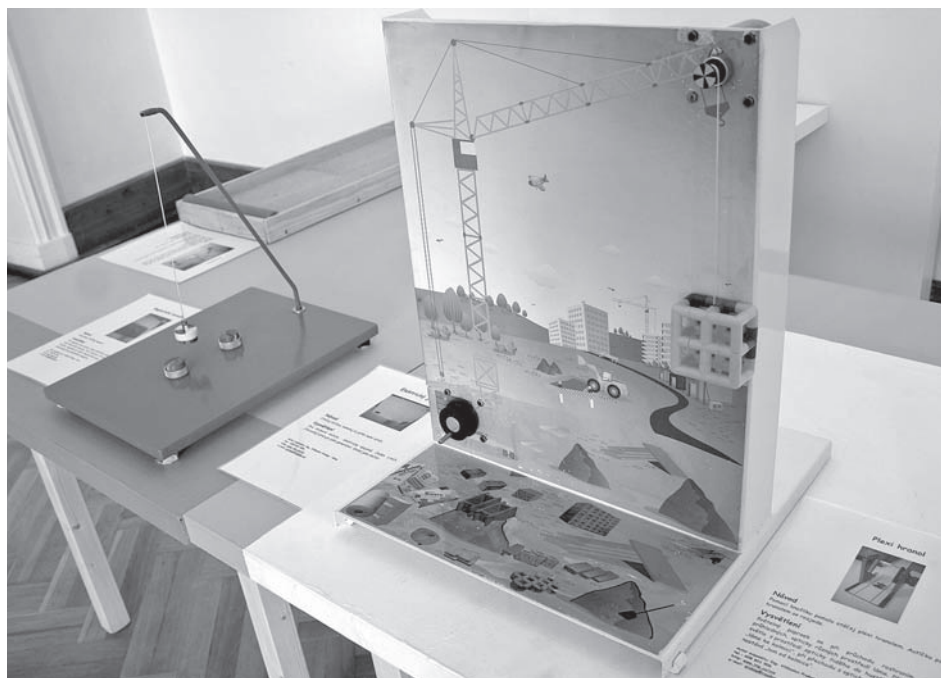
S negativním zjištěním byly provedeny archeologické dohledy na lokalitách: Břeclav – přestupní terminál IDS JMK, Lednice – lázeňská zóna Lednice, Mikulov – ul. 28. října, Mikulov – ul. Komenského, Valtice – ul. Střelecká.

Nedestruktivní povrchovou prospekci byly objeveny nebo ověřeny lokality Novosedly – Im Bockran (Vranní vrch): ohrazené sídliště z mladší doby bronzové nebo latěnu; Novosedly – bezejmenná poloha sídliště z doby bronzové; Drnholec – pravobřeží Litobratřického potoka, u silnice do Jevišovky: sídliště z doby bronzové a z mladohradištního období; Klentnice – Stolová hora: zaměřování valu pomocí GPS; Perná – Kotel: povrchový průzkum a zaměřování opevnění pomocí GPS.

Pracovník archeologického oddělení se zúčastnil konference *European Association of Archaeologists*, konané v Plzni v září 2013 s referátem „The Old School's Not Dead: The People with Stroked Pottery in Moravia“.

Historie

Rešeršemi z archiválií Moravského zemského archivu v Brně proběhl výzkum k tématu mecenát Dietrichsteinů, jehož výstupem bude jednak výstava o historii loretánského kostela v Mikulově, realizovaná v roce 2014, jednak brožura věnovaná tomuto tématu. Dále byly v historickém oddělení zpracovány rešerše k zámeckému mobiliáři a obrazárně z období od 17. století do počátku 20. století.

Výstava *Nebojte se fyziky* – a proč také, když je to tak zajímavé. Výstava pro děti nadchla i dospělé (foto Milan Karásek)

Ve spolupráci s Národním muzeem v Praze (Oddělení zámeckých knihoven) a Národním památkovým ústavem v Českých Budějovicích byly zahájeny práce na elektronické katalogizaci a digitalizaci části sbírkového fondu mikulovské zámecké knihovny, konkrétně tisků z 16. století. Jde o součást projektu *NAKI* Ministerstva kultury (Program aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity) – *Tisky 16. století v zámeckých knihovnách ČR*, jehož řešiteli jsou Národní památkový ústav, Národní muzeum a Národní knihovna. Jeho výsledkem bude katalogizace těchto tisků z vybraných knihoven v elektronickém knihovnickém systému TRITIUS. V průběhu roku bylo z mikulovské zámecké knihovny z celkem 636 knih pocházejících z 16. století zkatalogizováno 200 inventárních čísel.

Ve spolupráci se studentkou Vyšší odborné školy knihovnických, informačních a sociálních služeb v Brně byl v rámci její závěrečné absolventské práce zpracován soupis knih části knihovny mikulovských piaristů, která se ve druhé polovině 19. století stala součástí mikulovské zámecké knihovny šlechtického rodu Dietrichsteinů. Podařilo se v téměř dvanáctitisícovém souboru dietrichsteinských knih objevit více než 300 položek, které je možné pokládat za součást bývalé knihovny piaristické koleje v Mikulově.

V roce 2013 pokračoval výzkum k tématu život a činnost někdejších mikulovských nakladatelů a knihkupců, tiskařů a fotografů působících zde až do roku 1945. Výsledky bádání budou představeny výstavou *Vydáno v Mikulově*, připravovanou pro sezonu 2014, a publikací téhož názvu. Oddělení dokumentace moravského židovství poskytovalo odborné konzultace při vytváření scénáře chystané expozice do rekonstruované synagogy (2014).

Pokračoval dlouhodobý výzkum krajiny Mikulovska-Falkensteinska a jejího vývoje v raném novověku a archivní výzkum historie zámecké zahrady, jenž je jedním z podkladů řešení projektu obnovy zahradních teras barokové zahrady, který bude realizován v roce 2014.

Přírodovědný výzkum

V zoologickém oddělení pokračoval dlouhodobý průzkum věnující se monitorování ptactva Lednických rybníků a Novomlýnských nádrží – sčítání ptáků na Lednických rybnících proběhlo osmadvacetkrát, na Novomlýnských nádržích desetkrát. Všechna sčítání byla zpracována v tabulkách. Monitoring ptáků Novomlýnských nádrží od roku 1980 do roku 2012 byl zpracován společně s RNDr. Josefem Chytilém a RNDr. Miroslavem Šebelou do publikace *Ptáci Vodního díla Nové Mlýny*.

Pokračoval též dlouhodobý monitoring všech hnízd čápů bílých na okrese Břeclav. V průběhu roku bylo kontrolováno 44 hnízd, z nichž bylo 40 obsazeno.

Botanické oddělení pokračovalo ve floristickém výzkumu regionů Mikulovska – lokalit Liščí kopec, Rajsna, Langewart a Novosedly – a v dlouhodobém výzkumu květeny Hustopečska. Výsledky výzkumu byly průběžně publikovány.

Byla zpracována projektová dokumentace vegetační a kompoziční úpravy Dolního paloučku na západním úpatí Svatého kopečku v Mikulově (Panonský háj pod Olivetskou horou – reminiscence Getsemanské zahrady).

Publikační činnost

● Monografie

POKORNÝ, Pavel: Tradiční vinařství na Moravě, Mikulov 2013 (druhé, upravené vydání).

Publikace je věnována tradici a historii vína na jižní Moravě. Vinařství se dotklo veškerých oblastí života zdejších obyvatel. Mělo vliv na vývoj jeho životních a pracovních podmínek, odrazilo se v jeho odborné, kulturní a společenské úrovni i zvycích a obyčejích, zasáhlo do místní architektury, ovlivnilo a formovalo tvářnost zdejší krajiny.

Publikace se pokouší alespoň stručně přiblížit některé z těchto aspektů a zároveň popsat práci vinaře ve vinici i ve sklepech a vše, co se k ní pojí. Všimá si vinařství od jeho prvopočátků a podrobněji přibližuje historický úsek od 16. do 19. století. Text se snaží vysvětlit a ukázat poměry a souvislosti často již dávno zapomenuté, které mohou být pro moderního člověka nejen zajímavé, ale mnohdy i překvapivé a často inspirující. Publikace je psána formou poznámek v ilustrovaném deníku. Nezaměnitelné ilustrace pocházejí z pera známého brněnského výtvarníka Rostislava Pospíšila.

● Sborníky

RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2012 (ed. Stanislava Vrbkové), Mikulov 2013.

● Články

Ve sborníku RegioM:

Brichtová, Dobromila: „Altana“ zámku v Mikulově – několik zjištění ke stavební historii, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2012, s. 34–42.

Koudela, Miroslav: Mikulovská hradní kaple v listinách 14. století, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2012, s. 43–50.

Macháček, Petr: Vliv letnění na výskyt ptáků na příkladu rybníka Nesytu, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2012, s. 23–32.

Sekereš, Jiří – Pokorná, Kateřina: Konzervování pohřební výbavy z Dietrichsteinské hrobky, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2012, s. 150–156.

Vrbková, Stanislava: Rok 2011 v Regionálním muzeu v Mikulově, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2012, s. 157–187.

Výstava *Příběh dětí* instalovaná v obřadní síni židovského hřbitova představila kromě jiného nejrozsáhlejší sbírku dětské kresby na světě – 4 500 prací židovských dětí, které prošly terezínským ghettem (foto Milan Karásek)

Vrbková, Stanislava: *RegioM – 20 let existence, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově*, roč. 2012, s. 192–193.

V materiálech jiných organizací:

BRICHTOVÁ, Dobromila: Mikulov v 18. století, in: *Mikulov* (ed. Miroslav Svoboda), Praha 2013, s. 133–149.

KUBÍN, Petr: Krajina a osídlení před založením města, in: *Mikulov* (ed. Miroslav Svoboda), Praha 2013, s. 36–44.

MACHÁČEK, Petr – CHYTL, Josef – ŠEBELA, Miroslav: *Ptáci Vodního díla Nové Mlýny*, Přerov 2012.

RIGASOVÁ, Milada: Nová klidová zóna na Svatém kopečku – vyjádření odborníků, *Zpravodaj města Mikulov*, roč. 14 (2013), č. 22 (4. prosinec), s. 4.

RIGASOVÁ, Milada: Panonské krajiny nejjižnější Moravy, in: *Bořetice v proměnách času* (ed. Emil Kordiovský), Bořetice 2013, s. 22–31.

CZAJKOWSKI, Petr – HOMOLA, Aleš – RIGASOVÁ, Milada: *Cesty k raně novověké kulturní krajině, I. Mikulovsko – průběžné výsledky průzkumu, Vlastivědný věstník moravský*, roč. 65 (2013), č. 4, s. 373–383.

TRAMPOTA, František: Mikulov (k. ú. Mikulov na Moravě, okr. Břeclav), *Přehled výzkumů*, roč. 53 (2012), č. 2, s. 153.

TRAMPOTA, František: Tvrdonice (okr. Břeclav), *Přehled výzkumů*, roč. 54 (2013), č. 1 (v tisku).

TRAMPOTA, František: Mikulov (k. ú. Mikulov na Moravě, okr. Břeclav), *Přehled výzkumů*, roč. 54 (2013), č. 2 (v tisku).

Než se vrátíme do obrazů, z nichž jsme na chvíli vystoupili, provedeme vás rozzářenými zámeckými sály. Neváhejte se nás na cokoli ptát, jsme tu pro vás (foto Jana Frantelová)

Editorská činnost – archeolog muzea František Trampota působil jako hostující editor ve speciálním čísle časopisu *Anthropologie*, vydávaném Moravským zemským muzeem, které je zaměřeno na výstupy z konference „Theory and Method in the Prehistoric Archeology of Central Europe“, spolupřádané Regionálním muzeem v Mikulově v roce 2012.

Odborná knihovna činnost

Odborná knihovna, zaměřená vedle vzdělávací literatury na literaturu regionální, vinařskou a judaika, byla v roce 2013 doplněna o 164 knihovních jednotek. Všechny přírůstky byly řádně zapsány do přírůstkového seznamu, zkatologizovány a uloženy. Koncem roku 2013 obsahoval knihovní fond 20 413 knihovních jednotek. Součástí fondu jsou konzervační výtisky, které jsou ukládány ve zvláštním depozitáři. Badatelům je prostřednictvím systému KRAMERIUS též zprostředkován přístup k digitálně zpracovanému historickému periodiku týdeníku *Nikolsburger Wochenschrift*.

Zabezpečení výpůjček, prezenčně i formou meziknihovní výpůjční služby, probíhalo plynule dle potřeb uživatelů. V muzejní odborné knihovně je registrováno celkem 53 uživatelů – z řad zaměstnanců 27, z veřejnosti 26 čtenářů. Počet registrovaných výpůjček činil k 31. 12. 2013 celkem 2 221 titulů, z toho absenčních 1 956.

Pokračovala postupná rekatologizace titulů stahováním záznamů ze Souborného katalogu ČR. V roce 2013 byly zrekatologizovány monografie s přírůstkovými čísly 17 500 až 18 450.

Pokračovala krajská digitalizace knihovního fondu, v jejímž rámci bylo zdigitalizováno celkem 201 titulů o počtu stran 19 820.

Regionální muzeum v Mikulově bylo zastoupeno svou knižní produkcí na knižním veletrhu v Havlíčkově Brodě, konaném ve dnech 18.-19. 10. 2013.

Noční prohlídky si užívali návštěvníci i průvodci. Jen pravá Perchta možná trochu žárčila (foto Jana Frantelová)

NÁVŠTĚVNOST REGIONÁLNÍHO MUZEA V MIKULOVĚ V ROCE 2013

Celková návštěvnost muzejních expozic a výstav v rámci turistických prohlídek v roce 2013 byla 63 511 osob, což oproti roku 2012 bylo o necelých 10 % méně. Je možno ji tedy hodnotit jako velmi dobrou. Nižší počet návštěvníků ovlivnilo především extrémně dlouhé zimní období, které bylo příčinou i opožděného přílivu turistů do města, jež bývá jindy již od časného jara výletníky vyhledáváno. Zajímavé pro zvýšení návštěvnosti byly noční prohlídky v průběhu prázdninových měsíců, které na zámek přivedly 1 417 osob.

Kromě těchto návštěvníků pobývalo v prostorách Regionálního muzea v Mikulově dalších cca 36 100 osob při společenských akcích, vernisážích výstav a koncertech, konferencích, firemních a jiných akcích. V roce 2013 tedy navštívilo muzeum celkem cca 99 600 osob (srov. s rokem 2012 = 108 300 osob).

OPRAVY A ÚDRŽBA OBJEKTU

Modernizace audiovizuální techniky velkého zámeckého sálu

Výsledkem modernizace je výrazné zlepšení ozvučení sálu, rozšíření využití videotechniky a zvýšení komfortu obsluhy audio- a videotechniky pomocí tabletu.

Rekonstrukce historických lustrů

Rekonstrukce lustrů byla v minulých letech prováděna pouze jako odstranění havarijních stavů. V roce 2013 byla provedena kompletní prohlídka osvětlovacích těles v expozicích a sálech zámku a na jejím základě byla určena časová posloupnost oprav veškerých lustrů. Práce budou prováděny v následujících letech, vždy v částce cca 100 tis. Kč hrazených z rozpočtu muzea.

Průkazy energetické náročnosti budov

Počátkem roku 2013 byl zpracován průkaz energetické náročnosti pro objekt určený k prodeji – dům v ul. Brněnská 88/9. V průběhu roku byly zpracovány průkazy na objekty Zámek č. p. 1-5 a 22. V roce 2014 budou dopracovány na objekty ve správě muzea v Dolních Věstonicích a Divákách.

Předláždění provozního schodiště

Akce byla provedena jako vyvolaná oprava po výměně kanalizačního potrubí ze zámeckého objektu na východní terasu.

Předláždění třetího nádvoří

Akce byla provedena jako vyvolaná oprava po výměně kanalizačního potrubí na horním zámeckém nádvoří. Po jejím dokončení byla dlažba v takovém stavu, že její obnovu nebylo možné řešit lokálními opravami, proto bylo rozhodnuto v souladu se stanoviskem zástupců památkové péče o předláždění celého nádvoří.

Zahradnické úpravy prostoru u vinařské expozice

V návaznosti na dokončení nové expozice *Vino napříč staletími* bylo zadáno zpracování projektu terénních a sadových úprav souvisejícího venkovního prostoru. Z nabídek oslovených zahradních specialistů byla nejlevnější nabídka autora projektu celé *Obnovy zámeckých zahrad*, čímž byla zachována kontinuita rukopisu provedení. Vlastní realizace je předpokládána v nadcházejících letech dle přidělení finančních prostředků.

Zatemnění oken zámeckého sálu

Výměna stávajícího zatemnění oken zámeckého sálu (montáž vertikálních žaluzií s centrálním ovládáním) byla provedena jako vyvolaná investice. Po osazení dálkového ovládání

otevírání oken pro větrání zámeckého sálu nebylo možno nadále používat původní zatemňovací roletami.

Úprava prostor pro rozšíření expozice ve druhém poschodí zámku

Po centralizaci depozitářů muzea v prostorách depozitářů dříve pronajatých Moravské galerii byly uvolněny prostory ve druhém poschodí zámku. Vzhledem k tomu, že prostory navazují na prohlídkový okruh se zámeckou kaplí, bylo rozhodnuto o jejich využití pro výstavní účely. Akce probíhá v několika etapách – v roce 2013 byly provedeny rozvody a rozšíření EZS v rámci samostatné investiční akce, navazovala generální oprava oken se současným osazením zasklení DITHERM. V roce 2014 budou práce pokračovat kompletní výměnou nevyhovující elektroinstalace. Akce by měla být zakončena provedením oprav omítek, podlah a finální výmalbou prostor.

Položení optického kabelu

Akce byla provedena jako přípravné práce pro investiční akci *Rekonstrukce systému EZS*. Nutnost propojení stávající ústředny a přenašeče signálu optickým kabelem vyvstala během prováděcích prací jako vyvolaná investice. Optický kabel byl dodán a položen dodavatelskou firmou FIDES, pomocné práce (zemní výkopy, zásypy a dláždění) se realizovaly samostatnou zakázkou.

Stanislava Vrbková

100 let muzejnictví v Mikulově

Pomyslný základní kámen mikulovského muzea byl položen před 100 lety a pomyslně na něj poklepali pánové založivší v roce 1913 muzejní spolek. Podnět k jeho vzniku dali tehdejší ředitel mikulovského gymnázia dr. Arthur Petaka a školní rada Josef Matzura. Členem spolku, od roku 1922 jeho poradcem a od roku 1931 i předsedou byl dr. Karel Jüttner, s jehož jménem je mikulovské muzeum neodmyslitelně spojeno.

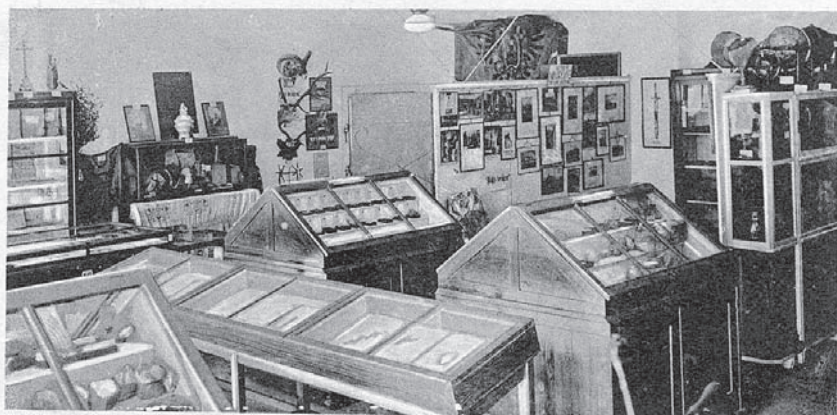
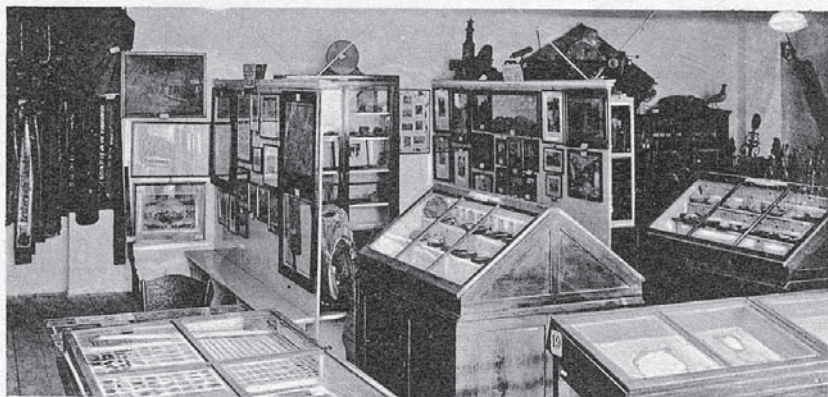
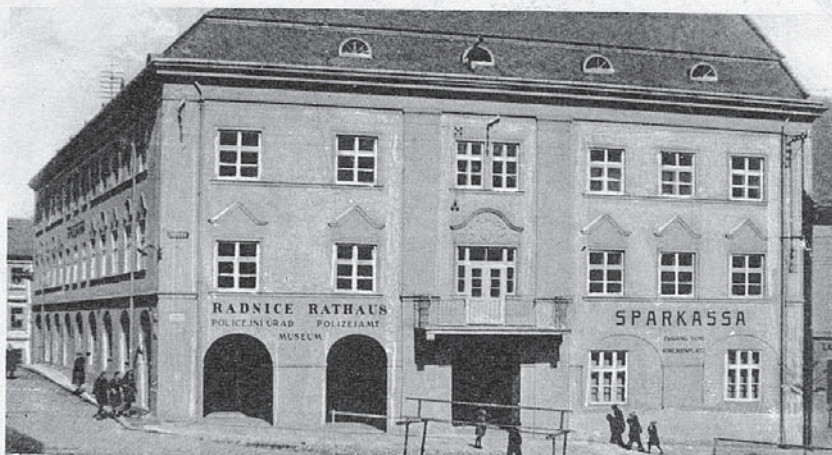
Sbíratelské úsilí členů spolku bylo zprvu zaměřeno především na shromažďování kuriozit a antikvit, které přinášeli jako dar místní občané. V roce 1922 přidělila městská rada spolku dvě místnosti ve druhém poschodí zdejší radnice, a umožnila tak vznik spolkového muzea. O dva roky později se kustodem tohoto muzea, v té době již městského, stal dr. Karel Jüttner, který postupně rozšiřoval a zpracovával narůstající sbírkový fond. To byl počátek systematického vytváření regionálních sbírek, jejich evidence i zveřejňování. Poprvé mohla veřejnost sbírky zhlédnout v roce 1926.

I po obsazení pohraničí nacisty v roce 1938 pokračoval dr. Jüttner s nezdolným entuziasmem v budování muzea, které v roce 1939 získalo do užívání bývalou židovskou školu v dnešní Husově ulici v čísle 30. Hned v roce 1940 byly sbírky zpřístupněny veřejnosti. Těsně po válce zachránil dr. Jüttner z požářiště shořeného mikulovského zámku předměty ohromné ceny a i v letech 1945–1950, pro něj jako Němce nelehkých, pokračoval v muzejní práci. Sbírkou byly navíc také v roce 1945 rozšířeny včleněním předmětů z doposud samostatných malých muzeí z okolních obcí – Klentnice, Milovic a Dolních Věstonic. V roce 1947 byl muzeu přidělen další objekt, a to budova dřívějšího Ústředního židovského musea pro Moravu a Slezsko, také v nynější Husově ulici. V červnu 1947 bylo pak vedle městského muzea rozhodnutím Okresního národního výboru v Mikulově ustaveno též *Okresní museum v Mikulově*, o rok později, v červnu 1948 již však činnost obou institucí sloučilo *Okresní a městské muzeum v Mikulově* a jeho vedoucím, od roku 1958 pak ředitelem, byl dr. Jüttner. V roce 1953 přibyl do okresních sbírek ještě fond muzea z Valtic. Téhož roku byla v budově na náměstí, nynějším sídle základní umělecké školy, vybudována pobočka muzea, kde byla kromě jiného instalována vůbec první expozice o vinařství. Novým a definitivním působištěm muzea se konečně v roce 1959 stal zámek, opravený po válečném požáru.

V důsledku územní reorganizace v roce 1960, při níž byl zrušen okres Mikulov, došlo později – v prosinci 1962 – také k reorganizaci muzejní sítě. V rámci těchto změn byly muzea v Břeclavi, Mikulově a Kloboukách a Památník bratří Mrštíků v Divákách sloučeny v jeden celek pod správou *Okresního vlastivědného muzea v Mikulově*, jak se od roku 1963 mikulovské muzeum nazývalo, a jeho zřizovatelem byl Okresní národní výbor Břeclav. Novým organizačním řádem vydaným v roce 1969 pak získala instituce nový název – *Regionální muzeum v Mikulově*. Po listopadových událostech v roce 1989 zůstalo muzeum organizací zřizovanou okresní institucí – Okresním úřadem v Břeclavi, a to až do roku 2003, kdy přešlo pod správu Jihomoravského kraje.

Za zmínku jistě stojí, že muzejní spolek, jehož činnost po válce již nepokračovala, byl znovu obnoven v roce 1992 a stal se nezanedbatelným účastníkem kulturního dění ve městě.

Od dvacátých let minulého století, kdy PhDr. Karel Jüttner položil základ modernímu muzeu v pravém smyslu toho slova, se vykonalo nesmírné množství odborné vědecké práce i práce směrem k veřejnosti. Dnes je muzeum uznávanou institucí charakteru odborného ústavu, který dokumentuje výzkumem a sběrem vývoj přírody a společnosti a svou práci a sbírky představuje ve stálých expozicích i výstavách, jak mu ukládá zřizovací listina. Výstavní prostory muzea se od doby, kdy se tísnilo v několika málo místnostech, mnohonásobně rozrostly a čítají dnes na 3 200 m² v prostorách zámku, 175 m² v archeologické expozici v Dolních Věstonicích a 110 m² v Památníku bratří Mrštíků v Divákách. Víc

Budova radnice, v níž bylo ve dvacátých letech minulého století muzeum umístěno, a pohled do tehdejších expozic. Pohlednice mikulovského nakladatele Thierryho (sbírka Regionálního muzea v Mikulově)

Dr. Arthur Petak, v letech 1913–1924 ředitel mikulovského gymnázia a jeden z iniciátorů založení muzejního spolku, na fotografii Arthura Peterleho z roku 1928

Prof. Josef Matzura, jeden z iniciátorů založení muzejního spolku, na fotografii Arthura Peterleho z roku 1928

Členové muzejního spolku na fotografii od Arthura Peterleho z roku 1927. Na zadní straně popis: Zprava stojící prof. Paul Štepan, prof. Hugo Triesel, Rudolf Langer, Mathias Brust, prof. dr. Anton Fröhlich, P. Johann Sochor; zprava sedící prof. dr. Karl Jüttner, dr. Thill, prof. Josef Matzura, Karl Langer, Lina Pitterle (sbírka Regionálního muzea v Mikulově)

než 100 000 sbírkových předmětů zapsaných v Centrální evidenci sbírek muzejní povahy Ministerstva kultury ČR je uloženo v depozitářích disponujících plochou 1 450 m².

Regionální muzeum v Mikulově je muzeem úspěšně se profilujícím obory danými tradicí a charakterem oblasti, především tedy obory vinařským, archeologickým, historickým, ale i dokumentací moravského židovství.

Kromě své odborné a vědecké činnosti muzeum pořádá či spolupořádá koncerty, přednášky, programy pro děti i dospělé, také přehlídky vín a jiné vinařské akce. Podílí se na organizování mnoha dalších kulturních pořadů i odborných vědeckých setkání, z nichž mnohé svým charakterem, tradicí a úrovní získaly statut národního i mezinárodního významu. K těm nejprestižnějším patří Mikulovská symposia archivářů a historiků, Mezinárodní kytarové festivaly či Mikulovská výtvarná symposia, nově pak festival art designu ve střední Evropě Křehký Mikulov.

Odborné zázemí muzea a reprezentativní prostory jsou devizou pro velké výstavní projekty, které Regionální muzeum umí úspěšně realizovat. V roce 2009 takto například uspořádalo ve spolupráci s Civici Musei di Udine výstavu Skvosty italské gotiky.

Muzeum se snaží ke svému rozvoji využívat též finančních zdrojů ze zahraničních grantových programů a státních dotací. Jako jedna z prvních kulturních institucí v ČR získalo finance z programu Interreg, z nichž vybuodovalo kongresové centrum, a z dotací z finančních mechanismů EHP/Norska opravilo fasády a architektonické prvky v zámeckém parku. Z Operačního programu Životní prostředí přidělovaného Státním fondem Životního prostředí provedlo stabilizaci opěrných zdí zámeckého areálu. Před sebou má muzeum dva další víc než náročné stavební projekty, které mu umožní dotace z fondů Evropské unie v rámci Regionálních operačních programů – jednak obnovu zahradních teras barokní zámecké zahrady a jednak vybudování archeologického parku v Pavlově.

V této zkratce není možné postihnout rozsah a význam práce, kterou muzeum za dobu své existence vykonalo, rozhodně však je možno konstatovat, že je důstojným strážcem kulturních hodnot kraje a zároveň i dobrým správcem a hospodářem starajícím se jak o údržbu celého zámeckého areálu, tak o zhodnocení jeho historického potenciálu.

RegioM – Bibliografie 1992–2012

Příroda:

- 1 ČERNÝ, Miroslav: Kačišdorfský háj, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2006, s. 15–16.
- 2 ČERNÝ, Zdeněk: Tesaříkovití brouci (*Cerambycidae*) v Chráněné krajinné oblasti a Biosférické rezervaci Pálava a na jižní Moravě, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1996–1997, s. 16–28.
- 3 ČÍŽEK, Petr – FORNŮSEK, Rostislav: Výsledky faunistického průzkumu dřepčičků (*Coleoptera: Chrysomelidae: Alticinae*) na území Chráněné krajinné oblasti Pálava, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 2000–2001, s. 4–10.
- 4 ČUPA, Petr: Biosférická rezervace Dolní Morava, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2006, s. 9–14.
- 5 DANIHELKA, Jiří: Flóra a vegetace Studánkového vrchu u Sedlce, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1995, s. 86–88.
- 6 DANIHELKA, Jiří: Poznámky k rozšíření některých vzácnějších a pozoruhodných rostlin na Mikulovsku, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1993, s. 37–39.
- 7 DEDEK, Pavel – MATUŠKA, Jiří: Lesák rumělkový – brouk v hledáčku Evropské unie, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2011, s. 4–12.
- 8 GALOUSEK, Radek: Možnosti rozvoje ekoturistiky na jižní Moravě, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1992, s. 22.
- 9 GALOUSEK, Radek: Proč právě v Mikulově? (krátké pojednání o činnosti ekologického střediska ADONIS), RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1992, s. 21.
- 10 GRULICH, Vít: Floristický kurs 1995 v Břeclavi, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1995, s. 85.
- 11 GRULICH, Vít: Mochna jahodníkovitá (*Potentilla sterilis*) na Břeclavsku, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1993, s. 29–30.
- 12 GRULICH, Vít: Rostliny vápencových stepí na hraničním hřebeni Holá pastvíska, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1992, s. 13–14.
- 13 HAMŠÍKOVÁ, Lenka – VOREL, Aleš – MALOŇ, Jaroslav – KORBELOVÁ, Jana – VÁLKOVÁ, Lenka – KORBEL, Josef: Jak početné jsou bobří rodiny?, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2009, s. 11–16.
- 14 HLUCHÝ, Milan: Zavedení systému trvale udržitelného vinohradnictví ve vinicích pod Pálavou, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1996–1997, s. 11–15.
- 15 HLUCHÝ, Milan – LAŠTŮVKA, Zdeněk – POSPÍŠIL, Zdeněk: Význam ekologického vinohradnictví pro ochranu přírody a krajiny, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2010, s. 4–23.
- 16 HLUCHÝ, Milan – LAŠTŮVKA, Zdeněk – ŠVESTKA, Milan – VÍTEK, Pavel: Výsledky monitoringu biodiverzity denních motýlů (*Lepidoptera: Rhopalocera, Zygaenidae*) vinic a sousedících lesostepních biotopů Chráněné krajinné oblasti Pálava, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2007, s. 13–24.
- 17 HLUCHÝ, Milan – ŠVESTKA, Milan – VÍTEK, Pavel: Předběžné výsledky monitoringu denních motýlů vinic CHKO Pálava a přilehlých lesostepních biotopů, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2004, s. 9–13.
- 18 HUBÁLEK, Zdeněk: Laboratoř medicínské zoologie Ústavu biologie obratlovců Akademie věd ČR Brno ve Valticích, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1999, s. 16–18.

- 19 CHYTIL, Josef: Hnízdění čápů bílých ve Strachotíně, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2009, s. 7–10.
- 20 CHYTIL, Josef: Největší hnízdiště rybáka obecného v ČSFR, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1992, s. 17–18.
- 21 JUŘICA, Jan: Flóra a vegetace přírodní rezervace Svatý kopeček, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2011, s. 13–21.
- 22 KÁŇA, Karel: Revitalizace v lužních lesích Břeclavska, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1996–1997, s. 6–10.
- 23 KMET, Jiří: Kontinuální sledování návštěvnosti Národní přírodní rezervace Děvín-Kotel-Soutěska v roce 2006, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2008, s. 27–31.
- 24 KOLAŘÍK, Jiří: Historie a objevování krasových jevů Pavlovských vrchů, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2011, s. 46–68.
- 25 LOŽEK, Vojen: Změny biocenóz Milovické pahorkatiny podle výpovědi měkkýšů, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1998, s. 4–9.
- 26 MACHÁČEK, Petr: Historie a současnost hnízdění volavky popelavé (*Ardea cinerea*) a kva-koše nočního (*Nycticorax nycticorax*) v Lednici, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1994, s. 40–43.
- 27 MACHÁČEK, Petr: Hnízdění čápů bílých (*Ciconia ciconia*) na okrese Břeclav, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1993, s. 21–23.
- 28 MACHÁČEK, Petr: Hnízdění čápů bílých ve Strachotíně a okolí, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2009, s. 4–6.
- 29 MACHÁČEK, Petr: Husice liščí (*Tadorna tadorna*), RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2011, s. 39–41.
- 30 MACHÁČEK, Petr: Kormorán velký (*Phalacrocorax carbo*) na jižní Moravě, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2008, s. 22–26.
- 31 MACHÁČEK, Petr: Letnění a částečné letnění Lednických rybníků, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1995, s. 81–84.
- 32 MACHÁČEK, Petr: Mimořádný výskyt bahňáků na Nesytu v roce 2004, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2005, s. 4–10.
- 33 MACHÁČEK, Petr: Největší hnízdiště kormoránů v Československu, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1992, s. 15–16.
- 34 MACHÁČEK, Petr: Racek bělohlavý (*Larus cachinnans*), RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2010, s. 24–27.
- 35 MACHÁČEK, Petr: Severské husy na Břeclavsku, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1996–1997, s. 29–31.
- 36 MACHÁČEK, Petr: Vliv letnění na výskyt ptáků na příkladu rybníka Nesytu, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2012, s. 23–32.
- 37 MACHÁČEK, Petr: Vliv letnění Nesytu v roce 2007 na jarní průtah ptáků, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2007, s. 4–12.
- 38 MACHÁČEK, Petr: Zámecký rybník, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2004, s. 4–8.
- 39 MACHÁČEK, Petr – CHYTIL, Josef: Věstonická nádrž – jak dál?, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2002–2003, s. 4–7.
- 40 MATUŠKA, Jiří: Biosférická rezervace Pálava a její další možnosti vývoje, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1992, s. 19–20.

- 41 MATUŠKA, Jiří: Proč rozšíření CHKO, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1993, s. 31–34.
- 42 MATUŠKA, Jiří: Propagace ochrany přírody na Správě CHKO a biosférické rezervace Pálava pro nejbližší období, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1995, s. 89–94.
- 43 MATUŠKA, Jiří: Přírodní památka Kočičí skála a ochranná péče v období do roku 2022, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2012, s. 10–22.
- 44 MATUŠKA, Jiří – ŠVADLENKA, Jiří: Management zvláště chráněných území v Chráněné krajinné oblasti a Biosférické rezervaci Pálava v letech 1993–1996, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1996–1997, s. 32–35.
- 45 MIKLÍN, Jan: Úbytek travních porostů v NPR Děvín-Kotel-Soutěska a NPR Tabulová, Kočičí vrch a Růžový kámen v uplynulých dvou stoletích, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2012, s. 4–9.
- 46 MRLÍK, Vojtěch – CHOBOT, Josef: Včelojed lesní v Milovickém lese (CHKO Pálava), RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2011, s. 42–45.
- 47 PAVLOV, Igor: Opatření k zabezpečení odpovídajícího vodního režimu v NPR Křivé jezero, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1995, s. 95–96.
- 48 PIRO, Zbyněk: Národní přírodní památka Pastvisko u Lednice, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1993, s. 35–36.
- 49 POKORNÝ, Pavel: Nový přírůstek do entomologických sbírek Regionálního muzea v Mikulově, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2005, s. 11–21.
- 50 PTÁČEK, Ladislav: Já a krajina, krajina a já, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1992, s. 23.
- 51 RIGASOVÁ, Milada: Botanicky hodnotná území v katastrech Bořetice a Němčičky, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1995, s. 77–80.
- 52 RIGASOVÁ, Milada: Expozice botaniky v zámecké zahradě v Mikulově, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2006, s. 4–8.
- 53 RIGASOVÁ, Milada: Franz Zdobnitzky a jeho botanická zahrada v Klentnici, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 2000–2001, s. 27–30.
- 54 RIGASOVÁ, Milada: Historie a obnova zámecké zahrady v Mikulově, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1999, s. 19–24.
- 55 RIGASOVÁ, Milada: Květinové předzahrádky nejjižnější Moravy a Weinviertlu, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2009, s. 17–35.
- 56 RIGASOVÁ, Milada: Norbertus Adamus Boccius – lékař a botanik. Bratři Bauerové – malíři a rytci květin, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1994, s. 44–51.
- 57 RIGASOVÁ, Milada: Okrašlovací spolek a počátky ochrany přírody v Mikulově, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1995, s. 68–76.
- 58 RIGASOVÁ, Milada: Povrchové vody Mikulova, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1998, s. 10–22.
- 59 RIGASOVÁ, Milada: Projekt přírodně krajinářské úpravy Kozího hrádku v Mikulově, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2007, s. 25–29.
- 60 RIGASOVÁ, Milada: Průvodce expozicí botaniky v zámecké zahradě v Mikulově, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2011, s. 22–38.
- 61 RIGASOVÁ, Milada: Přírodní bohatství v okolí Mikulova, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2008, s. 4–17.
- 62 RIGASOVÁ, Milada: Přírodní rezervace Šibeničnická na jižním okraji Mikulova, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2007, s. 30–35.

- 63 RIGASOVÁ, Milada: Stepní lokality bývalého hraničního pásma, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1992, s. 11–12.
- 64 RIGASOVÁ, Milada: Stepní lokality bývalého hraničního pásma mezi Sedlcem a Valticemi, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1993, s. 24–26.
- 65 RIGASOVÁ, Milada: Teplomilná květena v okolí Kurdějova v Hustopečské pahorkatině, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1998, s. 23–26.
- 66 RIGASOVÁ, Milada: Trličník brvitý (*Gentianopsis ciliata*) a chrpina úzkoperá (*Jacea stenolepis*) v Milovickém lese, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1993, s. 27–28.
- 67 RIGASOVÁ, Milada: Výskyt včelníku rakouského v ochranném pásmu Přírodní rezervace Zázmoníky, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2008, s. 18–21.
- 68 SLEZÁK, Jaroslav: Geologický průzkum okolí Němčiček, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2002–2003, s. 19–20.
- 69 STEHLÍK, Jaroslav: Platany ohroženy sínatkou platanovou, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1999, s. 14–15.
- 70 SUKOP, Ivo: Druhové složení a kvantita makrozoobentosu toků jižní Moravy, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 2000–2001, s. 11–26.
- 71 SUKOP, Ivo: Hydrobiologie řeky Dyje, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2002–2003, s. 8–18.
- 72 SUKOP, Ivo: Hydrofauna inundační oblasti jižní Moravy a Lednických rybníků, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1999, s. 4–13.
- 73 VALÍČKOVÁ, Ivana: Vývoj soustavy Natura 2000 v ČR, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2005, s. 22–31.
- 74 VYBÍRAL, Jan: Lužní lesy v Biosférické rezervaci Dolní Morava, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2007, s. 36–42.

Archeologie:

- 75 BŘICHÁČEK, Pavel: Landštejn a jeho sídlištní zázemí, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1995, s. 19–20.
- 76 BUŇATOVÁ, Marie: Textilní produkce v mladém paleolitu = experiment pro dokumentární film „Úsvit géníů“, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1999, s. 26–32.
- 77 DRESLER, Petr: Pohanské výzkumy slaví padesátku, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2009, s. 92–105.
- 78 DROZDOVÁ, Eva: Antropologický výzkum Markéty Františky, hraběnky Dietrichsteinové, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2006, s. 95–104.
- 79 EICKHOFF, Martijn: Historie „ukradeného“ naleziště. Assien Bohmers a vykopávky SS-Ahnenerbe v Dolních Věstonicích, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2009, s. 129–146.
- 80 FELGENHAUER, Sabine: Dům s věží ve starším Hardu a velký dvůr v mladším Hardu, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1995, s. 7–10.
- 81 CHOTĚBOR, Petr: K problematice kresebných rekonstrukcí hradů a tvrzí, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1998, s. 44–45.
- 82 KLANICOVÁ, Evženie: 40 let archeologických výzkumů na Pohansku u Břeclavi, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1998, s. 28–39.

- 83 KLANICOVÁ, Evženie: Archeologické výzkumy Regionálního muzea v Mikulově (stručný přehled do roku 1994), RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 2000–2001, s. 32–47.
- 84 KLANICOVÁ, Evženie: Pravěké a raně historické osídlení Mikulova, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1999, s. 33–43.
- 85 KLANICOVÁ, Evženie: Přírůstky archeologického pracoviště Regionálního muzea v Mikulově v letech 1984–1992, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1993, s. 1–6.
- 86 KLANICOVÁ, Evženie – PEŠKA, Jaroslav: Archeologická výstava na zámku v Mikulově, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1992, s. 2–3.
- 87 KLANICOVÁ, Evženie – ŠTELCL, Jindřich: Archeologický výzkum na náměstí T. G. Masaryka v Břeclavi, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1994, s. 5–11.
- 88 KOHOUTEK, Jiří: Drobná středověká šlechtická sídla na Zlínsku, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1995, s. 29–38.
- 89 KOLÁŘ, Oldřich: Pokus o kresebnou rekonstrukci tří hradů, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1998, s. 46–48.
- 90 KOMORÓCZY, Balázs – SÁZELOVÁ, Sandra: Příspěvek k výskytu bobra evropského ve středním Podyjí, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2011, s. 70–77.
- 91 KOS, Petr: Podzemní chodba pod kostelem a farou v Zaječí, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2007, s. 136–146.
- 92 KOS, Petr: Středověký loch v Kloboukách-Bohumilicích, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2008, s. 53–61.
- 93 KOS, Petr – BAROŇ, Ivo – KAPITÁN, Lukáš: Předběžný geoarcheologický průzkum jeskyně ve Vrbici, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2011, s. 78–87.
- 94 KRENN, Martin: Sachsendorf ve 13. století, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1995, s. 19.
- 95 KUBÍN, Petr: Archeologické výzkumy Regionálního muzea v Mikulově v letech 1995–2005, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2007, s. 147–152.
- 96 KUBÍN, Petr: Nálezy z doby římské z Mušova-Hradiska ve sbírkách Regionálního muzea v Mikulově, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2006, s. 64–67.
- 97 KUBÍN, Petr: Některé dosud nepublikované antické nálezy z archeologické sbírky Regionálního muzea v Mikulově, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2005, s. 46–54.
- 98 KUBÍN, Petr: Přírůstky archeologického pracoviště regionálního muzea v Mikulově v letech 1993–2002, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2002–2003, s. 142–147.
- 99 KUBÍN, Petr: Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu na Brněnské ulici v Mikulově, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2004, s. 87–102.
- 100 MERTA, David: Pokus o rekonstrukci hradu Obrány, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1998, s. 49–50.
- 101 NAVRÁTIL, Aleš: Po stopách „hledáčů pokladů“, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2008, s. 82–84.
- 102 NEUGEBAUER, Johannes-Wolfgang – PARISCH, Fridrich: Hrad (zřícenina) Falkenstein, Dol. Rakousko. Předběžná zpráva o aktivitách v letech 1990–1995, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1995, s. 1–6.
- 103 PAJER, Jiří: Hromadný nález z areálu habánského dvora ve Strachotíně, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1994, s. 12–17.

- 104 PAVLÍK, Čeněk: Gotické a renesanční kachle pod Ždánickým lesem, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2007, s. 74–90.
- 105 PAVLÍK, Čeněk: Ze starých sbírek mikulovského muzea, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2008, s. 79–81.
- 106 PAVLÍK, Čeněk – ŠEDO, Ondřej: Soubor kachlů z obce Bulhary u Mikulova, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2006, s. 18–45.
- 107 PAVLÍK, Čeněk – VITANOVSKÝ, Michal: Tajemný lev, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2005, s. 55–59.
- 108 PEŠKA, Jaroslav – UNGER, Josef: Mladohradištní opevnění u Drnholce, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1994, s. 1–4.
- 109 PLAČEK, Miroslav: Nové poznatky o vývoji hradu Bítova a zámku ve Valticích, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1995, s. 21–28.
- 110 POSPÍŠIL, Jaroslav: Ke kresebné rekonstrukci hradních zřícenin, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1998, s. 51–52.
- 111 PROCHASKA, Sonja-Ulrike: „Gschlössl“ u Leithaprodersdorfu, pol. okr. Eisenstadt, Burgenland. Vodní hrad ze 13. století, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1995, s. 11–18.
- 112 SADÍLEK, Jaroslav: Dva pohledy na kresebné rekonstrukce hradů jižní Moravy, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1998, s. 53–55.
- 113 SVOBODA, Ladislav: K obrazovým rekonstrukcím vývojových fází stavebních památek, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1998, s. 56–60.
- 114 ŠIMEČEK, Pavel: Kresebná rekonstrukce jako tvůrčí proces, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1998, s. 65–66.
- 115 ŠPIČÁK, Zdeněk: Kresebná rekonstrukce tvrze zaniklé vsi Mstěnice u Hrotovic (okr. Třebíč) a tvrze v Kralicích nad Oslavou (okr. Třebíč), RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1998, s. 67–71.
- 116 ŠTĚTINA, Jan: Model Nového hradu u Adamova a zámku v Kunštátu, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1998, s. 61–64.
- 117 UNGER, Josef: Archeologický výzkum šlechtických sídel typu motte z 13. stol. na jižní Moravě, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1995, s. 39–43.
- 118 UNGER, Josef: Po stopách jednoho pohřebního zvyku z 16. století, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1996–1997, s. 38–43.
- 119 UNGER, Josef: Výstava a konference „Kresebné a modelové rekonstrukce hradů, zámků a tvrzí na Moravě a ve Slezsku, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1998, s. 40–43.
- 120 VRLA, Radim: Kresebné rekonstrukce hradů Sádek, Nový Cimburk a Nový Světlov, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1998, s. 72–74.

Historie:

- 121 ADAM, Jaroslav: Ze zápisů rady Karla Brachfelda z panství dietrichsteinského, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2005, s. 60–67.
- 122 ANTONÍN, Luboš: Jan Křtitel Karel Dietrichstein-Proskau-Leslie a svobodné zednářství, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2004, s. 22–35.
- 123 BABÁČEK, Josef: Sláva i pád dvou údolí. Minulost i trochu současnosti statků Časkovec a Martinice, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2002–2003, s. 114–122.

- 124 BLATTNÝ, Pavel: Nové poznatky k portrétu Markéty Františky Lobkowicz, rozené Dietrichstein, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2006, s. 125–132.
- 125 BRICHTOVÁ, Dobromila: „Altana“ zámku v Mikulově – několik zjištění ke stavební historii, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2012, s. 34–42.
- 126 BRICHTOVÁ, Dobromila: Barokní slavnosti Habsburků ve svědectvích dietrichsteinské sbírky grafiky, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2009, s. 119–128.
- 127 BRICHTOVÁ, Dobromila: Dietrichsteinská svatba 22. července 1515, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2011, s. 127–136.
- 128 BRICHTOVÁ, Dobromila: Kostel sv. Anny na barokních vedutách Mikulova, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2010, s. 89–96.
- 129 BRICHTOVÁ, Dobromila: Markétě Františce, která žila 17 let, 6 měsíců a 12 dní, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2006, s. 92–94.
- 130 BRICHTOVÁ, Dobromila: Náchodská kaple loretánského kostela v Mikulově (K dějinám dietrichsteinské hrobky), RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2006, s. 46–50.
- 131 BRICHTOVÁ, Dobromila: Návštěva císaře Leopolda I. na mikulovském zámku, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2004, s. 16–21.
- 132 BRICHTOVÁ, Dobromila: Regionální muzeum v Mikulově, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1996–1997, s. 61–62.
- 133 BRICHTOVÁ, Dobromila – IVIČIČ, Jan: Obnova barokních kašen mikulovského zámku, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2007, s. 153–162.
- 134 CANER, Emir: Shrnutí Hubmaierových nejvýznamnějších prací, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2005, s. 88–115.
- 135 CANER, Emir: Životopis Balthasara Hubmaiera, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2002–2003, s. 36–55.
- 136 CZAJKOWSKI, Igor: Hudební semináře v Mikulově v období 1895–1939, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 2000–2001, s. 87–88.
- 137 ČERVENÁ, Jarmila: Piaristé a kostel sv. Jana Křtitele v Mikulově, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2008, s. 85–102.
- 138 ČERVENÝ, Eduard: Dr. Karel Jüttner ve vzpomínkách svých studentů, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2008, s. 113–117.
- 139 ČERVENÝ, Eduard: O starém Prátlšbrunu a tamější české menšinové škole, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2010, s. 64–80.
- 140 FIALA, Petr: Genius sine spiritu. Reflexe josefínské doby v rukopisu Norberta Řehoře Korbera o konci kláštera v Louce, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2007, s. 91–110.
- 141 HORÁK, Jan: Co předcházelo vybudování Památníku bratří Mrštíků v Divákách, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 2000–2001, s. 94–95.
- 142 HORÁK, Jan: Filip Kuber a Hustopeče, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1998, s. 86–89.
- 143 HORÁK, Jan: Frontové události roku 1945 z pohledu obce Boleradice, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2005, s. 68–79.
- 144 HORÁK, Jan: Počátky organizovaného včelařství na Kloboucku, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1999, s. 61–66.
- 145 HORÁK, Jan: V Boleradicích na přelomu století, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1998, s. 90–91.

- 146 HRABCOVÁ, Hana: Vztah mezi školou a veřejností v politickém okrese Hustopeče v letech 1918–1938, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2004, s. 64–76.
- 147 CHLÁDKOVÁ, Pavla: Přehled restaurování kulturních památek na okrese Břeclav v letech 1993–1996, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1996–1997, s. 90–94.
- 148 JANEČEK, Jiří: Jak starý je Drnholec?, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 2000–2001, s. 72.
- 149 JANŠTA, Aleš: Hustopečské památky, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1998, s. 79–84.
- 150 JANŠTA, Aleš: Masaryk a Hustopeče, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1996–1997, s. 47–54.
- 151 JANŠTA, Aleš: Rozmluvy s rytinami, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 2000–2001, s. 74–81.
- 152 JANŠTA, Aleš: Válečná fronta na Břeclavsku (duben–květen 1945), RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 2000–2001, s. 60–71.
- 153 KLANICOVÁ, Evženie: Kapitoly z historie břeclavského muzejnictví, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1996–1997, s. 66–71.
- 154 KLIMEŠ, Pavel: Objev renesančního malovaného stropu v Mikulově, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1996–1997, s. 95–96.
- 155 KOCÁBOVÁ, Darja: Nebýt jeho, zámek by snad ještě hořel..., RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2008, s. 103–112.
- 156 KOCÁBOVÁ, Darja – SVOBODA, Miroslav: „Dne 28. října 1918 rozbity okovy birokrtismu rakouského...“, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1999, s. 51–58.
- 157 KOCÁBOVÁ, Darja – SVOBODA, Miroslav – VRBKA, Jiří: 60 let samostatné hudební školy. 80 let českého hudebního školství v Mikulově, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2009, s. 61–77.
- 158 KORDIOVSKÝ, Emil: Archivní fondy ve Státním okresním archivu Břeclav se sídlem v Mikulově II – Fondy měst a obcí, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1996–1997, s. 81–89.
- 159 KORDIOVSKÝ, Emil: Archivní fondy ve Státním okresním archivu Břeclav se sídlem v Mikulově III, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1998, s. 98–112.
- 160 KORDIOVSKÝ, Emil: Archivní fondy v Okresním archivu Břeclav se sídlem v Mikulově, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1992, s. 9–10.
- 161 KORDIOVSKÝ, Emil: Břeclavský kostel, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1992, s. 4–5.
- 162 KORDIOVSKÝ, Emil: Cesta careviče Pavla přes Mikulov do Vídně v r. 1782, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1999, s. 44–46.
- 163 KORDIOVSKÝ, Emil: Jednotný archivní fond České republiky uložený ve Státním okresním archivu Břeclav se sídlem v Mikulově, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1995, s. 53–61.
- 164 KORDIOVSKÝ, Emil: Panství a statky na Břeclavsku od lánových rejstříků do zániku patrimoniální správy v r. 1850, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1994, s. 20–26.
- 165 KORDIOVSKÝ, Emil: Spolkový život na okrese Břeclav do roku 1951, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1993, s. 7–9.
- 166 KOUDELA, Miroslav: Jednota bratrská a moravský knihtisk 16. století, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2002–2003, s. 30–35.

- 167 KOUDELA, Miroslav: Mikulovská hradní kaple v listinách 14. století, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2012, s. 43–50.
- 168 KOUDELA, Miroslav: Mikulovský kostel sv. Václava ve světle nejstarších listin (1. část), RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2005, s. 34–45.
- 169 KOUDELA, Miroslav: Mikulovský kostel sv. Václava ve světle nejstarších listin (2. část), RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2006, s. 51–63.
- 170 KOUDELA, Miroslav: Mikulovský kostel sv. Václava v proměnách staletí, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2007, s. 44–73.
- 171 KOUDELA, Miroslav: Mikulovský Svátý kopeček a křížová cesta, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2008, s. 34–52.
- 172 KOUDELA, Miroslav: Mikulov v roce 1414, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2010, s. 30–39.
- 173 KOUDELA, Miroslav: Weintridtova knihovna, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2009, s. 38–51.
- 174 KOUKAL, Vítězslav: Národní zemědělské muzeum v Praze, úsek Valtice, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1996–1997, s. 63–65.
- 175 KRŠKA, Karel: Státní žakovský domov v Mikulově v letech 1953–1956, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2002–2003, s. 96–113.
- 176 LATZKOVÁ, Klára: Jak to bylo s Maryšou čili Premiérová uvedení Maryši v Praze a v Brně, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2009, s. 78–91.
- 177 LUKÁŠ, Miroslav: Obecný úvod do divadelních dějin Mikulova, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2012, s. 116–138.
- 178 LYČKA, Daniel: Katzelsdorfský zámeček u Valtic, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2012, s. 83–98.
- 179 MASSOVÁ, Dana: Hieronymus Lorm – muž, jenž otevřel hluchoslepým svět, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2010, s. 97–99.
- 180 MEDŘÍKOVÁ, Petra: Portrét Markéty Františky Dietrichstein-Lobkowicz, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2006, s. 121–124.
- 181 MIKLÍN, Jakub: Zrod Svátého kopečku u Mikulova, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2012, s. 51–61.
- 182 MIKULAŠTÍK, Tomáš: Rudolf Gajdoš a Zlín, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2010, s. 81–88.
- 183 NÁDENÍČEK, Jaroslav: Pronásledování tajných evangelíků na Kloboucku, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1998, s. 75–78.
- 184 NEZHODOVÁ, Soňa: Arizace židovského majetku v Hustopečích, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2011, s. 96–114.
- 185 NEZHODOVÁ, Soňa: Benetovo potomstvo: Emma a Bernard – poslední hustopečští Benediktové, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2009, s. 106–118.
- 186 NEZHODOVÁ, Soňa: Chasidismus a rebe reb Šmelke z Mikulova, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 2000–2001, s. 48–54.
- 187 NEZHODOVÁ, Soňa: Josef von Sonnenfels – muž bez předsudku, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2002–2003, s. 81–95.
- 188 ONDERKA, Pavel: Soubor egyptských předmětů Regionálního muzea Mikulov, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2002–2003, s. 68–80.

- 189 ONDRÁŠKOVÁ, Marta: Z historie knihovny v Břeclavi, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1996–1997, s. 79–80.
- 190 OTÁHAL, Jaroslav: Renesanční pamětní deska z bývalého Horního dvora v Kobylí, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1998, s. 85.
- 191 OTAVSKÁ, Vendulka: Ke konzervování pohřebního roucha Markéty Františky Lobkowiczové, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2006, s. 114–120.
- 192 OTAVSKÁ, Vendulka: Pohřební šat Marie Anny Josefy z Dietrichsteina a jeho konzervování, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2009, s. 52–60.
- 193 PAZDERKA, Vojtěch: Sto let zahradnického školství v Lednici na Moravě – II. část. Zahradnická fakulta Mendlovy zemědělské a lesnické univerzity v Brně se sídlem v Lednici, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 2000–2001, s. 89–93.
- 194 PIETSCH, Johannes: Význam pohřebního oděvu Markéty Františky Lobkowiczové pro výzkum památek oděvního umění, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2006, s. 105–113.
- 195 POKORNÝ, Pavel: Německé obří sudy – 1. část, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2007, s. 111–129.
- 196 POKORNÝ, Pavel: Německé obří sudy – 2. část, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2008, s. 62–78.
- 197 POKORNÝ, Pavel: Obří vinný sud v Mikulově a jeho evropští konkurenti, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2004, s. 36–46.
- 198 PROKEŠOVÁ, Šárka: ANNO DOMINI 1961 – Zkáza farního kostela sv. Václava v Hustopečích, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2011, s. 115–126.
- 199 RIGASOVÁ, Milada: Novokřtenci a jejich odkaz v krajině vinařské oblasti na hranici jižní Moravy a Weinviertlu, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2010, s. 100–116.
- 200 RIGASOVÁ, Milada: Renesanční a barokní etapa vývoje zámeckého parku v Mikulově, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2002–2003, s. 22–29.
- 201 RIGASOVÁ, Milada: Význam kardinála Dietrichsteina pro rozvoj rozsáhlých urbanistických úprav krajiny mezi Mikulovem, Valticemi a Lednicí, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2004, s. 56–63.
- 202 RICHTER, Jan: Dokumentace židovského hřbitova v Mikulově, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2004, s. 47–55.
- 203 RICHTER, Jan: Ještě jednou o požáru mikulovského zámku v dubnu 1945, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2002–2003, s. 61–67.
- 204 RICHTER, Jan: Max Fleischer, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2005, s. 116–118.
- 205 RICHTER, Jan: Náhrobky mučedníků na židovském hřbitově v Mikulově, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2006, s. 82–89.
- 206 RICHTER, Jan: Portrétní plastiky Balthasara Hubmaiera a jeho ženy Elsbeth, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2002–2003, s. 56–60.
- 207 ROTHKEGEL, Martin: Knižní kultura moravských novokřtěnců. Rukopisy a tisky z knižních fondů huterských bratří v evropských knihovnách, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2010, s. 40–63.
- 208 ROTHKEGEL, Martin: Nepřátelé-přátelé umění. Obrazoborectví a renesanční sběratelství v mikulovské křtěnecké reformaci (1526–1535), RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2008, s. 118–133.

- 209 SEIFERTOVÁ, Šárka: Nejstarší evangelické zvony na Moravě, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2007, s. 130–135.
- 210 SLEZÁK, Jaroslav: Němčišští v první světové válce, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2005, s. 119–137.
- 211 SLEZÁK, Jaroslav: Osud jedné rodiny ve třech odbojích 20. století, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2012, s. 99–115.
- 212 SLEZÁK, Jaroslav: Ruský legionář Martin Procházka (1891–1980) a jeho cesta kolem světa, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 2000–2001, s. 55–59.
- 213 SLEZÁK, Jaroslav: Vzpomínání na vzpomínání, aneb spolužák Tomáše Masaryka, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 2000–2001, s. 73.
- 214 ŠULÁKOVÁ, Ludislava: Habáni a Mikulov, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1994, s. 18–19.
- 215 ŠULÁKOVÁ, Ludislava: Internační, pracovní a sběrný tábor Hustopeče ve fondu SOA Břeclav se sídlem v Mikulově, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1998, s. 93–94.
- 216 ŠULÁKOVÁ, Ludislava: Matice břeclavská a první česká měšťanská škola v Břeclavi, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2012, s. 62–82.
- 217 ŠULÁKOVÁ, Ludislava: Pohled do poválečné situace v Břeclavi a Poštorné, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1999, s. 59–60.
- 218 ŠULÁKOVÁ, Ludislava: Problematika odsunu Němců ve fondech MěNV a ONV Mikulov, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1996–1997, s. 55–60.
- 219 ŠULÁKOVÁ, Ludislava: Regionální periodika ve fondu Státního okresního archivu Břeclav se sídlem v Mikulově, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1998, s. 95–97.
- 220 ŠULÁKOVÁ, Ludislava: Regionální zpravodaje ve fondu Státního okresního archivu Břeclav se sídlem v Mikulově, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1995, s. 62–67.
- 221 ŠULÁKOVÁ, Ludislava: Soupis archiválií obsahujících informace o státním občanství, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1993, s. 10–16.
- 222 ŠVACHOVÁ, Jarmila: Devadesáté výročí založení muzea v Kloboukách u Brna, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1996–1997, s. 72–78.
- 223 ŠVACHOVÁ, Jarmila: Restaurování historických rytin ze sbírek muzea v Kloboukách u Brna, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1996–1997, s. 97.
- 224 ŠVACHOVÁ, Jarmila: Uplynulo 100 let od založení TJ Sokol v Kloboukách u Brna, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 2000–2001, s. 82–86.
- 225 TYBITANZL, Petr: Poznámky k heraldickému vývodu Václava Popela z Lobkowicz a jeho manželky Markéty Františky rozené hraběnky z Dietrichsteina na Mikulově, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2006, s. 133–136.
- 226 VANĚČKOVÁ, Blanka: Augusta Šebestová – moderní žena 19. století, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2011, s. 90–95.
- 227 VAŠEK, František: První oběti, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1998, s. 92.
- 228 VESELSKÁ, Magda: Židovské ústřední museum pro Moravsko-Slezsko v Mikulově, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2005, s. 80–87.
- 229 VRBKA, Svatopluk – ČERVENÝ, Eduard: Kroniky města Mikulova, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2007, s. 185–200.

- 230 VRBKOVÁ, Stanislava: Čtvrt století kytarového festivalu v Mikulově z archivu vzpomínek jeho zakladatelů, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2011, s. 137–196.
- 231 VRBKOVÁ, Stanislava: Historie dokumentace a prezentace židovské kultury v Mikulově, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2006, s. 68–81.
- 232 WÄCHTER, Horst: Sala terrena na zámku v Mikulově ve svém hermetickém významu, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2007, s. 163–184.
- 233 WURMOVÁ, Milada: Zápisky F. B. Wurma o některých událostech v Kloboukách u Brna, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1999, s. 47–50.
- 234 ZELINKA, Josef: Pečetě našich obcí v Malebném Kloboucku, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1996–1997, s. 44–46.

Národopis:

- 235 JANÍK, Karel: Zděná boží muka a kapličky na Břeclavsku a Mikulovsku, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1996–1997, s. 114–118.
- 236 JANÍK, Karel: Zděná boží muka na Břeclavsku a Mikulovsku, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1998, s. 121–122.
- 237 JANÍK, Karel: Zděná boží muka v krajině Podpálaví v pohledu tehdejších lidí, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1999, s. 74.
- 238 JELÍNKOVÁ, Zdeňka: Lidový tanec moravských Chorvatů na Mikulovsku ve vztahu k sousedním oblastem, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2005, s. 154–166.
- 239 KÁŇOVÁ, Alena: Lidový textil ve sbírce břeclavského muzea – obecná část a mužský oděv, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2002–2003, s. 124–132.
- 240 KÁŇOVÁ, Alena: Lidový textil ve sbírce břeclavského muzea – ženský oděv, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2006, s. 138–148.
- 241 KRŮZOVÁ, Zlatislava: Třicet let národopisného souboru Pálava, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2009, s. 160–166.
- 242 KRŮZOVÁ, Zlatislava – KUBÍČKOVÁ, Zdenka: Moravskochorvatská lidová kultura v díle Zdeňky Jelínkové, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2005, s. 150–153.
- 243 MATUSZKOVÁ, Jitka: Doprovodná hudba k tanci (příspěvek k jejímu vývoji na Podluží), RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1999, s. 68–73.
- 244 MATUSZKOVÁ, Jitka: Kulturní styky mezi obcemi Brodské a Lanžhot ve světle tanečních příležitostí, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1992, s. 6–8.
- 245 MATUSZKOVÁ, Jitka: Obec Hlohovec po prohlášení Lednicko-valtického areálu památkou UNESCO, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2012, s. 140–148.
- 246 MATUSZKOVÁ, Jitka: Soupis památkově chráněných božích muk v okrese Břeclav, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1996–1997, s. 100–113.
- 247 MATUSZKOVÁ, Jitka: Soupis památkově chráněných kapliček v okrese Břeclav, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1994, s. 27–39.
- 248 MATUSZKOVÁ, Jitka: Soupis památkově chráněných poklon v okrese Břeclav, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1998, s. 114–120.
- 249 MATUSZKOVÁ, Jitka: Sv. Vendelín, jeho místo v lidové tradici a soupis památkově chráněných vyobrazení svätce v okrese Břeclav, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1995, s. 44–52.

- 250 MATUSZKOVÁ, Jitka: Šoupalova pozůstalost očima etnochoreologa, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1993, s. 17–20.
- 251 MATUSZKOVÁ, Jitka: Verbunk na Podluží, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 2000–2001, s. 98–104.
- 252 NEZHODOVÁ, Soňa: Hustopeče – národopisná charakteristika, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 2000–2001, s. 105–108.
- 253 SEIFERTOVÁ, Šárka: Rekonstrukce slavnostního kroje na hanáckém Slovácku představená na odborném semináři v Hustopečích, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2009, s. 148–159.
- 254 ŠTAVÍK, Vladimír: Lácaranka z Kobylí, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2002–2003, s. 133–140.
- 255 ŠULÁKOVÁ, Ludislava: Břeclavan, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2009, s. 167–214.
- 256 ŠULÁKOVÁ, Ludislava: Jožka Severin, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2005, s. 140–149.
- 257 VRBKA, Jiří: Hudba na Podluží – historie a současnost, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1996–1997, s. 119–126.

Zprávy:

- 258 Akt smíření u památníku obětí pochodu smrti, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 2000–2001, s. 130.
- 259 BARTOŠOVÁ, Jaroslava: Informace a informovanost v Lanžhotě, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 2000–2001, s. 132.
- 260 BERAN, Stanislav: Uherčičtí cikáni, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1999, s. 102–103.
- 261 BRICHTOVÁ, Dobromila: Dr. Karel Jüttner (16. 2. 1883–2. 12. 1959) – zpráva o výstavě, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2009, s. 249–251.
- 262 BRICHTOVÁ, Dobromila: Matěj Trojan – výstava v mikulovském muzeu, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2008, s. 136–140.
- 263 BRICHTOVÁ, Dobromila: Regionální muzeum v roce 1993, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1994, s. 52–58.
- 264 BRICHTOVÁ, Dobromila: Regionální muzeum v roce 1994, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1995, s. 97–102.
- 265 BRICHTOVÁ, Dobromila: Stálá výstava Galerie Dietrichsteinů v Mikulově, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2004, s. 111–115.
- 266 BRICHTOVÁ, Dobromila: Vzhůru na cesty, aneb o životě výstavy, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 2000–2001, s. 124.
- 267 BRICHTOVÁ, Dobromila: Založení muzejního spolku, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1992, s. 29–30.
- 268 BRICHTOVÁ, Dobromila: Zpráva o výstavní činnosti Regionálního muzea v Mikulově v roce 2000, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 2000–2001, s. 120–123.
- 269 BRICHTOVÁ, Dobromila – KLANICOVÁ, Evženie: PhDr. Karel Jüttner, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1994, s. 59–63.
- 270 BRICHTOVÁ, Dobromila – POKORNÝ, Pavel: Bibliografie odborných pracovníků muzea za rok 1991, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1992, s. 31.

- 271 BRICHTOVÁ, Dobromila – VRBKOVÁ, Stanislava: Regionální muzeum v Mikulově a zpráva o jeho činnosti v roce 2003, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2002–2003, s. 148–153.
- 272 BUŇATOVÁ, Marie: Dokumentační centrum moravského židovství (odborné pracoviště Regionálního muzea Mikulov), RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1999, s. 95.
- 273 BUŇATOVÁ, Marie: Výstavní činnost Regionálního muzea Mikulov v r. 1995/1996, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1996–1997, s. 146–147.
- 274 BUŇATOVÁ, Marie – RIGASOVÁ, Milada: Zpráva o výstavní činnosti Regionálního muzea Mikulov v roce 1998, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1999, s. 87–90.
- 275 Co se nevešlo do almanachu, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 2000–2001, s. 140–143.
- 276 ČERNÝ, Josef: 300 let školství v Nikolčicích, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1996–1997, s. 129–131.
- 277 ČERNÝ, Josef: O. S. Vetti – moravský Mezzofanti, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1999, s. 126–128.
- 278 ČERVENÝ, Eduard: Výstava „Dokumenty slávy“ k sedmdesátému výročí úmrtí Alfonse M. Muchy, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2009, s. 244–248.
- 279 HÁBER, Zbyněk – POTMĚŠILOVÁ, Hana: 100 let ochotnického divadla v Hustopečích, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1996–1997, s. 131–133.
- 280 HÁJEK, Jiří: Kašnice informuje, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 2000–2001, s. 145.
- 281 HÁJEK, Zdeněk: K výročí 100 let Měšťanské školy v Kloboukách u Brna, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1998, s. 153–154.
- 282 HLOŽEK, Josef: Klub historie a vlastivědy Hustopečska, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1999, s. 96–97.
- 283 HOLLEINOVÁ, Věra: Projekt „Jižní Morava – rozvoj vinařství“, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 2000–2001, s. 138–139.
- 284 HORÁK, Jan: Alois Mrštík – autor a knihovník, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2004, s. 130–132.
- 285 HORÁK, Jan: Můj kraj, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1999, s. 98–101.
- 286 HORÁK, Jan: Nástin čtenářství a historie knihovnictví v Boleradicích, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2002–2003, s. 164–167.
- 287 HRADILOVÁ, Pavla: Konzervace fragmentů obuvi nalezené při antropologickém průzkumu dietrichsteinské hrobky v Mikulově, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2004, s. 103–110.
- 288 HŘEBAČKOVÁ, Marie: Výběrová bibliografie regionální literatury z let 1994–1996 z fondu Městské knihovny v Břeclavi, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1996–1997, s. 164–167.
- 289 HŘEBAČKOVÁ, Marie: Výběrová bibliografie regionální literatury z let 1996–1997 z fondu Městské knihovny Břeclav, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1998, s. 190–192.
- 290 HŘEBAČKOVÁ, Marie: Výběrová bibliografie regionální literatury z let 1997–1998 z fondu Městské knihovny Břeclav, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1999, s. 140–142.

- 291 HŘEBAČKOVÁ, Marie: Výběrová bibliografie regionální literatury z let 1998–2000 z fondu Městské knihovny Břeclav, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 2000–2001, s. 171–173.
- 292 CHYTILOVÁ, Dagmar: Pálava Světovou banku zajímá, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1994, s. 67–69.
- 293 CHYTILOVÁ, Dagmar: Pálava Světovou banku zajímá, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1994, s. 67–69.
- 294 JANOŠEK, František: Jak to bylo, když v roce 1866 přitáhli na Vrbici Prusové, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2004, s. 134–135.
- 295 JANOŠEK, František: Kolonisté z Vrbice na Žitném ostrově, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2004, s. 133.
- 296 JANŠTA, Aleš: Výročí 750 let Hustopeččí, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1999, s. 76.
- 297 KABELA, Pavel: Ochotnické divadlo v Boleradicích stoleté, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1996–1997, s. 134–135.
- 298 KABELA, Pavel: Tělovýchovná jednota Sokol v Boleradicích a její historie, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1999, s. 118–119.
- 299 KABELA, Pavel: Významná výročí roku 1997 v Boleradicích, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1998, s. 150–152.
- 300 KACHYŇA, Jan: Folklorní soubor Vonica Krumvíř, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1996–1997, s. 135–136.
- 301 KALLUSOVÁ, Stanislava: To je náš „Kraj beze stínu“, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1998, s. 143–145.
- 302 KÁŇOVÁ, Alena: Výstavy břeclavského muzea v roce 1998, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1999, s. 91–93.
- 303 KAPICÁK, Štefan: Ditrichštejnská hrobka v Mikulově, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 2000–2001, s. 150.
- 304 KLANICOVÁ, Evženie: Bibliografie odborných pracovníků, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1994, s. 66.
- 305 KLANICOVÁ, Evženie: Bibliografie odborných pracovníků RMM za rok 1992, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1993, s. 50.
- 306 KLANICOVÁ, Evženie: Deset let Městského muzea a galerie Břeclav, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2005, s. 169–175.
- 307 KLANICOVÁ, Evženie: Jan Noháč (1867–1946), RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1998, s. 171–172.
- 308 KLANICOVÁ, Evženie: Jižní Morava 1998 a Zpravodaj Muzejního spolku v Břeclavi 1998, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1999, s. 142–143.
- 309 KLANICOVÁ, Evženie: Obnovení pomníku T. G. Masaryka v Břeclavi, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 2000–2001, s. 146–147.
- 310 KLANICOVÁ, Evženie: Ohlédnutí za výstavní činností Městského muzea a galerie v letech 1995–1996, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1998, s. 130–137.
- 311 KLANICOVÁ, Evženie: Regionální muzeum v Mikulově v roce 1991, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1992, s. 24–25.
- 312 KLANICOVÁ, Evženie: Regionální muzeum v roce 1992, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1993, s. 40–41.

- 313 KLANICOVÁ, Evžen: Zemřel malíř František Hodonský, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 2000–2001, s. 154–155.
- 314 KOCÁBOVÁ, Darja – KORDIOVSKÝ, Emil – ŠULÁKOVÁ, Ludislava: Využívání archiválií ve Státním okresním archivu Břeclav se sídlem v Mikulově v letech 1960–1999, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 2000–2001, s. 110–119.
- 315 KOLÁŘ, Jan – TRAMPOTA, František: Mezinárodní archeologický seminář „Theory and method in archeology of the Neolithic (7th–3rd millennium BC)“ v Regionálním muzeu v Mikulově, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2010, s. 147–150.
- 316 KORDIOVSKÝ, Emil: 950 let od první písemné zmínky o Břeclavi, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1996–1997, s. 128.
- 317 KORDIOVSKÝ, Emil: Historik a kronikář Břeclavi Jaroslav Školl pětasedmdesátiletý, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1996–1997, s. 162.
- 318 KORDIOVSKÝ, Emil: Mikulovský fotograf Václav Hortvík padesátníkem, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1998, s. 173–174.
- 319 KORDIOVSKÝ, Emil: Otevření nové archivní budovy, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 2000–2001, s. 148–149.
- 320 KOUKAL, Vítězslav: Janův hrad se opravuje, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1999, s. 122.
- 321 KOUKAL, Vítězslav: Výstava „Doba Rudolfa II. na Moravě“, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1998, s. 138.
- 322 KOUKAL, Vítězslav: Výstava Povodeň a komáří kalamita na Břeclavsku 1997 ve Valticích, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1999, s. 94.
- 323 KOVÁŘOVÁ, Svatava: Základní škola v Brumovicích na Moravě se představuje, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1996–1997, s. 137.
- 324 KRAJČOVIČOVÁ, Hana: Vznik a první úspěchy Základní umělecké školy v Kloboukách u Brna, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1996–1997, s. 136.
- 325 KRŮZOVÁ, Zlatislava: Pálava tančí a zpívá už 25 let, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2004, s. 122–124.
- 326 KUBÍN, Petr – RICHTER, Jan: Výstava Klíč k určování pokladů v Regionálním muzeu v Mikulově, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2005, s. 168.
- 327 LÁNÍČKOVÁ, Pavla: 100 let Sboru dobrovolných hasičů ve Tvrdonicích, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1998, s. 155.
- 328 LUKÁŠKOVÁ, Ivana: Publikace „Podoby kraje a času“, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1998, s. 166.
- 329 MAJEROVÁ, Zdenka: 100. výročí narození spisovatele Antonína Kolka, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1996–1997, s. 158–159.
- 330 MARTUŠKA, Josef: Polka fest 96, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1996–1997, s. 141.
- 331 MARTUŠKA, Josef: Tvrdomské slavnosti 1996 (Podluží v písni a tanci), RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1996–1997, s. 139–140.
- 332 MASSOWOVÁ, Dana: Ze synagogy do obřadní síně aneb o prezentaci židovské kultury v Mikulově v sezóně 2011, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2011, s. 213–221.
- 333 MATUSZKOVÁ, Jitka: Dokumentace lidového tance ve fotoarchivu Regionálního muzea v Mikulově, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1993, s. 42–49.

- 334 MATUSZKOVÁ, Jitka: Kácení máje v Ladné, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1996–1997, s. 141–142.
- 335 MATUSZKOVÁ, Jitka: Výběrová bibliografie Zdenky Jelínkové, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1992, s. 32–40.
- 336 MATUŠKA, Jiří: Ochrana přírody v novém, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1994, s. 70.
- 337 MAZUCH, Ludvík: Setkání mužáků v Týnci, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1999, s. 104–105.
- 338 MAZUCH, Ludvík: Vzpomínka na kapelníka Františka Juráčka, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1998, s. 168–171.
- 339 MRÁZOVÁ, Jana: Lichtenštejnská „kačenárna“ v Podivíně, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1999, s. 85–86.
- 340 NĚMEČKOVÁ, Marie: Investiční akce v Divákách v letech 1994–1996, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1996–1997, s. 138.
- 341 NEZHODOVÁ, Soňa: Městské muzeum Hustopeče, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 2000–2001, s. 125–126.
- 342 Nová přednostka Okresního úřadu Břeclav ing. Hana Ondrůšková, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1998, s. 168.
- 343 Nový přednosta Okresního úřadu Břeclav Ing. Dymo Piškula, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 2000–2001, s. 154.
- 344 ONDRÁŠKOVÁ, Marta: 100 let veřejné knihovny města Břeclavi, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 2000–2001, s. 136–137.
- 345 ONDRÁŠKOVÁ, Marta: Jubilující Břeclavan a jeho primáš Jožka Kubík, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1999, s. 134–136.
- 346 ONDRÁŠKOVÁ, Marta: Odešel MUDr. Josef Kobzík, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 2000–2001, s. 155–156.
- 347 ONDRÁŠKOVÁ, Marta: Podluží vzpomnělo na Jožku Severina, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1996–1997, s. 159–160.
- 348 ONDRÁŠKOVÁ, Marta: „Rok na vsi“ bratří Mrštíků – významný úspěch ochotnického divadla v Boleradicích, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1998, s. 149.
- 349 ONDRÁŠKOVÁ, Marta: Spisovatelka Kamila Sojková z Břeclavi pětadevadesátiletá, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1996–1997, s. 160–161.
- 350 OTÁHAL, Jaroslav: Pomník padlým a umučeným kobylyským občanům, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 2000–2001, s. 133–134.
- 351 PAZDERKA, Vojtěch: Boží muka v bořetických Zázmonkách, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 2000–2001, s. 151.
- 352 PAZDERKA, Vojtěch: Jaroslav Zlámal – významná osobnost meziválečného období v Mikulově, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2002–2003, s. 168–170.
- 353 PAZDERKA, Vojtěch: K životnímu jubileu Msgre ThDr. Vladimíra Nováčka, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1998, s. 174–175.
- 354 PAZDERKA, Vojtěch: Lednické Mendeleum, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1998, s. 158–159.
- 355 PAZDERKA, Vojtěch: Vinařskému obzoru je 90 let, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1998, s. 160–165.

- 356 PAZDERKA, Vojtěch: Vznik a rozvoj zahradnického školství v Lednici na Moravě, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1999, s. 110–114.
- 357 PEŠKA, Jaroslav – KLANICOVÁ, Evženie: Záchrané akce mikulovských archeologů na Břeclavsku v letech 1990 a 1991, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1992, s. 26–28.
- 358 PETRŽELKA, Ivan: Obnovitel mikulovského zámku (památce Ing. arch. Otakara Oplatka, 1907–1985), RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1999, s. 130–134.
- 359 POKORNÁ, Kateřina: Konzervace mincí z lokality Mikulov-Brněnská, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2009, s. 240–243.
- 360 POKORNÝ, Pavel: Nová vinařská expozice Regionálního muzea – druhá etapa, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2002–2003, s. 163.
- 361 POKORNÝ, Pavel: Záchrana mikulovského obřího sudu, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2004, s. 116–117.
- 362 PRAŽÁK, Otakar: Patnáct let činnosti Českého svazu ochránců přírody v Břeclavi, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1996–1997, s. 144–145.
- 363 PROCHÁZKOVÁ, Hana: Zápis Lednicko-valtického areálu do Seznamu míst Světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1998, s. 124–129.
- 364 PROKOPOVÁ, Marie: 75 let Sboru dobrovolných hasičů v Týnci, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1998, s. 156–157.
- 365 PROKOPOVÁ, Marie: Besedy u cimbálu v Týnci, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1996–1997, s. 142–143.
- 366 PROKOPOVÁ, Marie: Ubrání se Týnec v budoucnu povodním?, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 2000–2001, s. 135.
- 367 RAJNOCH, Milan: 20 let oboru Zahradní a krajinářské tvorby, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1999, s. 108–109.
- 368 RIGASOVÁ, Milada: Herbář Regionálního muzea v Mikulově, RegioM. Zpravodaj Regionálního muzea v Mikulově, roč. 1994, s. 64–65.
- 369 RIGASOVÁ, Milada: Muzeum venkova v obci Niedersulz, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2009, s. 252–253.
- 370 RIGASOVÁ, Milada: Projekt záchrany a obnovy komponované krajiny Mikulovska-Falkensteinska, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2007, s. 223–225.
- 371 RIGASOVÁ, Milada: Výstava Stepi na hranicích jižní Moravy a Rakouska, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1996–1997, s. 148–149.
- 372 RICHTER, Jan: Plastika Ferdinanda II. Aragonského na zámku v Mikulově, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2002–2003, s. 154–156.
- 373 RICHTER, Jan: Průzkum mikulovské zámecké studny v roce 2003, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2002–2003, s. 157–158.
- 374 RICHTER, Jan: Soupis německých vojáků zemřelých v Mikulově v dubnu 1945, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2002–2003, s. 159–162.
- 375 RIJKSENOVÁ, Hildegonda Margaretha: „Anne Franková – Odkaz pro současnost“ a „Příběh terezínských dětí“ – výstavy v Mikulově, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2004, s. 118–121.
- 376 RUFER, Jiří: Odhalení pamětní desky Janu Masarykovi na Domově mládeže v Břeclavi, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1996–1997, s. 151–153.

- 377 SEKEREŠ, Jiří: Analýza omítek kaple Božího hrobu na Svatém kopečku v Mikulově, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2011, s. 198–212.
- 378 SEKEREŠ, Jiří – POKORNÁ, Kateřina: Konzervovaní pohřební výbavy z Dietrichsteinské hrobky, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2012, s. 150–156.
- 379 SLANINOVÁ, Iva: Vladimír Pokorný (1922–1989), RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1999, s. 128–129.
- 380 SLEZÁK, Jaroslav: Nahlédnutí do Němčiček, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 2000–2001, s. 131.
- 381 Sociokulturní potenciál okresu Břeclav, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1998, s. 175–188.
- 382 STRACHOVÁ, Anežka – TITLOVÁ, Anna – ZODEROVÁ, Anna: Sto let školy v Hruškách, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1999, s. 106–107.
- 383 SVĚRÁK, Vlastimil: Výstava obrazů C. M. Thumy na zámku v Lednici, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1996–1997, s. 150–151.
- 384 SVOBODOVÁ, Ivana: Muzeum a škola pod zámeckou střechou, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2008, s. 164–166.
- 385 ŠEVČÍKOVÁ, Doubravka: Za PhDr. Milenou Hornánskou, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 2000–2001, s. 156.
- 386 ŠKROBÁKOVÁ, Milena: Pamětní síň – Muzeum obce Kobylí, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1998, s. 141–142.
- 387 ŠLICHTOVÁ, Zdena: 44. ročník slavností „Podluží v písni a tanci“, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1998, s. 146–147.
- 388 ŠUDOMOVÁ, Miroslava: Muzeum a škola pod zámeckou střechou – Tajemství římské mince, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2009, s. 254–256.
- 389 ŠULÁKOVÁ, Ludislava: Der Südmährer. Geislingen an der Steige, Südmährischer Landschaftsrat 1972–1985, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 2000–2001, s. 158–170.
- 390 ŠULÁKOVÁ, Ludislava: Naše kořeny se nepřetrhají. Unsere Wurzeln zerreißen nicht. Geislingen/Steige, Südmährischer Landschaftsrat in der Sudetendeutschen Landsmannschaft 1998. 96 s., RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1999, s. 138–140.
- 391 ŠVACHOVÁ, Jarmila: Oslavy 700. výročí povýšení Klobouk na městečko, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1999, s. 77–82.
- 392 ŠVACHOVÁ, Jarmila: Zprávy z Kloboucka, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1999, s. 123–124.
- 393 TĚŠÍNSKÁ, Eliška: Střední vinařská škola Valtice – tradice a současnost, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1999, s. 115–117.
- 394 TŘETINA, Jan: Skladatelka lidových písní, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1998, s. 172–173.
- 395 URBAN, Karel: Televizní vysílání z Borkovan, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1996–1997, s. 144.
- 396 VAJBAR, Petr – HOLÝ, Jiří: Nález mincí v Rakvicích, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1999, s. 83–84.
- 397 VEČEŘA, Pavel: Bilance výstavní činnosti Městského muzea a galerie Břeclav v roce 1999, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 2000–2001, s. 127–129.
- 398 VEČEŘA, Pavel: Brána poznání břevclavského okresu, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 2000–2001, s. 170–171.

- 399 VEČEŘA, Pavel: Vrbasovy Pohledy do minulosti Klobouk, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 2000–2001, s. 174.
- 400 VELECKÝ, Luboš: 30 ročníků Valtických vinných trhů, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1998, s. 148.
- 401 VELECKÝ, Luboš: Petr Bezruč – Nedožitě 130. narozeniny 1867–1997, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1998, s. 139–140.
- 402 VOTAVOVÁ, Alena – PYCIAK, Miroslav: Harmonizace krajiny v katastru obce Popice, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1999, s. 120–121.
- 403 VRBKA, Jiří: Významná výročí Základní umělecké školy v Mikulově, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2004, s. 125–126.
- 404 VRBKA, Svatopluk: Sto let Muzejního spolku Mikulov, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2012, s. 188–191.
- 405 VRBKOVÁ, Stanislava: RegioM – 20 let existence, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2012, s. 192–193.
- 406 VRBKOVÁ, Stanislava: Regionální muzeum v Mikulově a zpráva o jeho činnosti v roce 2004, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2004, s. 78–86.
- 407 VRBKOVÁ, Stanislava: Rok 2005 v Regionálním muzeu v Mikulově, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2006, s. 150–164.
- 408 VRBKOVÁ, Stanislava: Rok 2006 v Regionálním muzeu v Mikulově, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2007, s. 202–222.
- 409 VRBKOVÁ, Stanislava: Rok 2007 v Regionálním muzeu v Mikulově, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2008, s. 141–163.
- 410 VRBKOVÁ, Stanislava: Rok 2008 v Regionálním muzeu v Mikulově, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2009, s. 216–239.
- 411 VRBKOVÁ, Stanislava: Rok 2009 v Regionálním muzeu v Mikulově, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2010, s. 118–146.
- 412 VRBKOVÁ, Stanislava: Rok 2010 v Regionálním muzeu v Mikulově, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2011, s. 222–250.
- 413 VRBKOVÁ, Stanislava: Rok 2011 v Regionálním muzeu v Mikulově, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2012, s. 157–187.
- 414 ZODEROVÁ, Anna: Mateřská škola v Hruškách má padesát let, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 2000–2001, s. 144.
- 415 ZOUBEK, Petr: Volby do Poslanecké sněmovny a Senátu Parlamentu ČR, RegioM. Kulturně-vlastivědná revue okresu Břeclav, roč. 1996–1997, s. 153–156.

Rejstřík autorů

ADAM, Jaroslav	121
ANTONÍN, Luboš	122
AUTOR NEUVEDEN	258, 275, 342, 343, 381
BABÁČEK, Josef	123
BAROŇ, Ivo	93
BARTOŠOVÁ, Jaroslava	259
BERAN, Stanislav	260
BLATTNÝ, Pavel	124
BRICHTOVÁ, Dobromila	125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271
BŘICHÁČEK, Pavel	75
BUŇATOVÁ, Marie	76, 272, 273, 274
CANER, Emir	134, 135
CZAJKOWSKI, Igor	136
ČERNÝ, Josef	276, 277
ČERNÝ, Miroslav	1
ČERNÝ, Zdeněk	2
ČERVENÁ, Jarmila	137
ČERVENÝ, Eduard	138, 139, 229, 278
ČÍŽEK, Petr	3
ČUPA, Petr	4
DANIHELKA, Jiří	5, 6
DEDEK, Pavel	7
DRESLER, Petr	77
DROZDOVÁ, Eva	78
EICKHOFF, Martijn	79
FELGENHAUER, Sabine	80
FIALA, Petr	140
FORNŮSEK, Rostislav	3
GALOUSEK, Radek	8, 9
GRULICH, Vít	10, 11, 12
HÁBER, Zbyněk	279
HÁJEK, Jiří	280
HÁJEK, Zdeněk	281
HAMŠÍKOVÁ, Lenka	13
HLOŽEK, Josef	282
HLUCHÝ, Milan	14, 15, 16, 17
HOLLEINOVÁ, Věra	283
HOLÝ, Jiří	396

HORÁK, Jan	141, 142, 143, 144, 145, 284, 285, 286
HRABCOVÁ, Hana	146
HRADILOVÁ, Pavla	287
HŘEBAČKOVÁ, Marie	288, 289, 290, 291
HUBÁLEK, Zdeněk	18
CHLÁDKOVÁ, Pavla	147
CHOBOT, Josef	46
CHOTĚBOR, Petr	81
CHYTIL, Josef	19, 20, 39, 292
CHYTILOVÁ, Dagmar	293
IVIČIČ, Jan	133
JANEČEK, Jiří	148
JANÍK, Karel	235, 236, 237
JANOŠEK, František	294, 295
JANŠTA, Aleš	149, 150, 151, 152, 296
JELÍNKOVÁ, Zdeňka	238
JUŘICA, Jan	21
KABELA, Pavel	297, 298, 299
KACHYŇA, Jan	300
KALLUSOVÁ, Stanislava	301
KÁŇA, Karel	22
KÁŇOVÁ, Alena	239, 240, 302
KAPIČÁK, Štefan	303
KAPITÁN, Lukáš	93
KLANICOVÁ, Evženie	82, 83, 84, 85, 86, 87, 153, 269, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 357
KLIMEŠ, Pavel	154
KMET, Jiří	23
KOCÁBOVÁ, Darja	155, 156, 157, 314
KOHOUTEK, Jiří	88
KOLÁŘ, Jan	315
KOLÁŘ, Oldřich	89
KOLARÍK, Jiří	24
KOMORÓCZY, Balázs	90
KORBEL, Josef	13
KORBELOVÁ, Jana	13
KORDIOVSKÝ, Emil	158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 314, 316, 317, 318, 319
KOS, Petr	91, 92, 93
KOUDELA, Miroslav	166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173
KOUKAL, Vítězslav	174, 320, 321, 322
KOVÁŘOVÁ, Svatava	323
KRAJČOVIČOVÁ, Hana	324
KRENN, Martin	94
KRŠKA, Karel	175
KRŮZOVÁ, Zlatislava	241, 242, 325

KUBÍČKOVÁ, Zdenka	242
KUBÍN, Petr	95, 96, 97, 98, 99, 326
LÁNÍČKOVÁ, Pavla	327
LAŠTŮVKA, Zdeněk	15, 16
LATZKOVÁ, Klára	176
LOŽEK, Vojen	25
LUKÁŠ, Miroslav	177
LUKÁŠKOVÁ, Ivana	328
LYČKA, Daniel	178
MACHÁČEK, Petr	26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39
MAJEROVÁ, Zdenka	329
MALOŇ, Jaroslav	13
MARTUŠKA, Josef	330, 331
MASSOWOVÁ, Dana	179, 332
MATUSZKOVÁ, Jitka	243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 333, 334, 335
MATUŠKA, Jiří	7, 40, 41, 42, 43, 44, 336
MAZUCH, Ludvík	337, 338
MEDŘÍKOVÁ, Petra	180
MERTA, David	100
MIKLÍN, Jakub	181
MIKLÍN, Jan	45
MIKULAŠTÍK, Tomáš	182
MRÁZOVÁ, Jana	339
MRLÍK, Vojtěch	46
NÁDENÍČEK, Jaroslav	183
NAVRÁTIL, Aleš	101
NĚMEČKOVÁ, Marie	340
NEUGEBAUER, Johannes-Wolfgang	102
NEZHODOVÁ, Soňa	184, 185, 186, 187, 252, 341
ONDERKA, Pavel	188
ONDRÁŠKOVÁ, Marta	189, 344, 345, 346, 347, 348, 349
OTÁHAL, Jaroslav	190, 350
OTAVSKÁ, Vendulka	191, 192
PAJER, Jiří	103
PARISCH, Fridrich	102
PAVLÍK, Čeněk	104, 105, 106, 107
PAVLOV, Igor	47
PAZDERKA, Vojtěch	193, 351, 352, 353, 354, 355, 356
PEŠKA, Jaroslav	86, 108, 357
PETRŽELKA, Ivan	358
PIETSCH, Johannes	194
PIRO, Zbyněk	48
PLAČEK, Miroslav	109
POKORNÁ, Kateřina	359, 378

POKORNÝ, Pavel	49, 195, 196, 197, 270, 360, 361
POSPÍŠIL, Jaroslav	110
POSPÍŠIL, Zdeněk	15
POTMĚŠILOVÁ, Hana	279
PRAŽÁK, Otakar	362
PROCHASKA, Sonja-Ulrike	111
PROCHÁZKOVÁ, Hana	363
PROKEŠOVÁ, Šárka	198
PROKOPOVÁ, Marie	364, 365, 366
PTÁČEK, Ladislav	50
PYCIAK, Miroslav	402
RAJNOCH, Milan	367
RIGASOVÁ, Milada	51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 199, 200, 201, 274, 368, 369, 370, 371
RICHTER, Jan	202, 203, 204, 205, 206, 326, 372, 373, 374
RIJKSENOVÁ, Hildegonda Margaretha	375
ROTHKEGEL, Martin	207, 208
RUFER, Jiří	376
SADÍLEK, Jaroslav	112
SÁZELOVÁ, Sandra	90
SEIFERTOVÁ, Šárka	209, 253
SEKEREŠ, Jiří	377, 378
SLANINOVÁ, Iva	379
SLEZÁK, Jaroslav	68, 210, 211, 212, 213, 380
STEHLÍK, Jaroslav	69
STRACHOVÁ, Anežka	382
SUKOP, Ivo	70, 71, 72
SVĚRÁK, Vlastimil	383
SVOBODA, Ladislav	113
SVOBODA, Miroslav	156, 157
SVOBODOVÁ, Ivana	384
ŠEDO, Ondřej	106
ŠEVČÍKOVÁ, Doubravka	385
ŠIMEČEK, Pavel	114
ŠKROBÁKOVÁ, Milena	386
ŠLICHTOVÁ, Zdena	387
ŠPIČÁK, Zdeněk	115
ŠTELCL, Jindřich	87
ŠTĚTINA, Jan	116
ŠŤAVÍK, Vladimír	254
ŠUDOMOVÁ, Miroslava	388
ŠULÁKOVÁ, Ludislava	214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 255, 256, 314, 389, 390
ŠVADLENKA, Jiří	44
ŠVACHOVÁ, Jarmila	222, 223, 224, 391, 392
ŠVESTKA, Milan	16, 17

TĚŠÍNSKÁ, Eliška	393
TITLOVÁ, Anna	382
TRAMPOTA, František	315
TŘETINA, Jan	394
TYBITANZL, Petr	225
UNGER, Josef	108, 117, 118, 119
URBAN, Karel	395
VAJBAR, Petr	396
VALÍČKOVÁ, Ivana	73
VÁLKOVÁ, Lenka	13
VANĚČKOVÁ, Blanka	226
VAŠEK, František	227
VEČEŘA, Pavel	397, 398, 399
VELECKÝ, Luboš	400, 401
VESELSKÁ, Magda	228
VITANOVSKÝ, Michal	107
VÍTEK, Pavel	16, 17
VOREL, Aleš	13
VOTAVOVÁ, Alena	402
VRBKA, Jiří	157, 257, 403
VRBKA, Svatopluk	229, 404
VRBKOVÁ, Stanislava	230, 231, 271, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413
VRLA, Radim	120
VYBÍRAL, Jan	74
WÄCHTER, Horst	232
WURMOVÁ, Milada	233
ZELINKA, Josef	234
ZODEROVÁ, Anna	382, 414
ZOUBEK, Petr	415

Zpracoval Miroslav Koudela

Do sborníku přispěli

MUDr. Martin Bohatý – lékař, mineralog, historik přírodních věd

Mgr. Dobromila Brichtová – historička, Regionální muzeum v Mikulově

Mgr. Miroslav Koudela – historik, Regionální muzeum v Mikulově

RNDr. Petr Macháček, CSc. – zoolog, Regionální muzeum v Mikulově

Mgr. Dana Massowová – historička, Regionální muzeum v Mikulově

RNDr. Jiří Matuška – zoolog, zástupce vedoucího správy, Správa CHKO Pálava, Agentura ochrany a přírody krajiny ČR

Dr. Johannes Pietsch – odborník pro výzkum památek oděvního umění v Bavorském národním muzeu v Mnichově

Mgr. Milada Rigasová, Ph.D. – botanička, Regionální muzeum v Mikulově

Mgr. Jiří Sekereš – restaurátor, Regionální muzeum v Mikulově

Mgr. Jaroslav Slezák – kronikář obce Němčičky

MgA. Eduard Tomašík, Ph.D. – dirigent, badatel v oboru barokní hudby a její interpretace

Mgr. František Trampota – archeolog, Regionální muzeum v Mikulově

Mgr. Anna Uhlířová – učitelka Základní školy Mikulov, Valtická (detašované pracoviště Pavlovská)

Ing. Stanislava Vrbková – redaktorka, Regionální muzeum v Mikulově

Pokyny pro úpravu citací bibliografických údajů

I. Humanitní obory

- odkaz na citaci v textu pomocí číselných indexů
- citace bibliografického údaje v podobě poznámky pod čarou, popř. poznámky na konci textu

Příklady:

1) Citace monografické publikace:

TRANTÍREK, Miroslav: Dějiny mikulovské zámecké knihovny, Mikulov 1963, s. 44.

při opakování citace téhož díla hned v následující poznámce: Tamtéž, s. 48.

při opakování citace téhož díla později: TRANTÍREK, c. d., s. 50.

2) Citace příspěvku do sborníku:

HLOBIL, Ivo: Pozdně románská plastika z Klobouk u Brna, in: Klobouky u Brna. Město, dějiny, krajina a lidé (ed. Emil Kordiovský), Brno 1998, s. 208.

3) Citace článku v seriálové publikaci:

HORTVÍK, Václav: Nejstarší mikulovská vyobrazení, Jižní Morava, roč. 40 (2004), s. 58.

4) Citace edičně vydaného pramene:

Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae. Svazek VIII: 1350-1355 (ed. Vincenc Brandl), Brno 1874, s. 38.

5) Citace nevydaného pramene:

Nápisy na rakvích členů rodu Ditrichštejnů v rodinné hrobce v Mikulově, Moravský zemský archiv v Brně, fond G 140 (Rodinný archiv Ditrichštejnů Mikulov), inv. č. 301, sign. 536, karton 325.

6) Citace z internetu:

MELICHOVÁ, Lenka: Z kamene dobrého, tvrdého a trvalého. Kamenné sochy v 18. století na uherskobrodském kounicovském panství v dobovém kontextu [online], Brno 2008, s. 17 [cit. 14. prosince 2009]. Dostupné na http://is.muni.cz/th/74681/ff_m/DIPLOMKA.doc

II. Přírodovědné obory

- odkaz na citaci v textu pomocí zkráceného bibliografického údaje v závorce
- seznam úplných bibliografických údajů v podobě soupisu literatury na konci textu

Příklady:

1) Citace monografické publikace:

MACHÁČEK, P. 2009: Ptáci lednických rybníků, Mikulov, s. 144.

odkaz na citaci v textu: (MACHÁČEK 2009)

2) Citace příspěvku do sborníku:

OLIVA, M. 1989: Paleolit, in: Archeologické lokality a nálezy okresu Brno-venkov (ed. L. Belcredi), Brno, s. 28.

3) Citace článku v seriálové publikaci:

VYLITA, T. 2006: Zřidelní sedimentace karlovarské zřidelní struktury, Minerál. Svět nerostů a drahých kamenů, roč. 14, č. 1, s. 11.

4) Citace z internetu:

CHYTILOV, J. 2006: Dynamika průtahu rákosinových druhů ptáků na rybníce Nesyt (NPR Lednické rybníky) [online], Brno, s. 21 [cit. 16. prosince 2009]. Dostupné na http://is.muni.cz/th/54819/prif_d/Chytil_J.-PhD_prace.doc

RegioM 2013

Sborník Regionálního muzea v Mikulově

Redakce: Stanislava Vrbková

Korektury: Eva Navrátilová

Překlady resumé: Filip Brichta

Návrh obálky: Zdeněk Halla

Grafické řešení: Roman Fiša

Sazba a zlom: CCB, spol. s r. o., Brno

Tisk: Printo, s. r. o., Ostrava

Realizace: Aladin agency, Praha

Vydává Regionální muzeum v Mikulově, příspěvková organizace

Řídí redakční rada ve složení:

Ing. Stanislava Vrbková – zodpovědná redaktorka

Mgr. Dobromila Brichtová, Mgr. Petr Kubín, Mgr. Miroslav Koudela,

RNDr. Petr Macháček, CSc., RNDr. Jiří Matuška

Mikulov 2014

ISBN 978-80-85088-44-1
